

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

ISSN : 2774-0919 (Print) 2774-0897 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม 2567 | Vol. 7 No. 5 September - October 2024

วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม 2567 | Vol. 7 No. 5 September - October 2024

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 093-6359515

Office:
The Office Journal of Buddhist Innovation and Management
Buddhist Management Foundation
79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170

วารสาร พุทธนวัตกรรม และการจัดการ JBIM

Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2567

จำนวนพิมพ์ : 20 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล

ISSN 2774-0919 (Print)

ISSN 2774-0897 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มุ่งเน้นนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิชาการ (Academic Article)
- 2) บทความวิจัย (Research Article)
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (เริ่มปี 2565 เป็นต้นไป)

- ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

บรรณาธิการ:

สุรพล สุยะพรหม

journal.bim@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

kietsn@hotmail.com

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวิไนยรส

psbud@hotmail.com

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม

maghavin9@gmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร

busaaiey2516@gmail.com

ปฐิมปรีชญ์ คณินพศุขย์

jpkhaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@srnu.ac.th

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต

saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:**ฝ่ายเลขานุการ:**

นิกร ศรีราช

สุภัทรชัย สีสะไบ

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

พระมหาสมัค อติภทโท

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

พระพลวัฒน์ สพล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

วรรณที สุวรรณจิรไพศาล
กษพรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ
กรกต ชาบัณขิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ธัชชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารพระราชาธน์โมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

Vol. 7 No. 5 September – October 2024

Number of prints: 20 copies

International Standard Serial Numbers (ISSN)

ISSN 2774-0919 (Print)

ISSN 2774-0897 (Online)

Objectives and Scope of the Journal

This Journal is academic journal in Humanities and Social science with the purpose of promote and support lecturer, academician, student and interested person have opportunity to publish academic work that focus to present both Thai and English article for body of knowledge in innovation of integration Buddhism, Social science, Humanities and Business. Accepting articles in both Thai and English.

Types of Works Published in the Journal

- 1) Academic Article
- 2) Research Article
- 3) Book Review

Publication Schedule: 6 issues per year

Issue 1 January-February

Issue 2 March – April

Issue 3 May – June

Issue 4 July – August

Issue 5 September – October

Issue 6 November – December

Article Evaluation and Selection Process

Each article undergoes peer review by a minimum of 3 reviewers who are experts in the relevant field. Articles must also receive approval from the editorial board before publication. The review process follows a double-blind format, where both the authors and the reviewers remain anonymous to each other.

Editor-in-chief:

Surapon Suyaporn
journal.ssr@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Assistants:

Kiettisak Suklueang
kietsn@hotmail.com
Phrakhrusuthikittibundit
krisada.sae@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros
psbud@hotmail.com
Phramaha Makhavin Purisuttamo
maghavin9@gmail.com
Teerachoot Kerdkaew
tongin2000@gmail.com
Busakorn Watthanabut
busaaiey2516@gmail.com
Purimpratch Khaninphasut
jpkhaninphasut@gmail.com
Wanchai Suktam
wanchai2526@srnu.ac.th
Wanthana Nowwan
wanthana_nt@hotmail.com
Saichol Panyachit
saicholpa@g.swu.ac.th
Anan Upsod
ananupsod9541@gmail.com

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet
University, Thailand
Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand
School of Educational Studies,
Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
Faculty of Humanities and Social Sciences
Surindra Rajabhat University, Thailand
Faculty of Management Science
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University,
Thailand
Faculty of Humanities and Social Sciences
Lampang Rajabhat University, Thailand

Journal Manager Team:**Secretary:**

Nigorn Srirat
Suphattharachai Sisabai
Phramaha Somchai Khantisarano
Phramaha Samak Atibhaddho

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Phra Phonlawat Sapalo Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Kotchaphan Bunthian Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phramaha Supat Nantapanno Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Korakoth Chabandit Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

Tatchanan Isaradej Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of Buddhist Innovation and Management.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon
Khemapali),
4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi,
Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF BUDDHIST INNOVATION AND MANAGEMENT

1. พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmapundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
Dr. Phra Thammaratanaporn	วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
Wat Khian Khet, Pathum Thani Province
3. พระพรหมวัชรธีรจารย์, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmawatcharatheeracharn	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
4. พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phradhamvachilatheelakhun	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
5. พระราชวัลภาจารย์, ดร.
Dr. Phra Rajwallapajan	วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
Wat Nong Hoi, Ratchaburi Province
6. พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
7. พระสมุทรวิจิตรโสภณ, ดร.
Dr. Phra Samut Wachirasopon	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
8. พระพิพัฑฒโรดม, ดร.
Dr. Phra Phiphatphatcharodom	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
9. พระวชิรภิกขิตบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Vajirakittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
10. พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
11. พระเมธีวราภรณ์, ดร.
Phra Metheewaraporn	วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Phananchong Worawihan, Ayutthaya
12. พระครูโสภาสนนทกิตติ์, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhu Opasnonthakit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
13. พระครูนันทกิจโกศล, ดร.
Dr. Phrakru Nonthakitkosol	วัดอ่วม่องประชาชนภูมิ จังหวัดนนทบุรี
Wat Uam Ong Prachanarimit, Nonthaburi
14. พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ, ดร.
Dr. Phrakhu Kosol Thammanusit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
15. พระเมธีวัชรประชาทร, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhu Phisitprachanat	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
16. พระครูวิสุทธิลาภิวัฒน์, ดร.
Dr. Phrakhu Wisuttilapiwat	วัดไผ่ล้อม จังหวัดสระบุรี
Wat Phai Lom, Saraburi Province
17. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Medhivajarapundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

18. พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Panyavajrapandit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
19. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangharakchakrit Phuripanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
20. พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.
Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
21. พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
22. พระครูวินัยธรเอก ชินวโร, ผศ.ดร.
Dr. Phrakhruvinaithon Ekk Jinawangso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
23. ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
24. ศาสตราจารย์ ดร. ชำนาญค์ อติวัฒนสิทธิ์
Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
25. ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
26. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
27. รองศาสตราจารย์ ดร. โกนิษฐ์ ศรีทอง
Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
28. รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ จันทะนี
Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
29. รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ หามนตรี
Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
30. รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญปู
Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
31. รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก
Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
32. รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
33. รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน นามสนิท
Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
34. รองศาสตราจารย์ ดร. ทัชชนันท์ อิศรเดช
Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
35. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

36. รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต
Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
37. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ไชยเย็น
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
38. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
Assoc. Prof. Warakhom Thisuka	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
39. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ชินอกุล
Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
40. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวดี
Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee	มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
41. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Hua Chiew Chalermprakiet University
42. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
43. รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า
Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
44. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักษ์ตย์
Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
45. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
46. รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทรรัตน์
Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
47. รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
48. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์
Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
49. รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
50. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
51. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สรรสวัสดิ์สุทธิ
Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
52. รองศาสตราจารย์ ดร. กาสัก เต๊ะขันหมาก
Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University
53. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิต สวัสดิ์ผล
Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Suan Dusit Rajabhat University

54. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthikan
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
Department of Corrections, Ministry of Justice
55. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล
Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
56. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
57. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
58. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร
Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
59. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิต ชัยมุสิก
Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
60. รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทรัพย์สิน
Assoc. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surindra Rajabhat University
61. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
Assoc. Prof. Wichai Thamchop
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
62. รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
Assoc. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
63. รองศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
Assoc. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลัปปหลึง คงชนะ
Asst. Prof. Dr. Phlapphlueng Khongchana
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี เพชรนาจกร
Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาวุฒตระกูล
Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ เจนวิถีสุข
Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Chandrakasem Rajabhat University
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์
Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
Stanford University
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. อนันท์ ใจสมุทร
Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Surat Thani Rajabhat University
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยสร สมบุญมาก
Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
มหาวิทยาลัยนครพนม
Nakhon Phanom University
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร วัฒนบุตร
Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University

72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด ดวงจักร
Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี
Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาล แอร่มหล้า
Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุภูมิ เขตจัตุรัส
Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khonkaen University
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาวณี เพือกบัวขาว
Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ สนวา
Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชุกร นาคนธ
Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐพล เย็นใจมา
Asst. Prof. Dr. Rattapol Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต
Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลา
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

90. อาจารย์ ดร. อนงค์วิญา สาริบุตร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Dr. Anongwitya Saribut	Ramkhamhaeng University
91. อาจารย์ ดร. วียะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Dr. Wiyada Waranonwanit	North Bangkok University
92. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Dr. Kitsana Thongkaeo	Suratthani Rajabhat University
93. อาจารย์ ดร. จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Dr. Chitwimon Khlaisuban	Suan Dusit University

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2567 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(7)
บทบรรณาธิการ	(13)
สารบัญ	(14)
บทความวิจัย :	
การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบัน พลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	
ชนภา บุญณนันท์, บุญทัน ดอกไธสง	1-14
ประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของ สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล	
นัทปภา นุชาภัทรา, บุญทัน ดอกไธสง	15-28
การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกเพื่อพัฒนา ภาวะผู้นำนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล	
รักยิ่ง โรจนเกตุปัญญา, บุญทัน ดอกไธสง	29-44
การปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ ของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
พระมหาอภิสิทธิ์ อมรรสี	45-57
กลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วมตำบลบางพระ อำเภอสัตหิรา จังหวัดชลบุรี	
เอนก ณ เชียงใหม่	58-72
การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ โดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรม	
ธนัท ตีระพรชัย, บุญทัน ดอกไธสง	73-85

การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุข จังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม พนิดา บุนะจินดา, บุญทัน ดอกไธสง	86-99
การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยการประยุกต์หลักไตรสิกขา หทัยรักษ์ สุโพธิ์ทอง	100-112
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร รวีภาส พิตรพิบูลย์พงศ์	113-126
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของกรมชลประทาน ยศ ธนารักษ์โชค, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, รัฐพล เย็นใจมา	127-139
การบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระมหาเกษัชชัย กิตติธมโม, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร	140-152
การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ในจังหวัดเชียงใหม่ พระปลัดสถิตย์ โพธิญาณ	153-166
รูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมในจังหวัดพิจิตร พระครูพิจารณาพัฒนกิจ (อนุรักษ์ จิตวฑฒโน), พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว ทสฺสนิโย),	167-180
การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ, พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร),	181-192

การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระพุฒิพันธ์ จันทวิโส, พระสุธีวรบัณฑิต (โช้ว ทสสนีโย)

193-205

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการ
ประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม

ณรงค์ศักดิ์ ทั้งทอง

206-219

รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน
ของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระครูปราภาการศีรวิรักษ์ (ประเสริฐ สัจจวโร)

220-233

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปศุวิถีใหม่
ของคณะสงฆ์จังหวัดตราขบุรี

พระศักดิ์จรินทร์ ฐิตส่วโร, พระครูสุตวุฒิกุลบัณฑิต (สุนัน สุนนโท),

234-245

การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนัก
ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดตราขบุรี

พระสมุห์สุรินทร์ รตนโชโต, พระครูสุตวุฒิกุลบัณฑิต (สุนัน สุนนโท),

246-258

รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ในจังหวัดสมุทรสงคราม

พระแมนรัตน์ จตตมโล, นิกร ศรีราช,

259-274

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอนสนคม จังหวัดชลบุรี

พระครูปลัดกฤษณเพชร โกวิท, วัชรินทร์ ชาญศิลป์,
ธัชชนันท์ อิศรเดช

275-287

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

พรชัย สารสุวรรณ, สุมาลี บุญเรือง, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

288-302

พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
บริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

พิธาน โตตระกูลพิทักษ์

303-315

การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

เสาวนีย์ มิตตะธรรมากุล

316-328

การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษา
ของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ปริญญ์ ลอยชื่น

329-344

ภาคผนวก

345

กระบวนการพิจารณาบทความ

346

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

348

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบัน
พลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*
DEVELOPMENT OF INNOVATIVE LEADERSHIP THROUGH THE NINE-KEY
PRINCIPLES OF THE PALANGJIT DHARMA JAKRAWAN INSTITUTE AMONG
MUNICIPAL PERSONNEL IN PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

ชนภา ปุณณันท์, บุญทัน ดอกไธสง

Chonnapha Punnanan, Boonton Dokthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: drchon.cck@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3. นำเสนอโมเดลและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิตธรรมจักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 357 คน และการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ในขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 73 3. โมเดลและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมควรใช้หลักการกุญแจดอกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านกิจกรรมและ

กระบวนการพัฒนาที่หลากหลาย แนวทางนี้มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเสี่ยง การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อนวัตกรรม และการแสดงบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนนวัตกรรม อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างคุณค่าที่แท้จริงให้กับองค์กรและสังคม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; หลักการกุญแจดอก; หลักไตรสิกขา

Abstract

This research aimed: 1. To investigate the development of innovative leadership through the nine key principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute among municipal personnel in Prachuap Khiri Khan Province, 2. To examine the causal relationship of innovative leadership development through the nine-key principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute among municipal personnel in Prachuap Khiri Khan Province, and 3. To propose a model and guidelines for developing innovative leadership through the nine key principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute among municipal personnel in Prachuap Khiri Khan Province. The study employed a mixed-methods approach, using questionnaires with a sample of 357 participants and semi-structured interviews with 18 key informants. The quantitative data were analyzed using descriptive statistics and structural equation modeling, while the qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that 1. The variables related to the development of innovative leadership through the nine-key principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute among municipal personnel in Prachuap Khiri Khan Province were at a high level, 2. The causal relationship of innovative leadership development through the nine-key principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute among municipal personnel in Prachuap Khiri Khan Province showed that the model was consistent with empirical data and could collectively explain 73 percent of the variance, and 3. The model and guidelines for developing innovative leadership should utilize the nine-key principles to enhance the competencies of innovative leaders through diverse activities and development processes. This approach focused

on developing innovative leadership, teamwork, visionary thinking, creativity, and risk management, fostering an innovation-conducive environment, and demonstrating roles and responsibilities in concretely driving innovation, creating genuine value for the organization and society.

Keywords: Innovative Leadership; Nine-Key Principles; Threefold Principles

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และการปรับตัวของมนุษย์ในโลก VUCA ที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (วัฒนาพร กระจับทุกซ์, 2563) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2561) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovation Leadership) จึงเป็นสมรรถนะสำคัญในการบริหารองค์กรยุคใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Winton et al., 2018)

เทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น แต่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ (ขจรจิตร โลหิตหาญ, 2559) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ผ่านมามักใช้หลักพุทธธรรม เช่น หลัก หุตติยาปาปณิกสูตร (ธีรพจน์ แบนเนียน และคณะ, 2565) และหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 (เดือนฉาย เงามาม และคณะ, 2565) แต่ยังขาดการศึกษาการบูรณาการหลักปรัชญา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเฉพาะเจาะจง การบูรณาการหลัก ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เข้ากับการพัฒนาภาวะผู้นำ จะช่วยสร้างผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญาในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ และมีความรู้ความเข้าใจในการ สร้างสรรค์นวัตกรรม (พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ, 2565)

หลักการกุญแจดอก ซึ่งมียารฐานจากกระบวนการทัศน์ปรัชญาญาณวิทยาและ ทฤษฎีมนุษยนิยม เน้นการบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนผ่านการตั้งคำถามและแสวงหา คำตอบด้วยการผสมผสานการพินิจภายใน การสังเกต และการใช้เหตุผลทางปรัชญา (Punnanan, 2020) ซึ่งสามารถบูรณาการกับหลักไตรสิกขาได้ จากการศึกษางานวิจัย ที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาด การบูรณาการหลักการและทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทองค์กร การมุ่งเน้นการอบรมแบบ ครั้งคราวมากกว่าการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการขาดการประเมินผลและติดตามอย่าง

เป็นระบบ (Sethibe & Steyn, 2017) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่านการใช้หลักการกุญแจแก้ดอกและหลักไตรสิกขา เพื่อเติมเต็มช่องว่างการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามจร ในการบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำหลักการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อนำเสนอโมเดลและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ บุคลากรของเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเทศบาลเมืองหัวหิน จำนวน 1,226 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่างมี 357 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์ เป็น 1 พารามิเตอร์ ใช้ 5-20 ตัวอย่าง (Hair et al., 2010)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน จากกลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมือง ผู้นำนโยบาย นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการพระพุทธศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือ 1. แบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.80-1.00 และความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.96 2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พัฒนาจากการบูรณาการกรอบแนวคิดและผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 357 คน ขออนุญาตใช้สถานที่และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกเสียง จัดบันทึก ถอดเทป และวิเคราะห์เนื้อหา ภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลด้วยดัชนีต่าง ๆ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ $\chi^2/df < 2.00$ ดัชนีระดับความสอดคล้อง (GFI) $> .90$ ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (AGFI) > 0.90 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) > 0.95 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) $< .05$ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) $< .05$ (Kline, 2005) ปรับโมเดลตามค่าดัชนีการปรับโมเดล (MI) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ เชื่อมโยงกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล ผู้วิจัย และทฤษฎีในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ตัวแปรแฝง ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หลักไตรสิกขา การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และหลักการกุญแจแก้ดอก อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.76-3.86 และมีการกระจายของข้อมูลไม่ต่างกันมาก (ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่างร้อยละ 11.62-14.51) เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนและความโด่ง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงใกล้เคียงโค้ง

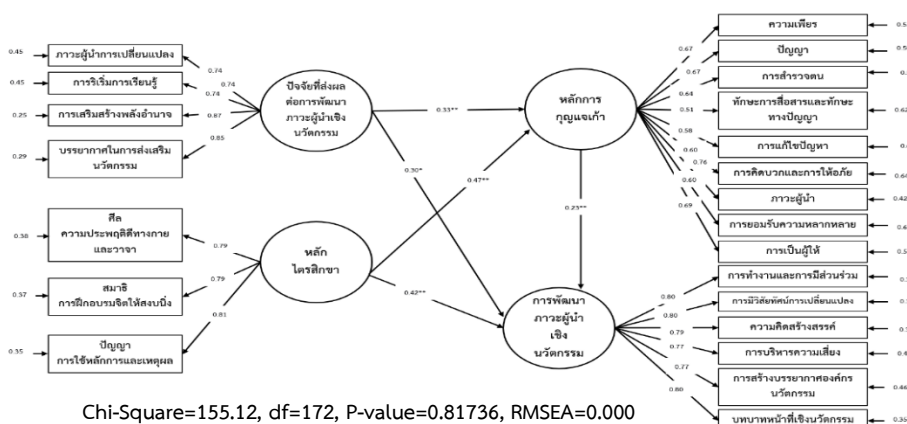
ปกติ ยกเว้นบางตัวแปรที่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ขวาหรือเบ้ซ้ายเล็กน้อย แต่โดยภาพรวมแล้วข้อมูลมีการกระจายใกล้เคียงแบบโค้งปกติ ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาระดับผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .332 ถึง .601 ซึ่งไม่มีคู่ใดที่มีค่าสูงกว่า .85 แสดงว่าไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ หลักการกุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย (Key6) กับ หลักการกุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ (Key9) ($r=.601$, $p<.01$) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ หลักไตรสิกขาด้านศีล (Three 1) กับการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (Develop 1) ($r=.332$, $p<.01$) ค่า KMO มีค่าเท่ากับ .970 และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2=4,251.379$, $df=231$, $p<.01$) ข้อมูลจึงมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 1 ค่าสถิติความสอดคล้องกลมกลืนของการพัฒนาระดับผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับโมเดลการวิจัย

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2 -test	p-value มากกว่า 0.05	0.82	ผ่านเกณฑ์
χ^2/df	น้อยกว่า 2.00	0.90	ผ่านเกณฑ์
GFI	มากกว่า 0.90	0.96	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มากกว่า 0.90	0.94	ผ่านเกณฑ์
CFI	มากกว่า 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
SRMR	น้อยกว่า 0.05	0.025	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.00	ผ่านเกณฑ์
CN	มากกว่า 200	488.54	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องต่าง ๆ ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่า $p\text{-value}=0.82$, $/df=0.90$, $GFI=0.96$, $AGFI=0.94$, $CFI=1.00$, $SRMR=0.025$, $RMSEA=0.00$ และ $CN=488.54$ ซึ่งสรุปได้ว่าโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ภาพที่ 1 ความสอดคล้องกลมกลืนของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับโมเดลการวิจัย

ต่อมาพบว่า ตัวแปรหลักธรรมไตรสิกขา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และหลักการกุญแจดอก มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (DE = 0.42, 0.30 และ 0.23 ตามลำดับ) นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและหลักธรรมไตรสิกขายังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านหลักการกุญแจดอก (IE = 0.08 และ 0.11 ตามลำดับ) โดยตัวแปรสาเหตุทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมได้ร้อยละ 73 ผลการวิจัยยืนยันความสำคัญของปัจจัยดังกล่าวที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีหลักการกุญแจดอกเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ	Nine Keys			Develop		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Factors	0.33** (0.09)	-	0.33** (0.09)	0.38** (0.08)	0.08* (0.03)	0.30 (0.08)
Three	0.47** (0.09)	-	0.47** (0.09)	0.53** (0.08)	0.11** (0.03)	0.42** (0.08)
Nine Keys	-	-	-	0.23** (0.07)	-	0.23** (0.07)
R ²		0.57			0.73	

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p < 0.01 , *p<.05

TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง Factors= ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, three= หลักไตรสิกขา, Nine Keys= หลักการกุญแจแก้ดอก Develop= การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ที่ 3 นำเสนอโมเดลและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องบูรณาการหลายองค์ประกอบ ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ การมีส่วนร่วม และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง 2. การริเริ่มการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3. การเสริมสร้างพลังอำนาจ ที่ให้ความสำคัญกับการมอบหมายความรับผิดชอบ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการส่งเสริมให้บุคลากรเชื่อมั่นในตนเอง 4. การสร้างบรรยากาศในการส่งเสริมนวัตกรรม ที่เน้นการจัดการความขัดแย้ง การทำงานเป็นทีม และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ทั้งในด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม การมีสมาธิจดจ่อ และการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ขณะเดียวกันหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลก็มีส่วนสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเพียร ปัญญา การสำรวจตน ทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา การคิดบวกและให้อภัย ภาวะผู้นำ การยอมรับความแตกต่าง และการเป็นผู้ให้

ดังนั้น โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมุ่งเน้นการบูรณาการ 3 ส่วนหลักเข้าด้วยกัน ได้แก่ 1. การส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การริเริ่มการเรียนรู้ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และการสร้างบรรยากาศนวัตกรรม 2. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำ 3. การใช้หลักการกุญแจแก้ดอกเพื่อหล่อหลอมสมรรถนะของผู้นำเชิงนวัตกรรมในทุกด้าน โดยดำเนินการผ่านกิจกรรมและกระบวนการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าต่อองค์กรและสังคมได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า โดยหลักไตรสิกขามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระประเสริฐ วรธมโม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการการพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการบูรณาการหลักไตรสิกขาสามารถส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการประพัตติ ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและคุณธรรม เคารพกฎกติกาและสิทธิหน้าที่ของกันและกัน รวมถึงการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การสร้างองค์ความรู้ และการเกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวินัส ธรรมสาโรรัชต์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักไตรสิกขาสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น ศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ และการมีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยการนำหลักศีล สมาธิ และปัญญามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และองค์ความรู้ของบุคลากร

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตัวแปรหลักธรรม ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของชญาภา เมธีวรฉัตร (2557) ที่พบว่า การบูรณาการหลักไตรสิกขาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้น สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Avolio & Bass (2004) ที่พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังอำนาจ และบรรยากาศในการส่งเสริมนวัตกรรม มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในส่วนของหลักการกุญแจดอกที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และเป็นตัวแปรส่งผ่านให้ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและหลักธรรมไตรสิกขามีอิทธิพลทางอ้อมนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Poedloknimit & Klomkul (2020) ที่พบว่า หลักการกุญแจดอกเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์อย่างสมดุลและเป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ที่ 3 นำเสนอโมเดลและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลของบุคลากรเทศบาลเมือง

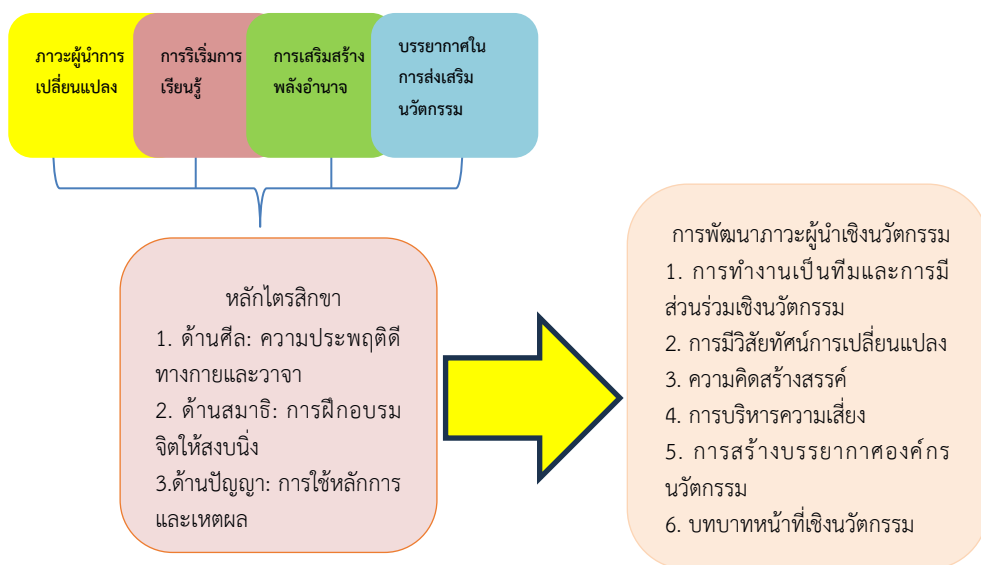

ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพ การบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมใน 6 ด้านสำคัญ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเสี่ยง การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อนวัตกรรม และการแสดงบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร ศรีสุคันธพฤกษ์ และคณะ (2566) ที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์และปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาครอบคลุมองค์ประกอบดังกล่าว และได้เสนอแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะเชิงนวัตกรรมของผู้นำได้อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างพลังอำนาจ และบรรยากาศในการส่งเสริมนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในองค์กร หลักธรรมไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมากที่สุด โดยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาผู้นำ จะช่วยให้ผู้นำมีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นผู้ที่มีความประพฤติ จริยธรรมและมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

หลักการกุญแจแก้ดอกเป็นเครื่องมือหรือแนวทางปฏิบัติที่มีความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และยังเป็นตัวแปรส่งผ่านที่ทำให้ปัจจัยอื่น ๆ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เนื่องจากหลักการกุญแจแก้ดอกเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างสมดุลและเป็นองค์รวม อันจะนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักธรรมไตรสิกขา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และหลักการกุญแจแก้ดอกเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและการยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ควรกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากร โดยบูรณาการหลักธรรมไตรสิกขา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และหลักการกฎแห่งเหตุเข้าไว้ในแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร

2. ผู้บริหารระดับสูงของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากร โดยจัดสรรงบประมาณทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

3. เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมและโครงการร่วมกันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักธรรมไตรสิกขา ปัจจัยที่ส่งผล

ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และหลักการกฎแห่งเก๋าดอก เข้าไว้ในหลักสูตรและ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร

2. เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ควรสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เช่น การสนับสนุนให้บุคลากรมีอิสระในการ คิดและทดลองสิ่งใหม่ๆ การให้รางวัลและยกย่องชมเชยบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างช่องทางการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของบุคลากร

3. เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ควรจัดให้มีระบบพี่เลี้ยงหรือการให้คำปรึกษา แนะนำ (Mentoring System) โดยให้ผู้บริหารหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และความ เชี่ยวชาญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและถ่ายทอด ประสบการณ์ให้แก่บุคลากรรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ หรือในองค์กรประเภทอื่น ๆ เพื่อให้ได้ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่หลากหลาย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม หรือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ กระบวนการและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ขจรจิตร โลหิตหาญ และนิตยา สินธาว์. (2559). ประสิทธิภาพการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปฏิบัติในการบริหารงานของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์*, 7(2), 39-50.

ชญาภา เมธีวรฉัตร. (2557). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัย ราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.

- เดือนฉาย เงามาม และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(1), 39-50.
- ธีรพจน์ แบนเนียน และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักทศิยาปาปณิกสูตรของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(2), 129-142.
- นภาพร ศรีสุคันธพฤกษ์ และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(3), 117-131.
- ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.
- พระประเสริฐ วรธมโม. (2558). *พุทธบูรณาการการพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย* (พุทธศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ. (2563). *การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในคณะสงฆ์ภาค 1* (ดุขฎิบัณฑิตปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2563). สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน. *วารสารคुरुสภาวิทยาจารย์*, 1(1), 8-18.
- วินัส ธรรมสาโรรัชต์. (2566). *การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษางังหวัดราชบุรี* (ดุขฎิบัณฑิตปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์. (2566). *ข้อมูลคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์*. สืบค้น 30 มกราคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/357x0>
- Avolio, B. J. & Bass, B. M. (2004). *Multifactor Leadership Questionnaire Manual and Sampler Set* (3rd ed.). Redwood City, CA: Mindgarden.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson: New York.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (2nd ed.). New York: The Guilford Press.

- Poedloknimit, C. & Klomkul, L. (2020). A Causal Relationship Model of Mental Development and Create Intellectual Prosperity among Ethical Training in Palangjit Dhamma Jakrawan Institution with Nine-Keys Philosophy as a Mediator. *Solid State Technology*, 63(2s), 1576-1581.
- Punnanan, C. (2020). Nine Keys Philosophy for Human Resource Development by Palangjit Dhamma Jakrawan Institute. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(5), 12-20.
- Sethibe, T. & Steyn, R. (2017). The impact of leadership styles and the components of leadership styles on innovative behaviour. *International Journal of Innovation Management*, 21(2), 1-19.
- Winton, S. L. et al. (2018). Developing leadership for increasing complexity: A review of online graduate leadership programs. *Journal of Leadership Education*, 17(1), 162-176.

ประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของ
สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล *

THE EFFECTIVENESS OF TRAINING FOR HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT
THROUGH NINE KEYS PRINCIPLES OF PALANGJIT DHARMA JAKRAWAN
INSTITUTE

นัทปภา นุชาภัทรา, บุญทัน ดอกไธสง

Natpapha Nuchapat, Boonton Dokthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: g.ll7ju4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล และ 3. นำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 คน ได้แก่ ด้านการจัดอบรม ด้านการศึกษา ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ด้านพระพุทธศาสนา และด้านหลักการกุญแจดอก ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการอบรมตามหลักการพัฒนาทุนมนุษย์ กุญแจดอก และภาวนา 4 อยู่ในระดับมาก 2. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ หลักการกุญแจดอก และหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 51.3-69.5 3. รูปแบบประสิทธิผลในการพัฒนาทุนมนุษย์สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เข้ากับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในบริบทของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะช่วย

ส่งเสริมการพัฒนานิสิตครูอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาว

คำสำคัญ: ทุณมนุษย์; หลักการกุญแจดอก; หลักภavana 4; ประสิทธิภาพการอบรม

Abstract

This research aimed: 1. To investigate the effectiveness of training for human capital development through the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute, 2. To examine the factors influencing the effectiveness of training for human capital development through the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute, and 3. To propose a model for effective training in human capital development through the Nine Key Principles of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute. The study employed the research mixed methods. The quantitative research, data were collected from undergraduate students from the Faculty of Education at Srinakharinwirot University, selected using a two-stage sampling technique. For the qualitative research, 18 key informants were selected, including experts in training management, education, public administration, Buddhism, and the Nine Key Principles. Semi-structured interviews were used to collect qualitative data.

The findings revealed that 1. the effectiveness of training in terms of human capital development processes, the Nine Key Principles, and the Bhavana 4 was at a high level; 2. human capital development processes, the Nine Key Principles, and the r Bhavana 4 significantly influenced training effectiveness predicting 51.3 percent -69.5 percent of the variance; 3. The effective model for human capital development highlighted the importance of integrating Buddhist knowledge, particularly the Bhavana 4 and the Nine Key Principles, into human capital development processes within the context of teacher professional experience training. This integration promoted holistic development of student teachers, aligning with the changing global context, and ultimately contributed to the long-term improvement of the country's education quality.

Keywords: Human Capital; Nine Keys Principles; Four Bhavanas; Training Effectiveness

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การพัฒนาทุนมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร และสังคมให้ก้าวไปข้างหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการศึกษา การพัฒนาทุนมนุษย์ของ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิต ก่อนก้าวเข้าสู่การเป็นครูมืออาชีพในอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว (Flores, 2020) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพ ปัญหาและความท้าทายในการพัฒนาทุนมนุษย์ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ายังคงมีปัญหและอุปสรรคในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการสอน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาด้านทักษะและ สมรรถนะของนิสิตที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและบริบทสังคมใน ปัจจุบัน (เทอดทูน คำชาย และคณะ, 2562)

ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่จำเป็น สำหรับการเป็นครูที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาที่เป็น ระบบ บูรณาการ และสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของนักศึกษา หนึ่งในแนวทาง ที่น่าสนใจ คือ การนำหลักการทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งเป็น การบูรณาการองค์ความรู้ทางตะวันออกเข้ากับแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ (Charoensap et al., 2019) โดยหลักการทางพุทธศาสนาเช่น หลักอริยสัจ 4 มีแก่นแท้ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์แบบองค์รวม ทั้งด้านกาย ใจ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ เป้าหมายของการพัฒนาทุนมนุษย์ในปัจจุบัน (วรินทร์ จินดาวงศ์ และวันเพ็ญ วัฒนกุล, 2566)

สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล เป็นหนึ่งในองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ศักยภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการกุญแจแก้ดวง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญ ที่สถาบันได้คิดค้นและพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหลัก 9 ประการ ได้แก่ 1. ความเพียร 2. ปัญญา 3. การสำรวจตน 4. ทักษะการสื่อสารและทักษะทางปัญญา 5. การแก้ไขปัญห 6. การคิดบวกและการให้อภัย 7. ภาวะผู้นำ 8. การยอมรับความหลากหลาย และ 9. การเป็นผู้ให้ ซึ่งหลักการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของมนุษย์ให้ สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (ชนภา ปุญณันท์, 2566) โดยใน งานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าหลักการกุญแจแก้ดวงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทุน มนุษย์ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผู้นำ การพัฒนา บุคลากร และการพัฒนาเยาวชน (Poedloknimit & Klomkul, 2020)

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจเก๋าดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของนิสิต การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความพร้อมในทุกด้าน สามารถก้าวไปสู่การเป็นครูมืออาชีพที่พร้อมขับเคลื่อนการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการผลิตและพัฒนาครู รวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการบูรณาการศาสตร์ตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจเก๋าดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจเก๋าดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจเก๋าดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 513 คน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณของยามานะ (Yamane, 1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 คน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random

Sampling) โดยแบ่งประชากรตามสาขาวิชาในคณะศึกษาศาสตร์ และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ภายในแต่ละชั้นตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะกระจายตามสัดส่วนของประชากรและมีความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ศึกษา

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 คน ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดอบรมจำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านการศึกษานานาชาติจำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 3 รูปหรือคน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนให้ความยินยอมในการให้ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับตามหลักจริยธรรมการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเท่ากับ 0.80 สูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตามแนวคิดของ Rovinelli & Hambleton (1977) และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.70 ตามหลักการของ Ingenoff & Buhmann (2016) สะท้อนถึงคุณภาพด้านความตรงและความเที่ยงในระดับที่เหมาะสม และ 2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการบูรณาการกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 225 คน ซึ่งนิสิตกลุ่มนี้จะต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้การบันทึกเสียงควบคู่กับการจดบันทึก จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภายใต้การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล ด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์การรักษาข้อมูลเป็นความลับ และการนำเสนอข้อมูลในภาพรวม เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เชื่อมโยงกับผลเชิงปริมาณ และใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจเก้าดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 225 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 59.11 มีอายุระหว่าง 18-20 ปี มีจำนวน 141 คนคิดเป็นร้อยละ 62.67 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 32.44 และศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 40.01 ตามด้วยสาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 37.34 และสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 22.65

ด้านประสิทธิผลการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=0.50$) ด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=0.51$) รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.50$) ด้านการปรับเปลี่ยน ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=0.54$) และด้านความพึงพอใจ ($\bar{X}=3.77$, $S.D.=0.56$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจเก้าดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบดัชนีภาวะร่วมเส้นตรงพหุค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ซึ่งได้ค่าระหว่าง 0.479-0.848 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนดคือ .190 และค่าปัจจัยการขยายของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าระหว่าง 1.372-2.086 ซึ่งมีค่าไม่เกินตามที่กำหนด คือ 5.3 ถือว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นและไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงนำตัวแปรดังกล่าวเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression Analysis ต่อไป

ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ หลักการกุญแจแก้ดอก หลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการอบรม

ตัวแปรกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
การศึกษา (T1)	.333	.053	.358	6.300**	.000
การอบรม (T2)	.249	.048	.294	5.201**	.000
การพัฒนา (T3)	.249	.057	.238	4.353**	.000
ค่าคงที่	.637	.214		2.972**	.003
Multiple R = .721a R Square = .520 Adjust R Square = .513 Std. Error = .294 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p*.05, p** .01					
ตัวแปรหลักการกุญแจแก้ดอก	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ (K9)	.283	.043	.332	6.499**	.000
กุญแจแห่งความเพียร (K1)	.161	.045	.180	3.582**	.000
กุญแจแห่งการแก้ไขปัญห (K5)	.158	.045	.176	3.535**	.000
กุญแจแห่งการสำรวจตน (K3)	.134	.046	.149	2.910**	.000
กุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย (K6)	.110	.044	.127	2.472*	.014
กุญแจแห่งภาวะผู้นำ (K7)	.108	.044	.123	2.445*	.015
ค่าคงที่	.140	.182		.772**	.000
Multiple R=.814f R Square=.663 Adjust R Square=.653 Std. Error=.248 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p*.05, p** .01					
ตัวแปรหลักภาวนา 4	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
จิตภาวนา (D3)	.262	.043	.308	6.145**	.000
ศีลภาวนา (D2)	.235	.038	.286	6.127**	.000
ปัญญาภาวนา (D4)	.200	.039	.270	5.074**	.000
กายภาวนา (D1)	.125	.043	.152	2.912**	.004
ค่าคงที่	.684	.143		4.802**	.000
Multiple R=.837d R Square=.701 Adjust R Square=.695 Std. Error=.233 p* < .05, p** < .01					

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะจักรวาล 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านการศึกษา ด้านการอบรม และด้านการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ได้ร้อยละ 51.3

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{y} = .637 + .333(T1) + .249(T2) + .249(T3)$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_Y = .358_{T1} + .294_{T2} + .238_{T3}$$

ต่อมาคือ หลักการกุญแจแก้ดอกส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล 6 ด้าน ประกอบไปด้วย กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ กุญแจแห่งความเพียร กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหาคุญแจแห่งการสำรวจตน กุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย กุญแจแห่งภาวะผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลได้ร้อยละ 65.3

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .140 + .283(\text{key9}) + .161(\text{key1}) + .158(\text{key5}) + .134(\text{key3}) + .110(\text{key6}) + .108(\text{key7})$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_Y = .332_{\text{key6}} + .180_{\text{key1}} + .176_{\text{key5}} + .149_{\text{key3}} + .127_{\text{key6}} + .123_{\text{key7}}$$

หลักภavana 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านจิตภavana คีลภavana ปัญญาภavana กายภavana อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลได้ร้อยละ 69.5 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .684 + .262(D3) + .235(D2) + .200(D4) + .125(D1)$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_Y = .308_{D3} + .286_{D2} + .270_{D4} + .149_{\text{key3}} + .150_{D1}$$

วัตถุประสงค์ที่ 3 รูปแบบประสิทธิผลการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า รูปแบบประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ประสิทธิผลการอบรม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านผลผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา โดยแต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการอบรม เช่น การพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความยืดหยุ่นและการปรับตัว และการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง 2. หลักภavana 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ประกอบด้วย

กายภาวนา (การพัฒนากาย) ศีลภาวนา (การพัฒนาความประพฤติ) จิตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ) และปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา) โดยมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิต เช่น การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี การปลูกฝังให้นิสิตยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ การจัดกิจกรรมสร้างเสริมสมาธิ และการฝึกให้นิสิตใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา 3. หลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะจักรวาล ซึ่งเป็นหลักที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย กุญแจแห่งความเพียร ปัญญา การสำรวจตน ทักษะการสื่อสารและปัญญา การแก้ปัญหา การคิดบวกและการให้อภัย ภาวะผู้นำ การยอมรับความหลากหลาย และการเป็นผู้ให้ โดยแต่ละกุญแจมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิต เช่น การฝึกให้นิสิตปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ การส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การจัดกิจกรรมให้นิสิตได้สำรวจและเข้าใจตนเอง การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการปลูกฝังให้นิสิตรู้จักแบ่งปันความสุข 4. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย ด้านการศึกษา การอบรม และการพัฒนา โดยแต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงกระบวนการและวิธีการในการพัฒนานิสิต เช่น การจัดหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็น การจัดการอบรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะเฉพาะทาง และการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนา

ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักภาวนา 4 และหลักการกุญแจแก้ดอก เข้ากับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในบริบทของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนานิสิตครูอย่างรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการอบรมที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของการผลิตและพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาวต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ประสิทธิภาพของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล จากผลการวิจัยพบว่า ด้านประสิทธิภาพการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนะยุทธ เกตุอยู่ (2559) ที่ระบุว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

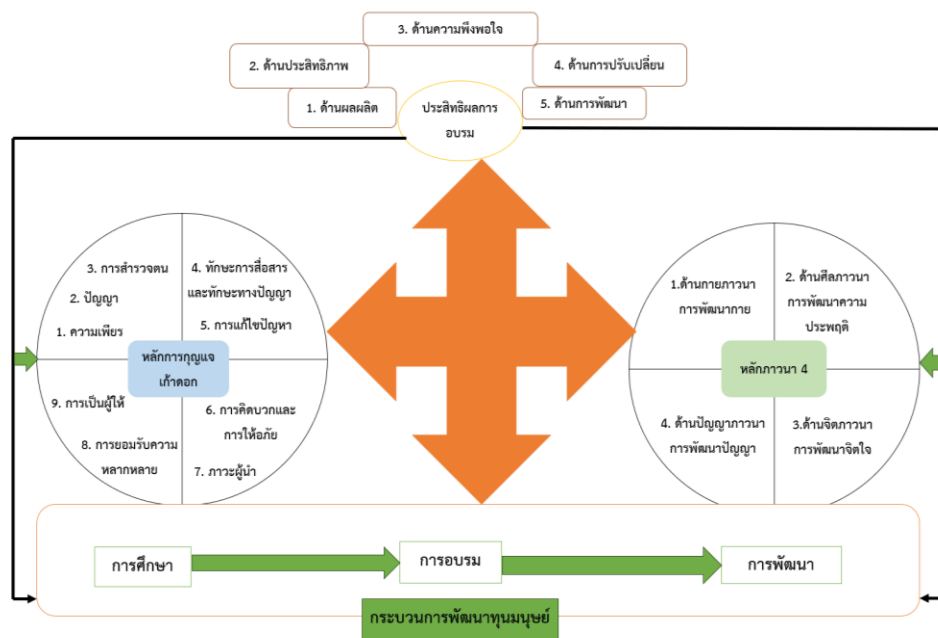

อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการอบรมที่มีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชี่ยวชาญของวิทยากร และทีมงาน ความพร้อมและความมุ่งมั่นของผู้เข้าอบรม รวมถึงการติดตามและประเมินผลหลังการอบรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้การอบรมมีประสิทธิภาพสูง และช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การศึกษา การอบรม และการพัฒนา ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 51.3 ซึ่งสะท้อนว่ากระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นระบบและมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ จะนำไปสู่ความสำเร็จในการอบรมและพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนตมโน (2564) ที่พบว่าการพัฒนาทุนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า หลักการกุญแจดอก 6 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้ให้ ความเพียร การแก้ไขปัญหา การสำรวจตน การคิดบวกและการให้อภัย และภาวะผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลได้ร้อยละ 65.3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง (2562) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาทุนมนุษย์และเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร ในส่วนของหลักภavana 4 ได้แก่ จิตตภavana ศีลภavana ปัญญาภavana และกายภavana ก็ส่งผลต่อประสิทธิผลของการอบรมเช่นกัน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 69.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณธีร์วิชัย คมภีรปญโญ (2559) ที่พบว่าหลักภavana 4 สามารถใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาลได้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังสะท้อนให้เห็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบประสิทธิผลในการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านหลักการกุญแจดอกของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ประสิทธิภาพการอบรม หลักภavana 4 หลักการกุญแจดอก และกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ สอนจันทร์ (2563) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการบูรณาการหลักพุทธธรรมและกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมในการพัฒนาทุนมนุษย์และเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนแนวคิดการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจดอกร่วมกับหลักภavana 4 และกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์แบบบูรณาการในการออกแบบรูปแบบ

การอบรมและพัฒนาศักยภาพของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาประสิทธิผลของการอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรมที่บูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นการเรียนรู้เชิงรุก ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจเก๋าคอกและหลักกาวนา 4 เพื่อพัฒนาต้นแบบองค์กรร่วมสู่การเป็นครูมืออาชีพ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านการศึกษา การอบรม และการพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตเจริญงอกงามในความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นครูคุณภาพและกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรมที่บูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน โดยผสมผสานหลักการกฎแห่งเก๋าดอกและหลักภาวา 4 เข้ากับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์
2. ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครูอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างครูคุณภาพที่พร้อมรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21
3. สถาบันการศึกษาควรจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองแบบองค์รวมของนิสิตสู่การเป็นครูมืออาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถาบันการศึกษาควรออกแบบและจัดกิจกรรมการอบรมที่เน้นการบูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นต่อวิชาชีพครู ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้หลักการกฎแห่งเก๋าดอกและหลักภาวา 4 เพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตอย่างรอบด้าน
2. ผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีและแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักการกฎแห่งเก๋าดอกและหลักภาวา 4 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้นิสิตมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง
3. สถาบันการศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครู

ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการนำหลักการกฎแห่งเก๋าดอกและหลักภาวา 4 ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครูในบริบทอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ผสมผสานหลักพุทธธรรมกับรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์แบบอื่น ๆ เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนานิสิตครู
3. ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติการจากงานวิจัยนี้ไปใช้ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตครูผ่านการบูรณาการหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ชนภา ปุณณนันท. (2566). การประยุกต์ใช้หลักการกฎแห่งดอกของสถาบันพลังจิต
ธรรมะ จักรวาล เพื่อเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ให้มี
ความสามารถเหนือปัญญาประดิษฐ์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*,
6(5), 217-228.
- ชนะยุทธ เกตุอยู่. (2559). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวทาง
ของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- เทอดทูน คำชาย และคณะ. (2562). การศึกษาสภาพปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ครูของนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 6(2), 33-46.
- พระณธีรวิชัย คมกิตฺตปญฺญ. (2559). การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุค
โลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธธรรม (พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน. (2564). พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- ภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง. (2562). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนา
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงมหาดไทย (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรินทร์ จินดาวงศ์ และวันเพ็ญ วัฒนกุล. (2566). การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์:
แนวคิดและการประยุกต์หลักพุทธธรรม. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรม
ปริทรรศน์*, 6(3), 228-235.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2566) จำนวนนิสิตจำแนกตามระดับการศึกษา ประจำปี
การศึกษา 2564. สืบค้น 16 มีนาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/3AK1W>
- สุวัฏ สอนจันทร์. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- Charoensap, A. et al. (2019). Effect of ethical leadership and interactional justice on employee work attitudes. *Journal of leadership studies*, 12(4), 7-26.
- Flores, M. A. (2020). Preparing teachers to teach in complex settings: Opportunities for professional learning and development. *European Journal of Teacher Education*, 43(3), 297-300.
- Ingenoff, D. & Buhmann, A. (2016). Advancing PR measurement and evaluation: Demonstrating the properties and assessment of variance-based structural equation models using an example study on corporate reputation. *Public Relations Review*, 42(3), 418-431.
- Poedloknimit, C. & Klomkul, L. (2020). A Causal Relationship Model of Mental Development and Create Intellectual Prosperity among Ethical Training in Palangjit Dhamma Jakrawan Institution with Nine-Keys Philosophy as a Mediator. *Solid State Technology*, 63(2s), 1576-1581.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจเก้าดอกเพื่อพัฒนา
ภาวะผู้นำนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร
ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล^{*}
BUDDHIST ETHICS APPLICATION FOR BANGKOK UNDERGRADUATE
STUDENTS' LEADERSHIP DEVELOPMENT VIA NINE KEYS PRINCIPLES
OF PALANGJIT DHARMA JAKRAWAN INSTITUTE

รูกยั้ง โรจนเกตุปัญญา, บุญทัน ดอกไธสง

Rukyng Rojanaketpanya, Boonton Dokthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Saithoung204@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษา และ 3. เสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจเก้าดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 399 คน และสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 18 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.983 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร พบว่า กระบวนการพัฒนาผู้นำ หลักปาปณิกธรรม หลักการกุญแจเก้าดอก อยู่ในระดับมากทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของ

นักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 31.9, 22.9, 35.6 ตามลำดับ 3. การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจเก้าดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านพุทธจริยธรรมและหลักการกุญแจเก้าดอก โดยเริ่มจากการตระหนักรู้ในตนเอง กำหนดเป้าหมาย ผสานกับหลักธรรม พัฒนาทักษะ การตัดสินใจ ความเชื่อมั่น การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์และการลดข้อขัดแย้ง ส่งผลให้เกิดผู้นำที่มีคุณธรรมและยั่งยืน

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; หลักการกุญแจเก้าดอก; ภาวะผู้นำ

Abstract

Objectives of this study were: 1. To study the leadership qualities of undergraduate students, 2. To study factors influencing student leadership, and 3. To propose the application of Buddhist ethics through the Nine Keys principle for developing leadership among undergraduate students in Bangkok. of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected from 399 samples who were undergraduate students in Bangkok. The tool used to collect data was a questionnaire with reliability value of 0.983 and analyzed data by frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics by stepwise multiple regression The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing 18 key informants and analyzed by descriptive interpretation.

The results of the study were found that: 1. The overall leadership qualities of undergraduate students in Bangkok were at a high level when considering individual aspects, all were found to be at a high level. 2. Factors affecting the leadership qualities of undergraduate students in Bangkok were: leadership development processes, Papanika-dhamma principles, and the Nine Keys principle. All these factors were at a high level, with statistically significant level of 0.01. They could collectively predict the leadership qualities of undergraduate students in Bangkok at 31.9 percent, 22.9%, and 35.6% respectively. 3. The application of Buddhist ethics through the Nine Keys principle to develop leadership qualities among undergraduate students in Bangkok focused on integrating leadership development processes with Buddhist ethics and the Nine Keys principle. This approach began with self-

awareness, goal setting, integration of moral principles, skill development, decision-making, confidence-building, communication, creativity, and conflict resolution. This results in the emergence of ethical and sustainable leaders.

Keywords: Buddhist Ethics; Nine Keys Principles; Leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างสังคมที่ยั่งยืน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นสิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย โดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมที่ดี พร้อมทั้งมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560) ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้นำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย หากบุคคลห่างจากคุณธรรมทางศาสนาขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตส่งผลกระทบในทุกด้านของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ สังคม คุณภาพชีวิตและการพัฒนาตนเอง

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและกระแสนิยมทางโซเชียลส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้การพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของเยาวชนกลายเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ รวมถึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและภาวะผู้นำให้แก่นักศึกษาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง (พระครูพิศาลจริยากร เลขธมโม และคณะ, 2562) จากการพัฒนาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ซึ่งล้วนแต่เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนาคนโดยเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพฤติกรรมที่แสดงออกบ่งชี้ถึงการขาดการไตร่ตรองและการยังคึดดั่งจะเห็นได้จากปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในสังคมปัจจุบัน เช่น การยกพวกตีกัน การแสดงความก้าวร้าว ตัวอย่างปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาคน โดยเฉพาะผู้นำนักศึกษาให้มีคุณภาพแบบองค์รวมดังผลการวิจัยที่พระอนุรักษ อนุรักษิโต (2566) พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้นำเยาวชนต้นแบบด้านคุณธรรมประกอบด้วยหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนา ร่วมกับหลักธรรมอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะสำคัญของผู้นำเพื่อให้ผู้นำเยาวชนมีความรู้ (Knowledge)

ทักษะ (Skills) คุณธรรมจริยธรรม (Moral) และสามารถลงมือปฏิบัติได้จริง (Actions) สามารถเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำเยาวชนได้อย่างรอบด้าน

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำนั้น มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในบริบทของสังคมไทย ซึ่งหลักการกุญแจดอก ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล เป็นหลักการสำคัญที่สถาบันได้คิดค้นและพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหลัก 9 ประการ ได้แก่ 1. ความเพียร 2. ปัญญา 3. การสำรวจตน 4. ทักษะการสื่อสารและทักษะทางปัญญา 5. การแก้ไขปัญหา 6. การคิดบวก และการให้อภัย 7. ภาวะผู้นำ 8. การยอมรับความหลากหลาย และ 9. การเป็นผู้ให้ซึ่งหลักการ นี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของมนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (ชนภา ปุณณันท์, 2560) โดยในงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าหลักการกุญแจดอก สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่า จะเป็นการพัฒนาผู้นำ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาเยาวชน (Poedloknimit & Klomkul, 2020)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานครของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาลโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความสามารถในการเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ การวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของนักศึกษาให้เป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการ

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Results) เป็นการขยายผลและอธิบายข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 2 แห่ง
เอกชน 2 แห่ง

2.2 จำนวน 399 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของมาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยการสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มนักวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์ กลุ่มนักวิชาทางพระพุทธศาสนาและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลักการกฎแห่งเกศาตอก รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ 1. แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Questionnaires) โดยผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักการแนวคิดทฤษฎีและนำความรู้มาประมวลผลเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาเพื่อออกแบบสอบถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.983 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.70 ตามหลักการของ Ingenoff & Buhmann (2016) สะท้อนถึงคุณภาพด้านความตรงและความเที่ยงในระดับที่เหมาะสม 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยซึ่งพัฒนาขึ้นจากการบูรณาการกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกและเก็บแบบสอบถามกับผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 399 คน การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ การวิจัย เชื่อมโยงกับผลเชิงปริมาณ และใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, $S.D.=0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ด้านความสามารถทางด้านร่างกายสติปัญญา ($\bar{X}=4.08$, $S.D.=0.65$) รองลงมา คือ ด้านความชัดเจนของเป้าหมายในชีวิต ($\bar{X}=3.79$, $S.D.=0.43$) ด้านเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม ($\bar{X}=3.74$, $S.D.=0.47$) ด้านการส่งเสริมเอกลักษณ์ของตนเอง ($\bar{X}=3.72$, $S.D.=0.48$) ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลอย่างมีวุฒิภาวะ ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=0.80$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบดัชนีภาวะร่วม เส้นตรงพหุค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ซึ่งได้ค่าระหว่าง 0.356-0.800 ซึ่ง มากกว่าค่าที่กำหนดคือ .190 และค่าปัจจัยการขยายของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) มีค่าระหว่าง 1.616-2.827 ซึ่งมีค่าไม่เกินตามที่กำหนด คือ 5.3 ถือว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นและไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงนำตัวแปรดังกล่าวเข้าสู่การ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression Analysis ต่อไป

2.1 กระบวนการพัฒนาผู้นำที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร มี 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=0.47$) ได้แก่ การวางแผนกำหนดวิสัยเปลี่ยนแปลงตนเอง ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.57$) รองลงมาคือการสำรวจตนเองและกำหนดเป้าหมายการวางแผนกำหนดวิสัยเปลี่ยนแปลงตนเอง ($\bar{X}=4.08$, $S.D.=0.55$) ลงมือปฏิบัติตามแบบแผน ($\bar{X}=3.95$, $S.D.=0.59$) และ ประเมินประสิทธิภาพของแผน ($\bar{X}=3.82$, $S.D.=0.67$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ากระบวนการพัฒนาผู้นำ สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 31.9

2.2 หลักปาปณิกธรรม ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ คือด้านจักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกลมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.64) รองลงมาคือ ด้านวิรูโร การบริหารจัดการที่ดี มีทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.67) และนิสสัยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.60) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักปาปณิกธรรมสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 22.9

2.3 หลักการกุญแจแก้ดอก ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ กุญแจแห่งภาวะผู้นำ ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.66) กุญแจแห่งการสำรวจตน ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.60) กุญแจแห่งความเพียร ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.57) กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.70) กุญแจแห่งปัญญา ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.66) กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.96) กุญแจแห่งการคิดบวกและให้อภัย ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.67) กุญแจแห่งการสื่อสารและทักษะทางปัญญา ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.62) กุญแจแห่งการยอมรับความหลากหลาย ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.71) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า หลักการกุญแจแก้ดอกสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 35.6

3. การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร ของสถาบันพลังจิต ธรรมะจักรวาล จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอก เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร ของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล พบว่า ประกอบด้วย 1. กระบวนการในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสำรวจตนเองและกำหนดเป้าหมาย ด้านการวางแผนกำหนดวิธีการเปลี่ยนแปลงตนเอง ด้านลงมือปฏิบัติตามแผน และด้านการประเมินประสิทธิภาพของแผนโดยในแต่ละด้านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ เป็นการบ่มเพาะจากภายใน นำไปสู่การเป็นผู้นำทั้งด้านการนำตนเองและสามารถนำบุคคลอื่นได้ 2. หลักปาปณิกธรรม ได้แก่ ด้านจักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ ด้านวิรูโร การบริหารจัดการที่ดี มีทักษะการสื่อสาร และด้านนิสสัยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีภาวะผู้นำได้อย่างสมบูรณ์ครบคลุม ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการพัฒนานตนเองสู่ความเป็นผู้นำได้อย่าง

ต่อเนื่อง 3. หลักการกุญแจแก้ดอก อันประกอบไปด้วย ความเพียร มีปัญญา การสำรวจตน ทักษะการสื่อสารและทักษะทางปัญญา การแก้ไขปัญห การคิดบวกและการให้อภัย ภาวะผู้นำ การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย และการเป็นผู้ให้ ตามหลักการกุญแจแก้ดอก จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำได้อย่างยั่งยืน กล่าวโดยสรุป การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผานบูรณาการทั้งหลักปณิธิธรรมและหลักการกุญแจแก้ดอก จะช่วยสร้างเสริมองค์ความรู้จากการบ่มเพาะจากภายใน การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมและการนำหลักการกุญแจแก้ดอกมาประยุกต์ใช้ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำ ที่เป็นเลิศเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม มุ่งเน้นการสร้างให้เกิดวินัย มีความอดทน เปิดกว้างด้านการเรียนรู้ ยอมรับข้อผิดพลาด พัฒนาตนรอบด้านยิ่งจะช่วยส่งเสริมให้เป็นภาวะผู้นำที่เป็นเลิศอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการพัฒนาผู้นำ หลักปณิธิธรรมและหลักการกุญแจแก้ดอก ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาผู้นำมุ่งเน้นด้านการพัฒนาตนเสริมสร้างความรู้พัฒนาทักษะด้วยการนำหลักธรรมร่วมบูรณาการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ แก้วนะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำและการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและการดำเนินชีวิต จึงส่งผลให้ระดับการปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาผู้นำและหลักธรรมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของทัชชกร แสงทองดี (2563) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมประกอบด้วย การสร้างภาวะผู้นำ ปัจจัยแห่งความสำเร็จและภาวะผู้นำในโรงเรียนนายร้อยตำรวจตามหลักพุทธธรรม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการพัฒนาผู้นำหลักปณิธิธรรมและหลักการกุญแจแก้ดอก โดยต่างก็มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและประสิทธิภาพ อีกทั้งผลการศึกษาครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัช อนันต์เอียร (2557) ได้วิจัย

เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่า วิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชนสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบของการประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรมและการขัดเกลาจิตใจ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ก็ได้มีการนำหลักการกุญแจดอกมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำ ถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมให้แก่เยาวชน เพื่อให้เป็นผู้นำที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า 1. การประเมินประสิทธิภาพของแผนส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Punnanan (2021) ได้วิจัยเรื่อง Effects of Dharma Practices on Psychological Well-Being of the participants Mental Development and Create Intellectual Program of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute (PDJ) Applying the principles of the Nine Keys Philosophy ผลการวิจัยพบว่า การประเมินสุขภาวะทางจิตใจของผู้เข้าอบรมทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาจิตเจริญปัญญาผ่านการประยุกต์ใช้หลักการกุญแจดอก ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการประเมินประสิทธิภาพของแผนการพัฒนาภาวะผู้นำได้เช่นกัน 2. การสำรวจตนเองและกำหนดเป้าหมายส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร เจนตระกูลโรจน์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสู่ความเป็นเลิศโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของสถานพยาบาลภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักตน (อัตตัญญูตา) ตามหลักสัปปุริสธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารสถานพยาบาลสู่ความเป็นเลิศ ต้องอาศัยการสำรวจตนเองและการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน 3. การลงมือปฏิบัติตามแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชนิธิฐา ชัชวาลวงศ์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนโดยดำเนินงานของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาที่มีการพัฒนาการแสวงหาประสบการณ์และให้คำปรึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนและการลงมือปฏิบัติจะทำให้ผู้นำเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้มากกว่าการเรียนรู้ในทฤษฎีเพียงอย่างเดียว 4. การวางแผนกำหนดวิธีเปลี่ยนแปลงตนเองสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชัย อนันต์เอียร (2557) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่าแผนกลยุทธ์ด้านการสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดีเป็นปัจจัยในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนให้พร้อมสำหรับการเป็นผู้นำที่ดี ต่อมาคือ หลักปาปนิกรรมส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2 ด้านได้แก่ 1. หลักนิสสัยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล เพ็ญสิริวรรณ (2562) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าหลักพรหมวิหารธรรมส่งผลต่อ

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เช่น การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ จะช่วยให้ผู้นำสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ตามและนำทีมงานไปสู่ความสำเร็จได้ 2. หลักจักษุมา (มีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ นามบุรี (2562) ได้วิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรจักษุมา (วิสัยทัศน์) มีอิทธิพลทางตรงต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 เพราะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน ถัดมาคือ หลักการกุญแจแก้ดอกส่งผลต่อภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านกุญแจแห่งปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัด วิชิษฐกุล สิริปณฺโญ (2565) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์มีการใช้ความเพียรพยายามและปัญญาในการบริหารและพัฒนาองค์กร เพราะปัญญาจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ คิดแก้ไขปัญห และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2. ด้านกุญแจแห่งการสื่อสารและทักษะทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนิธิฐา ชัชวาลวงศ์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนโดยการดำเนินงานของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชน เพราะการสื่อสารและการใช้ปัญญาจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ แนวคิดให้เพื่อนร่วมงานได้อย่างถูกต้องชัดเจน 3. ด้านกุญแจแห่งการยอมรับความหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของกริพัฒน์ ฌโนมศรีอุทัย (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าผู้นำที่ดีควรมีใจเปิดกว้างยอมรับความแตกต่างและไม่ยกตนเหนือผู้อื่น ยึดหลักของความเสมอภาคในการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างเป็นข้อดีในการสร้างสรรค์ผลงานและแก้ไขปัญห 4. ด้านกุญแจแห่งความเพียร สอดคล้องกับงานวิจัยของทชชกร แสงทองดี (2563) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการวิจัยพบว่าความพากเพียรไม่ท้อถอยเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำในโรงเรียนนายร้อยตำรวจตามหลักพุทธธรรม เพราะความเพียรพยายามจะช่วยให้ นักศึกษามีความอดทน มุ่งมั่น และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 5. ด้านกุญแจแห่งการคิดบวกและให้อภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชัย อนันต์เอียร (2557) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย ผลการวิจัยพบว่าแผนกลยุทธ์ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข เป็นปัจจัยในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน เพราะการคิดบวกและให้อภัยจะช่วยให้ผู้นำมีพลังบวกที่ดี

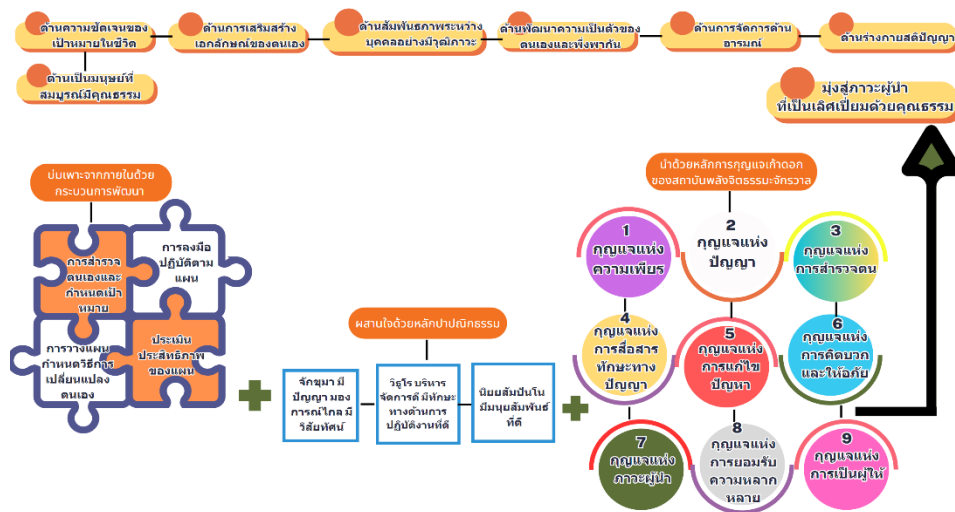

3. การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้ 1. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำที่บูรณาการหลักพุทธจริยธรรมและหลักการกุญแจแก้ดอกผลการวิจัยพบว่าเริ่มจากการบ่มเพาะภายในตัวนักศึกษา ผ่านการตระหนักรู้ในตนเอง การกำหนดเป้าหมาย และการออกแบบแนวทางในการพัฒนาตนเอง แล้วจึงผสานจิตใจเข้ากับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ วิลาวัลย์ (2565) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรนั้นเกิดจากการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเข้ากับการปฏิบัติงาน โดยเริ่มจากการบ่มเพาะภายในจิตใจแล้วจึงแสดงออกมาภายนอก 2. การประยุกต์ใช้หลักการกุญแจแก้ดอกเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนั้น จะเน้นที่การพัฒนาคุณลักษณะสำคัญ อาทิ ความอดทน มุ่งมั่น ความเพียรพยายาม การใช้ปัญญา การสื่อสารสร้างความเข้าใจ การบริหารจัดการ ปัญหา ความคิดบวก การนำตนเองและผู้อื่น การเปิดกว้างยอมรับความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ นามบุรี (2562) ได้วิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรในหลักปาปนิคธรรม การมีวิสัยทัศน์ การจัดการที่ดี และการมีมนุษยสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพราะคุณลักษณะที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ 3. ผลลัพธ์ของการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยธรรมผ่านหลักการกุญแจแก้ดอกในการพัฒนาภาวะผู้นำ จะนำไปสู่การเป็นผู้นำที่เป็นเลิศและเปี่ยมด้วยคุณธรรมมีคุณลักษณะสำคัญ อาทิ ความกล้าแสดงออกและคิดนอกกรอบความอดทนและรู้รอบด้าน ความคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำยุคดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poedloknimit & Klomkul (2020) ได้วิจัยเรื่อง A Causal Relationship Model of Mental Development and Create Intellectual Prosperity among Ethical Training in Palangjit Dhamma Jakrawan Institution with Nine-Keys Philosophy as a Mediator ผลการวิจัยพบว่า หลักการกุญแจแก้ดอกสามารถนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อนำมาจัดกระบวนการอบรม โดยจะช่วยพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะการให้เหตุผล และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เพราะการบูรณาการหลักพุทธจริยธรรมและหลักการกุญแจแก้ดอกนั้นจะช่วยพัฒนาผู้นำอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ และคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เป็นผู้นำที่มีสมรรถนะสูง

และเป็นแบบอย่างที่ดี อันจะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล องค์กรและสังคมโดยรวม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานครของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบูรณาการร่วมกับปัจจัยที่หลากหลายทั้งด้าน การตระหนักรู้ในตนเอง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และการออกแบบแนวทางในการพัฒนาตนเอง การวางแผนอนาคตที่มีเป้าหมายชัดเจน จากนั้นจะเป็นการผสานจิตใจเข้ากับหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างหลัก ปาณิธิธรรม ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาทักษะด้านความคิดให้มีมุมมองที่กว้างไกล ลึกซึ้ง และรอบด้าน การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ การมีพลังอำนาจในการตัดสินใจ ความมุ่งมั่นในการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค การสร้างความเชื่อมั่นทั้งในตนเองและทีมงาน การมีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างความน่าเชื่อถือ การประสานความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมาย ความสามารถในการจูงใจ การสร้างความเข้าใจอันดี และการลดข้อขัดแย้ง และนำหลักการกุญแจแก้ต่างของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาลมาประยุกต์ใช้ โดยหลักการดังกล่าวครอบคลุมถึงการมีความอดทนและความมุ่งมั่นมานะ การมีความเพียรพยายามในการเป็นที่ยอมรับและเอาชนะอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ การใช้ปัญญาในการแก้ไข

ปัญหาและตัดสินใจอย่างรอบคอบ การสำรวจตนเองทั้งภายในและภายนอก การตระหนักถึงข้อบกพร่องและความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอการบูรณาการองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกันจะก่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำที่สมบูรณ์และยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อตัวนักศึกษา ทีมงาน สถาบันการศึกษา และสังคมในวงกว้างต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษา โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรมที่มุ่งเน้นการวางแผนและการจัดสรรเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้และการทำงานในระยะยาว
2. สถาบันการศึกษาควรวางนโยบายในการพัฒนาทักษะการปรับปรุงและแก้ไขข้อผิดพลาดของนักศึกษา ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการสะท้อนคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของนักศึกษา เน้นการนำบทเรียนจากข้อผิดพลาดมาปรับใช้ในการทำงานครั้งต่อไป
3. สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของนักศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนการคิด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. อบรมทักษะการบริหารเวลา : จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารเวลาให้นักศึกษา ฝึกทำตารางเวลาและกำหนดเป้าหมายในการทำงาน ติดตามและประเมินผล
2. ส่งเสริมการปรับปรุงข้อผิดพลาด : จัดกิจกรรมที่เน้นการสะท้อนคิดและการแก้ไขข้อผิดพลาดจากประสบการณ์ จัดทำโครงการที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา
3. ฝึกแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า: จัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า จำลองสถานการณ์ ส่งเสริมจิตสำนึกการช่วยเหลือผ่านกิจกรรมจิตอาสา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือหรือแบบประเมินภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาไทย เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการพัฒนานักศึกษาที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำในอนาคต

3. ควรมีการการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วิลาวลัย. (2565). พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชนภา ปุณณันท์. (2560). การพัฒนาต้นผ่านปรัชญาคุณแจก้าดอกของสถาบันพลังจิตธรรมะ จักรวาล. *วารสารวิจัยวิชาการ Journal of Nakhonratchasima college*, 15(3), 308-318.
- ชัชนิธิฐา ชัชวาลวงศ์. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนโดยการดำเนินงานของชุมชนในกรุงเทพมหานคร (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นฤมล เพ็ญสิริวรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดนนทบุรี (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทัชชกร แสงทองดี. (2563). รูปแบบการสร้างภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดวิศิษฐกุล สิริปณฺโญ. (2565). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูพิศาลจริยากร เลขธมโม และคณะ. (2562). จริยธรรม: ปัญหาพฤติกรรมและการจัดการในปัจจุบันของสังคมไทย. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(2), 131-145.
- พระอนุรักษ์ อนรุทธิโต. (2566). รูปแบบการพัฒนาการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนต้นแบบด้านคุณธรรมโดยพุทธสันติวิธี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(2), 667-680.
- ประยูร เจนตระกูลโรจน์. (2564). การบริหารสู่ความเป็นเลิศโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของสถานพยาบาลภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูริพัฒน์ ฌนอมศรีอุทัย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ในประเทศไทย (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีรัชย์ อนันต์เจียร. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวรรณ์ แก้วนะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Ingenoff, D. & Buhmann, A. (2016). Advancing PR measurement and evaluation: Demonstrating the properties and assessment of variance-based structural equation models using an example study on corporate reputation. *Public Relations Review*, 42(3), 418-431.

- Poedloknimit, C. & Klomkul, L. (2020). A Causal Relationship Model of Mental Development and Create Intellectual Prosperity among Ethical Training in Palangjit Dhamma Jakrawan Institution with Nine-Keys Philosophy as a Mediator. *Solid State Technology*, 63(2s), 1576-1581.
- Punnnanan. C. (2021). Effects of Dharma Practices on Psychological Well-Being of the participants Mental Development and Create Intellectual Program of the Palangjit Dharma Jakrawan Institute (PDJ) Applying the principles of the Nine Keys Philosophy. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 5503-5509.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ ของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

PERFORMANCE OF PERSONNEL ACCORDING TO GOVERNMENT POLICY OF LAM TA SAO MUNICIPALITY, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระมหาอภิสิทธิ์ อมรรสี, รัฐพล เย็นใจมา, หัตถุภรณ์ แก่นท้าว

Phramaha Apisit Amararangsee, Rattapon Yenjaima, Hutthaporn Kaentao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: warasanwarasan7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐและ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้บริหาร และบุคลากรของเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 130 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับการปฏิบัติของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ จำแนกตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. หลักอิทธิบาท 4 กับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ พบว่า หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก 3. การปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ ปัญหา อุปสรรค พบว่า บุคลากรมีความรู้ และความพร้อมในการปฏิบัติงานน้อย ปฏิบัติงานล่าช้าไม่ตรงเวลาต้องปรับระเบียบใหม่โดยจัดให้มีการอบรมบุคลากรบ่อย ๆ เพื่อให้บุคลากรตระหนักรู้และเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้องค์กรสามารถพัฒนาต่อไปได้

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน; บุคลากร; นโยบายภาครัฐ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of performance of personnel according to government policy. 2. To study the relationship between the performance of personnel according to government policy. and 3. To study problems, obstacles, and guidelines regarding the performance of personnel according to government policy, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, the population consisted of 130 administrators and personnel of Lam Ta Sao Municipality, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Data were collected using questionnaires. Analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. And the correlation coefficient. The qualitative research, data were collected from 9 key informants using in-depth interviews. and analyzed the data using descriptive methods.

The results of the research were found that: 1. Level of personnel's compliance according to government policy, classified according to the principles of Iddhipada 4, by overall, was at a high level. 2. Principles of Iddhipada 4 and the work performance of personnel according to government policy, was found that the principles of Iddhipada 4 by overall had a positive relationship at a moderate level. 3. Performance of personnel according to government policy, problems, and obstacles was found that personnel had low knowledge and low readiness for work, working late and not on time. New regulations must be adjusted by organizing frequent personnel training to make personnel aware and understanding of their duties so that the organization could be developed further.

Keywords: Performance of Work; Personnel; Government Policy

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งหมายความว่ามนุษย์มีความต้องการและพึ่งพาอาศัยกันในการดำรงชีวิต การสร้างสังคมและชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการอยู่รอดและการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานร่วมกันช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาวัฒนธรรม ประเพณี และ

เทคโนโลยีที่ซับซ้อนขึ้น ส่งผลให้ชีวิตของมนุษย์มีความหลากหลายและเต็มไปด้วยความหมาย (สมคิด บางโม, 2561)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจตรงกันและมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งควรส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและสร้างความพึงพอใจในการทำงาน (วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และพิมพ์มลจรรย์ นามวัฒน์, 2561) นอกจากนี้ การสร้างระบบการสื่อสารที่ดีภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสาร และนโยบายต่าง ๆ ถูกส่งต่อไปอย่างรวดเร็วและชัดเจน ส่วนราชการต่าง ๆ ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพโดยการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ระหว่างพนักงาน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน รวมถึงการใช้หลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเน้นการวางแผน การจัดองค์กร การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมตรวจสอบ (ติน ปรัชญพทุทธ์, 2560)

พื้นที่เทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีปัญหา อุปสรรค และจุดอ่อนหลายประการที่ต้องพิจารณา ซึ่งรวมถึงปัญหาด้านงบประมาณ เช่น โครงการขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่เทศบาลไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการ ปัญหาด้านกฎหมายและกฎระเบียบ เช่น การมีกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาและบริหารงาน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2562) นอกจากนี้ ปัญหาการสื่อสารที่คาดเคลื่อน เช่น การสื่อสารเกี่ยวกับฐานข้อมูลของประชาชนมีความคลาดเคลื่อน ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานเท่าที่ควร อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความสนใจในระบบการบริหารงานของภาครัฐหรือการเมืองน้อย และไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ก็เป็นอีกหนึ่งข้อจำกัด เนื่องจากไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมารับผิดชอบในแต่ละฝ่าย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้บริหารควรมีการวางแผนและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ การพัฒนาความรู้ และทักษะของบุคลากร รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปรับปรุงระบบการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยให้การพัฒนาเทศบาลเป็นไปอย่างรวดเร็วและยั่งยืนมากขึ้น (พนิดา เกรียงทิพย์ และสุรมงคล นิยมจิตต์, 2561)

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า บุคลากรเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า การพัฒนาองค์กรต้องเริ่มจากการพัฒนาบุคลากร และสิ่งสำคัญที่สุดคือบุคลากรต้องมีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรด้วย เพราะหากองค์กรใดมีบุคลากรแต่ไม่มีความซื่อสัตย์ องค์กร

นั้นก็ไม่สามารถพัฒนาไปได้ไกลและเสี่ยงต่อการล้มเหลว (Frederick, 1959) ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วยการนำหลักสอนของพระพุทธศาสนา มาบูรณาการ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1. ฉันทะ 2. วิริยะ 3. จิตตะ 4. วิมังสา (ที่.ปา. 11/231/233) มาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กรและเป็นการพัฒนาบุคลากร ให้ปฏิบัติงานด้วยความสุขใจทำให้องค์กรสามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐ การปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรของเทศบาลเมืองลำตาเสา จำนวน 133 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงระดับกลาง นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และนักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 9 รูปหรือคน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารระดับสูง เทศบาลเมืองลำตาเสา 5 คน ผู้บริหารระดับกลาง เทศบาลเมืองลำตาเสา 2 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป และนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค

(สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.978 และการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยได้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือนำจากผู้อำนวยการ และเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์

5.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของอิทธิบาท 4 โดยรวม

อิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ฉันทะ (ความพึงพอใจ)	4.33	0.59	มาก
วิริยะ (ความเพียรพยายาม)	4.31	0.61	มาก
จิตตะ (ความตั้งใจ)	4.40	0.61	มาก
วิมังสา (ความคิดพิจารณา)	4.41	0.54	มาก
ภาพรวม	4.36	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วิมังสา (ความคิดพิจารณา) ($\bar{X}$ =4.41, S.D.=0.54) รองลงมา ได้แก่ จิตตะ (ความตั้งใจ) ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.61) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.59) น้อยที่สุด ได้แก่ วิริยะ (ความเพียรพยายาม) ($\bar{X}$ =4.31, S.D.=0.61) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบาย
ภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 อิทธิบาท 4 กับการปฏิบัติงานของบุคลากร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	อิทธิบาท 4 กับการปฏิบัติงาน ของบุคลากร	ตัวแปรตาม				
		1. การวางแผน	2. การจัดองค์กร	3. การสั่งการ	4. การประสานงาน	5. การควบคุม
ตัวแปรอิสระ						
อิทธิบาท 4	.703**	.690**	.631**	.588**	.626**	.614**
1. ฉันทะ (ความพึงพอใจ)	.904**	.648**	.563**	.535**	.475**	.449**
2. วิริยะ (ความเพียรพยายาม)	.952**	.671**	.607**	.575**	.540**	.507**
3. จิตตะ (ความตั้งใจ)	.936**	.623**	.564**	.484**	.604**	.642**
4. วิมังสา (ความคิดพิจารณา)	.907**	.610**	.606**	.588**	.710**	.687**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า อิทธิบาท 4 กับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบาย
ภาครัฐมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์การปฏิบัติงานของบุคลากรตาม
นโยบายภาครัฐ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง
 $R=.703^{**}$

สมมติฐานที่ 2 ฉันทะ (ความพึงพอใจ) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของ
บุคลากร พบว่า ฉันทะ (ความพึงพอใจ) โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก
 $R=.904^{**}$

สมมติฐานที่ 3 วิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของ
บุคลากรตามนโยบายภาครัฐ พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก $R=.952^{**}$

สมมติฐานที่ 4 จิตตะ (ความตั้งใจ) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของบุคลากร
ตามนโยบายภาครัฐ พบว่า จิตตะ (ความตั้งใจ) โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก
 $R=.936^{**}$

สมมติฐานที่ 5 วิมังสา (ความคิดพิจารณา) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของ
บุคลากรตามนโยบายภาครัฐ พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก $R=.907^{**}$

3. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ด้านการวางแผน ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในการวางแผนการทำงาน ตลอดจนขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ โดยควรนำหลักการบริหารงานที่ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน (Lean System) มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ผู้บริหารควรวางแผนสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานร่วมกันระดมความคิด (Brainstorm) เพื่อวิเคราะห์และระบุว่ากระบวนการใดที่มีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ซับซ้อนหรือมากเกินไปจนทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ นอกจากนี้ ควรวางแผนให้ผู้ปฏิบัติงานสร้างองค์ความรู้ เพื่อเพิ่มความสามารถและประสบการณ์ในงานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพ การวางแผนดังกล่าวจะช่วยให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3.2 ด้านการจัดองค์กร ผู้บริหารต้องจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และจัดสรรอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นให้เหมาะสมและเพียงพอ เนื่องจากความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานจะส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีความสุข การดำเนินงานรวดเร็ว ทันเวลา และมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง สำหรับปัจจัยด้านโครงสร้างและแผนงานขององค์กร องค์กรควรมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นและเหมาะสม พร้อมทั้งมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และสายการบังคับบัญชาที่กระชับ เพื่อลดเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร

3.3 ด้านการสั่งการ ผู้บริหารจำเป็นต้องบูรณาการการสั่งการร่วมกันภายในหน่วยงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่ชัดเจนในทุกกิจกรรมเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ การดำเนินการดังกล่าวยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กรด้วย

3.4 ด้านการประสานงาน ควรจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ภายในองค์กรเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้การติดต่อประสานงานในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาควรมีการพบปะพูดคุยกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ มีความเมตตา และสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้ง

ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น เพื่อให้การทำงานดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.5 ด้านการควบคุม การควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐให้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 จะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐให้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ วิมังสา (ความคิดพิจารณา) จิตตะ (ความตั้งใจ) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) และ วิริยะ (ความเพียรพยายาม) แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรโดยใช้อิทธิบาท 4 ที่เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เพื่อทำให้องค์กรประสบความเจริญก้าวหน้า และได้งานตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชร ชำนาญศิลป์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ วิทยาลัยการอาชีพ นครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกด้าน เพราะหลักอิทธิบาท 4 สามารถใช้บุคลากรในองค์กรได้ ทำให้บุคลากรมีความสบายใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทั้ง 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ การควบคุม การประสานงาน การจัดองค์กร การวางแผน และการสั่งการ เป็นปัจจัยสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า เทศบาลเมืองลำตาเสาเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรปฏิบัติงานอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้การทำงานของหน่วยงานเป็นไปตามมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยลดการสูญเสียและลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานระหว่างบุคลากร รวมทั้งลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือการบริการที่มีคุณภาพ รวดเร็ว ทันตามกำหนดเวลา ถูกต้อง สอดคล้องกับกฎหมายและมีความเป็นธรรม ส่งผลให้ประชาชนหรือผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงานถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ภารกิจบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการบริหารบุคคลให้สอดคล้องกับหลักการจัดการที่มีเป้าหมายคือ การเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีวินัย และมีความรับผิดชอบสูง สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเพชร สมศรี (2556) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การนำธรรม คือ พรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะพรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้ข้าราชการตำรวจสามารถนำมาปรับใช้ได้ เช่น เมตตา มีเมตตาต่อประชาชน เป็นต้น จึงทำให้พรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับมาก

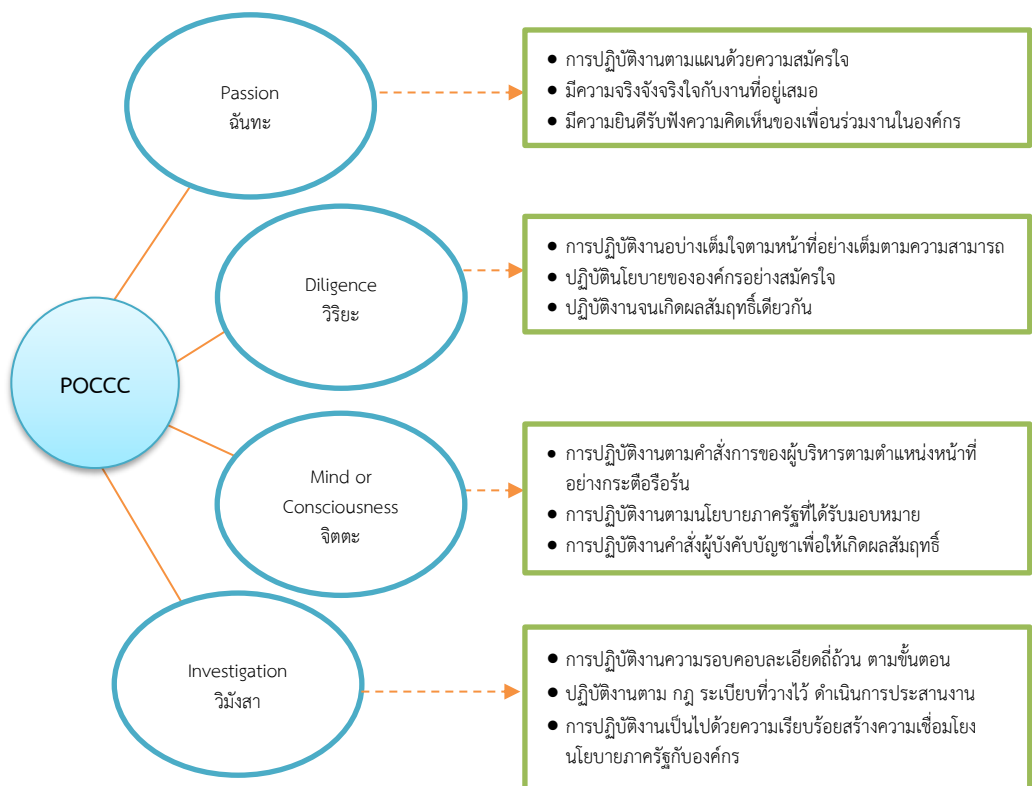
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ได้แก่ 1. ฉันทะ (ความพึงพอใจ) 2. วิริยะ (ความเพียรพยายาม) 3. จิตตะ (ความตั้งใจ) 4. วิมังสา (ความคิดพิจารณา) เพราะอิทธิบาทในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่เน้นถึงคุณธรรมที่เป็นเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพิมพ์ กองสุข (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เพราะผู้บริหารเข้าใจในหลักธรรมสามารถนำมาบูรณาการให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น และผลิตผลงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพออกมาได้อย่างดีเยี่ยม

3. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านการวางแผน ผู้บริหารต้องมีความรู้และความเข้าใจในการวางแผนการทำงาน ตลอดจนขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ โดยควรใช้หลักการบริหารงานที่ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการจัดองค์กร ควรจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรให้เหมาะสมและเพียงพอต่อปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสั่งการ ผู้บริหารต้องมีการสั่งการที่บูรณาการร่วมกันภายในหน่วยงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่ชัดเจนในทุกกิจกรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านการประสานงาน ควรจัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ภายในองค์กรเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้การติดต่อประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการควบคุม ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้และความสามารถของพนักงาน เพื่อดึงศักยภาพที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้พนักงานกล้าใช้ความรู้และความสามารถของตนโดยไม่กลัวความผิดพลาดการดำเนินการ

ตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้การบริหารงานภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิโชติ แอนชัยภูมิ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอรูปแบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่สายตรวจในสถานีตำรวจภูธร อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า แนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสายตรวจด้านคุณลักษณะผู้ทำหน้าที่สายตรวจ คือ ผู้ทำหน้าที่สายตรวจควรมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีทักษะในการเจรจาต่อรองและการสื่อสารที่ดี และต้องสามารถปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แนวทางดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสายตรวจ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้ คือ การส่งเสริมใช้หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) กับทฤษฎีการปฏิบัติงานของ Henri Fayol (ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม) เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายภาครัฐของเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการนำหลักธรรมและทฤษฎีในการสร้างนักบริหาร และผู้นำที่มีคุณธรรมและการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณภาพ

Passion = ฉันทะ มีความพอใจ บุคลากรมีการปฏิบัติงานตามแผนด้วยความสมัครใจ มีความจริงใจจริงจังกับงานที่อยู่เสมอ และมีความยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานในองค์กรเดียวกัน

Diligence = วิริยะ มีความขยันหมั่นเพียร บุคลากรมีการปฏิบัติงานอย่างเต็มใจตามหน้าที่ อย่างเต็มตามความสามารถ โดยปฏิบัติตามนโยบายขององค์กรอย่างสมัครใจ ปฏิบัติงานจนเกิดผลสัมฤทธิ์

Mind or Consciousness = จิตตะ มีความมีใจตั้งมั่น บุคลากรมีการปฏิบัติงานตามคำสั่ง การของผู้บริหารตามตำแหน่งหน้าที่อย่างกระตือรือร้นตามนโยบายภาครัฐที่ได้รับมอบหมาย โดยปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

Investigation = วิมังสา ความรอบคอบละเอียด บุคลากรมีความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนในการปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน กฎ ระเบียบที่วางไว้ดำเนินการประสานงานเพื่อการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสร้างความเชื่อมโยงนโยบายภาครัฐกับองค์กร และติดตามงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การส่งเสริมการใช้หลักอิทธิบาท 4 นี้ต้องเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีการสนับสนุนให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายภายในองค์กรในระยะยาว เพื่อให้ผู้บริหารเทศบาลเมืองลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุม และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความเจริญทางองค์กรได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรบริหารจัดการและบุคลากรทุก ๆ ระดับ ต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เป็นประจำในทุก ๆ ด้าน ด้านการพัฒนาจิตใจเพื่อที่จะพัฒนาในเรื่องของการรู้จักคิดวิเคราะห์หลักการและเหตุผล ให้มีความเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงโลกและความอยาก

2. เทศบาลควรให้บุคลากรมีการเรียนรู้แนวคิด เทคนิคใหม่เพื่อที่จะเป็นการพัฒนา รูปแบบการทำงานที่มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้มีการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม กับความรู้ ความสามารถและได้งานที่มีคุณภาพ

3. เทศบาลควรให้บุคลากรอบรมเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การทำสมาธิ เพื่อที่จะประกอบกิจกรรมการปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่การงานอย่างเข้าใจและมีสติในการ ทำงานและเป็นการค้นพบตัวเอง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. บุคลากรควรปรับทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลัก อิทธิบาท 4 โดยคำนึงถึงเป้าหมายขององค์การร่วมกัน มีการปลูกฝังค่านิยมในการ ปฏิบัติงาน สร้างการมีส่วนร่วมสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม เพื่อนำพองค์การไปสู่ เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์การควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความรู้ ความสามารถรอบด้าน โดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้บุคลากรปรับตัวและ ปรับเปลี่ยน รูปแบบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3. องค์การควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ ครบครัน และเพียงพอต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมถึงการปรับปรุงระบบ อินเทอร์เน็ตของสำนักงานให้มีความพร้อมรองรับการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของ บุคลากรในหน่วยงานมีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบาย ภาครัฐให้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 และหลักธรรมอื่น ๆ ของบุคลากรของเทศบาล เมืองลำตาเสา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาและการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเพชร สมศรี. (2556). *การศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ติน ปรชญพฤทธิ. (2560). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พัชรีย์ ชำนาญศิลป์. (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- วรารมณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และพิมพ์มลจรรย์ นามวัฒน์. (2561). *การศึกษาเพื่อกำหนดหลักสูตร การพัฒนาราชการ* (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2562). บทวิเคราะห์และแนวทางการจัดการเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(1), 191-215.
- ศศิพิมพ์ กองสุข. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทกับ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานีชุมพร* (รายงานการวิจัย) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2561). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด.
- อภิโชติ แอนชัยภูมิ. (2565). *การศึกษาเพื่อเสนอรูปแบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่สายตรวจในสถานีตำรวจภูธรอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Frederick, K. H. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley and Sons.

กลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุกรีพแบบมีส่วนร่วมตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*

TOURISM MANAGEMENT MECHANISM OF HUAI SUKREEP FLOATING
MARKET WITH PARTICIPATION, BANG PHRA SUBDISTRICT, SRIRACHA
DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

เอนก ณ เชียงใหม่

Anek Na Chiangmai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: anekn Chiangmai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ 2. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ 3. นำเสนอกลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุกรีพ แบบมีส่วนร่วม ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชน หมู่ที่ 3 ชุมชนท่าตาลักษ์ จำนวน 1,376 สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 309 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. รูปแบบการพัฒนาตลาดน้ำแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว เพิ่มพนักงานรักษาความปลอดภัย ความสะอาดของห้องสุขา มีคนเฝ้าหน้าห้องน้ำ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในแต่ละจุดของพื้นที่ ด้านการจัดการพื้นที่ตลาดน้ำร้านค้าสะอาด เป็นระเบียบ แบ่งโซนสินค้าประเภทต่าง ๆ จุดบริการประชาชนและอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจัดวันเสาร์-อาทิตย์ เปิดตลาดอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน แข่งพายเรือกระด้าง

คำสำคัญ: ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ; การพัฒนา; การมีส่วนร่วม; กลไกการจัดการ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the potential of floating market tourist attractions. 2. To develop floating market tourism activities. 3. To develop participatory model tourism management mechanisms at Huai Sukreep Floating Market. Bang Phra Subdistrict, Si Racha District, Chonburi Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research: The population were 1,376 people from Village No. 3, Tha Talak Community, with a random sampling of 309 samples. The tool used was a questionnaire. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations. Qualitative research, data were collected from 10 Key informants: and analyzed by descriptive interpretation.

The results of the research were found that: 1. The potential of floating market tourist attractions, by overall was at a high level. 2. Development of floating market tourism activities, by overall, was at a high level. 3. Model of Participatory floating market development, by overall, was at a high level. Safety aspects of travelling; adding security staff, cleanliness of the toilets with someone watching in front of the bathrooms. Arranging for personnel to supervise safety at each point in the area. In terms of managing the floating market area, the shops were clean and orderly, divided into zones for different types of products. Public service points and conveniences. tourism activities should be held on Saturday-Sunday continuously open the market. Organize a variety of activities. Tourists participated in activities like folk games and paddle boat racing.

Keywords: Potential of Floating Market Tourist Attractions; Development; Participation; Management Mechanism

บทนำ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็ว และสลับซับซ้อนมากขึ้นจะส่งผลกระทบ ทั้งที่เป็นโอกาส และข้อจำกัดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อม และรู้จักนำศักยภาพที่มีอยู่ มาสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับประชาชน จะเห็นได้ว่า เทศบาลตำบลบางพระ (ผู้จัดการออนไลน์, 2565) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบางพระ โดยการปรับปรุงพื้นที่

สาธารณะมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การใช้ประโยชน์พื้นที่เทศบาลตำบลบางพระได้เข้ามาพัฒนาคลองบางพระ ได้เริ่มพัฒนาปรับปรุงเรื่อยมา และมีแนวคิดจะพัฒนาคลองบางพระให้เป็นแหล่งทำมาหากิน สร้างรายได้ให้กับประชาชนบางพระ เทศบาลจึงเริ่มมีการพัฒนาเรื่อยมา จากพื้นที่ทางลำน้ำเล็ก ๆ ต้นน้ำมาจากเขาเขียวไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำบางพระ และไหลลงสู่คลอง เรียกว่าคลองบางพระ สมัยอดีตเป็นป่ารกชัฏ ติดกับวัดวิเวกการาม มีชุมชนเล็ก ๆ อาศัยอยู่ไม่กี่หลังคาคร้วเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพจับสัตว์น้ำ คลองห้วยสุครีพเป็นคลองเก่า คลองเล็ก ๆ ประชาชนสร้างบ้านริมคลอง สามารถเดินข้ามคลองได้ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2538 บางพระเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ บ้านเรือนได้รับความเสียหาย จึงมีการสร้างบ้านใหม่ ปรับภูมิทัศน์ ความเจริญเติบโตก็หลังไหลเข้ามา บางพระก็มีการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ จวบกระทั่งเทศบาลตำบลบางพระ มีแนวคิดว่าจะพัฒนาคลองห้วยสุครีพให้เป็นแหล่งทำมาหากิน สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้ประชาชนชาวบางพระ โดยจะพัฒนาเป็นตลาดน้ำห้วยสุครีพ เป็นป้าธรรมชาติ (ThaiHealth Official, 2011)

ในอดีตคลองบางพระมีความกว้าง 5 เมตร ปัจจุบันเทศบาลได้ทำการขยายคลองออกเป็น 30 เมตร ความยาว 5 กิโลเมตร โดยเทศบาลตำบลบางพระได้ร่วมวางแผนดำเนินงานกับส่วนราชการ และได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และอำเภอศรีราชาเพื่อให้เป็นตลาดน้ำ โดยใช้ชื่อว่าตลาดน้ำห้วยสุครีพ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี ความอุดมสมบูรณ์ของปลา เป็นแหล่งหาปลาของกลุ่มประมงเรือเล็กได้หล่อเลี้ยงอาชีพ ตลาดน้ำห้วยสุครีพ ที่สร้างงาน สร้างรายได้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน ตลาดน้ำห้วยสุครีพเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชน และประเทศ เพราะก่อให้เกิดรายได้ การค้าขาย และการจ้างงาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีความพร้อมของการท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง และการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของตลาดน้ำห้วยสุครีพมีความเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนี้หรือไม่ กระบวนการในการมีส่วนร่วมของชุมชน เจ้าของพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนปฏิบัติตามแผน ปรับปรุงแก้ไข ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษา อันก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่น การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนควรมีหลักประสานประสานกันหลาย รูปแบบ แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ รวมทั้งผลผลิตต่าง ๆ ทางทะเล อาชีพประมง และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม สถานที่ใกล้เคียงอื่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงกลไก การจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีกลไก และกระบวนการในการบริหารจัดการพื้นที่อย่างไร จึงสามารถพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลต่อหน่วยงานระดับสูงเห็นความสำคัญของ กลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพอย่างมีส่วนร่วม สู่ความยั่งยืน และนำมา ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อนำเสนอกลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน หมู่ที่ 3 ชุมชนท่าตาลักษ์ รวมทั้งสิ้น 1,376 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 309 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชนท้ายบ้าน ผู้นำชุมชนวัดหลวงบางพระ ผู้นำชุมชนท่าตาลักษ์ ผู้นำชุมชนคอเขาพัฒนา 4 คน และกลุ่มตัวแทนร้านค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับกลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วมตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

3.2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากงานวิจัย เอกสารวิชาการ และบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่าง ๆ และเว็บไซต์ และวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ และรูปแบบการพัฒนาตลาดน้ำแบบมีส่วนร่วม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 309 คน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำวิเคราะห์และถอดเป็นข้อความต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชนผู้นำชุมชนท้ายบ้าน ผู้นำชุมชนวัดหลวงบางพระ ผู้นำชุมชนท่าตาลักษ์ ผู้นำชุมชนคอเขาพัฒนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวแทนร้านค้าตลาดน้ำห้วยสุครีพ นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ	3.36	0.82	มาก
2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.41	0.79	มาก
3. รูปแบบการพัฒนาตลาดน้ำแบบมีส่วนร่วม	3.35	0.78	มาก
โดยภาพรวม	3.37	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.37$ S.D.=0.79) สถานที่ ถนนในการเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ สะดวกสบาย มีที่จอดรถมาก และปลอดภัย การให้บริการของผู้จัดตลาด พ่อค้าแม่ค้า เป็นที่น่าประทับใจ มีจุดบริการประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวก มีบริการเรือกระดัง ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งเรือชมบรรยากาศภายในตลาดน้ำห้วยสุครีพถือเป็นอีกแหล่งรายได้ของชุมชนชาวบางพระ ทำให้ได้มีอาชีพ มีรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่ควรเปิดให้บริการทุกวัน ซึ่งที่นี่เปิดเฉพาะแค่วันสำคัญ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันวันสงกรานต์ วันลอยกระทง ทำให้ตลาดอาจยังไม่เป็นที่รู้จักมากเท่าที่ควรถือเป็นอีกความภูมิใจของชาวตำบลบางพระ เนื่องจากสถานที่ตั้งติดกับถนนสุขุมวิท ซึ่งเป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยวที่สามารถแวะชมความสวยงามของตลาดนี้ได้ รวมถึงยังมีสถานที่จอดรถที่กว้างขวาง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาท่องเที่ยว มีร้านค้าหลากหลาย มีเรือให้บริการชมบรรยากาศภายในตลาด

2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านระบบความปลอดภัย ท่านคิดว่า ระบบการรักษาความปลอดภัย เช่น ศูนย์ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว จุดบริการ เป็นต้น	3.47	0.43	มาก
2. ด้านการจัดการพื้นที่ตลาดน้ำ ท่านคิดว่า ความชัดเจนของป้ายบอกทาง รวมถึงป้าย สื่อบอกความหมายแหล่งท่องเที่ยว	3.45	0.83	มาก
3. ด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ท่านคิดว่า การรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยว มีความปลอดภัย	3.34	0.81	มาก
4. ด้านความสะอาดท่านคิดว่า การบริการของร้านอาหาร มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ การบริการห้องน้ำ สะดวกสบาย	3.35	0.72	มาก
โดยรวม	3.41	0.79	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.79) การมีส่วนร่วมของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม นั้น ร้านค้าของชุมชนมีสิทธิ์ในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ร่วมกับทางเทศบาลบางพระ สามารถสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนบางพระ เมื่อมีการประชุมของเทศบาลบางพระ คนในชุมชนตำบลท่าตาลักษ์ก็พร้อมที่จะเข้าร่วมประชุม และมีส่วนร่วม กับเทศบาลในการประชาสัมพันธ์

ตลาดน้ำห้วยสุครีพ เพื่อให้ผู้ที่ผ่านไปมาได้รู้จักและเข้ามาเที่ยวชม ร้านค้าในตลาดน้ำมีส่วนร่วมในการรักษาสสิ่งแวดล้อมร่วมกันมีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์ตลาดโดยการนำสินค้าของชุมชนมาวางขาย และการบริการที่ดี ยิ้มแย้ม พุดจาไพเราะกับผู้ที่มาท่องเที่ยว ทำให้เกิดความประทับใจ แนวโน้มของการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีการเปิดตลาดทุกวัน และประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง นักท่องเที่ยวจะได้มาเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ตลาดตอนเย็นในทุก ๆ วัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้จับจ่ายใช้สอย ราคาสินค้าไม่ควรแพงเกินไป เปิดตลาดให้สม่ำเสมอ เปิดมากกว่าวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ได้ ยิ่งดีมาก ๆ ตลาดจะได้เป็นที่รู้จักของผู้ที่ผ่านไปมา และจะได้ทำให้ตลาดนี้เปิดได้อย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนากลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนากลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

การพัฒนากลไกการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำ	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านระบบความปลอดภัย ท่านคิดว่า ระบบการรักษาความปลอดภัย เช่น ศูนย์ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว จุดบริการ เป็นต้น	3.47	0.76	มาก
2. ด้านการจัดการพื้นที่ตลาดน้ำ ท่านคิดว่า ความชัดเจนของป้ายบอกทาง รวมถึงป้าย สื่อบอกความหมายแหล่งท่องเที่ยว	3.45	0.83	มาก
3. ด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ท่านคิดว่า การรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยว มีความปลอดภัย			
4. ด้านความสะอาดท่านคิดว่า การบริการของร้านอาหาร มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ การบริการห้องน้ำ สะดวกสบาย	3.34	0.81	มาก
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวท่านคิดว่า กิจกรรมการท่องเที่ยว			
5. สามารถสร้าง ความประทับใจ สร้างประสบการณ์ให้แก่ นักท่องเที่ยว	3.35	0.72	มาก
	3.44	0.84	มาก
โดยรวม	3.41	0.79	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านรูปแบบการพัฒนาตลาดน้ำแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.35$, S.D.=0.78) การพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมนั้น เช่น มีการละเล่นพื้นบ้าน มีสอยดาวแจกของรางวัล มีแข่งพายเรือกระดัง พัฒนาในเรื่องของการเปิด-ปิดตลาดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของพ่อค้าแม่ค้าในชุมชนให้ดีขึ้น พัฒนาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรติดไฟหลาย ๆ จุด เพื่อให้เกิดความสว่าง และควรเพิ่ม

พนักงานรักษาความปลอดภัยกลไกรูปแบบการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบ หน้าที่ และข้อจำกัดในการอยู่ร่วมกัน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในแต่ละจุดของพื้นที่ เช่น บริเวณลานจอดรถ ห้องน้ำ ทางลงคลองห้วยสุครีพสำหรับขึ้นลงเรือกระดัง มีจุดบริการประชาสัมพันธ์ และหน่วยปฐมพยาบาลไว้ให้กับนักท่องเที่ยว ควรมีการสวมใส่หมวก ถังมือ เพื่อความสะดวกและถูกสุขอนามัยของร้าน และผู้บริโภค ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลความปลอดภัยทางน้ำ และมีข้อบังคับในการลงเรือกระดัง เช่น สวมใส่เสื้อชูชีพก่อนลงเรือทุกคน เทศบาลกำหนดให้ร้านค้าส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เพื่อทราบข้อตกลงและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตลาด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ อยู่ในระดับมาก ด้านสถานที่การเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ สะดวกสบาย สถานที่กว้างขวาง มีที่จอดรถมาก และปลอดภัย เนื่องจากสถานที่ลาดน้ำติดกับถนนสุขุมวิท และเป็นถนนสายวัฒนธรรมที่สามารถแวะชมความสวยงามของตลาดน้ำ รวมถึงยังมีสถานที่ใกล้เคียงองค์พระปฐมเจดีย์ ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะชายทะเลบางพระ ประเพณีแห่พระพุทธรูปองค์เดียวในไทยหนึ่งเดียวในโลก และมีร้านค้าของชุมชน และสินค้าโอท็อปที่หลากหลาย มีเรือกระดังให้บริการ พายเรือกระดังล่องลำคลองห้วยสุครีพ ชมบรรยากาศภายในตลาดน้ำห้วยสุครีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์โพธิ์ พุกขานันท์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำลำพญาแจ้งห้วยนครปฐมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผลการวิจัย พบว่า เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการวางแผน การประชุม นโยบายหรือแสดงความเห็นต่าง ๆ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ บรรยากาศรอบ ๆ ตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีความคึกคัก มีดนตรีบรรเลงเพลง ตลาดน้ำห้วยสุครีพแห่งนี้ถือเป็นอีกความภูมิใจของชาวตำบลบางพระ ถือว่าเป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่ของภาคตะวันออก เป็นตลาดน้ำที่ชนกับทะเลแปลกใหม่ และน่าสนใจ ซึ่งเป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยวที่สามารถแวะชมความสวยงามของตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีการประชาสัมพันธ์ ทั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ วิทยุเสียงตามสายของเทศบาลทุกวัน และ Facebook ตลาดน้ำห้วยสุครีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา โกเมนทน์จรัส (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การบริหารจัดการนั้น ควรดำเนินการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักกิจกรรมการดำเนินงาน

และแพ็คเกจที่มีให้บริการ และการให้บริการอื่น ๆ เช่น การจัดการระบบน้ำประปาเพื่อให้น้ำไหลเป็นปกติ เพิ่มห้องสุขา ถังขยะและจัดการระบบ Wi-Fi ให้ดีขึ้น รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพและความเหมาะสมของที่พักร้านอาหารครามีมาตรฐานที่เหมาะสมกับราคา และเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการให้บริการของรถ หรือเรือกระดิงในการนำเที่ยวภายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำ เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว การให้บริการของผู้จัดตลาด พ่อค้าแม่ค้า เป็นที่น่าประทับใจ มีจุดบริการประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวก มีบริการเรือกระดิง เป็นไฮไลท์ไว้บริการนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้นั่งเรือชมบรรยากาศภายในตลาดน้ำ พ่อค้าแม่ค้ามีการบริการที่ดี มีร้านค้าของชุมชนมาร่วม ทำให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวได้รู้จักผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีห้องสุขาที่สะอาด และหน่วยบริการประชาชนด้านความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่จราจรกว้างขวางเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยบริการห้องน้ำที่สะอาดบริการนั่งเรือกระดิงอาหารทะเลสด และแห้ง บริการสินค้าชุมชน ร้านค้าที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพงา เพ็ญนาเรนทร์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำภาคกลางเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยควรจัดทำป้ายต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกหรือสร้างความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยภาษาอังกฤษ และควรมีหน่วยรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวความปลอดภัยในการท่องเที่ยว การรวมกลุ่มของประชาชนมีความปลอดภัยดั่งนั้น พัฒนาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรติดไฟหลาย ๆ จุด เพื่อให้เกิดความสว่าง และควรเพิ่มพนักงานรักษาความปลอดภัย ดั่งนั้นควรพัฒนาในเรื่องความสะอาดของห้องสุขา และควรมีคนเฝ้าหน้าห้องน้ำ เพื่อความปลอดภัยของผู้มาใช้บริการ และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในแต่ละจุดของพื้นที่ เช่น บริเวณลานจอดรถ ห้องน้ำ ทางลงคลองห้วยสุครีพสำหรับขึ้นเรือกระดิงสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนสฤชดี สังฆภัณฑ์ และคณะ (2559) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มองค์กรประกอบความพึงพอใจการใช้บริการ ด้านการบริการ และความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการพื้นที่ตลาดน้ำ ร้านค้าหรือร้านขายของที่ระลึก มีความหลากหลายของสินค้า และราคาเหมาะสม ดั่งนั้นซึ่งมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบ หน้าที่ และข้อจำกัดในการอยู่ร่วมกัน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในแต่ละจุดของพื้นที่สอดคล้องกับไพริน เวชธัญญะกุล (2563) ได้วิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งจุดหมายปลายทางเหล่านี้เป็นพื้นที่ควบคุมทั้งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและไม่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำห้วยสุครีพควรจัดเสาร์-อาทิตย์ ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมนั้น ๆ เช่น มีการละเล่นพื้นบ้าน มีสอยดาวแจกของรางวัล มีแข่งพายเรือกระดิ่ง ล่องเรือกระดิ่งตามลำคลองห้วยสุครีพ การแสดงดนตรีของนักเรียนในสังกัดเทศบาลในชุมชน เป็นต้น ควรมีการเปิดตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อตลาดจะได้อยู่อย่างยั่งยืน และสร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้กับคนในชุมชน

3. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอยะรัง รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผนพัฒนาชุมชน อภิปรายได้ว่า มีการอบรมร้านค้าให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ ดังนั้นตลาดน้ำห้วยสุครีพมีการดำเนินงานโดยคนในชุมชนใช้ทุน และทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ ไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกชุมชน มีการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำให้ใสสะอาด เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนให้เป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตน และ ชุมชนตามมาตรฐานที่ต้องการพ่อค้าแม่ค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดน้ำเนินสะดวกแบบมีส่วนร่วมของชุมชนดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า ไขกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการเปิดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนรวมทั้งมีการวางแผนด้านการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน ด้านการปฏิบัติกฎเกณฑ์การท่องเที่ยว อภิปรายได้ว่า ร้านค้าของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกฎ ระเบียบ ดังนั้น มีป้ายแจ้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเที่ยวชมตลาดน้ำห้วยสุครีพ ร้านค้าที่ตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีส่วนร่วมในการช่วยโปรโมทตลาด โดยการนำสินค้าของชุมชนมาวางขาย ร้านค้าในตลาดน้ำ มีส่วนร่วมในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เช่น ไม่ทิ้งน้ำสกปรกหรือขยะลงในลำคลองห้วยสุครีพ และเก็บกวาดล้างบริเวณร้านค้าให้สะอาดเรียบร้อย ป้ายแจ้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเที่ยวชมตลาดน้ำห้วยสุครีพ ร้านค้าในตลาดน้ำ มีส่วนร่วมในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เช่น ไม่ทิ้งน้ำสกปรกหรือขยะลงในลำคลองห้วยสุครีพ และเก็บกวาดล้างบริเวณร้านค้าให้สะอาดเรียบร้อย ป้ายแจ้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเที่ยวชมตลาดน้ำห้วยสุครีพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์โพธิ์พุกขานันท์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำลำพญาจังหวัดนครปฐม ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผลการวิจัยพบว่า เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นการ

มีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ชุมชนจะมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่ได้เข้ามาสวนในการวางแผนคิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และดานบุคลากร ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมมาก แต่ในส่วนของการจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดน้ำลำพูนนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัว ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมมาก ด้านการประเมินผล มีหน่วยบริการนักท่องเที่ยว ที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ดังนั้นร้านค้าของชุมชนมีสิทธิ์ในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ ร่วมกับทางเทศบาลบางพระ เมื่อมีการประชุมของเทศบาลบางพระ คนในชุมชนตำบลท่าตาลักษ์พร้อมที่จะเข้าร่วมประชุม ร่วมทั้งข้อเสนอแนะทางการประเมินผลของการจัดตลาดน้ำข้อดีข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์นาเรณทร์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำภาคกลางเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตลาดน้ำต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากร พัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐ และสถานประกอบการให้มีความรู้สามารถเพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านสถานที่ ถนนที่เดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ สะดวกสบาย ดังนั้น สถานที่กว้างขวาง ถนนที่เดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ สะดวกสบาย มีที่จอดรถมาก และปลอดภัย เนื่องจากสถานที่นี้ติดกับถนนสุขุมวิท และเป็นถนนสายวัฒนธรรม ที่สามารถแวะชมความสวยงามของตลาดน้ำ รวมถึงยังมีสถานที่ใกล้เคียงองค์พญาผามจำลอง ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะชายทะเลบางพระ ประเพณีแห่พญาผามหนึ่งเดียวในไทยหนึ่งเดียวในโลก และมีร้านค้า และสินค้าโอท็อปที่หลากหลาย มีเรือกระดังให้บริการ พายเรือกระดังล่องลำคลองห้วยสุครีพ ชมบรรยากาศภายในตลาดน้ำห้วยสุครีพ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ดังนั้น บรรยากาศรอบ ๆ ตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีความคึกคัก มีดนตรีบรรเลงเพลง ตลาดน้ำห้วยสุครีพแห่งนี้ถือเป็นอีกความภูมิใจของชาวตำบลบางพระ ถือว่าเป็นแลนด์มาร์คแห่งใหม่ของภาคตะวันออก เป็นตลาดน้ำที่ชนกับ

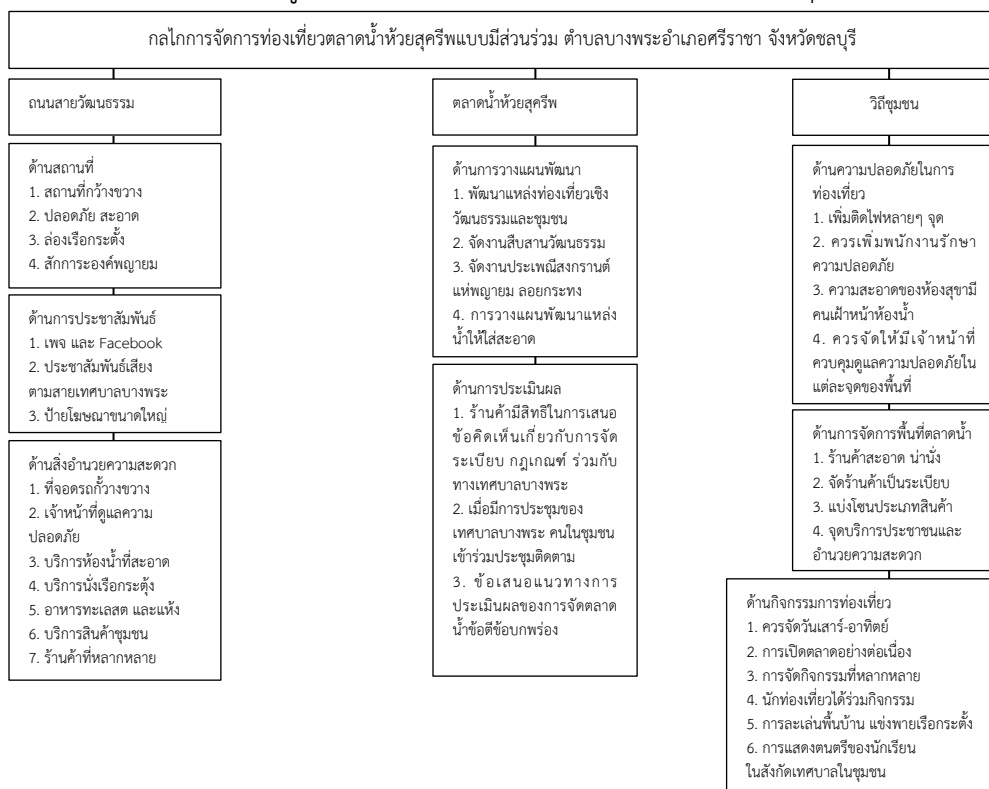
ทะเลแปลกใหม่ และน่าสนใจ ซึ่งเป็นทางผ่านของนักท่องเที่ยวที่สามารถแวะชมความสวยงามของตลาดนี้ได้ มีการประชาสัมพันธ์ ทั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ วิทยุเสียงตามสายของเทศบาล และFacebookตลาดน้ำห้วยสุครีพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการของรถ หรือเรือกระดังในการนำเที่ยวภายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำ เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้น การให้บริการของผู้จัดตลาด พ่อค้าแม่ค้า เป็นที่น่าประทับใจ มีจุดบริการประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวก มีบริการเรือกระดัง เป็นไฮไลท์ไว้บริการนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้นั่งเรือชมบรรยากาศภายในตลาดน้ำ พ่อค้าแม่ค้ามีการบริการที่ดี มีร้านค้าของชุมชนมาร่วม ทำให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวได้รู้จักผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีห้องสุขาที่สะอาด และหน่วยบริการประชาชนด้านความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่

2. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านการวางแผนพัฒนาชุมชน มีการอบรมร้านค้าให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ ดังนั้นตลาดน้ำห้วยสุครีพมีการดำเนินงานโดยคนในชุมชนใช้ทุน และทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ ไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกชุมชน มีการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำให้สะอาด เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน ให้เป็นผู้มีความรู้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตน และ ชุมชนตามมาตรฐานที่ต้องการพ่อค้าแม่ค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการจัดการกฎเกณฑ์การท่องเที่ยว ร้านค้าของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกฎ ระเบียบ ดังนั้น มีป้ายแจ้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเที่ยวชมตลาดน้ำห้วยสุครีพ ร้านค้าในตลาดน้ำห้วยสุครีพ มีส่วนร่วมในการช่วยโปรโมตตลาดโดยการนำสินค้าของชุมชนมาวางขาย ร้านค้าในตลาดน้ำ มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เช่น ไม่ทิ้งน้ำสกปรกหรือขยะลงในลำคลองห้วยสุครีพ และเก็บกวาดล้างบริเวณร้านค้าให้สะอาดเรียบร้อย ป้ายแจ้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเที่ยวชมตลาดน้ำห้วยสุครีพ ร้านค้าในตลาดน้ำ มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เช่น ไม่ทิ้งน้ำสกปรกหรือขยะลงในลำคลองห้วยสุครีพ และเก็บกวาดล้างบริเวณร้านค้าให้สะอาดเรียบร้อย ป้ายแจ้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเที่ยวชมตลาดน้ำห้วยสุครีพ ด้านการประเมินผล มีหน่วยบริการนักท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพ ดังนั้นร้านค้าของชุมชนมีสิทธิ์ในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ ร่วมกับทางเทศบาลบางพระ เมื่อมีการประชุมของเทศบาลบางพระ คนในชุมชนตำบลท่าตาลักษณะพร้อมที่จะเข้าร่วมประชุม รวมทั้งข้อเสนอแนะทางการประเมินผลของการจัดตลาดน้ำข้อดีข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะ

3. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม ด้านระบบความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ความพร้อมปลอดภัยในการท่องเที่ยว การร่วมกลุ่มของประชาชนมีความปลอดภัยดังนั้น

พัฒนาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรติดไฟหลาย ๆ จุด เพื่อให้เกิดความสว่าง และควรเพิ่มพนักงานรักษาความปลอดภัย ดังนั้นควรพัฒนาในเรื่องความสะอาดของห้องสุขา และควรมีคนเฝ้าหน้าห้องน้ำ เพื่อความปลอดภัยของผู้มาใช้บริการ และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในแต่ละจุดของพื้นที่ เช่น บริเวณลานจอดรถ ห้องน้ำ ทางลงคลองห้วยสุครีพสำหรับขึ้นเรือกระดัง ด้านการจัดการพื้นที่ตลาดน้ำ ร้านค้า หรือร้านขายของที่ระลึก มีความหลากหลายของสินค้า และราคาเหมาะสม ซึ่งมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบ หน้าที่ และข้อจำกัดในการอยู่ร่วมกัน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความปลอดภัยในแต่ละจุดของพื้นที่ เช่น บริเวณลานจอดรถ ห้องน้ำ ทางลงคลองห้วยสุครีพสำหรับขึ้นลงเรือกระดัง มีจุดบริการประชาสัมพันธ์ และหน่วยปฐมพยาบาลไว้ให้นักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำห้วยสุครีพ ควรจัดเสาร์-อาทิตย์ ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมนั้น ๆ เช่น มีการละเล่นพื้นบ้าน มีสอยดาวแจกของรางวัล มีแข่งพายเรือกระดัง เป็นต้น ควรมีการเปิดตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อตลาดจะได้อยู่อย่างยั่งยืน และสร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้กับคนในชุมชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำห้วยสุครีพแบบมีส่วนร่วมมีความคิดสร้างสรรค์นโยบายที่ต้องการจะสื่อกับประชาชน
2. ควรนำข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ ไปฟื้นฟูขยายผล วิถีชุมชน
3. ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสายน้ำแห่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม
2. หน่วยงานภาครัฐจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์และการกระตุ้นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวให้มีต่อแหล่งท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความร่วมมือกับชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวสืบสานวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐเข้าถึงกับการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของตลาดน้ำ และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ เข้าถึง ภาพลักษณ์ของตลาดน้ำได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกต้องเป็นประโยชน์
3. ควรวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้การจัดการที่มุ่งเน้นคนในชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

เจนสฤณี สัมพันธ์ และคณะ. (2559). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาการจัดการ, 33(1), 25-50.

- ณรงค์โพธิ์ พุฒยานันท์. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำลำพญาจังหวัดนครปฐม ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา เชิงพุทธ*, 6(9) 98-110.
- ปัทมา โกเมนทร์จรัส. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารช่อพะยอม*, 30(2), 249-258.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2565). ชวนเที่ยวงาน ถนนสายวัฒนธรรม ตลาดน้ำห้วยสุกรี วิถีประมงบางพระ 17-18 เม.ย.นี้. สืบค้น 7 มีนาคม 2567, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9650000036670>
- พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิวิธมโก และคณะ. (2560). ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดน้ำเนินสะดวกแบบมีส่วนร่วมของชุมชนดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2ฉบับพิเศษ), 465-478.
- พิมพ์ภา เพ็งนาเรนทร์. (2561). *แนวทางการท่องเที่ยวตลาดน้ำประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ไพริน เวชัญญะกุล. (2563). โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารเพื่อการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 2(1), 50-63.
- ThaiHealth Official. (2011). *Looking back at the 'floods' in Bangkok from 1942-1996, Bangkok was submerged in the ground*. Retrieved March 20, 2023, from <https://shorturl.asia/lCwbT>
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ
โดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรม*
SMART MANAGEMENT OF GOVERNMENT DEPARTMENTS IN SAMUT
PRAKAN PROVINCE BY INTEGRATION OF
IDDHIPADA DHAMMA

ธนัท ทิระพรชัย, บุญทัน ดอกไธสง

Tanat Thirapornchai, Boonton Dockthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: tanatth@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ 3. นำเสนอการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการโดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง ก้าวหน้า เท่าเทียมกัน รวดเร็วและทันเวลา และเพียงพอ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการ พบว่า กระบวนการบริหาร มี 3 ด้าน คือ การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข หลักอิทธิบาท 4 คือ วิริยะ วิมังสา ฉันทะ และจิตตะ ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการโดยบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ มีการนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการร่วมกัน คือ ฉันทะ : รักงาน วิริยะ : ใฝ่งาน จิตตะ : ใส่ใจงาน และวิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา มีกระบวนการบริหารเป็นพื้นฐานในการบริหาร

จัดการอรรถิยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการทั้งการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข

คำสำคัญ: การบริหารจัดการอรรถิยะ; การบูรณาการ; หลักอิทธิบาทธรรม

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the smart management of government departments in Samut Prakan Province 2. To study the factors affecting the smart management of government departments in Samut Prakan Province 3. To propose the smart management of government departments in Samut Prakan Province by integration of Iddhipada Dhamma, conducted by the mixed research methods. The data were collected from 338 samples. The research instruments were questionnaires and interviews. Both descriptive and inferential data were used for data analysis.

The research results were found that 1. Smart management of government departments was found to be at a high level in all aspects in the following order: continuous service, progressive service, equal service, fast and timely service, and adequate service. 2. Factors affecting the smart management of government departments were found that the management process had 3 aspects, including plan implementation, inspection, and revision. Iddhipada principle, namely, Viriya, Vimamsa, Chanda, Citta, significantly affected the smart management of government departments in Samut Prakan Province at a statistical level of 0.05. 3. Smart management of government departments in Samut Prakan Province by integration of Iddhipada Dhamma was found that the smart management of government departments in Samut Prakan Province integrated the four principles of Iddhipada consisted of Chanda: loving to work, Viriya: paying attention to work, Citta: care about work, and Vimamsa: work with wisdom, by using administrative process as the basis for strengthening the smart management of government departments in Samut Prakan Province, including planning, plan compliance, audit, and revision.

Keywords: Smart Management; Integration; Iddhipada Dhamma

บทนำ

จังหวัดสมุทรปราการมีการกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) รอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยผ่านการพิจารณาของ คณะอนุกรรมการกลุ่มภารกิจ 4 ด้าน (Cluster) ของจังหวัดฯ และผู้แทนภาคเอกชน ผู้แทน ภาคประชาสังคม ผู้แทนภาคประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนทีมบูรณาการกลาง โดยได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนา จังหวัดว่า เมืองอุตสาหกรรมสะอาด เกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่า พัฒนาเมือง และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีตำแหน่งการพัฒนา (Positioning) ประกอบด้วย 1. เมือง อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการส่งออก (Eco-Industrial Town) 2. เมือง ปริมาณศูนย์กลางการขนส่งและกระจายสินค้าเพื่อรองรับการผลิต การค้า การลงทุน การบริการ และการพาณิชย์ 3. เมืองปริมาณผู้อยู่ที่รองรับการขยายตัวของเมืองหลวง (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ, 2565) ด้วยการบริหารจัดการที่ดี คือ การบริหารคน จะเห็นได้ว่า แนวคิดทางการบริหาร วิวัฒนาการมาเป็นพันปี อย่างไรก็ตามแนวคิดทางการบริหาร ที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลาหลาย รอยบดติดมาถึงปัจจุบันที่ควรกล่าวถึง ซึ่งมีหัวข้อสำคัญที่ควรศึกษา คือ การแบ่งงาน กันทำ (Division of Work) และการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) องค์การ และสังคมโดยวิธีแบ่งงานกันทำโดยแยกงานเป็นส่วนแล้วมอบหมายให้คนหลายคนทำตาม ความถนัดของแต่ละคนซึ่งจะทำให้คนเกิดความชำนาญในงานนั้น ๆ ทำให้การทำงานเร็วขึ้น อันเป็นการประหยัดเวลา ประหยัดเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน (เสนาะ ตีเยาว, 2551)

จากแผนการพัฒนาจังหวัดดังกล่าว สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการยังได้ร่วมมือ กับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น เพื่อพัฒนา ข้อเสนอโครงการเมืองอัจฉริยะจังหวัดสมุทรปราการ โดยจังหวัดสมุทรปราการ มีความ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาเมือง ไปสู่เมืองอัจฉริยะ ภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 เมืองอุตสาหกรรมสะอาด เกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่า พัฒนาเมืองและคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ และประชาชน และ ความยั่งยืนของโครงการ โดยมีโครงการที่สอดรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 5 ด้าน ได้แก่ Smart Environment, Smart People, Smart Energy, Smart Economy และ Smart Governance (Depa, 2023) Smart Governance เป็น 1 ใน 5 เสาหลักของการพัฒนา เมืองอัจฉริยะในจังหวัดสมุทรปราการ ในการพัฒนา Smart Governance ในจังหวัด สมุทรปราการ โครงการส่วนใหญ่จะมาในแนวทางของการพัฒนาองค์กรให้เป็น Smart Government และมีบางโครงการเริ่มมีการจัดสร้างเครือข่ายเพื่อรองรับการเชื่อมโยงข้อมูล กับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน กล่าวได้ว่าเป็น Smart Government ที่เริ่มมีกลิ่น

อายุของการเป็น Smart Governance ถือได้ว่าเป็นก้าวแรกที่ดีสำหรับการเป็น Smart Governance ในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตามการบริหารงานอัจฉริยะยังต้องอาศัยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการ เนื่องจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องกำกับในการบริหารงานทุกด้านย่อมเป็นการประสานความเชื่อ แนวคิดในเชิงจริยธรรมของสังคมเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้หลายหลักธรรม แต่ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ หลักอิทธิบาท 4 คือ 1. ฉันทะ การมีใจรักในงาน 2. วิริยะ การสู้งาน 3. จิตตะ การใส่ใจในงานทำ 4. วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ โดยการบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรม นอกจากนั้นยังนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการด้วย โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 นอกจากนั้นยังนำแนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารของตะวันตก เข้ามาร่วมในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสามารถนำไปเป็นตัวแบบในการประกอบการพัฒนาหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายด้านเมืองอัจฉริยะของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการโดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2,155 คน (จังหวัดสมุทรปราการ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 338 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้บริหารของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน ประชาชนผู้รับบริการของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณ จัดทำแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. กระบวนการบริหาร 3. หลักอภิปาธ 4 และ 4. การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 338 ตัวอย่าง และสัมภาษณ์จำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ และการถดถอยพหุคูณ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม

ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน ของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1 การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน	3.99	0.58	มาก
2 การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา	3.86	0.92	มาก
3 การให้บริการอย่างเพียงพอ	3.86	0.65	มาก
4 การให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.03	0.62	มาก
5 การให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.01	0.62	มาก
ภาพรวม	3.95	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D.0.55) เรียงลำดับการให้บริการดังนี้ อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}= 4.03$, S.D.0.62) รองลงมาคือ อย่างก้าวหน้า ($\bar{X}= 4.01$, S.D.0.62) อย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X}= 3.99$, S.D.0.58) อย่างรวดเร็วและทันเวลา ($\bar{X}= 3.86$, S.D.0.92) และอย่างเพียงพอ ($\bar{X}= 3.86$, S.D.0.65) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรกระบวนการบริหาร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.494	.164		9.115**	.000
การปฏิบัติตามแผน (X1.2)	.352	.058	.373	6.026**	.000
การตรวจสอบ (X1.3)	.276	.054	.313	5.062**	.000
การปรับปรุงแก้ไข (X1.4)	.154	.060	.164	2.332*	.021

จากตารางที่ 2 พบว่ากระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ 3 ด้าน คือ การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข ค่า Adjusted R² เท่ากับ .404 แสดงว่า กระบวนการบริหารสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 40.4

สมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ รักงาน วิริยะ สู้งาน จิตตะ ใส่ใจงาน วิมังสา ทำงานด้วยปัญญาอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 3 หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.163	.148		7.862**	.000
วิริยะ สู้งาน (X2.2)	.309	.051	.334	6.110**	.000
วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา (X2.4)	.225	.042	.255	5.343**	.000
ฉันทะ รักงาน (X2.1)	.209	.042	.258	5.006**	.000
จิตตะ ใส่ใจงาน (X2.3)	.185	.043	.224	2.031*	.043

จากตารางที่ 3 พบว่าหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการทั้ง 4 ด้าน คือ วิริยะ วิมังสา ฉันทะ จิตตะ มีค่า

Adjusted R² เท่ากับ .525 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนาย การบริหารจัดการอรรถิยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 52.5

3. การบริหารจัดการอรรถิยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ โดยบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า 1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยการปรับบทบาทบุคลากรภาครัฐให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกทางด้านดิจิทัลแบบครบวงจร ยกย่องขีดความสามารถทางดิจิทัลของบุคลากรเพื่อประชาชนจะได้รับประโยชน์ในระยะยาว สร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนต่อระบบ e-Service ของภาครัฐ ให้บริการเท่าเทียมกันทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง บริการด้วยกิริยาสุภาพอ่อนน้อม ติดตามผลการดำเนินการอยู่เป็นประจำเพื่อพัฒนาการบริการที่เป็นเลิศ 2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา โดยให้บริการภาครัฐผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยี AI ที่ทันสมัย บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ด้วยจิตสำนึกของการบริการที่รวดเร็ว สะดวก 3. การให้บริการอย่างเพียงพอโดยมี Webboard ที่เป็นกระดานสนทนา แจ้งข่าวสาร ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชน มีระบบ E-Saraban พัฒนาสถานที่ให้บริการประชาชนที่ทันสมัย มีบริการฟรี WIFI มีความรู้เหมาะสมกับตำแหน่ง มีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน และมีระบบออนไลน์ 4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาระบบเชื่อมต่อข้อมูลกลาง เชื่อมผสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาระบบ e-Service บริการดีไม่ยึดติดกับเวลาราชการ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ การบริการอย่างรอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีการวัดความพึงพอใจของประชาชน 5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยออกแบบให้ประชาชนสามารถเข้าใช้งานผ่านมือถือและอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักอารยสถาปัตย์ ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบ e-bidding การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรมีเทคนิค กลยุทธ์ ทักษะที่ดีในการเอาใจใส่ผู้รับบริการ และเก็บข้อมูลสถิติการให้บริการเพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาให้เกิดคุณภาพ

โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการร่วมกัน คือ ฉันทะ : รักงาน ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความสุขและจริงจังกับงานที่ทำ วิริยะ : สู้งาน ปฏิบัติงานด้วยความขยัน อดทน จิตตะ : ใส่ใจงาน ปฏิบัติงานด้วยความตั้งมั่นและตั้งใจ ใส่ใจ ใฝ่รู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงาน วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ คิดค้นแนวทางการปรับปรุงงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล มีกระบวนการบริหาร เป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างการบริหารจัดการอรรถิยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งเรื่อง การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง อันดับรองลงมาคือ อย่างก้าวหน้า อย่างเท่าเทียมกัน อย่างรวดเร็วและทันเวลา และอย่างเพียงพอ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ รุ่งรังษ (2564) ที่พบว่า การบริหารจัดการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามหลักธรรมาภิบาล ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การบริหารต้องมีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง บูรณาการกับหลักพุทธสื่อสาร คือ สัจจะ ความจริง คฤดา แท้จริง กาละ ถูกเวลา ปิยะ ผู้รับชอบ และอิตถะ มีประโยชน์ ซึ่งจะนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามหลักธรรมาภิบาล คือ เปิดเผยข้อมูลด้วยความถูกต้อง เที่ยงธรรม เป็นประโยชน์ มีความโปร่งใส เกิดการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบและความคุ้มค่า

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

2.1 กระบวนการบริหาร ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข และพบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ นั่นคือ การวางแผน ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้วเท่ากับ .404 แสดงว่า กระบวนการบริหารสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 40.4 สอดคล้องกับงานวิจัยของนิอร ศรีสุนทร (2559) พบว่า รูปแบบการบริหารมีกระบวนการ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการให้รางวัล มีค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับดังนี้ วิริยะ สู้งาน วิมังสา ไตร่ตรองงาน ฉันทะ พอใจในงาน จิตตะ เอาใจใส่ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้วเท่ากับ .525 โดยสามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 52.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร มุลมาตย์ (2566) ที่พบว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมการพัฒนากีฬาอาชีพ ของการกีฬาแห่งประเทศไทย ได้ร้อยละ 72.3

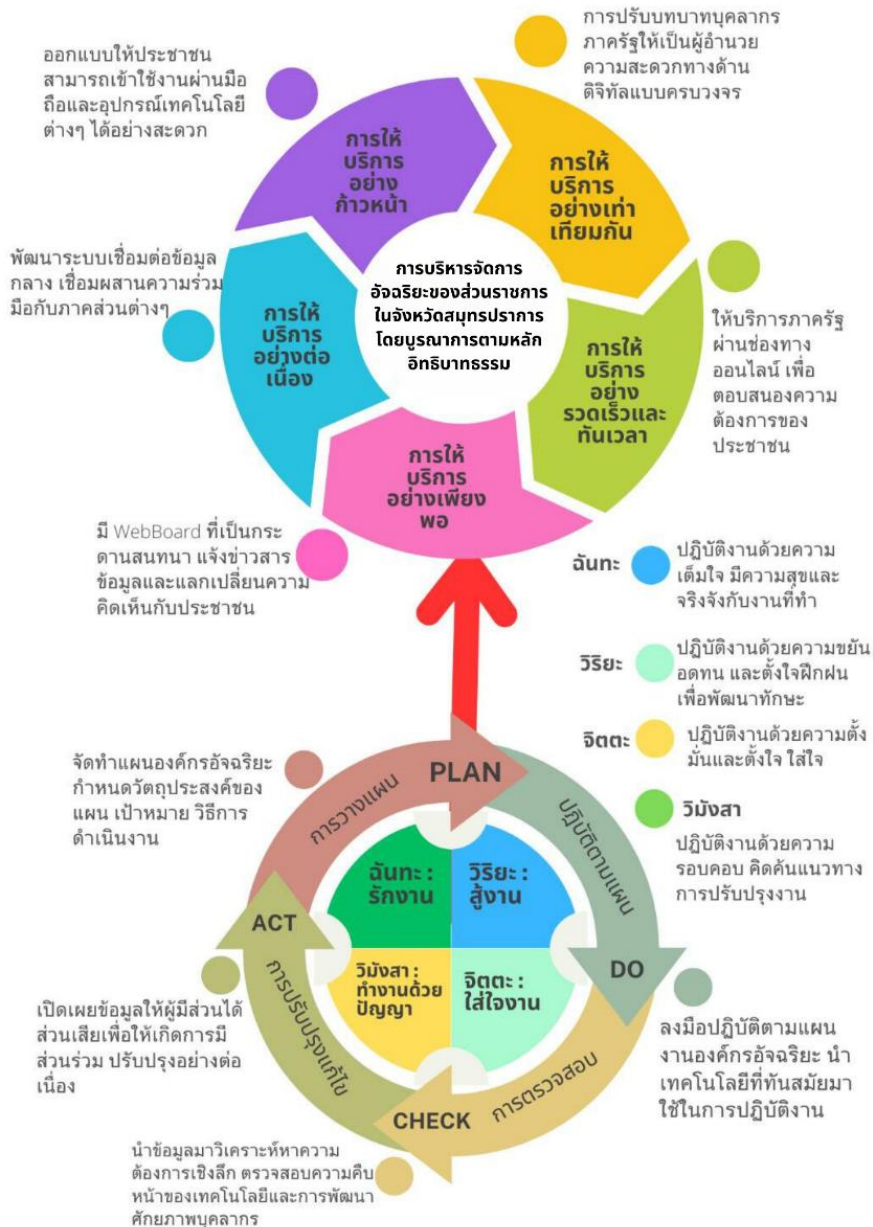
3. การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ โดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยการปรับบทบาทบุคลากรภาครัฐ ให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกทางด้านดิจิทัลแบบครบวงจร ยกระดับขีดความสามารถทางดิจิทัลของบุคลากรเพื่อประชาชนจะได้รับประโยชน์ในระยะยาว สร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนต่อระบบ e-Service ของภาครัฐ ให้บริการเท่าเทียมกันทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง บริการด้วยกิริยาสุภาพอ่อนน้อม ติดตามผลการดำเนินการอยู่เป็นประจำเพื่อพัฒนาการบริการที่เป็นเลิศ 2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา โดยให้บริการภาครัฐผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยี AI ที่ทันสมัย บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน 3. การให้บริการอย่างเพียงพอ โดยมี Webboard ที่เป็นกระดานสนทนา แจ้งข่าวสาร ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชน มีระบบ E-Saraban พัฒนาสถานที่ให้บริการประชาชนที่ทันสมัย มีบริการฟรี WIFI 4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาระบบเชื่อมต่อข้อมูลกลาง เชื่อมผสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาระบบ E-Service บริการที่ไม่ยึดติดกับเวลาราชการ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ การบริการอย่างรอบ มีมนุษยสัมพันธ์ มีการวัดความพึงพอใจของประชาชน 5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยออกแบบให้ประชาชนสามารถเข้าใช้งานผ่านมือถือและอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักอารยสถาปัตย์ ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบ E-Bidding การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และเก็บข้อมูลสถิติการให้บริการเพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาให้เกิดคุณภาพ โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการร่วมกัน คือ ฉันทะ : รักงาน ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความสุขและจริงจังกับงานที่ทำ วิริยะ : สู้งาน ปฏิบัติงานด้วยความขยันอดทน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญยิ่ง ๆ ขึ้นไป จิตตะ : ใส่ใจงาน ปฏิบัติงานด้วยความตั้งมั่นและตั้งใจ ใส่ใจ ใฝ่รู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงาน วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ คิดค้นแนวทางการปรับปรุงงานและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล มีกระบวนการบริหาร เป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างการบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการทั้งเรื่อง การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อการบริหารจัดการ
อัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการโดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรมได้
ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้จากการวิจัย คือ การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยการปรับบทบาทบุคลากรภาครัฐให้เป็นผู้อำนวยการความสะดวกทางด้านดิจิทัลแบบครบวงจร ยกระดับขีดความสามารถทางดิจิทัลของบุคลากรเพื่อประชาชนจะได้รับประโยชน์ในระยะยาว สร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนต่อระบบ e-Service ของภาครัฐ ให้บริการเท่าเทียมกันทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง บริการด้วยกิริยาสุภาพอ่อนน้อม ติดตามผลการดำเนินการอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาการบริการที่เป็นเลิศ

2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา โดยให้บริการภาครัฐผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยี AI ที่ทันสมัย บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนมีความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการที่รวดเร็ว สะดวก

3. การให้บริการอย่างเพียงพอ โดยมี Webboard ที่เป็นกระดานสนทนาแจ้งข่าวสาร ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชน มีระบบ E-Saraban พัฒนาสถานที่ให้บริการประชาชนที่ทันสมัย มีบริการฟรี WIFI มีความรู้เหมาะสมกับตำแหน่ง มีอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน และมีระบบออนไลน์

4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาระบบเชื่อมต่อข้อมูลกลาง เชื่อมผสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาระบบ e-Service บริการดีไม่ยึดติดกับเวลาราชการ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ การบริการอย่างรอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีการวัดความพึงพอใจของประชาชน

5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยออกแบบให้ประชาชนสามารถเข้าใช้งานผ่านมือถือและอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักอารยสถาปัตย์ ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบ e-bidding การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร มีเทคนิค กลยุทธ์ ทักษะที่ดีในการเอาใจใส่ผู้รับบริการ และเก็บข้อมูลสถิติการให้บริการเพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาให้เกิดคุณภาพ

โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมามาบูรณาการร่วมกัน คือ ฉันทะ รักงาน ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความสุขและจริงจังกับงานที่ทำ วิริยะ สู้งาน ปฏิบัติงานด้วยความขยัน อดทน และตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้เกิดความชำนาญยิ่ง ๆ ขึ้นไป จิตตะ ใส่ใจงาน ปฏิบัติงานด้วยความตั้งมั่นและตั้งใจ ใส่ใจ ใฝ่รู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงาน วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ คิดค้นแนวทางการปรับปรุงงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลมีกระบวนการบริหารเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้าง

การบริหารจัดการอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการทั้งเรื่อง การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่วนราชการจังหวัดสมุทรปราการควรมีนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงองค์กรให้ไปสู่หน่วยงานภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) โดยกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ และระยะเวลาในการพัฒนาอย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐบาลดิจิทัล
2. ส่วนราชการจังหวัดสมุทรปราการควรมีนโยบายเกี่ยวกับเพิ่มและพัฒนาทั้ง 4M อันประกอบด้วย คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่วนราชการจังหวัดสมุทรปราการควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความฉันทะ คือรักในงานที่ทำ เต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะยากเพื่อร่วมกันพัฒนาองค์กรภาครัฐให้ไปสู่องค์กรอัจฉริยะได้
2. ส่วนราชการจังหวัดสมุทรปราการควรมีการเร่งยกระดับขีดความสามารถทางดิจิทัลของบุคลากรเพื่อประชาชนจะได้รับประโยชน์ในระยะยาว รวมทั้งสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนต่อระบบ e-Service ของภาครัฐด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยด้านพื้นฐานโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส ในการพัฒนาอัจฉริยะของส่วนราชการในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้เห็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ให้ไปสู่ smart governance ได้อย่างรวดเร็ว
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างตัวชี้วัดนวัตกรรมการบริหารเพื่อสนับสนุนการบริหารงานอัจฉริยะของส่วนราชการไทย

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570)*. สมุทรปราการ: สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.
- จังหวัดสมุทรปราการ. (2567). *ส่วนราชการและหน่วยงานภายในจังหวัดสมุทรปราการ*. สืบค้น 28 มกราคม, จาก <https://www.samutprakan.go.th/>

- ณัฐ รุ่งวงษ์. (2564). *การบริหารจัดการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามหลักธรรมาภิบาลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐพร มุลมาตย์. (2566). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนากีฬาอาชีพของการกีฬาแห่งประเทศไทย* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นอร์ ศรีสุนทร. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรม พุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2551). *หลักการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Depa. (2023). *Smart Governance in Thailand*. Retrieved March 20, 2023, from <https://shorturl.asia/Mdh7l>

การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุข
จังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม*
ELDERLY HOLISTIC WELL-BEING PROMOTION OF SAMUT PRAKAN
PROVINCIAL PUBLIC HEALTH BY APPLYING BUDDHADHAMMA

พนิดา บุนะจินดา, บุญตัน ดอกไธสง

Panida Bunajinda, Boonton Dockthaisong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Panidab4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมในจังหวัดสมุทรปราการ 3. นำเสนอการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ในจังหวัดสมุทรปราการ 110,165 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางสติปัญญา 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวม พบว่า การบริหารจัดการประกอบด้วย วัสดุสิ่งของ เงิน คน และการจัดการ, หลักภavana 4 ประกอบด้วย ปัญญาภavana ศีลภavana กายภavana และจิตภavana ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้แก่ การพัฒนากาย ก่อให้เกิดสุขภาวะ

ทางกาย การพัฒนาจิต ก่อให้เกิดสุขภาวะทางจิต การพัฒนาศีล ทำให้เกิดสุขภาวะทางสังคม และการพัฒนาปัญญา ทำให้เกิดสุขภาวะทางสติปัญญา โดยมีการบริหารจัดการเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการทั้งเรื่อง คนหรือบุคลากร งบประมาณ วัสดุสิ่งของ และการจัดการ

คำสำคัญ: สุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวม; สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ; หลักภavana 4

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To study the holistic health of the elderly under the supervision of the Public Health Office of Samut Prakan Province. 2. To study the factors affecting the holistic health of the elderly in Samut Prakan Province. 3. To present holistic health promotion for the elderly under the supervision of the Samut Prakan Provincial Public Health Office by application of Buddhadhamma, conducts by the mixed research methods. integrated the quantitative research, data were collected from elderly people in the socially addicted group. In Samut Prakan Province, there were 110,165 people and a random sampling using Taro Yamane's formula, resulted in a sample size of 399 people. The research instrument was a questionnaire, analyzed by finding frequency, percentage and standard deviation. The qualitative research section, data were collected from 18 key informants or people. Data were collected using in-depth-interview script. Data were analyzed using descriptive content interpretation.

The research results were found that: 1. Elderly holistic well-being, by overall, was at a high level, sorted in following order, namely, physical well-being, mental well-being, social well-being, and intellectual well-being. 2. Factors affecting the elderly holistic well-being were found that management, consisting of materials, money, people, and management. Bhavana 4 principle consisted of, Pannabhavana, Silabhavana, Gayabhavana, Cittabhavana, affected the promotion of elderly holistic wellbeing of Samut Prakan Provincial Public Health Office at statistically significant level of 0.05. 3. Promoting the holistic well-being of the elderly under the supervision of the Samut Prakan Provincial Public Health Office by applying Buddhadhamma, namely, physical development, resulting in “physical wellbeing”, mental

development resulting in “mental well-being”, the development of percepts to bring about “social well-being”, and development of wisdom brought about “intellectual well-being”. The management was used as the basis for promoting the elderly holistic well-being of Samut Prakan Provincial Public Health Office regarding people or personnel, budget, materials and management.

Keyword: Elderly Holistic Well-Being; Samut Prakan Provincial Public Health; Bhavana 4

บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรปราการในปี 2565 มีทั้งหมด 50 ตำบล เมืองศรีนครปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 48 แห่ง มีผู้สูงอายุจำนวน 213,489 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88 (ประชากรตามทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2564 จำนวน 1,355,248 คน) จากข้อมูลระบบคลังข้อมูลสุขภาพ (Health Data Center: HDC) ปีงบประมาณ 2564 หน่วยบริการสามารถคัดกรองการดำเนินกิจวัตรประจำวัน จำนวน 137,600 คน คิดเป็นร้อยละ 78.33 โดยแบ่งเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ร้อยละ 98.14 กลุ่มติดบ้าน ร้อยละ 1.40 และกลุ่มติดเตียงร้อยละ 0.46 ชมรมผู้สูงอายุจำนวน 74 ชมรม มีสมาชิกจำนวน 43,445 คน และตั้งแต่ปี 2559 รัฐบาลมีนโยบายการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ (Long Term Care) ในจังหวัดสมุทรปราการ มีทั้งหมด 50 ตำบล เมืองศรีนครปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด 48 แห่ง เข้าร่วมโครงการ Long Term Care รวม 23 แห่ง จำนวน 33 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 66 ของตำบลทั้งหมดครอบคลุม 5 อำเภอ ซึ่งยังเมืองศรีนครปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางเสาธง ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ดังกล่าว จากการคัดกรองการดำเนินกิจวัตรประจำวัน (Activities of Daily Living: ADL) ปี 2564 มีผู้สูงอายุกลุ่มพึ่งพิง (ติดบ้านและติดเตียง) จำนวน 2,552 คน มี Care Manager จำนวน 123 คน มี Caregiver จำนวน 635 คน มีอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่น จำนวน 47 คน ครอบคลุมทุกอำเภอการคัดกรองสุขภาพและ Geriatric Syndrome ปีงบประมาณ 2564 โรคที่พบบ่อยและกลุ่มอาการสูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และหลอดเลือด โดยจะแบ่งผู้สูงอายุที่คัดกรองสุขภาพ เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วย นำมาจัดระบบของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การดูแลรักษาต่อเนื่อง รวมถึงการติดตามเยี่ยมบ้านต่อเนื่อง ในชุมชนโดยทีมสุขภาพของจังหวัด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ, 2565)

นอกจากนั้นจังหวัดสมุทรปราการยังแนะนำให้ใส่ใจดูแลผู้สูงอายุในบ้านด้วยแนวคิด 4 Smart เป็นการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพแก้ไขปัญหสุขภาพผู้สูงอายุด้วยแนวคิดไม่ล้ม ไม่ล้ม ไม่ซึมเศร้า กินข้าวอร่อย หรือ 4Smart ได้แก่ 1. Smart Walk ออกกำลังกายสม่ำเสมอ 2. Smart Brain & Emotional ดูแลฝึกทักษะทางสมอง ส่งเสริมสุขภาพจิตและอารมณ์ 3. Smart Sleep คือ นอนหลับอย่างเพียงพอ 4. Smart Eat กินอาหารตามหลักโภชนาการครบ 5 หมู่ ตลอดจนการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ความรอบรู้สำหรับประชาชน ผ่านแอปพลิเคชันสูงวัย สมองดี และคู่มือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและป้องกันภาวะสมองเสื่อม ไม่ล้ม ไม่ล้ม ไม่ซึมเศร้า กินข้าวอร่อย (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2567) ด้วยการดูแลสภาวะทางกาย สภาวะทางจิต สภาวะทางสังคม สภาวะทางสติปัญญา เพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุมด้วยการดูแลสภาวะ 4 ด้านนี้ จะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและใจสดชื่น และไม่เกิดความเครียด (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550, 2550)

ผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพได้นั้น ควรมีการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาปฏิบัติ มาคอยกำกับเพื่อให้การครองตนในครอบครัวของผู้สูงอายุดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีความสุข ซึ่งหลักธรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขที่แท้จริงได้ คือ หลักภavana 4 ดังต่อไปนี้ 1. กายภavana พัฒนากาย 2. สีสภavana พัฒนาความประพฤติ 3. จิตภavana การพัฒนาจิต 4. ปัญญาภavana พัฒนาปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นภารกิจที่สำคัญของทุกภาคส่วนและต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังอาศัยความใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการการดูแลทางจิตใจด้วย จึงเป็นเหตุผลที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการส่งเสริมสภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมโดยนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดผลคือ เกิดการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยผู้สูงอายุซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสภาวะผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมในจังหวัดสมุทรปราการ

3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวโดยไม่มีกรทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 110,465 คน (จังหวัดสมุทรปราการ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน

2.3 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้สูงอายุในจังหวัดจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5 คน ลูกหลานหรือญาติผู้สูงอายุในจังหวัดจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ อสม. ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. ข้อมูลส่วนบุคคล 2. การบริหารจัดการ 3. หลักภวนา 4 และ 4. สุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบการสัมภาษณ์แบบกำหนดโครงสร้างเป็นเครื่องมือ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 399 ชุด ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้และอาจใช้เวลาเก็บเวลาประมาณ 20 วัน ในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการถดถอยพหุคูณ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านดังนี้ สุขภาวะทางกาย ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือ สุขภาวะทางจิต ($\bar{X}=4.19$) สุขภาวะทางสังคม ($\bar{X}=4.17$) และสุขภาวะทางสติปัญญา ($\bar{X}=4.11$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมในจังหวัดสมุทรปราการ ตามสมมติฐาน มีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการที่มีผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุข จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรการจัดการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.362	.170		8.014**	.000
วัสดุสิ่งของ (Materials) (X1.3)	.328	.050	.344	6.558**	.000
เงิน (Money) (X1.2)	.208	.057	.233	3.620**	.000
คน (Man) (X1.1)	.139	.047	.162	2.962**	.003
การจัดการ (Management) (X1.4)	.089	.045	.128	1.970*	.048

จากตารางที่ 1 พบว่าการบริหารจัดการส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการทั้ง 4 ด้านอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นคือ วัสดุสิ่งของ (Materials) เงิน (Money) คน (Man) การจัดการ (Management) ผลการวิเคราะห์มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ .413 แสดงว่า การบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 41.3

สมมติฐานที่ 2 หลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา การพัฒนากาย ศีลภาวนา การพัฒนาศีล จิตภาวนา การพัฒนาจิต และปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรหลักภาวนา 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.836	.159		5.267**	.000
ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา (X2.4)	.263	.042	.298	6.238**	.000
ศีลภาวนา การพัฒนาศีล (X2.2)	.199	.055	.212	3.651**	.000
กายภาวนา การพัฒนากาย (X2.1)	.182	.055	.184	3.324**	.001
จิตภาวนา การพัฒนาจิต (X2.3)	.141	.057	.153	2.494*	.013

จากตารางที่ 2 พบว่าหลักภาวนา 4 ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้คือ ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา ศีลภาวนา การพัฒนาศีล กายภาวนา การพัฒนากาย จิตภาวนา การพัฒนาจิต ผลการวิเคราะห์มีค่า Adjusted R² เท่ากับ .533 แสดงว่า หลักภาวนา 4 สามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการได้ร้อยละ 53.3

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม มีดังนี้

1. การประยุกต์หลักกายภาวนา การพัฒนากาย : การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชุมชน ออกกำลังกายเป็นประจำ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เข้าวัด ทำบุญ ทำทาน ทำกิจกรรมทั้งการเดิน การวิ่ง โยคะ ทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ทำให้เกิด สุขภาวะทางกาย โดยได้รับปัจจัย 4 ครบถ้วนทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่เสเพลเสพติด

2. การประยุกต์หลักจิตภาวนา การพัฒนาจิต : ฝึกการควบคุมอารมณ์ของตนเอง หมั่นทำบุญตามเทศกาลและวันสำคัญทางศาสนา ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนร่วมชุมชน สังคม ทำจิตใจให้ผ่องใสมีความเมตตากรุณาต่อลูกหลานและคนในสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางจิต โดยมีหลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตดีมีความพึงพอใจในความเป็นอยู่ มีทักษะทางอารมณ์เป็นคนมองโลกในแง่ดี มีพลังบวกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสังคมได้

3. การประยุกต์หลักศีลภาวนา การพัฒนาศีล : ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม มีความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อชุมชนและสังคม ลดละความเห็นแก่ตัว มีการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับคนอื่นในสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางสังคม โดยอยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณค่าต่อสังคม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงอายุและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้รับความเคารพให้เกียรติจากคนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุได้

4. การประยุกต์หลักปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา : ใช้ชีวิตประจำวันด้วยความไม่ประมาท ให้อภัยกับผู้ที่ทำผิดพลาดและยกย่องผู้ที่ทำความดี ควบคุมสติและแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล พัฒนาตนเองรวมทั้งใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางสติปัญญา โดยเข้าใจถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอน มีคุณธรรมไม่เห็นแก่ตัว สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีความผ่อนคลาย ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต โดยมีการบริหารจัดการ เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการทั้งเรื่อง คนหรือบุคลากรงบประมาณ วัสดุสิ่งของ และการจัดการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ สุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ดังนี้ 1. สุขภาวะทางกาย โดยได้รับปัจจัย 4 ครบถ้วนทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่เสเพลเสเพลติด 2. สุขภาวะทางจิต โดยมีหลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตดี มีความพึงพอใจในความเป็นอยู่ มีทักษะทางอารมณ์เป็นคนมองโลกในแง่ดี มีพลังบวก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ 3. สุขภาวะทางสังคม โดยอยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณค่าต่อสังคม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงอายุและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้รับความเคารพให้เกียรติจากคนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุได้ และ 4. สุขภาวะทางสติปัญญา โดยเข้าใจถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอนและเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรมไม่เห็นแก่ตัว สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีความผ่อนคลาย ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ อิศรเดช (2564) ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของสังคมเมืองผ่านระบบสื่อสารออนไลน์ พบว่า สุขภาวะผู้สูงอายุ คือ การที่ภาครัฐมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

ในการใช้ความรู้และข้อมูลออนไลน์เพื่อการสื่อสาร โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะที่เหมาะสม 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย สุขภาพจิต ปัญญา สังคมและสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ทางสังคม การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Web Page Line Facebook และ YouTube ช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตทันสมัย สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการ พบว่า การบริหารจัดการส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ วัสดุสิ่งของ (Materials) เงิน (Money) คน (Man) การจัดการ (Management) Adjusted R^2 เท่ากับ .413 แสดงว่าการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุข จังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 41.3

2. ด้านหลักภาวะ 4 พบว่า หลักภาวะ 4 ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการทั้ง 4 ด้าน ทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ปัญญาภาวะ การพัฒนาปัญญา ศิลภาวะ การพัฒนาศัลกายภาวะ การพัฒนากาย จิตภาวะ การพัฒนาจิต ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .533 แสดงว่า หลักภาวะ 4 สามารถร่วมกันทำนายการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 53.3 และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงให้เห็นว่าหลักพุทธธรรม คือ ภาวะ 4 นั้นสามารถนำไปบูรณาการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรกร เกรียงไกรศักดิ์ (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชนมี 6 ปัจจัย ได้แก่ ทุนทรัพยากรบุคคล เงินทุน การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ระบบการบริหารชมรมผู้สูงอายุ วัฒนธรรมชุมชน และคุณลักษณะประชาชน แนวทางการดำเนินงานเน้นความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายและการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม โดยมีแกนนำและผู้สูงอายุจิตอาสาเป็นกลไกหลัก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้ดังนี้ 1. การประยุกต์หลักกายภาวะ การพัฒนากาย : การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชุมชน ออกกำลังกายเป็นประจำ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ทำกิจกรรมทั้งการเดิน การวิ่ง โยคะ ทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ครบ 5 หมู่ ทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย โดยได้รับปัจจัย 4 ครบถ้วนทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และ

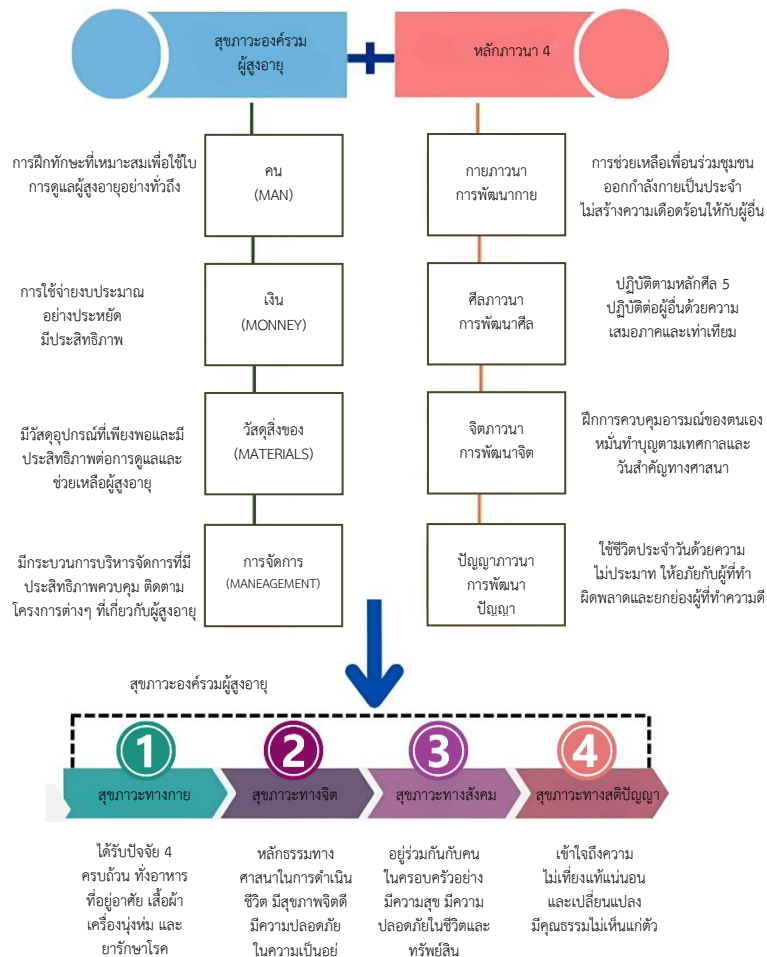
ยารักษาโรค มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 2. การประยุกต์หลักจิตภาวนา การพัฒนาจิต : ฝึกการควบคุมอารมณ์ของตนเอง หมั่นทำบุญตามเทศกาลและวันสำคัญทางศาสนา ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนร่วมชุมชน ทำจิตใจให้ผ่องใส มีความเมตตากรุณาต่อคนในสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางจิต โดยมีหลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตดี มีความพึงพอใจในความเป็นอยู่ มีทักษะทางอารมณ์ เป็นคนมองโลกในแง่ดี มีพลังบวกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ 3. การประยุกต์หลักศีลภาวนา การพัฒนาศีล : ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม มีความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อชุมชนและสังคม ลดละความเห็นแก่ตัว มีการแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ให้กับคนอื่นในสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางสังคม โดยอยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีคุณค่าต่อสังคม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงอายุและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุได้ 4. การประยุกต์หลักปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา : ใช้ชีวิตประจำวันด้วยความไม่ประมาท ให้อภัยกับผู้ที่ทำผิดพลาดและยกย่องผู้ที่ทำความดี ควบคุมสติและแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล พัฒนาตนเองรวมทั้งใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางสติปัญญา โดยเข้าใจถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอน มีคุณธรรมไม่เห็นแก่ตัว สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีโดยมีการบริหารจัดการ เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการทั้งเรื่อง คนหรือบุคลากร งบประมาณ วัสดุสิ่งของ และการจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของทศมาวดี ฉากภาพ (2564) วิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พบว่า โมเดลการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 ปัจจัยหลัก คือ การบริหารจัดการ และการสร้างเสริมสุขภาพ โดยบูรณาการหลักพุทธธรรม ภาวนา 4 ซึ่งประกอบด้วย 1. ภาวนา จัดตั้งศูนย์ฟื้นฟู เพิ่มพูนความรู้ และจัดกิจกรรม 2. ศีลภาวนา รู้คุณค่าของคน ปฏิบัติตามหลักศีล และรวมกลุ่มจิตอาสา 3. จิตภาวนา อบรมพัฒนาจิต มุ่งเน้นกิจกรรมและแนะนำเกร็ดความรู้ 4. ปัญญาภาวนา เสริมสร้างปัญญา พัฒนาองค์ความรู้ และมุ่งสู่นวัตกรรม หลักการเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่สมบูรณ์แบบองค์รวม

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม คือ การประยุกต์หลัก

กายภาวนา การประยุกต์หลักจิตภาวนา การประยุกต์หลักศีลภาวนา และการประยุกต์หลักปัญญาภาวนา ได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ดังนี้

1. การประยุกต์หลักกายภาวนา การพัฒนากาย : การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชุมชน ออกกำลังกายเป็นประจำ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เข้าวัด ทำบุญ ทำทาน ใส่บาตรเป็นประจำ ทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพครบ 5 หมู่ ทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย โดยได้รับปัจจัย 4 ครบถ้วนทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่เสพสิ่งเสพติด

2. การประยุกต์หลักจิตภาวนา การพัฒนาจิต : ฝึกการควบคุมอารมณ์ของตนเอง หมั่นทำบุญตามเทศกาลและวันสำคัญทางศาสนา ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนร่วมชุมชน สังคม ทำจิตใจให้ผ่องใส มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางจิต โดยมีหลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตดี มีความพึงพอใจในความเป็นอยู่ มีทักษะทางอารมณ์เป็นคนมองโลกในแง่ดี มีพลังบวก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสังคมได้

3. การประยุกต์หลักศีลภาวนา การพัฒนาศีล : ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียม มีความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อชุมชนและสังคม ลดละความเห็นแก่ตัว มีการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับคนอื่นในสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางสังคม โดยอยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณค่าต่อสังคม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงอายุและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุได้

4. การประยุกต์หลักปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา : ใช้ชีวิตประจำวันด้วยความไม่ประมาท ให้อภัยกับผู้ที่ทำผิดพลาดและยกย่องผู้ที่ทำความดี ควบคุมสติและแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล พัฒนาตนเองรวมทั้งใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้เกิดสุขภาวะทางสติปัญญา โดยเข้าใจถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอน มีคุณธรรมไม่เห็นแก่ตัว สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี มีความผ่อนคลาย โดยมีการบริหารจัดการเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวมของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการทั้งเรื่องคนหรือบุคลากร งบประมาณ วัสดุสิ่งของ และการจัดการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการควรมีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุด้านสุขภาพ เพื่อลดปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคในอนาคต เริ่มต้นด้วยการกินอาหารที่ต้องครบ 5 หมู่ ทานอาหารให้ตรงเวลา รักษาน้ำหนักให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ลดการบริโภคแป้ง น้ำตาล ไขมันที่ไม่ดีต่อร่างกาย รวมไปถึงแอลกอฮอล์และบุหรี่ด้วย

2. สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการควรมีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุด้านสังคม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม เนื่องจากการสร้างสังคมที่เปรียบเสมือนชมรมผู้สูงอายุจะช่วยเยียวยา

จิตใจของผู้สูงอายุได้ ส่งผลดีต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพพึ่งพาตนเองได้ โดยจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำท้องถิ่นหรือโรงเรียนผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่สำรวมระวังทางกายที่มีต่อตนเองและผู้อื่นเพื่อให้อยู่ร่วมกับชุมชนได้
2. สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมุ่งเน้นความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อชุมชนและสังคมในการใช้ชีวิตประจำวัน
3. สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนร่วมชุมชน สังคม เพื่อลดความตระหนี่และเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลทั้งการปรับตัวด้านสุขภาพ การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ และการปรับตัวด้านสังคม ของกลุ่มผู้สูงอายุใหม่เพื่อนำมาจัดการโปรแกรมในการเตรียมความพร้อมให้กับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ระหว่างหน่วยงานรัฐบาลกลาง หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีการบูรณาการกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้สร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่ระบุไว้

เอกสารอ้างอิง

- จังหวัดสมุทรปราการ. (2567). รายงานข้อมูลจังหวัดสมุทรปราการ. สืบค้น 28 มกราคม, จาก <https://shorturl.asia/DUI6x>
- ทัศนาวดี ฉากภาพ. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550, 3 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 16 ก หน้า 2.

- วรกร กรียงไกรศักดิ์. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนา
สุขภาวะผู้สูงอายุ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(1), 81-97.
- วิไลวรรณ อิศรเดช. (2564). การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุของสังคมเมืองผ่าน
ระบบสื่อสารออนไลน์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2),
347-360.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสมุทรปราการ. (2567). จ.สมุทรปราการ และใส่ใจ
ดูแลผู้สูงอายุในบ้าน ตามแนวคิด 4 สมาร์ท. สืบค้น 28 มกราคม 2567, จาก
<https://shorturl.asia/AyCcs>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ. (2565). แผนปฏิบัติการสาธารณสุข (Action
Plan) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ.
สมุทรปราการ: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York:
Harper and Row.

การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยการประยุกต์หลักไตรสิกขา*

HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT OF SEAFARERS IN THE THAI MARITIME BUSINESS BY APPLYING THE PRINCIPLE TRISIKKHA

หทัยรักษ์ สุโพธิ์ทอง

Hatairuk Suphorthong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: hatairuk.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย 3. นำเสนอการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยโดยการประยุกต์หลักไตรสิกขา โดยงานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วย ประชากร คนประจำเรือ จำนวน 25,000 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน โดยสุ่มอย่างง่าย และผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในธุรกิจพาณิชย์นาวี 18 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 21-30 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ 30,001-40,000 บาท และตำแหน่งนายท้ายเรือ กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเน้นด้านการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเน้นด้านปัญญาศึกษา เสริมสร้างความรู้ ศีลสิกขา พุทธกิจกรรมดี และสมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น การพัฒนานคนประจำเรือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเน้นด้านความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ และความสามารถทางสติปัญญาหรือความกระตือรือร้น 2. ปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนาทุน

มนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ด้านกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ส่งผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือ โดยเฉพาะด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาหลักไตรสิกขา ส่งผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือ โดยเฉพาะด้านสมาธิและศีล 3. การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยโดยประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ส่งผลให้คนประจำเรือมีคุณลักษณะที่ดีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ ทักษะให้ทันสมัย นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ความปลอดภัย มีความก้าวหน้าในอาชีพ ช่วยยกระดับมาตรฐานของธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย

คำสำคัญ: การพัฒนาทุนมนุษย์; คนประจำเรือ; ธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย; หลักไตรสิกขา

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the development of human capital of seafarers in the Thai maritime business. 2. To study factors affecting the development of human capital of seafarers in the Thai maritime business. 3. To present the development Human capital of seafarers in the Thai maritime business by applying Tisikkha This research used the mixed methods consisting of Population were 25,000 seafarers, samples were 394 seafarers (simple sampling) and 18 key informants who were experts or experienced individuals in the Thai maritime business. (Purposefully selected). Research instrument included questionnaire, structured in-depth-interview, and focus group discussion The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis and descriptive content interpretation.

The research results were found that 1. Human capital development of seafarers in the Thai maritime business, the majority of the respondents were male, aged 21-30 years, with primary education, earning of 30,001-40,000 baht, and holding the position of boatmen. Human capital development process, by overall, was at a high level, emphasizing education, training, and development The practice of the tisikkha principle was also at a high level, focusing on wisdom training of enhance knowledge, morality training for good behavior and concentration training for mental stability. The overall development of crew member was at a high level, emphasizing capabilities, skills, attitudes, and intellectual abilities or enthusiasm. 2. Factors affecting

the development of human capital of seafarers in the Thai maritime business: The process of Human capital development impacted the development of seafarers especially in training and development, The principles of Tisikkha also affected the development of seafarers, especially in term of concentration and wisdom. 3. Human capital development of seafarers in the Thai maritime business by applying Tisikkha. As a result, seafarers had good characteristics, responsibilities, commitment to self-improvement, updating their knowledge and skills, leading to efficient work performance, safety, and career advancement, and raising the standards of the Thai marine business.

Keyword: Human Capital Development; Seafarers; Thai Maritime Business; The Principles of Tisikkha

บทนำ

การขนส่งทางทะเลมีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศมาโดยตลอด เนื่องจากสามารถขนส่งสินค้าจำนวนมากในราคาที่ถูกลงกว่าวิธีอื่น การขนส่งสินค้าส่วนใหญ่ของไทยทั้งขาเข้าและขาออกเป็นการขนส่งทางทะเล ดังนั้นจึงส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลก อุตสาหกรรมพาณิชย์นาวีจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ กิจกรรมพาณิชย์นาวีครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในทะเลและบนฝั่ง เช่น การขนส่งทางทะเล การประกันภัยทางทะเล การเดินเรือ กิจกรรมอยู่เรือ และกิจการท่าเรือ คนประจำเรือ หรือ Seafarer มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจการพาณิชย์นาวี โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายเดินเรือ ฝ่ายช่างกลเรือ และฝ่ายอื่น ๆ เช่น คนครัว และบริการ แต่ละคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป (Seamoor & Engineering, 2022)

คำว่า ทุนมนุษย์ นั้นเริ่มเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2544 ซึ่งในช่วงแรกนั้นแนวคิดเรื่องทุนมนุษย์มองไปที่ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถและเป็นสินทรัพย์ที่เหมาะสมแก่การลงทุน เพราะศักยภาพของมนุษย์สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กรได้ ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กรในกระบวนการที่เป็นปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และเครื่องจักร (Machine) ดังนั้นทุนมนุษย์จึงเป็นทุนที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีศักยภาพหลายอย่างในตัวบุคคลโดยอาจเกิดจากทักษะประสบการณ์เดิม การแสวงหาความรู้ และการสะสมความรู้ของปัจเจกบุคคล (สมาน รังสิโยฤกษ์, 2544)

ธุรกิจพาณิชย์นาวีเป็นส่วนสำคัญของระบบโลจิสติกส์ทางน้ำและทางทะเล ซึ่งเป็นวิธีการขนส่งสินค้าที่ต้นทุนต่ำที่สุดและได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก โดยคิดเป็นสัดส่วนมากกว่า 70% ของการขนส่งสินค้าทั้งหมด องค์ประกอบสำคัญของธุรกิจนี้คือ ท่าเรือ เรือ และสินค้า ซึ่งรวมถึงการขนส่งทั้งในและระหว่างประเทศ ธุรกิจพาณิชย์นาวีจำเป็นต้องใช้เรือที่เหมาะสมและคนประจำเรือ (Seafarer) ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ตรงกับประเภทของเรือ เช่น เรือเดินทะเลระหว่างประเทศต้องการคนประจำเรือที่มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศมากกว่าเรือเดินทะเลในประเทศ เป็นต้น ปัจจุบันมีคนประจำเรือจำนวนมากที่ไม่ได้จบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือ แต่เลือกที่จะทำงานในทะเลเนื่องจากรายได้ดี อย่างไรก็ตาม หลายคนพบว่า สภาพการทำงานจริงบนเรือมีความท้าทายและยากลำบากกว่าที่คาดไว้ ทำให้บางคนตัดสินใจลาออกจากงาน (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2551)

หลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ เนื่องจากเน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้ถึงขั้นสูงสุด ประกอบด้วย ศีล การฝึกฝนด้านพฤติกรรมและระเบียบวินัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ สมาธิ การฝึกจิตใจ พัฒนาคุณธรรม ความสุข และสุขภาพจิต และ ปัญญา การฝึกฝนด้านความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสังขาร (ที.ปา. 11/228/231)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาเพื่อจะช่วยให้คนประจำเรือมีความรู้ ความประพฤติที่ดี มีสมาธิ และมีปัญญา นำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างยั่งยืน โดยตั้งเป็นคำถามในการวิจัยไว้ดังนี้ การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยควรเป็นอย่างไร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยมีอะไรบ้าง การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยโดยการประยุกต์หลักไตรสิกขาควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยโดยการประยุกต์หลักไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยการประยุกต์หลักไตรสิกขา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ คนประจำเรือบรรทุกสินค้าในประเทศไทย คนประจำเรือบรรทุกสินค้าในประเทศไทย จำนวน 25,000 คน (การทำเรือแห่งประเทศไทย, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน

2.3 ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคนเพื่อยืนยันและสนับสนุนรูปแบบดังกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ประกอบด้วย ด้านศีลสิกขา พฤติกรรมดี ด้านสมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น และด้านปัญญาสิกขา เสริมสร้างความรู้ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ด้านความสามารถ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านความสามารถทางสติปัญญา ความกระตือรือร้น โดยส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวคิดของ (Likert, 1932)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา มีความเหมาะสมหรือไม่ และหรือด้านใดไม่เหมาะสม และด้านใดยังขาดอยู่ 2. การพัฒนาคนประจำเรือ

ในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ประกอบด้วย ด้านความสามารถ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านความสามารถทางสติปัญญา ความกระตือรือร้น ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยหรือไม่ อย่างไร 3. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ด้านศีลสิกขา พุทธกรรมดี ด้านสมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น และด้านปัญญาสิกขา เสริมสร้างความรู้ ส่งผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยหรือไม่อย่างไร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนประจำเรือ จำนวน 394 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล หลังจากได้รับอนุญาตลงพื้นที่จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ท่าเรือท้องถิ่นทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือมาบตาพุด ท่าเรือภูเก็ต และท่าเรือสงขลา เพื่อแจกและเก็บแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัย ระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สรุปผลการสนทนาเพื่อนำเสนอเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีขั้นตอนดังนี้ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อสรุปลักษณะของข้อมูล การวิเคราะห์เชิงอนุมาน หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อดูแนวโน้มและการกระจายของข้อมูล ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานและดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยคิดเป็นร้อยละ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน นำมาเขียนสรุปเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ที่เกี่ยวกับ การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ และการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 394 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ทั้งหมด จำนวน 394 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 57.61 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 44.41 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,001-40,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.98 มีตำแหน่งนายท้ายเรือ จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 53.55

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยภาพรวม

กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการฝึกอบรม	4.18	0.33	มาก
2. ด้านการศึกษา	4.19	0.33	มาก
3. ด้านการพัฒนา	4.17	0.38	มาก
ภาพรวม	4.18	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษา ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.33) รองลงมา คือ ด้านการฝึกอบรม ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.33) และด้านการพัฒนา ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม

หลักไตรสิกขา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ศีลสิกขา (พฤติกรรมดี)	4.13	0.40	มาก
2. สมาธิสิกขา (มีใจตั้งมั่น)	4.12	0.37	มาก
3. ปัญญาสิกขา (เสริมสร้างความรู้)	4.15	0.36	มาก
ภาพรวม	4.13	0.28	มาก

จากตารางที่ 2 การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปัญญาสิกขา การเสริมสร้างความรู้ ($\bar{X}=4.15$, S.D.= 0.36) รองลงมา คือ ด้านศีลสิกขา พฤติกรรมดี ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.40) และด้านสมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยภาพรวม

การพัฒนาคนประจำเรือใน ธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสามารถ	4.19	0.29	มาก
2. ด้านทักษะ	4.17	0.28	มาก
3. ด้านทัศนคติ	4.16	0.27	มาก
4. ด้านความสามารถทางสติปัญญาและความกระตือรือร้น	4.10	0.30	มาก
ภาพรวม	4.15	0.18	มาก

จากตารางที่ 3 การพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถ ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.29) รองลงมา คือ ด้านทักษะ ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.28) ด้านทัศนคติ ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.27) และด้านความสามารถทางสติปัญญาและความกระตือรือร้น ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.30) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย โดยผู้วิจัยนำเสนอสาระจากวิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ส่งผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย คิดเป็นร้อยละ 7.50 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 13.9 และด้านการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 13.8 ตามลำดับ

หลักไตรสิกขาส่งผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย คิดเป็นร้อยละ 7.20 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น คิดเป็นร้อยละ 17.7 และด้านศีลสิกขา พุทธกรรมดี คิดเป็นร้อยละ 10.6 ตามลำดับ

3. การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา พบว่า การนำหลักไตรสิกขา มาปรับใช้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ศีลสิกขา พุทธกรรมดี ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการทำงานเป็นทีม ผ่านกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรม การฝึกอบรมทักษะชีวิต และการสร้างระบบรางวัลและการลงโทษ สมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น ส่งเสริมสมาธิในการทำงาน การจัดการเวลา และความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง โดยจัดอบรมสมาธิ จัดพื้นที่สงบ และอบรมการจัดการความเครียด ปัญญาสิกขา เสริมสร้างความรู้ พัฒนาความรู้และทักษะให้ทันสมัยอยู่เสมอ ผ่านการอบรมสัมมนา เวิร์กช็อป แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำคู่มือ และการสนับสนุนให้ศึกษาต่อ

การนำกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์มาเป็นหลักการปฏิบัติงาน มีรายละเอียดดังนี้ ด้านการฝึกอบรม เน้นการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นในการทำงานบนเรือ เช่น ความปลอดภัย การใช้อุปกรณ์ การดับเพลิง และการปฐมพยาบาล ด้านการศึกษา สนับสนุนให้คนประจำเรือศึกษาต่อเพื่อพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าในอาชีพ โดยจัดสรรทุนการศึกษาหรือร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ด้านการพัฒนา มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน เช่น การบำรุงรักษา การแก้ไขปัญหา และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยตามแนวทางนี้จะช่วยให้คนประจำเรือมีความสามารถ ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน มีทักษะการสื่อสาร และแก้ไขปัญหาได้ดี มีทักษะ เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ความปลอดภัย และการทำงานเป็นทีม มีทัศนคติ มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง รับผิดชอบ และมีจิตสำนึกที่ดี และมีความสามารถทางสติปัญญา คิดวิเคราะห์เป็นระบบ และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น ความปลอดภัยที่ดีขึ้น และความก้าวหน้าในอาชีพของคนประจำเรือ รวมถึงยกระดับมาตรฐานของธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ผลการวิจัยพบว่าคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยมี ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ และความสามารถทางสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสามารถและทักษะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานความปลอดภัย การเรียนรู้และปรับใช้ความรู้ ทักษะ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีในการทำงานบนเรือ นอกจากนี้ คนประจำเรือยังมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรภัทร สภากาญจน์ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของธุรกิจหลักทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่าการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การสื่อสารที่ดี การให้ความช่วยเหลือ และการวางตัวอย่างเหมาะสมของผู้บริหาร ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กรในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกันในแง่ของการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสาร และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กรและสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา โดยคนประจำเรือให้ความสำคัญกับการศึกษาและ

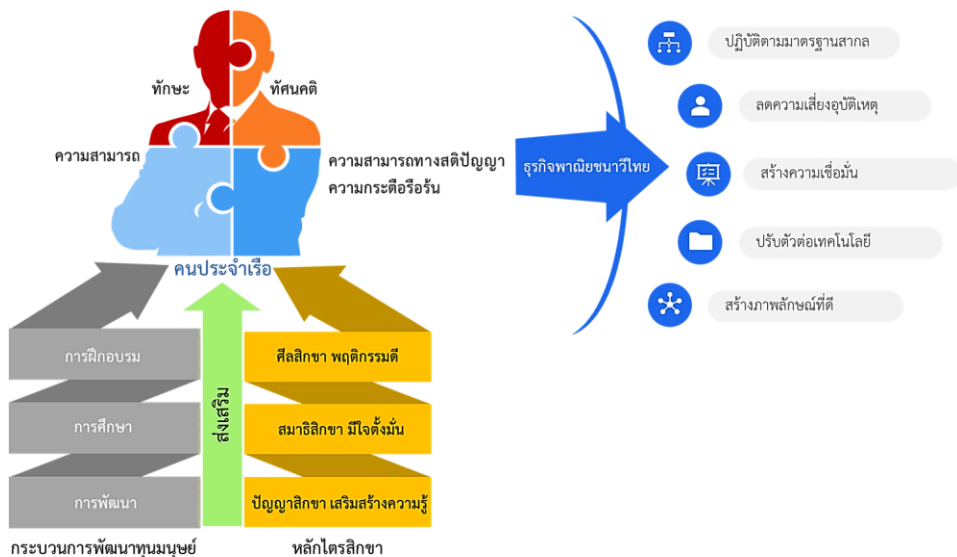

การฝึกอบรมด้านความปลอดภัย การใช้อุปกรณ์ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานบนเรือมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปยุตตนา ปรีเมธาสัย (2565) ได้วิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการดูแลสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสอดคล้องในแง่ของการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการมองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบองค์รวม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม

3. การพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า หลักไตรสิกขาส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านศีลสิกขา พฤติกรรมดี ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี มีความรับผิดชอบ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสมาธิสิกขา ช่วยเสริมสร้างสมาธิในการทำงาน การจัดการเวลา และความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ด้านปัญญาสิกขา ช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรกิจ สุวรรณแกม (2566) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การนำเทคโนโลยีมาใช้ และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นในความถูกต้อง การบริการเป็นเลิศ และการทำงานเป็นทีม มีความสอดคล้องในแง่ของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรและองค์กร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความสอดคล้องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริษัทที่หลากหลายของสังคม

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยโดยการประยุกต์หลักไตรสิกขา คือ การประยุกต์หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีลสิกขา พฤติกรรมดี สมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น ปัญญาสิกขา เสริมสร้างความรู้ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงถึงกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ของคนประจำเรือในธุรกิจพณิชยนาวิไทย มีเป้าหมายเพื่อให้คนประจำเรือมีความสามารถรอบด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ และความสามารถทางสติปัญญาและความกระตือรือร้น ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของธุรกิจพณิชยนาวิไทยผ่านกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ด้านการศึกษา เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานและอุตสาหกรรม ด้านการฝึกอบรม เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจริง ทั้งทักษะเฉพาะด้านและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการพัฒนา มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้

กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์นี้มีพื้นฐานมาจากหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ด้านศิลปสิกขา พุทธจริมคติ การมีวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบตามมาตรฐานคนประจำเรือ ด้านสมาธิสิกขา มีใจตั้งมั่น การมีสมาธิและจิตใจที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และด้านปัญญาสิกขา เสริมสร้างความรู้ ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ หลักไตรสิกขาช่วยส่งเสริมให้คนประจำเรือมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยในการส่งเสริมการพัฒนาคนประจำเรือในธุรกิจพณิชยนาวิไทย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสามารถ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ และด้านความสามารถทางสติปัญญาและความกระตือรือร้นของคนประจำเรือเอง ซึ่งส่งผลต่อธุรกิจพณิชยนาวิ

ไทยในด้านมาตรฐานความเป็นสากล ลดความเสี่ยงอุบัติเหตุ สร้างความเชื่อมั่น
พร้อมปรับตัวต่อเทคโนโลยี และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำหลักสูตรและการฝึกอบรมที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย
2. ควรจัดตั้งโปรแกรมการดูแลสุขภาพและสวัสดิการที่ครอบคลุมสำหรับคนประจำเรือ
3. ควรมีการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ จัดทำมาตรการป้องกันอุบัติเหตุที่มีประสิทธิภาพ และมีแผนการจัดการความเสี่ยงที่ครอบคลุม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมประจำปีที่ครอบคลุมทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เช่น การใช้อุปกรณ์นำทาง การบำรุงรักษาเครื่องยนต์ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
2. ควรกำหนดเวลาทำงานและการพักผ่อนที่เหมาะสม และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต
3. ควรมีการตรวจสอบสุขภาพประจำปีและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการอบรมด้านความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมสุขภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ กรณีศึกษาการฝึกสติและการเจริญภาวนา
2. ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการความเครียดและส่งเสริมสุขภาพจิตสำหรับคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทยโดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
3. การพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สำหรับคนประจำเรือในธุรกิจพาณิชย์นาวีไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน

เอกสารอ้างอิง

การทำเรือแห่งประเทศไทย. (2566). สถิติคนประจำเรือ. สืบค้น 23 มกราคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/SXKgz>

- บุญณา ปรีเมชาติ. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรม* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีรภัทร สภากาญจน์. (2565). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของธุรกิจหลักทรัพย์* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมาน รังสิโยภักดิ์. (2544). *การบริหารงานบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- สุรกิจ สุวรรณแกม. (2566). *พุทธบูรณาการเพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ภูวพิณธ์. (2551). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-55.
- Seamoor, M. & Engineering. (2022). *10 advantages of a career as a sailor*. Retrieved December 20, 2023, from <https://shorturl.asia/7EKGA>

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของ
บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร*
BUDDADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING THE PERFORMANCE
OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PERSONNEL
IN SAMUT SAKHON PROVINCE

รวิภาส พิตรพิบูลย์พงศ์

Ravipas Pitpibulpong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: ravipas22@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริการเป็นเลิศ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน และด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การบริหารจัดการคือ การนำ การวางแผน การควบคุม และหลักอิทธิบาท 4 คือ จิตตะ วิมังสา วิริยะ ฉันทะ ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงาน มีดังนี้ สมรรถนะการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ การทำงานเป็นทีม โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการเพื่อให้เกิด

*Received July 12, 2024; Revised August 5, 2024; Accepted August 14, 2024

สมรรถนะการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นยังนำการบริหารจัดการ มาเป็นพื้นฐานทั้งเรื่องของการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักพุทธธรรม; สมรรถนะการปฏิบัติงาน; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Objectives of this research papers were: 1. To study the personnel's performance competency of the Sub-District Administrative Organizations in Samut Sakhon Province 2. To study factors affecting the personnel's performance competency of the Sub-District Administrative Organizations in Samut Sakhon Province 3. To propose the Buddhadhamma integration for promoting the personnel's performance competency of the Sub-District Administrative Organizations in Samut Sakhon Province The research method was mixed methods. The data were collected from 160 samples. The research instruments were questionnaires and interview script. The data were analyzed both descriptively and inferentially.

The results showed that: 1. The performance of personnel in Sub-District Administrative Organizations in Samut Sakhon Province, by overall, was found to be at a high level, sorted in the following order: excellent service, teamwork, achievement orientation, understanding of the organization and work system, and adherence to correctness and ethics, respectively. 2. The factors affecting the performance of personnel in Sub-District Administrative Organizations in Samut Sakhon Province showed that management, namely, leading, planning, controlling, and Iddhipada , namely, Citta, Vimangsa, Viriya and Chanda, had a statistically significant effect on performance at a level of 0.05. 3. The Buddhadhamma integration to promote performance was as follows: performance orientation, adherence to correctness and ethics, understanding of the organization and work system, excellent service, and teamwork. The Iddhipada 4 were integrated to create performance. It also applied management as a foundation in terms of planning, organization, leadership and control.

Keyword: Buddadhamma Integration; Performance; Sub-District Administrative Organization

บทนำ

การนำสมรรถนะ (Competency) มาใช้ในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อมุ่งพัฒนาให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพเหมาะสมสำหรับรองรับภารกิจและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ให้กรอบแนวคิดที่มีคุณภาพและเป็นเอกภาพต่อการประยุกต์ใช้กระบวนการทางทรัพยากรบุคคล สร้างความเหมาะสมระหว่างงานและผู้ดำรงตำแหน่งได้ดีกว่าทำให้ได้ผลงานที่ดีขึ้นและอัตราการลาออกลดลง ทำให้การพัฒนาและการสืบทอดตำแหน่งมีรากฐานอยู่บนปัจจัยที่ช่วยในการสร้างผลงานที่เป็นเลิศ สามารถสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับแต่ละตำแหน่งงานได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นและลึกซึ้งกว่าการพิจารณาที่วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานเท่านั้น สนับสนุนให้ระบบบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการบริหารเชิงสมรรถนะ เป็นระบบการบริหารที่สามารถยืดหยุ่นกับทุกระบบของการบริหารทรัพยากรบุคคล สามารถกำหนดกรอบและแผนการพัฒนาข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมกับตำแหน่งมากที่สุด รวมทั้งสร้างระบบใหม่ของการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรซึ่งมีผลต่อผลการปฏิบัติงานที่ยั่งยืนและผลักดันให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก้าวหน้าไปอย่างมีเอกภาพในระยะยาวกว่าสามารถวางแผนเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพในแต่ละตำแหน่งงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการสังสมศักยภาพของทั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย สนับสนุนและเชื่อมโยงให้พฤติกรรมของบุคลากรเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และภารกิจหลักของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร, 2565)

ด้วยมาตรฐานกำหนดตำแหน่งใหม่ตามระบบแท่ง (Broadband) ที่จะนำมาใช้กับข้าราชการส่วนท้องถิ่น จะมีการกำหนดตามสายงานที่ได้มีการยุบ หรือเพิ่มสายงานโดยจะมีการกำหนดรูปแบบมาตรฐานเพื่อจัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งใหม่ โดยใช้วิธี Role Profiling เป็น 3 ส่วน ซึ่งจะคล้ายคลึงกับของข้าราชการพลเรือน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ (Key Accountabilities) จะเป็นการกำหนดว่าตำแหน่งงานนั้นจะต้องบรรลุผลสำเร็จด้านใดบ้าง จึงจะถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของงานประจำตำแหน่งนั้น ส่วนที่สอง กรอบคุณวุฒิ (Knowledge and Experiences) จะเป็นการกำหนดว่าผู้ที่มาดำรงตำแหน่งงานนั้น ต้องมีคุณสมบัติเชิงคุณวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในระดับใดที่จำเป็นและเพียงพอแก่การปฏิบัติงานประจำตำแหน่งให้สัมฤทธิ์ผล ไม่ต่ำหรือสูงเกินความ

จำเป็นของระดับงานในตำแหน่งนั้น ส่วนที่สาม กรอบความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ (Skills and Competencies) จะเป็นการกำหนดว่าตำแหน่งงานต่าง ๆ ต้องการความรู้ ทักษะ และสมรรถนะแบบใดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้ได้ผลงานที่ดี (สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2559) ดังนั้น เพื่อให้การบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และข้าราชการส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ จึงต้องมีการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ในทางพระพุทธศาสนาการพัฒนาสมรรถนะต้องเริ่มจากการพัฒนาตนเองก่อน จึงจะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องกำกับในการบริหารงานทุกด้านคือ หลักอริยบท 4 คือ 1. ฉันทะ การมีใจรักในงาน พอใจทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ทำให้เป็นผลสำเร็จแห่งกิจหรืองานที่ทำ 2. วิริยะ การสู้งาน พากเพียรทำงาน ขยันหมั่นประกอบกิจการงาน หมั่นกระทำการงานหรือสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ 3. จิตตะ การใส่ใจในงานทำ เอาจิตฝึกฝั รั้งรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิยัตมมั่น ไม่เลือนลอย 4. วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน วางแผนการทำงาน วัตถุประสงค์ วิถีปฏิบัติปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร” โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาพัฒนาด้านจิตใจด้วย โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการและหลักอริยบท 4 ว่าส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาครหรือไม่อย่างไร ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถนำไปเป็นตัวแบบในการประกอบการพิจารณาปรับปรุงด้านการพัฒนาสมรรถนะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายด้านพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร

3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเลือกแบบเจาะจงองค์การบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดแผนพัฒนาบุคลากรไว้อย่างชัดเจน จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกไข่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตัน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย องค์การบริหารส่วนตำบลนาโคก และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป่อ รวมจำนวนบุคลากร 264 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 160 ตัวอย่าง

2.3 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน กลุ่มตัวแทนชุมชน จำนวน 4 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. การบริหารจัดการ 3. หลักกิติธิบาท 4 และ 4. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 5 แห่ง จำนวน 160 ตัวอย่าง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้งหนึ่ง

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริการเป็นเลิศ ($\bar{X}=4.25$) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.25$) รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.19$) ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน ($\bar{X}=4.19$) และด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ($\bar{X}=4.16$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร

ตัวแปรการจัดการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.464	.245		5.980**	.000
การนำ (Mn3)	.387	.060	.463	6.432**	.000
การวางแผน (Mn1)	.271	.066	.295	4.106**	.000
การควบคุม (Mn4)	.109	.045	.156	2.204*	.029

Multiple R = .678b $R^2 = .459$ Adjusted $R^2 = .453$ Std. Error = .464

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ การนำ การวางแผน การควบคุม มีเพียงการจัดองค์กรที่ไม่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .453 แสดงว่า การบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 45.3 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.464 + .387M_{n3} + .271M_{n1} + .109M_{n4}$$

$$Z_Y = 1.464 + .387M_{n3} + .271M_{n1} + .109M_{n4}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความใส่ใจ และวิมังสา ความไตร่ตรอง อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.153	.199		5.800**	.000
จิตตะ ความใส่ใจ (lb3)	.326	.042	.354	4.051**	.000
วิมังสา ความไตร่ตรอง (lb4)	.261	.061	.334	4.291**	.000
วิริยะ ความเพียร (lb2)	.249	.069	.289	3.621**	.000
ฉันทะ ความพอใจ (lb1)	.212	.062	.252	3.430**	.001

Multiple R = .785c R² = .616 Adjusted R² = .609 Std. Error = .392

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ จิตตะ ความใส่ใจ วิมังสา ความไตร่ตรอง วิริยะ ความเพียร ฉันทะ ความพอใจ ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .609 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 60.9 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.153 + .326lb_3 + .261lb_4 + .249lb_2 + .212lb_1$$

$$Z_Y = .354Z_{lb3} + .334Z_{lb4} + .289Z_{lb2} + .252Z_{lb1}$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร มีดังนี้ สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 5

ด้านประกอบด้วย 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยการมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานการสร้างสรรค์พัฒนาผลงานตามเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติราชการให้ดี มุ่งมั่นในการปรับปรุงพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพ ปฏิบัติราชการให้สัมฤทธิ์ผล ปฏิบัติงานให้ไปสู่เป้าหมายตามนโยบายและวิสัยทัศน์ 2. การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม โดยการดำรงรักษาคักดิ์ศรีแห่งอาชีพข้าราชการ ปฏิบัติตามหลักวิชาชีพของตน ครองตนและประพฤติปฏิบัติถูกต้องเหมาะสม ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีรักษาเกียรติของความเป็นพนักงานท้องถิ่น ยึดมั่นในความสัตย์จริงและยึดมั่นในจริยธรรม ต่อต้านการทุจริต 3. ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน โดยวางแผนและพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเข้าถึงข้อมูลและระบบงานขององค์กร เสริมสร้างการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก เข้าใจค่านิยม วัฒนธรรมและสมรรถนะขององค์กร 4. การบริการเป็นเลิศ โดยตั้งใจและความพยายามในการให้บริการ ให้บริการด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใสและเสมอภาค ร่วมมือและประสานงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่องค์กร มีหัวใจของการบริการ ทักทายด้วยความอ่อนน้อมเป็นมิตรไมตรี กระตือรือร้นเร่งให้ความช่วยเหลือทั้งรวดเร็วและครบวงจร 5. การทำงานเป็นทีม โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งในทีมงานหรือองค์การ สร้างและรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีมให้เหนียวแน่น ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายเดียวกัน จริงใจต่อกัน สร้างบรรยากาศการทำงานที่สนุกสนาน

โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการเพื่อไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การมีฉันทะ ความพอใจ ตั้งความเพียรไว้ในวิริยะ มีจิตตะ ความใส่ใจ และคิดค้น ปรับปรุงแก้ไขในข้อวิมังสา ความไตร่ตรอง นอกจากนั้นยังนำการบริหารจัดการ มาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเรื่องของการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการบริการเป็นเลิศ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน และด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณธีรัชชัยย์ คมกิตฺตปญฺโญ (2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม พบว่า สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล มี 5 ด้าน คือ

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. การยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 3. ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4. บริการเป็นเลิศ 5. การทำงานเป็นทีม ใช้วิธีการพัฒนาสมรรถนะ คือ พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ระบบโครงสร้างองค์กร พัฒนาปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์คำสั่ง การสร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ การสร้างจิตสำนึก ปลุกฝังจิตสาธารณะ ปรัชญาและอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ การประยุกต์หลักธรรมการมีส่วนร่วม และการพัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร อภิปรายได้ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการ พบว่า การบริหารจัดการส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ การนำ การวางแผน การควบคุม มีเพียงการจัดองค์กรที่ไม่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .453 แสดงว่า การบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 45.3 สอดคล้องกับงานวิจัยของนิอร ศรีสุนทร (2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ ด้านการให้รางวัล แต่ละองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน มีค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรินทอง แก้วทุม (2560) ที่พบว่า การบริหารการพัฒนา ด้านนโยบาย แผนงาน โครงการจะต้องมีการบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมมาไว้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการจัดทำประชาคมเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา 3 แนวทาง คือ 1. แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้านนโยบายเชิงพุทธ 2. แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้านแผนงานเชิงพุทธ และ 3. แนวทางการบริหารการพัฒนา ด้านโครงการเชิงพุทธ ใน 3 ด้านดังกล่าวมานี้มีการบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา คือ หลักพละ 5 ประการ

2.2 หลักอิทธิบาท 4 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ จิตตะ ความ

ใส่ใจ วิมังสา ความไตร่ตรอง วิริยะ ความเพียร ฉันทะ ความพอใจ ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .609 แสดงว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ร้อยละ 60.9 สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชัย นันทาภิรัตน์ (2565) วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่พบว่า 1. หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร้อยละ 69.0 (Adjusted R²=0.690) เรียงตามลำดับได้แก่ วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา วิริยะ: สู้งาน และจิตตะ: ใส่ใจงาน ตามลำดับ และการบูรณาการหลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมให้สำเร็จลุล่วง ได้แก่ 1. ฉันทะ รักงาน 2. วิริยะ สู้งาน 3. จิตตะ ใส่ใจงาน 4. วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา และยังมีปัจจัยอีก 2 ปัจจัยที่ส่งให้การบริหารจัดการตามพันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมสำเร็จลุล่วงได้ ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร 4 ด้านประกอบด้วย ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ระบบบริหารทางไกล ระบบบริหารงานทั่วไป ระบบเครือข่ายอุตสาหกรรม 2. ปัจจัยภายในองค์กร 7 ด้าน ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ การจัดบุคคลเข้าทำงาน รูปแบบระบบ ค่านิยมร่วม และทักษะ

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาครทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยการมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์พัฒนาผลงานตามเป้าหมาย 2. การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม โดยการธำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งอาชีพข้าราชการ ปฏิบัติตามหลักวิชาชีพของตน 3. ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน โดยวางแผนและพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 4. การบริการเป็นเลิศ โดยการให้บริการด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใสและเสมอภาค ร่วมมือและประสานงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่องค์กร 5. การทำงานเป็นทีม โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการเพื่อไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีฉันทะ ความพอใจ ตั้งความเพียรไว้ในวิริยะ มีจิตตะ ความใส่ใจ และคิดค้น ปรับปรุงแก้ไขในข้อวิมังสา ความไตร่ตรอง นอกจากนั้นยังนำการบริหารจัดการ มาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเรื่องของการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา ฉัตรข้อฟ้า (2563) วิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง ที่พบว่า

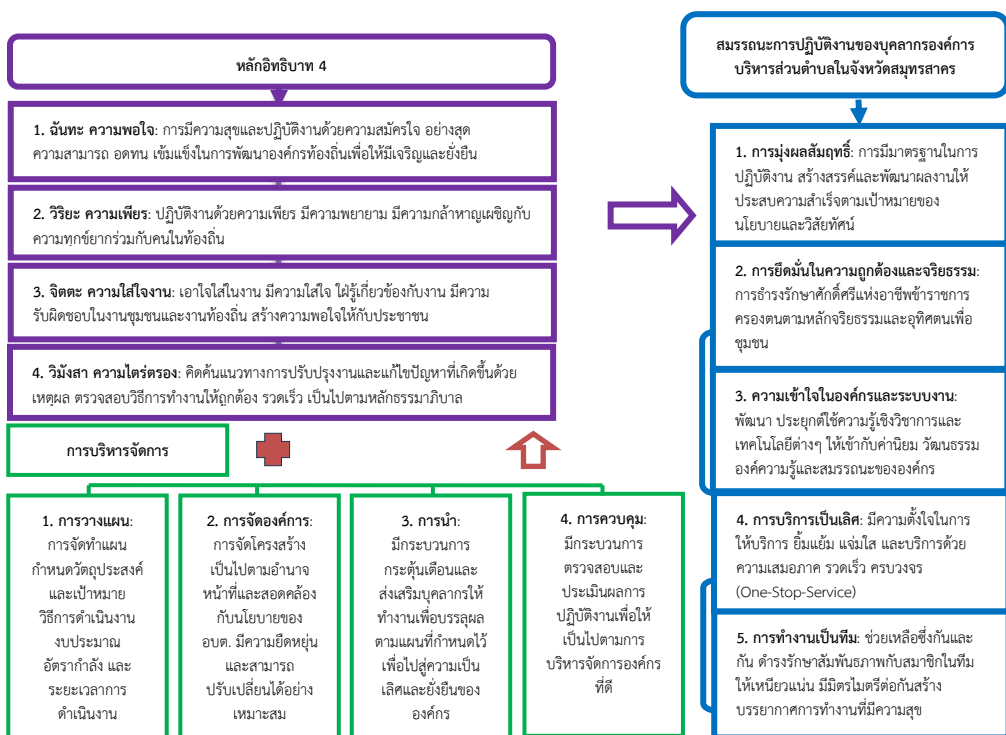
โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง เป็นแผนภาพที่แสดงการเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล พร้อมทั้งตัวแปรส่งผ่าน คือ ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จที่พัฒนามาจากหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง โดยมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำ คือ มีความเฉลียวฉลาด สามารถในการจูงใจ ใฝ่คุณธรรมนำพัฒนา และเป็นผู้กล้าตัดสินใจที่ใช้การบริหารองค์การอย่างเป็นระบบด้วยการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบและการพัฒนา พร้อมทั้งมีการเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับบุคลากรที่มีคุณภาพที่ทำให้เกิดประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง ดังนั้น ในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองให้มีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการบริหารองค์การ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยจำเป็นต้องมีปัจจัยส่งผ่านที่สำคัญคือ ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร สรุปได้ว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยการมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์พัฒนาผลงานตามเป้าหมาย มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติราชการให้เต็มขั้นในการปรับปรุงพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพปฏิบัติราชการให้สัมฤทธิ์ผล ปฏิบัติงานให้ไปสู่เป้าหมายตามนโยบายและวิสัยทัศน์ 2. การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม โดยการธำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งอาชีพข้าราชการ ปฏิบัติตามหลักวิชาชีพของตน ครองตนและประพฤติปฏิบัติถูกต้องเหมาะสม ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีรักษาเกียรติของความเป็นพนักงานท้องถิ่น ยึดมั่นในความสัตย์จริงและยึดมั่นในจริยธรรมต่อต้านการทุจริต 3. ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน โดยวางแผนและพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเข้าถึงข้อมูลและระบบงานขององค์กร เสริมสร้างการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก เข้าใจค่านิยม วัฒนธรรมและสมรรถนะขององค์กร 4. การบริการเป็นเลิศ โดยตั้งใจและความพยายามในการให้บริการให้บริการด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใสและเสมอภาค ร่วมมือและประสานงานเพื่อให้เกิดผล

สัมฤทธิ์แก่องค์กร มีหัวใจของการบริการ ทักทายด้วยความอ่อนน้อมเป็นมิตรไมตรี กระตือรือร้นเร่งให้ความช่วยเหลือทั้งรวดเร็วและครบวงจร 5. การทำงานเป็นทีม โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งในทีมงานหรือองค์กร สร้างและรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีมให้เหนียวแน่น ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายเดียวกัน จริใจต่อกัน สร้างบรรยากาศการทำงานที่สนุกสนาน โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการเพื่อไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีฉันทะ ความพอใจ ตั้งความเพียร ใฝ่ในวิริยะ มีจิตตะ ความใส่ใจ และคิดค้น ปรับปรุงแก้ไขในข้อวิมังสา ความไตร่ตรอง นอกจากนั้นยังนำการบริหารจัดการ มาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเรื่องของการวางแผน การจัดการองค์การ การนำ และการควบคุมดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในยุคดิจิทัลเพื่อมาสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นนานาชาติ (International) โดยมีความเปิดกว้างทางความคิด มีความคิดเชิงบวก และมีทักษะในการทำงานในบริบทสากล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีวิธีการดำเนินงาน การบริหารงบประมาณ อัตราค่าจ้าง และระยะเวลาการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบรรจุพนักงานและการจัดพนักงานเข้าทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถของงานและตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรเต็มใจทำงานรวมถึงการกระตุ้นให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์และรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาไปสู่องค์กรดิจิทัลของประเทศไทย
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับทั้งเทศบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). เว็บไซต์ อปท. ในจังหวัดสมุทรสาคร. สืบค้น 28 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/507Xe>
- นิอร ศรีสุนทร. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุขฎิณิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระณิธีวิชัย คมกิตฺติพลโย. (2559). การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรม พุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รินทอง แก้วทุม. (2560). *การบริหารการพัฒนาเชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคาม* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ. (2559). *คู่มือและแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบจำแนกตำแหน่งของข้าราชการ ส่วนท้องถิ่นจากระบบซีเป็นระบบแท่ง*. สืบค้น 1 มีนาคม 2565, จาก http://www.local.moi.go.th/2009/home/cpt_59.pdf
- สมชัย นันทภักดิ์. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการตาม พันธกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร. (2565). *คู่มือการวางแผนความก้าวหน้าใน สายอาชีพพนักงานส่วนตำบล*. สมุทรสาคร: ฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักปลัดฯ องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสมุทรสาคร.
- อภิญา ฉัตรข้อฟ้า. (2563). *โมเดลสมการโครงสร้างประสิทธิผลการจัดการขยะของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของกรมชลประทาน*

BUDDHIST PRINCIPAL INTEGRATION FOR HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT OF THE ROYAL IRRIGATION DEPARTMENT

ยศ ธนารักษ์โชค, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, รัฐพล เย็นใจมา

Yos Thanarakchoke, Phongphat Chittanurak, Rattapon Yenjaima

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: yosthanarak@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และหลักภavana 4 กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน 3. นำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาประชากรจำนวน 394 คน ด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่ความเชื่อมั่น 0.982 สถิติใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคนวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับปานกลาง ($R=.713^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน มีแนวทางดังนี้ ด้านกายภavana ส่งเสริมสุขภาวะทางกาย ด้านศีลภavana ควบคุมดูแลบุคลากรให้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ด้านจิตภavana ฝึกอบรมเรื่องการมีสติในการทำงานให้กับบุคลากร ด้านปัญญาภavana ส่งเสริมบุคลากรให้รู้จักใช้ทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์; กรมชลประทาน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of human resource development of the Royal Irrigation Department, 2. To study the correlation between human resource management and Bhavana 4 with human resource development of the Royal Irrigation Department, 3. To study the approach of Buddhist principal integration for human resource development of the Royal Irrigation Department, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected from 394 samples with 5 rating scale questionnaires that had reliability value at 0.982. The data were analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation and Correlation. The qualitative research, data were collected from 9 key informants by in-depth interviewing. The data were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. the level of human resource management in overall also was at high level. 2. The correlation between human resource management principle with human resource development of the Royal Irrigation Department was positive relation at the moderate level ($R=.713^{**}$). 3. The approach of Buddhaddhamma integration for human resource development of the Royal Irrigation Department were: 1. Kaya-Bhavana: Promoting the physical health, 2. Sila- Bhavana: controlling personnel to follow ethical principles, 3. Citta-Bhavana: training on mindfulness at work for personnel, 4. Pañña-Bhavana: encourage personnel to use intellectual skills in solving problems.

Keyword: Integration; Buddhist Principal; Human Resource Development; The Royal Irrigation Department

บทนำ

กรมชลประทาน มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการจัดให้ได้มาซึ่งน้ำเพื่อการเกษตร การพลังงาน การสาธารณสุขโรค หรือการอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ความปลอดภัยของ เขื่อนและอาคารประกอบ การคมนาคมทางน้ำที่อยู่ในเขตชลประทาน การจัดรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยมีภารกิจสำคัญในด้านการพัฒนาแหล่ง

น้ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ การป้องกันและบรรเทาปัญหากล้วยอันเกิดจากน้ำ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กรอัจฉริยะ ที่มุ่งสร้างความมั่นคงด้านน้ำ (Water Security) เพื่อเพิ่มคุณค่าการบริการภายในปี พ.ศ. 2579 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตรและสหกรณ์ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (กรมชลประทาน, 2563)

การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 กรมชลประทานได้ขับเคลื่อนตามประเด็น ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ภายใต้กรอบแนวคิด RID No.1 เพื่อเพิ่ม ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำ แบบบูรณาการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จัดหาแหล่งน้ำต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ การกระจายน้ำ การระบายน้ำจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการน้ำอัจฉริยะ (Smart Water Operation Center : SWOC) ในสำ สำนักงานชลประทานที่ 1-17 เพื่อประมวลวิเคราะห์ สถานการณ์น้ำ ติดตามและพยากรณ์สถานการณ์น้ำ จัดสรรน้ำ และเฝ้าระวังเพื่อการเตือนภัยจากน้ำ รวมถึงนำข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงและจัดทำ เป็นฐานข้อมูลกลาง สามารถนำ มาติดตาม วิเคราะห์ และพยากรณ์สถานการณ์น้ำ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว น่าเชื่อถือ ทันเหตุการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการน้ำสำหรับ การเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย และทำให้ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (กรมชลประทาน, 2563)

ปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเพราะมองภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าจำกัดอยู่เพียงการฝึกอบรม ขาดความสนใจต่อการพัฒนา ความก้าวหน้าในอาชีพรวมทั้งการพัฒนาองค์กร จึงส่งผลให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในองค์กร ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน ขาดการศึกษา ความจำเป็นในการพัฒนา เพื่อสามารถกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้สอดคล้องกับความต้องการหรือความจำเป็นที่แท้จริง ซึ่งควรจะต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ นำผลการปฏิบัติงานของการบริหารผลการปฏิบัติงานไปบูรณาการร่วมกับการดำเนิน การอื่น ๆ และควรให้ความสำคัญที่การวางแผนสร้างความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่ง สำคัญ (Succession Plan) และการวางแผนพัฒนารายบุคคล (ณิกานต์ บรรพต, 2561) และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือขาดการนำเอาหลักพุทธธรรมกล่าวคือหลักของภavana 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง ซึ่งหลักของภavana 4 พระพุทธเจ้าได้ใช้ในการพัฒนาศักยภาพพุทธสาวก และได้ผลมาแล้วในอดีตกาล และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพภavana 4 (มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ การเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรม

การพัฒนา ได้แก่ กายภาวนา การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย สีสภาวนา การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน จิตภาวนา การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย และ ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วย ปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564) ซึ่งหลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้ เมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้วจะสามารถพัฒนา ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถของบุคลากรให้มีศักยภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน โดยเห็นว่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การพัฒนา ประเทศชาติบ้านเมืองสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และหลัก ภาวนา 4 กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของกรมชลประทาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรของกรมชลประทาน จำนวน 23,105 คน (กรมชลประทาน, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (สุรียรี สิริโกภาภิรมณ์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารของกรมชลประทาน จำนวน 4 คน นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธพุทธศาสนา 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.982 แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามหลักภาวนา 4 ตอนที่ 4 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ ประเด็นคำถาม คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรของกรมชลประทาน จำนวน 394 ฉบับ และได้รับกลับมาจำนวน 394 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้การจัดบันทึก และบันทึกเสียง และนำมาถอดความสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, $S.D.=0.495$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน หลักภาวนา 4

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=0.618$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน โดยภาพรวม

หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการฝึกอบรม	4.32	0.561	มาก
2. ด้านการศึกษา	4.12	0.636	มาก
3. ด้านการพัฒนา	3.98	0.742	มาก
ภาพรวม	4.18	0.495	

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, $S.D.=0.592$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของหลักหลักภาวะ 4 โดยภาพรวม

หลักภาวะ 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกายภาวนา การพัฒนากาย	3.71	0.595	มาก
2. ด้านศีลภาวนา การพัฒนาศีล	4.16	0.618	มาก
3. ด้านจิตตภาวนา การพัฒนาจิต	3.96	0.773	มาก
4. ด้านปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา	4.21	0.682	มาก
ภาพรวม	4.01	0.618	มาก

2. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวม กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($R=.713^{**}$) หลักภาวะ 4 กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์มาก ($R=.845^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน		
หลักการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์	ค่าสหสัมพันธ์	.713**
	P	0.01
	ระดับความสัมพันธ์	ปานกลาง
หลักภาวะ 4	ค่าสหสัมพันธ์	.845**
	P	0.01
	ระดับความสัมพันธ์	มาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ประกอบด้วย 1. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ด้านการฝึกอบรมวางแผนอบรมบุคลากรอย่างเป็นระบบ ด้านการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนเรื่องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ด้านการพัฒนา ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอยู่เสมอ 2. หลักภาวะ 4 ได้แก่ ด้านกายภาวนา การพัฒนากาย ส่งเสริมสุขภาวะทางกาย ด้านศีลภาวนา การพัฒนาศีล ควบคุมดูแลบุคลากรให้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ด้านจิตภาวนา การพัฒนาจิต ฝึกอบรมเรื่องมัสติในการทำงานให้กับบุคลากร ด้านปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา ส่งเสริมบุคลากรให้รู้จักใช้ทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหา 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ได้แก่ ด้านแรงงาน เก่งคิด บุคลากรมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติงานได้ดี ด้านรับผิดชอบงาน บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านร่วมมือ ร่วมประสาน บุคลากรมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ด้านเชี่ยวชาญงานที่ทำ บุคลากรมีความชำนาญในงานที่ทำการเฉพาะ ด้านนำประโยชน์สู่ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนระดับของประการประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายัญห์ ตาดี (2561) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวะ 4 ของเทศบาลตำบลป่าเมต อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวะ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตามหลักภาวะ 4 มีความสอดคล้องกับทุกด้าน ทั้งด้านภาพรวมก็สอดคล้องกันคือมีการประยุกต์ใช้ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรพัฒนาร่วมกับหลักภาวะ 4 โดยลักษณะการประยุกต์ใช้

ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลการวิจัยในระดับมาก เนื่องจากกรมชลประทานได้มีการจัดอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ฝึกอบรมความรู้ตามสายงานให้บุคลากรมีระเบียบวินัยในการทำงานพร้อมกันนั้นก็ยังสามารถเน้นในเรื่องของการศึกษาที่จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ของบุคลากรให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น จัดให้มีระบบการบริหารจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กรให้เกิดการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น พัฒนากายและใจของบุคลากร ด้วยกระบวนการฝึกอบรม การศึกษาและพัฒนา ส่งผลให้บุคลากรได้รับการ

พัฒนาให้มีศักยภาพสูงขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะนำเอาหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากร ก็ยังให้ผลในลักษณะเดียวกัน คือเมื่อบุคลากรได้รบกับการพัฒนาที่ดี จะมีศักยภาพสูงขึ้น และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันงานวิจัยของ จักรวาล สุขไมตรี (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ได้มีการประยุกต์หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา และผลที่ได้คือ บุคลากรมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ประสิทธิภาพการบริหารงานก็สูงขึ้นด้วยเช่นกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิโรธญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ) (2554) ซึ่งได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลให้บุคลากรมีศักยภาพสูงขึ้น แต่ประเด็นที่แตกต่างคือ ได้มีการประยุกต์หลักไตรสิกขาเข้ามาร่วมด้วย คือ การพัฒนาตามหลักของไตรสิกขา ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของผู้วิจัยที่ใช้หลักภาวนา 4

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ส่วนภาวนา 4 มีความสัมพันธ์ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหลักภาวนา 4 มีความสำคัญมากกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน กล่าวคือ กรมชลประทานให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรตามหลักภาวนา 4 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตจิตใจที่เข้มแข็งจะสามารถทำงานได้ดีกว่าปกติ ส่วนการพัฒนาจิตใจให้เกิดความนิ่งและแน่วแน่ในการพัฒนา กล่าวคือจิตตภาวนา ที่แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจมาก เพราะมีส่วนสำคัญกับการปฏิบัติงานให้บรรลุผล ดังนั้นหลักภาวนา 4 โดยปกติแล้วเมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับหลักการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา ก็จะเป็นเนื้อเดียวกัน และทำให้เกิดผล กล่าวคือ บุคลากรมีความพร้อมในการทำงาน มีศักยภาพสูง ทำงานออกมาได้ดี มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยโดยรายละเอียดพบว่า ด้านกายภาวนา มีความสัมพันธ์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิริติ กมลประเทืองกร (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งได้ใช้หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาบูรณาการกับหลักภาวนา 4 ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันคือ การฝึกอบรม และการพัฒนาด้านกายภาวนา มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสูงสุดเช่นเดียวกัน

การบูรณาการหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับหลักภาวนา 4 ก็ยังมีความสอดคล้องกันโดยเป็นเนื้อเดียวกัน ช่วยส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโกศลวชิรกิจ (โกศล วีตโรโค) (2558) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมให้บุคลากรรู้และเข้าใจในเรื่องของกฎระเบียบต่าง ๆ และพัฒนาความรู้ความเข้าใจและเจตคตินั้น ต้องใช้หลักภาวนา 4 มาเป็น

ส่วนประกอบ ได้แก่ คือ 1. กายภาวนา การรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงปราศจากโรค อันไม่พึงประสงค์ 2. สีสภาวนา มีความประพฤติเรียบร้อย อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดี 3. จิตตภาวนา การมีสุขภาพจิตดี มีจิตสาธารณะ มองโลกในแง่ดี มีความอดทน อดกลั้น และ 4. ปัญญาภาวนา มีความรู้รู้เฝ้าเรียน เข้าใจทุกอย่างตามความเป็นจริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศุภกิจ สุกกิจโจ (2558) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากาย ต้องรู้ อยู่ รู้กิน รู้ปฏิบัติ แต่งกายให้เหมาะสม อยู่ร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน อยู่แบบพอเพียง ตรวจสุขภาพร่างกาย การทำให้ร่างกายเติบโตแข็งแรง การพัฒนาจิต พัฒนาให้มีระเบียบ วินัย ทำให้คนมีศีล ให้รู้ว่า อะไรเหมาะสม อะไรควร การพัฒนาจิต บุคลากรมีจิตบริการมีจิต สาธารณะ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี พอใจในอาชีพของตน และการพัฒนาปัญญา ต้องคิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้โดยการปฏิบัติงานสร้างความเข้าใจว่า มีทิศทางในการดำเนินงานอย่างไร ซึ่งในภาพรวม งานวิจัยทั้งสองเรื่องได้มีผลการวิจัยในทิศทางเดียวกันคือ ชี้ชัดว่าหลักภาวนา 4 เมื่อนำมาประยุกต์ใช้แล้วจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานหรือการบริหารงาน ในเชิงบวก

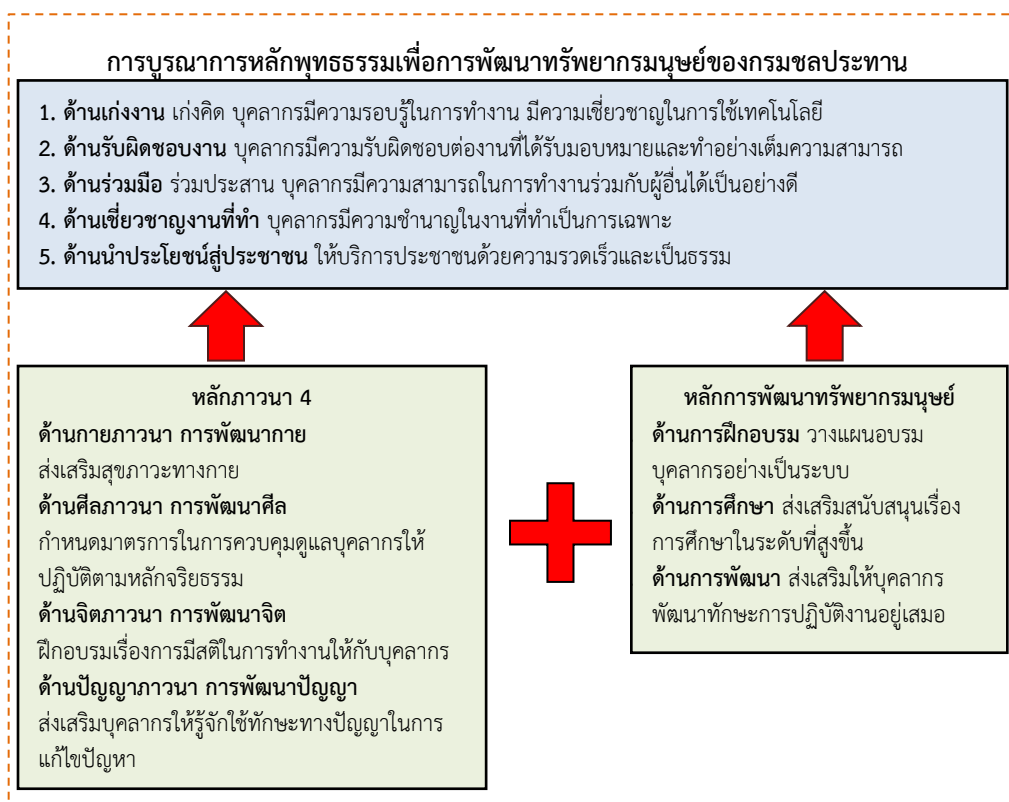
3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ประกอบด้วย ด้านแรงงาน เก่งคิด บุคลากรมีความรอบรู้ในการทำงาน มีความเชี่ยวชาญ ในการใช้เทคโนโลยี ด้านรับผิดชอบงาน บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และทำอย่างเต็มความสามารถ ด้านร่วมมือ ร่วมประสาน บุคลากรมีความสามารถในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ด้านเชี่ยวชาญงานที่ทำ บุคลากรมีความชำนาญในงาน ที่ทำการเฉพาะ ด้านนำประโยชน์สู่ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรมทั่วถึง ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาบุคลากรด้วยกระบวนการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ และการใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเน้นในเรื่องของร่างกาย และจิตใจ เพราะมนุษย์มีกายกับใจทำงานประสานกัน ดังนั้นการอบรมหรือพัฒนาก็ต้อง พัฒนาทั้งสองส่วน จึงจะมีผลออกมาให้เห็นเด่นชัดจากการกระทำนั่นเอง ดังงานวิจัยของ พระบุญจันทร์ แก้วบุญยงค์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัย แห่งชาติลาวตามหลักไตรสิกขา ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นต้อง ให้ความสำคัญทางด้านพัฒนานโยบาย และการสนับสนุนของผู้บริหารต่อบุคลากร ควรส่งเสริมสนับสนุนให้โอกาสแก่พนักงานเข้าร่วมฝึกอบรม พัฒนาความมีจริยธรรม จริยทัศน์และมีศีลธรรมในดำเนินชีวิตเมื่อมีสิ่งเหล่านี้อยู่ในตัวเองแล้วก็สามารถยืนยันได้ ว่าเกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของบุษกร วัฒนบุตร (2555) ที่ได้วิจัยเรื่อง การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา)

และตัวแบบ KSM เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรมหาชน ผลการวิจัยปรากฏในลักษณะเดียวกันคือ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการบริหารงาน ประเด็นที่แตกต่างกันคือ งานวิจัยทั้งสองเรื่องได้บูรณาการหลักไตรสิกขา ในขณะที่งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเพื่อให้ได้ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ จากนั้นได้นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการ แผนภาพดังกล่าวประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ

กรมชลประทาน หลักภavana 4 และหลักการพัฒนาศักยภาพกรมชลประทาน สามารถอธิบายถึงรายละเอียดได้ดังนี้

1. หลักการพัฒนาศักยภาพกรมชลประทาน ประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม วางแผนอบรม บุคลากรอย่างเป็นระบบ ให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมอย่างทั่วถึง ด้านการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนเรื่องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุนการศึกษา หรือ ผลักดันกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการสนใจใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ และด้านการพัฒนา ส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

2. หลักภavana 4 ประกอบด้วย ด้านกายภavana การพัฒนากาย ส่งเสริมสุขภาวะทางกาย ด้านศีลภavana การพัฒนาศีล กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลบุคลากร ให้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ด้านจิตภavana การพัฒนาจิต ฝึกอบรมเรื่องที่มีสติในการทำงานให้กับบุคลากร และด้านปัญญาภavana การพัฒนาปัญญา ส่งเสริมบุคลากรให้รู้จักใช้ทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหา

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน ประกอบด้วย ด้านแรงงาน เก่งคิด บุคลากรมีความรอบรู้ในการทำงานมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี ด้านรับผิดชอบงาน บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและทำอย่างเต็มความสามารถ ด้านร่วมมือ ร่วมประสาน บุคลากรมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ด้านเชี่ยวชาญงานที่ทำ บุคลากรมีความชำนาญในงานที่ทำเป็นการเฉพาะ ด้านนำประโยชน์สู่ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมชลประทานควรส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ให้กับบุคลากร และเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีองค์ความรู้ได้แสดงออก

2. กรมชลประทานควรมีนโยบายและการส่งเสริมให้บุคลากรได้ใส่ใจในเรื่องของสุขภาพมากยิ่งขึ้น

3. กรมชลประทานควรมีนโยบายในการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพิ่ม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กรมชลประทานควรวางมาตรการในการพัฒนาบุคลากรอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง กำหนดให้บุคลากรทุกคนต้องได้รับการพัฒนา ในด้านความรู้ ประสบการณ์ และพัฒนาผลงานของตนเอง

2. กรมชลประทานควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมสุขภาพทางกาย โดยจัดให้บุคลากรได้มีเวลาในการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพร่างกาย

3. กรมชลประทานควรสร้างเครือข่ายชุมชน ให้แต่ละชุมชนมีเครือข่ายของกรมชลประทานมีการส่งข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เหมาะสม

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารพัฒนา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรมชลประทาน

เอกสารอ้างอิง

กรมชลประทาน. (2563). รายงานประจำปี 2561. สืบค้น 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/LoPxE>

กิริติ กมลประเทืองกร. (2558). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จักรวาล สุขไมตรี. (2558). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิชกานต์ บรรพต. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวปฏิบัติที่ดีของการบริหารผลการปฏิบัติงานของกรมชลประทาน. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(1), 95-117.

พระครูโกศลวิจิตรกิจ (โกศล วิฑโรโค). (2558). กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระบุญจันทร์ แก้วบุญยงค์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวตามหลักไตรสิกขา*. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ. (2558). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร (คุชชินพนธ์ พุทธศาสตร์คุชชินบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สายัญห์ ตาดี. (2561). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ของเทศบาลตำบลป่าเมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(2), 25-31.
- สุรชัย สิริโกคาภิรมณ์. (2546). *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- พระครูวิริยญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ). (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2555). *การนำพุทธญาณวิทยา (ไตรสิกขา) และตัวแบบ KSM เพื่อสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรมหาชน*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 38(2), 71-81.

การบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณ์ระบาดของเชื้อไวรัส
โควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา^{*}
MANAGEMENT OF ASSISTANCE EFFORTS FOR THE PUBLIC DURING THE
COVID-19 PANDEMIC BY THE SANGHA IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PROVINCE

พระมหาภุชชชัย กิตติธมโม, พระปลัดระพิน พุทธิสารโ

Phramaha Krittthichai Kittithammo, Phrapalad Rapin Bhudtisaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไป 2. ศึกษากระบวนการ และ 3. นำเสนอวิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 รูปหรือคน และได้จัดทำการสนทนากลุ่มเฉพาะทางกับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. จุดแข็ง คือได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จุดอ่อน คือขาดความต่อเนื่องและองค์ความรู้ด้านสาธารณสุข โอกาส คือได้รับความเชื่อถือและความร่วมมือจากหลายฝ่าย อุปสรรค คือ การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพและต้องปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2. กระบวนการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. การวางแผน จัดตั้งทีมเฉพาะกิจ กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนพร้อมแผนประชาสัมพันธ์ 2. การลงมือปฏิบัติ จัดตั้งศูนย์ บริการสาธารณสุขเบื้องต้น และประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน 3. การตรวจสอบ ตรวจสอบข้อมูลและความพึงพอใจของประชาชน ดำเนินงานโปร่งใส 4. การดำเนินการให้เหมาะสมรอบคอบ ด้วยการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และติดตามผลอย่างเป็นระบบ 3. วิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1. การป้องกัน

^{*}Received July 1, 2024; Revised August 2, 2024; Accepted August 14, 2024

การระบอบ งดกิจกรรมรวมตัว สวมหน้ากากอนามัย ทำความสะอาดสถานที่ ล้างมือบ่อย ๆ 2. การเฝ้าระวังการแพร่ระบาด ประชาสัมพันธ์มาตรการป้องกัน ให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามมาตรการ จัดจุดคัดกรอง งดพิธีกรรมที่มีคนจำนวนมาก 3. การดูแลโภชนาและสุขภาวะบุคลากร จัดหาอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย พักผ่อนเพียงพอ เผยแพร่ข้อมูลโภชนาการ จัดระบบคัดกรองสุขภาพ ส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; งานช่วยเหลือประชาชน; สาธารณสงเคราะห์; โควิด-19

Abstract

Objectives of this research were to study the general conditions, examine the processes, and propose methods for managing public assistance during the COVID-19 pandemic by the Sangha in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This was a qualitative research study conducted through in-depth interviews with 25 key informants and a focus group discussion with 9 experts. The data were analyzed by descriptive interpretation.

Research Findings were as follows: 1. Strengths: Receiving cooperation from government, private sector, and civil society; utilizing modern media and technology. Weaknesses: Lack of continuity and knowledge in public health. Opportunities: Gaining trust and cooperation from various parties. Threats: Inefficient operations and the need to constantly adapt to changing situations 2. The management process for assisting the public during the COVID-19 situation by the Sangha in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province consisted of 4 aspects, namely, 1. Planning: Establishing a task force, setting clear objectives and goals, along with a public relations plan. 2. Implementation: Setting up primary public health service centers and coordinating with government and private sectors. 3. Monitoring: Verifying information and public satisfaction, ensuring transparent operations. 4. Appropriate execution: Careful planning, integration with relevant agencies, promoting public participation, and systematic follow-up. 3. The management methods for assisting the public consisted of 3 aspects: 1. Outbreak prevention by Canceling group activities, Wearing face masks, cleaning premises, Frequent hand washing. 2. Epidemic surveillance by publicizing preventive measures and ensuring monks and

novices to follow the measures. Setting up screening points, Canceling ceremonies that involved large gatherings. 3. Nutrition and health care for personnel by providing nutritious food. Encouraging exercise, ensuring adequate rest, disseminating nutritional information, establishing health screening systems and promoting strict adherence to preventive measures.

Keyword: Management; Public Assistance; Public Welfare; COVID-19

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19) เป็นไวรัสที่พบครั้งแรกในปี 1960 (พ.ศ. 2503) แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาแน่ชัด ไวรัสนี้สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้ว 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่ 7 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลก ถูกเรียกว่า ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ และได้รับชื่ออย่างเป็นทางการว่า โควิด-19 (COVID-19) ไวรัสนี้เริ่มระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคม 2019 (พ.ศ. 2562) และขณะนี้ได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากในหลายประเทศ (World Health Organization, 2022) เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย คณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เริ่มดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างเข้มข้น โดยร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แบ่งออกเป็น 3 โครงการ ได้แก่ 1. การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ตามพระดำริสมเด็จพระสังฆราช 2. การจัดตั้งตู้พระทำนุสุข และ 3. การปลูกพืชสวนครัวนำสุภาพเพื่อความปลอดภัยตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (มหาเถรสมาคม, 2563) โครงการเหล่านี้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ทั้งในส่วนของคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และประชาชนทั่วไปได้อย่างมาก

วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินตามโครงการสาธารณสุขสงเคราะห์ 3 โครงการ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 การจัดตั้งตู้พระทำนุสุข และการปลูกพืชสวนครัวนำสุภาพเพื่อเพียง วัดยังคงมีบทบาทสำคัญในชุมชนและดำเนินการกิจกรรมตามมหาเถรสมาคมกำหนดไว้ 6 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2542) ได้แก่ งานปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ เผยแผ่ศาสนาธรรม สาธารณสงเคราะห์ และงานสาธารณูปการ การดำเนินงานเหล่านี้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน วัดยังมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมใน 4 ประการ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปยุโณ), 2545) ได้แก่ การดำเนินกิจการ

เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และการช่วยเหลือประชาชนทั่วไป เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทสำคัญของคณะสงฆ์ (พระบุญเสริม จิรวทฒนเมธี และคณะ, 2565) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในด้านสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 พระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมานำไปใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส (พระสมุห์หวัศิน วิสุทฺโธ, 2564) การสาธารณสงเคราะห์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ เช่นเดียวกับการสงเคราะห์ด้านอื่น ๆ การดำเนินงานต้องเป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมและอำนาจหน้าที่ของพระสงฆ์ ดังนั้น การสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นกิจการของคณะสงฆ์โดยแท้ (สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, 2543)

การบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของพระสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยายังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและจิตอาสา รวมถึงขาดแคลนทุนทรัพย์และสิ่งของปัจจัยในการอนุเคราะห์ชุมชน การประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ บ้าน วัด โรงเรียน แม้จะได้รับการตอบรับที่ดี แต่ยังคงมีความล่าช้า ผู้วิจัยในฐานะที่อยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงมีความตั้งใจที่จะพัฒนาวิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของพระสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้งานช่วยเหลือประชาชนมีประสิทธิภาพและปรากฏผลเป็นรูปธรรม สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญและครอบคลุมต่องานช่วยเหลือประชาชนในภาวะระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์นี้จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของพระศาสนาและสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อนำเสนอวิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ในการวิจัยนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่ถูกเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนรวม 25 รูปหรือคน โดยเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ พระสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 รูป กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มพระสงฆ์ ที่จัดการงานช่วยเหลือประชาชน จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ที่จัดการงานช่วยเหลือประชาชน จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูปหรือคน

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูปหรือคน คัดเลือกจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระไตรปิฎก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ในประเด็นการบริการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสุ่มแบบเจาะจง ตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน ดังนี้ 1. ผู้วิจัยจะนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลตัวอย่าง พร้อมทั้งศึกษาประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์อย่างละเอียด นอกจากนี้ยังเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึก เพื่อใช้ในระหว่างการสัมภาษณ์ 2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการให้ข้อมูล โดยแจ้ง

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปสำหรับการบันทึกข้อมูล ทั้งนี้ยังแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าข้อมูลทั้งหมดที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้นำหลักการวิเคราะห์ SWOT มาประยุกต์ใช้ ซึ่งช่วยให้เห็นสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1. จุดแข็ง ได้แก่ ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมดำเนินการช่วยเหลือทุกโรงพยาบาลของคณะสงฆ์ เป็นช่วยเหลือประชาชนได้มาก ใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการช่วยเหลือประชาชน 2. จุดอ่อน ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ขาดองค์ความรู้ด้านสาธารณสุข สิ่งอำนวยความสะดวกและแพทย์พยาบาล ในศูนย์ไม่พอ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง 3. โอกาส ได้แก่ มีได้รับความเชื่อถือในการโน้มน้าวให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน ศาสนิกชนมีส่วนร่วม มีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีความยืดหยุ่นปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว 4. อุปสรรค ได้แก่ เพราะเป็นภาวะฉุกเฉิน การดำเนินงานจึงยังขาดประสิทธิภาพ สถานะการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดต้องปรับตัวในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ด้านสาธารณสุข เข้าถึงประชาชนบางกลุ่มได้ยาก

2. ผู้วิจัยได้นำหลักการ PDCA หรือ Deming Cycle มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิเคราะห์และพัฒนาระบบงานในการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. ด้านการวางแผน (Plan) จัดตั้งทีมเฉพาะกิจ ขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบในการช่วยเหลือประชาชน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานให้ชัดเจน กำหนดแนวทางช่วยเหลือประชาชนให้ชัดเจน ครอบคลุม จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง 2. ด้านการลงมือปฏิบัติ (Do) จัดตั้งศูนย์ จัดหาสิ่งของที่จำเป็น บริการสาธารณสุขเบื้องต้น จัดตั้งทีมงานเฉพาะกิจ ประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว 3. ด้านการตรวจสอบ (Check) ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล ตรวจสอบความพึงพอใจของประชาชน ดำเนินงานช่วยเหลืออย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ โปร่งใสและตรวจสอบได้ สร้างความไว้วางใจของประชาชน 4. ด้านการดำเนินการให้เหมาะสม (Act)

มีการวางแผนอย่างรอบคอบ บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การรับบริจาค จิตอาสา ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

3. วิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. ด้านการป้องกันการระบาดของไวรัสโควิด ให้งดกิจกรรมที่มีการรวมตัวของคนจำนวนมาก สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา ขณะปฏิบัติศาสนกิจ ทำความสะอาดสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ ล้างมือบ่อย ๆ เป็นลดโอกาสรับเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย 2. ด้านการเฝ้าระวังการแพร่ระบาด ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงมาตรการป้องกันโรค ให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด เช่น สวมหน้ากากตลอด จัดให้มีจุดคัดกรองวัด ผู้เข้าวัดต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ วัดอุณภูมิ จัดจัดพิธีกรรมทางศาสนาที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก 3. ด้านการดูแลโภชนาและสุขภาวะบุคลากร จัดหาอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายและพักผ่อนให้เพียงพอ เผยแพร่ข้อมูลความรู้โภชนาการและสุขภาวะแก่บุคลากร จัดระบบคัดกรองสุขภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามมาตรการป้องกันอย่างเคร่งครัด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะโควิด-19 ของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดแข็งคือได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่มีจุดอ่อนคือขาดความต่อเนื่องและองค์ความรู้ด้านสาธารณสุข โอกาสคือได้รับความเชื่อถือและความร่วมมือจากหลายฝ่าย อุปสรรค คือ การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพและต้องปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพิศาลศึกษากร (สุดใจ ยโสธโร) (2559) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามี จุดแข็งของโรงเรียน คือ การได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวิจัยเชิงปริมาณยังแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จุดอ่อน คือ โรงเรียนได้รับเงินอุดหนุนล่าช้าและในปริมาณน้อย ทำให้ขาดสภาพคล่องในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น โอกาส คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียน อุปสรรค คือ ขาดแคลนทรัพยากรทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถเป็นไปตามที่วางแผนไว้

2. กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การวางแผนมีการจัดตั้งทีมเฉพาะกิจ กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจน พร้อมแผนประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุม ด้านการลงมือปฏิบัติ มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือ จัดหาสิ่งของจำเป็น และบริการสาธารณสุขเบื้องต้น รวมถึงการประสานงานกับภาครัฐและเอกชน ด้านการตรวจสอบ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความพึงพอใจของประชาชน ดำเนินงานอย่างโปร่งใสและเสมอภาค ด้านการดำเนินการให้เหมาะสม มีการวางแผนอย่างรอบคอบ บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวัลลภอาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า กระบวนการการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ ปัจจัยที่ 1 ยึดหลักการดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คือ การสงเคราะห์ทางด้านวัตถุสิ่งของ และการสงเคราะห์ทางด้านจิตใจ ปัจจัยที่ 2 การบริหารจัดการงานด้วยวงจรคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงปฏิบัติให้ดีขึ้น ปัจจัยที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน 3 ประสานตามหลักบวร ปัจจัยที่ 4 การปฏิบัติงานสงเคราะห์ต่อประชาชนและความร่วมมือกันทำงานด้วยหลักสังคหวัตถุธรรม คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ซึ่งถอดเป็นถ้อยคำโดยง่ายว่า โอปปอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ชุมชน เสมอต้นเสมอปลาย

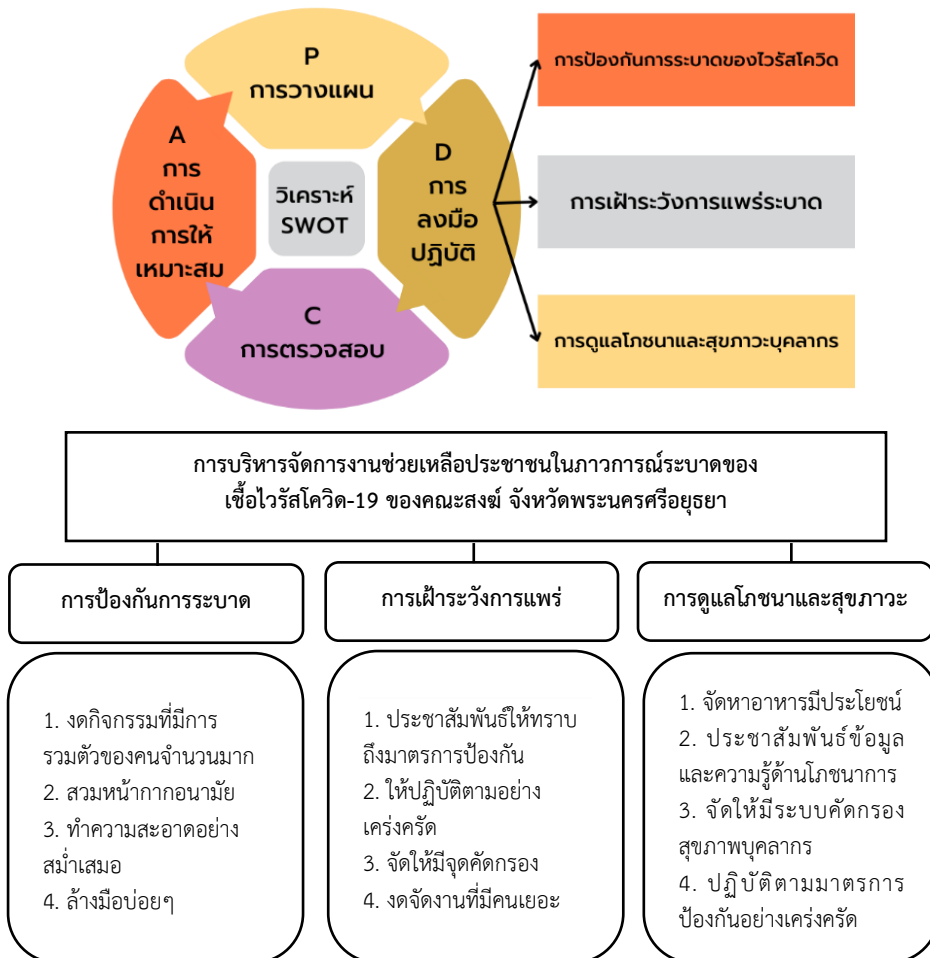
3. วิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการระบาดของโควิด-19 ของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ การป้องกันการระบาด โดยดกกิจกรรมรวมตัว สวมหน้ากาก ทำความสะอาดสถานที่ และล้างมือบ่อย ๆ การเฝ้าระวังการแพร่ระบาด โดยประชาสัมพันธ์มาตรการป้องกันโรค จัดจุดคัดกรอง และงดพิธีกรรมที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก และการดูแลโภชนาและสุขภาวะบุคลากร โดยจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ ส่งเสริมการออกกำลังกายและการพักผ่อน เผยแพร่ข้อมูลโภชนาการ และจัดระบบคัดกรองสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพชร กิตติวรเมธี (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการที่ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการดูแลโภชนาการ 1. การป้องกัน ได้รับการส่งเสริมผ่านการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการอบรมหลักสูตรสาธารณสุขสงเคราะห์ ซึ่งช่วยเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน 2. ด้านการเฝ้าระวัง พระสงฆ์ได้กลายเป็น

แกนนำในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ทำให้สามารถติดตามสถานการณ์ และให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที 3. การดูแลโภชนาการ มีการส่งเสริมอาชีพและ จัดตั้งกองทุนสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีความมั่นคงทางอาหารและได้รับการสนับสนุนในยามจำเป็น การดำเนินการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความครอบคลุมและ ประสิทธิภาพของแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในการพัฒนางานด้านสาธารณ สงเคราะห์

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณ์ ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ ที่จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณั้ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

การบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณั้ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านการวิเคราะห์ SWOT ที่ได้ค้นพบจุดแข็ง คือ การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จุดอ่อน คือ การขาดแคลนทรัพยากรและบุคลากร รวมถึงการกระจายความช่วยเหลือที่ยังไม่ทั่วถึง โอกาส คือ การใช้เทคโนโลยีและการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อุปสรรค คือ การกำหนดบทบาทและการสื่อสารที่ยังไม่ชัดเจน การพัฒนาระบบการจัดการและการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้ การฝึกอบรมบุคลากรและการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือในทุกอำเภอจะช่วยให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและเท่าเทียม

กระบวนการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณั้ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเริ่มจากการวางแผน โดยจัดทำแผนงานที่ครอบคลุมทุกด้าน กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยังมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แผนงานให้เป็นที่รู้จัก การลงมือปฏิบัติเน้นการบูรณาการความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการเน้นย้ำด้านจิตใจของประชาชน การตรวจสอบกำหนดมาตรฐานและแนวทางการตรวจสอบ จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และพัฒนาระบบการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินการให้เหมาะสมพิจารณารูปแบบและแนวทางการช่วยเหลือที่หลากหลาย พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้คณะสงฆ์สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนในภาวะการณั้ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกันการระบาดของไวรัสโควิด-19 มีดังนี้ คณะสงฆ์ควรพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ คณะสงฆ์ควรดำเนินการตามมาตรการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด เช่น จัดจุดคัดกรองผู้เข้าวัด เว้นระยะห่างทางสังคม สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ และตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย นอกจากนี้ ควรแจกจ่ายสิ่งของจำเป็น เช่น อาหาร ยารักษาโรค และหน้ากากอนามัย ให้บริการด้านสาธารณสุข และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาจิตใจ เช่น การบรรยายธรรม การอบรมธรรมะ และสวดมนต์ทำวัตร

ออนไลน์ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการป้องกันการระบาดของไวรัสโควิด-19 ของคณะสงฆ์ ส่งผลให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค และได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็น คณะสงฆ์ควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของประชาชน โดยดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ให้คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บูรณาการการดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
2. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านช่วยเหลือประชาชนให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสม
3. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดตั้งคณะทำงานหรือหน่วยงานเฉพาะกิจเพื่อประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ คณะสงฆ์ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคมและภาคประชาชน เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุม
2. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พัฒนาระบบและกลไกการดำเนินงานให้มีความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาจจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน จัดทำฐานข้อมูลผู้เดือดร้อน พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
3. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชาสัมพันธ์และสื่อสารการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและเข้าใจการดำเนินงานของคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของประชาชน สามารถทำได้ผ่านการสำรวจความคิดเห็นในต่างพื้นที่ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ฯลฯ

2. ขยายขอบเขตของการศึกษาและการวิเคราะห์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจาก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ครอบคลุมและสะท้อนความต้องการและความสนใจของประชาชนในวงกว้าง

3. การใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). (2545). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการ คณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญเสริม จิรวุฒนเมธี และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 1317-1326.
- พระพิศาลศึกษากร (สุดใจ ยโสธโร). (2559). *การบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดใน พระพุทธศาสนาตามหลักธรรมมาภิบาล* (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณิพนิติต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพชร กิตติวรมณี. (2565). *การพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูป กิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว* (ดุष्ฎิณิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณิพนิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุโณ). (2564). *รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตาม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี* (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุष्ฎิณิพนิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์). (2564). พระสงฆ์การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ : บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(2), 449-460.
- มหาเถรสมาคม. (2563). *มติมหาเถรสมาคม เรื่อง ตั้งพระทำนุสุข เพื่อประชาชน*. สืบค้น 7 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/gc1Qe>
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. (2543). พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม พร้อมด้วยระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

World Health Organization. (2022). *Q&A on COVID-19 (general)*. Retrieved March 7, 2022, from <https://shorturl.asia/OmocN>

การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ในจังหวัดเชียงใหม่*

IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF MUNICIPAL PERSONNEL IN CHIANG MAI PROVINCE

พระปลัดสถิตย์ โพธิญาโน

Phrapalad Satid Phodhiyano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sathid.pho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคนแบบตัวต่อตัว โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่ม เฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อให้ได้ผลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการทำงาน การเสริมสร้างสุขภาพทางกายและจิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งกายภาวนา ช่วยสร้างสมดุลในชีวิตส่วนตัวและการทำงานเพิ่มความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีในทีม ด้านส่วนตัว การสนับสนุนการพักผ่อนและการฟื้นฟูสมรรถภาพ สมดุลในการทำงานและชีวิต ซึ่ง ปัญญาภาวนา เสริมสร้างความเข้มแข็งทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งาน เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ด้านสังคมการสนับสนุนในการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถภาพส่วนตัวและอาชีพ ซึ่ง ศีลภาวนา ช่วยสร้างวินัย และความรับผิดชอบ เกิดความเข้าใจและความเอื้อเฟื้อ ด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มรายได้และเงินเดือน โอกาสในการพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมธุรกิจและงานอิสระ และการสนับสนุนในการออมและการลงทุนซึ่งจิตตภาวนา สนับสนุนให้มี Work - life Balance ฝึกสมาธิ ฟังเทศน์ ทำบุญ ให้เวลากับครอบครัว พักผ่อน

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต; การปฏิบัติงาน; ภาวนา 4

Abstract

This research article aimed to study the quality of working life development of municipal personnel in Chiang Mai Province, conducted by the qualitative research methods. Data were collected by in-depth interviewing 18 key informants by face-to-face and analyzed by descriptive content interpretation. Data were also collected from 9 participants in focus group discussion to obtain results from interviews and focus group discussions.

The research results were found that: Developing the quality of work life of municipal personnel in Chiang Mai Province; In terms of work, by strengthening physical and mental health, skill development and lifelong education that Kaya-bhavana balanced personal and work life, increased cooperation and good team relationships. Personal aspect: supporting for rest and rehabilitation balanced in work and life that Paññābhavana strengthened creativity and creativity Increased one's ability to analyze and solve problems. Social aspect: Supporting in working as a team, supporting in personal and professional development that Silābhavana helped build discipline and responsibility with understanding and generosity. Economic aspect: increasing income and salary. Career development opportunities promoted business and independent work and support in savings and investment that Citta-bhavana supported work-life balance, by practicing meditation, listening to sermons, making merit, spending time with family and resting.

Keyword: Development Quality of life; Operation; Bhavana 4

บทนำ

ปัจจุบัน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างหันมาให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถือว่าคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า และยังมีความสำคัญอย่างมาก ในการขับเคลื่อนงาน ซึ่งถ้าหากบุคคลที่ทำงานมีความสุขหรือความพึงพอใจในการทำงาน มีความก้าวหน้าในการทำงาน มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง และการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองพอใจ เป็นต้น ก็จะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลดีต่อองค์กรนั้น ดังจะเห็นได้ จากการพัฒนาทางด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติทางด้านสุขภาพ และความ

ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานของประเทศไทยที่มีการพัฒนา และบังคับใช้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีสุขภาพแบบองค์รวมที่ดี (พิศโสภา ทิฆมาวงศ์, 2560) การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมเป็นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในสังคมหนึ่ง ๆ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2558) การปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นวิธีการหนึ่งในองค์กรที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ สำคัญยิ่งที่องค์กรมีอยู่การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ (ชัชวาลย์ ทัดศิวัช, 2553) คุณภาพชีวิตมีลักษณะของชีวิตที่มีคุณภาพ หรือคุณสมบัติของชีวิตที่ดีหรือสิ่งที่ ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบและลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยดีเป็นส่วนร่วมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันสังคมและธรรมชาติมีความพร้อมทั้งยังสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้เจริญงอกงามสู่ความสันติสุขและอิสรภาพสมบูรณ์ (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533) ทุกองค์กรควรให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรทุกคนถ้าพวกเขาได้รับคุณภาพชีวิตอย่างเพียงพอจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานจะเป็นแรงจูงใจให้พวกเขาเกิดความทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในงานก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีส่งผลให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life) ประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2. สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ 3. ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถบุคคล 4. ความก้าวหน้าหรือความมั่นคง 5. ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและการทำงานร่วมกัน 6. ด้านลักษณะการบริหารงาน 7. ด้านภาวะอิสระจากงานและ 8. ด้านความภูมิใจองค์กร (สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์กรมหาชน), 2562)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้บริการสาธารณะกับประชาชนในท้องถิ่นของตนเองและบุคลากรแต่ละท่านก็ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ การบริหารงานจะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องมีคุณภาพชีวิตในการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดำเนินอยู่มีความสุข มั่นคง ซึ่งคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลในปัจจุบันถือว่าเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมการทำงานของบุคลากร ให้มีแรงจูงใจในการทำงานการที่หน่วยงานเทศบาลมีแผนนโยบาย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีเกณฑ์และได้มาตรฐานในอันที่ก่อประโยชน์ในการทำงานของบุคลากรย่อมเป็นแนวทางที่จะทำให้องค์กรได้รับการสนับสนุนการทำงานจากบุคลากรอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นสัจธรรมอันเป็นสิ่งที่จริงแท้ โดยเฉพาะคนจะเป็นผู้ประเสริฐหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ก็ต้อง

ได้รับการฝึกฝน ส่วนบุคลากรจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ก็ต้องฝึกฝนเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หากได้นำหลักพุทธธรรมว่าด้วยหลักภาวนา 4 มาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและคุณภาพการทำงานตามไปด้วย ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษานี้จะทำให้ได้องค์ความรู้และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ สามารถนำไปส่งเสริมพัฒนาบุคลากรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการและเลือกจากผู้มีประสบการณ์ในการบริหารหรือกำหนดนโยบายเทศบาลและเลือกผู้ที่ปฏิบัติงานในเทศบาล จำนวน 18 รูปหรือคน ได้แก่ 1. นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ 2. นายกเทศมนตรีเมืองเมืองแกนพัฒนา 3. นายกเทศมนตรีเมืองแม่เหียะ 4. นายกเทศมนตรีตำบลท่าศาลา 5. นายกเทศมนตรีตำบลสันกำแพง 6. ปลัดเทศบาลนครเชียงใหม่ 7. ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ 8. ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น 9. ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น 10. ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการสาธารณะท้องถิ่นและประสานงานท้องถิ่นอำเภอ 11. ท้องถิ่นอำเภอแม่แตง 12. ท้องถิ่นอำเภอสันกำแพง 13. นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ เทศบาลตำบลท่าศาลา 14. ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา 15. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป 16. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต 17. ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ 18. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎี

บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน ได้แก่ 1. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไปและผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ 2. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ 3. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการและผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ 4. เลขานุการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต 5. เลขานุการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ 6. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา 7. รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ 8. นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ เทศบาลนครเชียงใหม่ 9. นายกเทศมนตรีตำบลแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูปหรือคน บันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียง เพื่อนำมาเรียบเรียงและสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

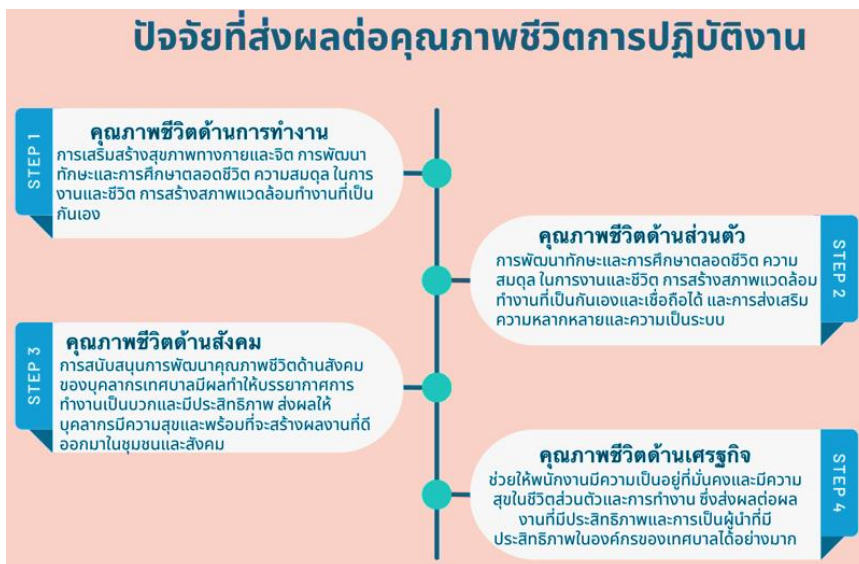
ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และการพรรณนา (Descriptive Content Analysis) เป็นการสรุปเนื้อหาและนำเสนอ

ผลการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ควรมีการให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเทศบาลอย่างเหมาะสม ซึ่งมีบางปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างสุขภาพทางกายและจิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตลอดชีวิต ความสมดุล ในการงานและชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นกันเองและเชื่อถือได้ และการส่งเสริมความหลากหลายและความเป็นระบบ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านส่วนตัว การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านส่วนตัวของบุคลากรเทศบาลเป็นสิ่งสำคัญทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและส่งเสริม การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงาน การสนับสนุนการพักผ่อนและการฟื้นฟูสมรรถภาพ การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ การสนับสนุนความ

สมบูรณ์และความเป็นระบบของชีวิต และการส่งเสริมการสุขภาพจิตด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมของบุคลากรเทศบาลมีผลทำให้บรรยากาศการทำงานเป็นบวกและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรมีความสุขและพร้อมที่สร้างผลงานที่ดีออกมาในชุมชนและสังคมทั้ง ๆ ที่เขาทำงานอยู่ การสนับสนุนในการทำงานเป็นทีม การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ การสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถภาพส่วนตัวและอาชีพ การสนับสนุนในการสร้างสัมพันธภาพ การสนับสนุนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกันเองและประสานงานได้ดี และการสนับสนุนในการสร้างการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของพนักงานเทศบาลเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้พนักงานมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและมีความสุขในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อผลงานที่มีประสิทธิภาพและการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในองค์กรของเทศบาลได้อย่างมาก การเพิ่มรายได้และเงินเดือน โอกาสในการพัฒนาอาชีพการส่งเสริมธุรกิจและการงานอิสระ การสนับสนุนในการออมและการลงทุน และการสนับสนุนในการเสริมสร้างฐานเงินทุน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ความรู้ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงาน

จากภาพที่ 1 วิเคราะห์องค์ความรู้ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต การปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า ทุกข้อเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตบุคลากรทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การเสริมสร้างสุขภาพทางกายและจิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความสมดุล ในการงานและชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมทำงานที่เป็นกันเองและเชื่อถือได้ และการส่งเสริมความหลากหลายและความเป็นระบบ การพัฒนาสมรรถภาพส่วนตัวและอาชีพ การสนับสนุนในการสร้างสัมพันธ์ภาพ เป็นต้น

ตามหลักทฤษฎี 4 พบว่า 1. ด้านกายภาพ การฝึกออกกำลังกายมีผลมาก ต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลโดยทั่วไป ซึ่งช่วยเสริมสร้างสุขภาพ ทั้งทางกายและจิต และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและส่งผลให้บรรลุผลงานที่ดีขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ หลักที่ทำให้การออกกำลังกายมีผลต่อการทำงานของพนักงาน เทศบาล คือ สุขภาพดีและพลิกพื้พลังงาน เพิ่มความมั่นคง และการจัดการงาน เพิ่มความสามารถในการจัดการกับปัญหา สร้างสมดุลในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน เพิ่มความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีในทีม และเพิ่มสมรรถภาพในการทำงาน 2. ด้าน สีสภาพ การพัฒนาพฤติกรรมหรือสีสภาพนามีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการ ปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ซึ่งส่งผลให้มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างผลงาน ที่มีคุณภาพในองค์กรได้มากขึ้น มีลักษณะที่หลากหลาย คือ สร้างวินัยและความรับผิดชอบ เสริมสร้างทักษะการปรับตัว สร้างความเข้าใจและความเอื้อเพื่อ ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และการนำเสนอไอเดีย และส่งเสริมความพร้อมทางอารมณ์และการจัดการ ความเครียด 3. ด้านจิตตภาพ การพัฒนาพฤติกรรมหรือจิตตภาพนามีผลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ซึ่งส่งผลให้มีการทำงานที่มี ประสิทธิภาพและสร้างผลงานที่มีคุณภาพในองค์กรได้มากขึ้นการหล่อเลี้ยง บำรุงรากฐาน แห่งการทำงาน การพัฒนาด้านจิตใจนั้น หน่วยงานเทศบาลควรส่งเสริมให้บุคลากร มีกิจกรรมจิตตภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดอบรมหลักสูตรฝึกสมาธิ จัดกิจกรรมฟัง ธรรมะ จัดกิจกรรมทำบุญ และสนับสนุนให้มี Work-life Balance ฝึกสมาธิ ฝึกสติ ฟังเทศน์ ฟังธรรมะ ทำบุญ ทำทาน ให้เวลากับครอบครัว พักผ่อน เป็นต้น และ 4. ด้าน ปัญญาภาพ การพัฒนาด้านปัญญามีผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลโดยทั่วไป ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์งาน จัดการการได้อย่างราบรื่น เพิ่มความเข้าใจและความรู้ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพิ่มความเชี่ยวชาญในงาน และเพิ่มสมรรถภาพในการเรียนรู้และพัฒนาต่อไป ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 วิเคราะห์องค์ความรู้หลักพุทธธรรมที่เสริมแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต การปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่

จากภาพที่ 2 วิเคราะห์องค์ความรู้หลักพุทธธรรมที่เสริมแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า ภาวะ 4 นี้ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างสุขภาพทั้งทางกาย จิต ศีล และปัญญา ได้แก่ สุขภาพดีและพลักดันพลังงาน เพิ่มความมั่นคง และการจัดการงาน มีทักษะการปรับตัวสร้างความเข้าใจและความเอื้อเฟื้อ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์งาน จัดการการได้อย่างราบรื่น เพิ่มความเข้าใจและความรู้ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา เช่น หลักสูตรฝึกสมาธิ จัดกิจกรรมฟังธรรมะ จัดกิจกรรมทำบุญ และสนับสนุนให้มี Work - life Balance

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยยกข้อค้นพบจากผลการวิจัยที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน 2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านส่วนตัว 3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม และ 4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ รายด้านโดยเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ

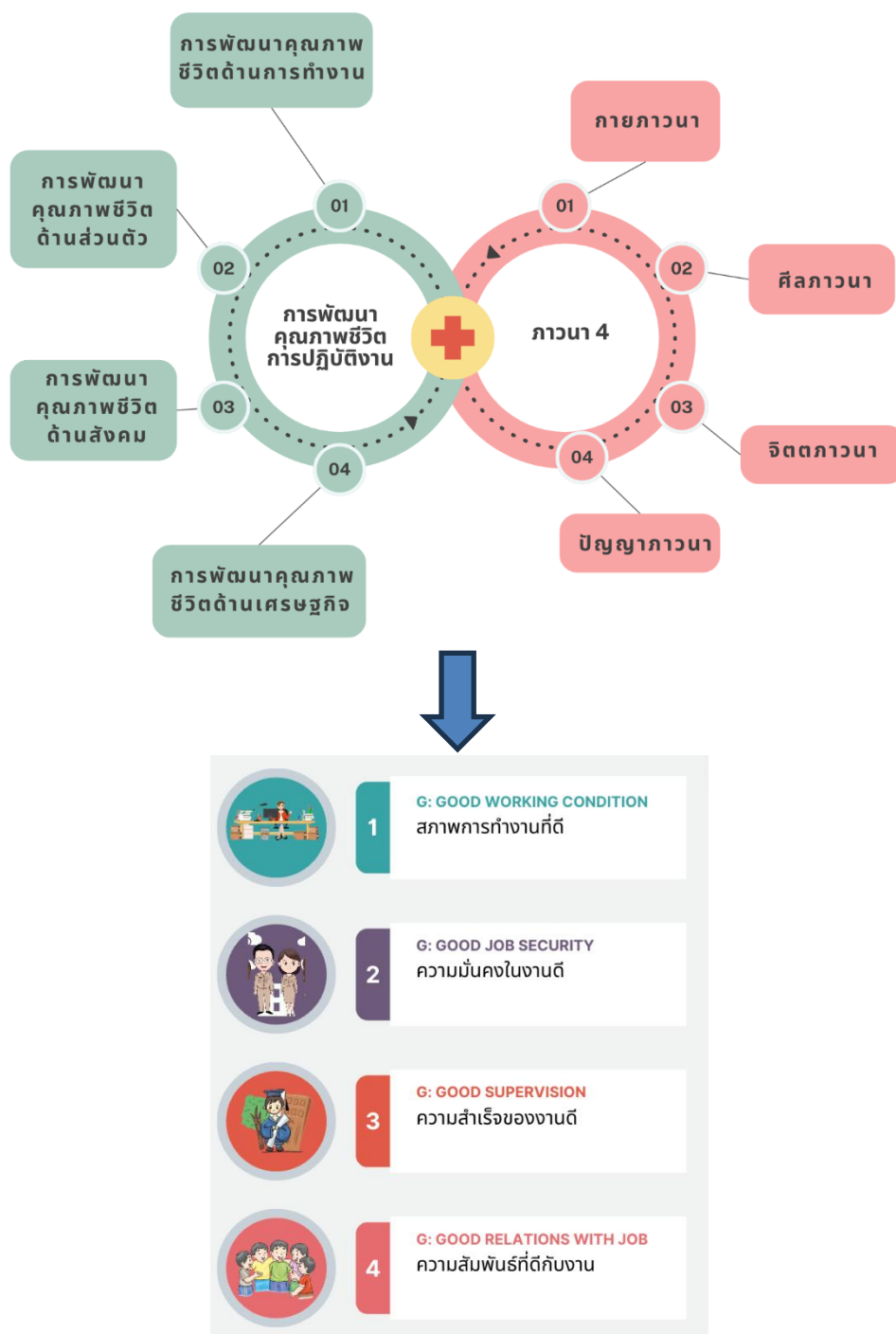

ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านส่วนตัว และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกับงานวิจัยของภริภัทร ห้วยหงษ์ทอง (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับปรียามาศ ญะยอตา (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น มีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมากความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์กันในระดับ ค่อนข้างสูง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร มี 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคง และความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านคุณค่าทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน การเสริมสร้างสุขภาพทางกายและจิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตลอดชีวิต ความสมดุลในการงานและชีวิต และสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นกันเองและเชื่อถือได้ ซึ่ง ภายภาวนา ช่วยสร้างสมดุลในชีวิตส่วนตัวและการทำงานเพิ่มความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีในทีมและเพิ่มสมรรถภาพในการทำงาน และเพิ่มความสามารถในการจัดการกับปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรรภา พิมเสน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในธุรกิจอยู่ซ่อมรถยนต์จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านรายได้และผลประโยชน์ตอบแทน ด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านสังคม สัมพันธ์ ด้านลักษณะการบริหาร และด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านส่วนตัว การสนับสนุนการพักผ่อนและการฟื้นฟูสมรรถภาพ การสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ พัฒนาทักษะ และการศึกษาตลอดชีวิต ความสมดุลในการงานและชีวิต และการสนับสนุนความสมบูรณ์และความเป็นระบบของชีวิต ซึ่งปัญญภาวนา เสริมสร้างความเข้มแข็งทางความคิด เพิ่มความเข้าใจและความรู้ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพิ่มความเชี่ยวชาญในงาน สอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ แม่กอง (2558) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของ

บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งข้าราชการ มีคุณภาพชีวิตการทำงานมากกว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งลูกจ้างประจำ และตำแหน่งพนักงานจ้างตามภารกิจ อีกปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ช่วงอายุที่มีความเกี่ยวข้องกับระยะเวลาและประสบการณ์ในการทำงาน ส่งผลต่อความคิดการตัดสินใจ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้มีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย และยังส่งผลให้ความเครียดด้านการทำงานมีน้อยกว่า มีความมั่นคงในด้านการทำงาน ไม่ย้ายงานหรือเปลี่ยนสถานที่ทำงานบ่อย ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม การสนับสนุนในการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถภาพส่วนตัวและอาชีพ และการสนับสนุนในการสร้างการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งศิลปาวนา ช่วยสร้างวินัยและความรับผิดชอบ เกิดความเข้าใจและความเอื้อเฟื้อ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการนำเสนอไอเดีย สอดคล้องกับงานวิจัยของคำภีร์ ศรีหาจักร (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยาในเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความภูมิใจในองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพัน และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มรายได้และเงินเดือน โอกาสในการพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมธุรกิจและการงานอิสระ และการสนับสนุนในการออมและการลงทุน ซึ่งจิตตาวานา การทำงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างผลงานที่มีคุณภาพจัดอบรมหลักสูตรฝึกสมาธิ จัดกิจกรรมฟังธรรมะ จัดกิจกรรมทำบุญ และสนับสนุนให้มี Work-life Balance ฝึกสมาธิ ฝึกสติ ฟังเทศน์ ฟังธรรมะ ทำบุญ ทำทานให้เวลากับครอบครัว พักผ่อน สอดคล้องกับวิฑูรย์ เส่งเข้า (2550) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าข้าราชการที่มีระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของรัตนภรณ์ บุญมี (2558) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาดี พบว่า การเปรียบเทียบประสบการณ์ทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาดี ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 3 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 3 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต การปฏิบัติงาน (Quality Of Working Life) โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรโดยการพัฒนาด้านการทำงาน การพัฒนาด้านชีวิตส่วนตัว การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ โดยการนำหลักธรรม ภาวนา 4 มาพัฒนา ด้านกายภาวนา ด้านศีลภาวนา ด้านจิตตภาวนา ด้านปัญญาภาวนา เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการทำงานตามโมเดล 4 G ได้แก่ G: Good Working Condition สภาพการทำงานที่ดี G: Good Relations with job ความสัมพันธ์ที่ดีกับงาน G: Good Job Security ความมั่นคงในงานดี และ G: Good Supervision ความสำเร็จของงานดี เพื่อบูรณาการเข้ากับหลักภาวนา 4 และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรด้วยหลักการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมตามหลักศาสนา
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดโครงสร้างการพัฒนาทักษะและความรู้พัฒนาทักษะและการศึกษาตลอดชีวิต ความสมดุลในการทำงานและชีวิตสนับสนุนความสมบูรณ์และความเป็นระบบของชีวิต
3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีจิตสาธารณะช่วยเหลือสนับสนุนห่วงใยใส่ใจองค์กรและเพื่อนร่วมงานภายในองค์กรเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคมชุมชนส่วนรวม สร้างการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการแนะนำส่งเสริมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาดูแลสุขภาพร่างกายและการเข้ารับการอบรมธรรมะปฏิบัติธรรมประจำทุกปีหรือฝึกสติและสมาธิในการปฏิบัติงาน
3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับแผนการจ่ายเงินเดือนที่บุคลากรได้รับเพื่อให้มีเหลือพอที่จะเก็บเป็นเงินออมจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุในรูปแบบต่างๆ แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ โดยให้ความสำคัญกับการนำหลักพุทธธรรม หลักศาสนาอื่น มาบูรณาการในการปฏิบัติงานต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรของเทศบาลอื่นๆ ต่อไป
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและนำองค์ ความรู้จากการวิจัยมาปรับปรุง พัฒนาต่อยอดงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2558). *การพัฒนาหมู่บ้านอีสานเขียวแบบผสมผสานสนับสนุนโครงการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.
- คำภีร์ ศรีหาจักร. (2560). *วัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยสหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ชัชวาลย์ ทัดศิริข. (2553). *คุณภาพชีวิตการทำงาน: องค์ประกอบหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อความยั่งยืนขององค์กร*. *วารสารรัฐสภาสาร*, 58(3), 71-121.
- ปรียมาศ ภูยอดตา. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน : พุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- พิศโสภณ ทีฆาวงค์. (2560). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธาณสุขศาสตร)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง. (2562). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รัตนารณ บัญมี. (2558). *คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาดี*. สืบค้น 17 ตุลาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/slmdr>
- วรรณภา พิมเสน. (2558). *อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานในธุรกิจอู่ซ่อมรถยนต์จังหวัดนครพนม* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). สกลนคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิฑูรย์ เส่งเข้า (2550). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอมือ จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารท้องถิ่น). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2562). *คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working life)*. สืบค้น 2 มีนาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/1gENi>
- อนันต์ แม่กอง. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). สาขา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

รูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมในจังหวัดพิจิตร*
MANAGERIAL MODEL FOR COMMUNITY MORALITY MARKETS
IN PHICHIT PROVINCE

พระครูพิจารณ์พัฒนกิจ (อนุลักษณ์ ฐิตวาทโน),
พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนีโย),

Phrakhru Phichanphatthanakit (Anulak Thitwadhano),

Phra Sutheewirabundit (Cho Thassaneeyo)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: anulag2559@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร 2. ศึกษากระบวนการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร 3. นำเสนอรูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 26 รูปหรือคน กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน จำนวน 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรมีจุดแข็ง 4 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การสนับสนุนเกษตรกร การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันมีจุดอ่อน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ไม่มีรูปแบบชัดเจน การแก้ปัญหาที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการส่งเสริมและพัฒนา และขาดการอบรมให้ความรู้ โอกาส 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการใช้สื่อเทคโนโลยีในการบริหารจัดการ อุปสรรค 4 ด้าน ได้แก่ ขาดแผนการปฏิบัติการ ขาดการสนับสนุน ขาดการอบรม และขาดความร่วมมือ 2. กระบวนการจัดการตลาดประกอบด้วย การวางแผนอย่างเป็นระบบ การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง เน้นการวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของชุมชน การตั้งคณะทำงาน และการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการเตรียมพื้นที่ ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม

การประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรม 3. รูปแบบการจัดการตามหลักทุติยปาปนิสูตร ได้แก่ จักขุมา วิฐุโร และนิสสยสัมปันโน เน้นการสร้างวิสัยทัศน์ การวางแผนกลยุทธ์ การส่งเสริมทักษะและความรู้ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือในชุมชน เน้นความซื่อสัตย์ ความสุจริต จิตอาสา และความสามัคคี

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการ; ตลาดชุมชนคุณธรรม; วัดในจังหวัดพิจิตร

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the general conditions and obstacles in managing the morality community market of monasteries in Phichit Province. 2. To study the process of managing the morality community market of monasteries in Phichit Province. 3. To present the management model of the morality community market of monasteries. In Phichit Province It was qualitative research. Data were collected through interviewing 26 key informants, and 9 experts related to administration. The research tools used were in-depth interviews script and focus group discussions Descriptive data analysis was performed according to qualitative research methods.

The results of the research were found that: 1. The management of the morality community market of monasteries in Phichit Province had four strengths: promoting the local economy; Farmer support Promoting learning and career development and promoting local arts and culture at the same time. There are 4 Weak points: management that did not have a clear pattern; Inefficient problem solving, lack of promotion and development and lack of training to provide knowledge. Opportunities: in 4 areas included further development of community products. Promoting the community economy tourism promotion and the use of technological media in management. Threats; with 4 obstacles, namely: lack of action plans; Lack of support, lack of training, and lack of cooperation. 2. The market management process consisting of systematic planning, operation, inspection, and improvement. Emphasis was placed on analyzing the situation and needs of the community. Setting up a working group and cooperation with government and private agencies Including area preparation to cultivate morality and ethics, public relations and organizing activities 3. Management format according to the

principles of the Dutiyapapanika Sutta, namely Chakkhuma, Vithuro and Nissayasampanno. Focussing on creating a vision strategic planning Promoting skills and knowledge effective communication and creating cooperation in the community, emphasis on honesty, integrity, volunteerism, and unity.

Keyword: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ

จากสภาพสังคมไทยในอดีต ที่คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นสงบสุข พึ่งพาช่วยเหลือแบ่งปัน อยู่ร่วมกันด้วยความรัก มีความสมัครสมานสามัคคีกัน มีการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เด็กเยาวชนเคารพผู้อาวุโส มีระเบียบแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน โดยมีสถาบันที่หล่อหลอมอบรมกล่อมเกล้าให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ประกอบด้วยบ้าน วัด ราชการ หรือพลังบวร ด้วยพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงเห็นความสำคัญอย่างละเอียดลึกซึ้งและทรงมีพระราชดำริในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของปวงชนชาวไทยด้วยพลังบวร การที่กรมการศาสนาได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา โดยดำเนินการวางรากฐานคุณธรรมในสังคมไทยให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนส่งเสริมให้คนดีมีคุณธรรม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2561) และสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการแข่งขันตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในกระแสโลกาภิวัตน์ ทุกสังคมและวัฒนธรรมต่างปรับตัวให้อยู่รอด โดยการสร้างค่านิยมและวิถีปฏิบัติในรูปแบบใหม่ ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมแบบเก่า ทั้งด้านบวกและด้านลบ ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ผู้คนพยายามดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดภายใต้ความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ มากขึ้น ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 การขับเคลื่อนจังหวัดพิจิตร เป็นจังหวัดคุณธรรมนำร่องเพื่อพัฒนาต้นแบบด้วยการเพิ่มคนดี เครือข่ายดีองค์กรดี และชุมชนดี โดยเน้นการทำหน้าที่ด้วยความร่วมมือของคนในสังคม จากการแข่งขันที่เกิดขึ้นส่งผลให้ลัทธิทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ได้สร้างความเสียหายให้กับชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะเรื่องความประพฤติของคนในชาติ ซึ่งทำให้หลายคนไม่สามารถแยกแยะพฤติกรรมที่ควรทำและไม่ควรทำได้ จึงมีกระแสเรียกร้องให้นำสังคมคุณธรรมกลับมาสู่สังคมไทย สังคมคุณธรรมที่ทุกคนคาดหวังคือสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยความดี ความถูกต้อง และมีความเป็นธรรม ทำให้ทุกคนมีความสุขและเกิดพลังความสามัคคีกันในการพัฒนาสังคม ความดีตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิด

ความสุขและเป็นประโยชน์ ซึ่งเกิดจากความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ความถูกต้องหมายถึงการกระทำที่เป็นไปตามกฎ กติกา มารยาทของสังคม การสร้างสังคมคุณธรรมเริ่มจากการปลูกฝังสั่งสอนในครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัย โดยมีครู อาจารย์ พ่อแม่ ผู้สอนศาสนา และผู้นำชุมชนร่วมกันบ่มเพาะความดีให้เด็กเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต

ในปัจจุบันวัดไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่ว่าเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้พัฒนาบทบาทตามกาลเวลาและยุคสมัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัดได้กลายเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นที่รวมจิตใจของประชาชน และทำหน้าที่ทั้งทางศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม และสังคม บทบาทหน้าที่ของวัดในสังคมไทยได้มีการสรุปไว้หลายประการ เช่น เป็นสถานศึกษาและฝึกอบรมศีลธรรม เป็นสถานก่อกำเนิดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541) บริบทหรือบทบาทหน้าที่ของวัดเพิ่มขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของวัดที่มีพื้นที่แวดล้อมไปด้วยชุมชน เมื่อบ้านเมืองพัฒนาขึ้น การดำรงชีวิตของมนุษย์ก็เปลี่ยนไป มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสิ่งของจากภายในและภายนอกชุมชน ทำให้เกิดตลาดชุมชนขึ้น บางวัดที่มีพื้นที่ใช้สอยเหลือได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่นั้นเป็นตลาดชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนในสังคมชุมชนได้มีพื้นที่ประกอบสัมมาชีพมีการค้าขายสิ่งของที่ชุมชนผลิตขึ้น หรือนำสิ่งของจากพื้นที่อื่นมาค้าขาย (รัตนพร โพธิ์งาม, 2561)

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการ ตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร ที่เข้าร่วมโครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งมีการประเมินเกณฑ์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับส่งเสริมคุณธรรม ระดับพัฒนาคุณธรรม และระดับคุณธรรมต้นแบบ โดยมีวัดที่ได้รับยกย่องในระดับคุณธรรมต้นแบบ ปรากฏทั้งหมด จำนวน 27 วัด และมีวัดที่มีบทบาทในการจัดเป็นสถานตลาดประจำชุมชน จำนวน 6 วัด ได้แก่ วัดท่าหลวง (พระอารามหลวง) วัดเขาทราย วัดดงตะขบ วัดสำนักขุนเณร วัดกำแพงดิน และวัดดงกลาง เพื่อเป็นสถานสงเคราะห์เปิดโอกาสให้ผู้คนในสังคมชุมชนนั้นได้มีพื้นที่ประกอบสัมมาชีพมีการค้าขายเป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการตลาดชุมชนของวัดในจังหวัดพิจิตร เพื่อที่จะได้ทราบถึงการบริหารจัดการและผลที่ได้รับ เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านคุณธรรม ของตลาดชุมชนคุณธรรมอื่น ๆ สามารถนำไปวางแผนพัฒนาคุณภาพด้านคุณธรรม เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรค ในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 26 รูปหรือคน โดยการเลือกแบบเจาะจงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดจังหวัดพิจิตร และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผลจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะดังกล่าวข้างต้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้ง 2 ชุด ได้ผ่านกระบวนการหาค่าหาความเที่ยงตรง (CVI) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 และได้ความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายข้อ เท่ากับ 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่ทั้งที่เป็นทางการโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนา ร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถาม และสนทนาให้ได้สาระสำคัญตามการเล่าเรื่องของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยครอบคลุมในประเด็นการวิจัย

การสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มขนาดกลาง โดยอภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็นและเล่าเรื่องประสบการณ์ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลหลังไหล ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองกับระหว่างกลุ่มสมาชิกกลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และมีความเชื่อมโยงกัน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก ผู้ช่วยทั่วไป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร มีจุดแข็ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น กระตุ้นการซื้อขายและหมุนเวียนเงินภายในชุมชน 2. สนับสนุนเกษตรกร ให้ขายผลผลิตโดยตรง ได้ราคายุติธรรม 3. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ให้ผู้ประกอบการใหม่มีพื้นที่ทดลองขายสินค้า 4. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้วยการจัดกิจกรรมที่เป็นมิตรและเป็นธรรมชาติ มีจุดอ่อน 4 ด้าน ได้แก่ 1. การบริหารจัดการตลาดที่ไม่มีรูปแบบชัดเจน ทำให้ขาดการวางแผนที่ดีและเกิดความยุ่งเหยิง 2. การแก้ปัญหาในตลาดไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ความสะอาดและการจัดการขยะ 3. ขาดการส่งเสริมต่อยอดและพัฒนา ทำให้ตลาดไม่เป็นที่รู้จัก 4. ไม่มีการอบรมให้ความรู้ เช่น การบริการลูกค้าและทักษะทางธุรกิจ ส่งผลให้ผู้ขาย

ขาดความรู้และทักษะ มีโอกาส 4 ด้าน ได้แก่ 1. พัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์และขยายตลาด พร้อมฝึกอบรมและสร้างเครือข่ายผู้ขาย 2. ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน กระตุ้นการเติบโตและสร้างรายได้ผ่านความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ 3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจและบรรยากาศตลาดที่เป็นกันเอง 4. ใช้สื่อเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการตลาดมีอุปสรรค 4 ด้าน ได้แก่ 1. ขาดแผนการปฏิบัติการและการประเมินผล ทำให้การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพและเกิดความขัดแย้ง 2. ขาดการสนับสนุนและงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่น 3. ขาดการอบรมให้ความรู้ ทำให้ผู้จัดการและผู้ขายขาดทักษะที่จำเป็น 4. ขาดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและขาดความสามัคคี

2. กระบวนการในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย การวางแผนอย่างเป็นระบบ (Plan) ในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรประกอบด้วย 1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน ส่งเสริมความร่วมมือ ป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาโครงสร้างการบริหาร 2. วิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของชุมชน ประเมินปัญหาปัจจุบันและสำรวจความต้องการเพื่อสร้างแนวทางแก้ไข 3. ตั้งคณะกรรมการแบ่งหน้าที่ชัดเจน ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร ควบคุมคุณภาพสินค้า สื่อสาร และประสานงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4. พิจารณาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากร และการฝึกอบรม 5. วางแผนการจัดกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อดึงดูดผู้เข้าชมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินงาน (Do) ในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรประกอบด้วย 1. การเตรียมพื้นที่ให้เหมาะสมและปลอดภัย เช่น การจัดซุ้มขายของ การจัดโซนจอดรถ และติดตั้งระบบไฟฟ้า 2. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมวิสัยทัศน์กว้างไกล พัฒนาความรู้ในการบริหารจัดการ และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3. การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดผู้เยี่ยมชม การตรวจสอบ (Check) ในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรประกอบด้วย 1. การประเมินความสำเร็จของเป้าหมาย เช่น ยอดขายและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม 2. การเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ขาย ผู้ซื้อ และชุมชนผ่านเวทีประชุมและแบบฟอร์ม 3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้ เพื่อตรวจสอบแนวโน้มและปัญหา และ 4. การติดตามการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ด้วยแผนปฏิบัติการและการสื่อสารผลการปรับปรุงเพื่อสร้างความไว้วางใจ การปรับปรุง (Act) ในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรประกอบด้วย 1. การใช้ข้อมูลจากการประเมินมาปรับปรุงกลยุทธ์และพัฒนา เช่น ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพสินค้า 2. การฝึกอบรมผู้ขายและผู้จัดการตลาดในทักษะที่จำเป็น เช่น การบริการลูกค้าและการใช้เทคโนโลยี 3. การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและ

การจัดการพื้นที่ตลาด เช่น ขยายพื้นที่จอดรถ และปรับปรุงห้องน้ำและระบบไฟฟ้าเพื่อเพิ่มความสะอาดสบาย

3. รูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรตามคุณลักษณะของผู้นำชุมชนด้วยหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1. จักขมา การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน ของการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร มุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ตลาดที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่ยั่งยืน มีคุณธรรม และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน 2. วิธูโร มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ ของการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร มุ่งเน้นการกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาตลาดอย่างเป็นระบบ 3. นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ขาย ผู้ซื้อ และชุมชนผ่านการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผ่านการส่งเสริมความเข้าใจและการจัดกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ ตลาดชุมชนคุณธรรมในวัดจังหวัดพิจิตรเป็นแหล่งที่รวมความหลากหลายของผู้คน ทั้งผู้ขาย ผู้ซื้อ และนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความสุจริต ในตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร เกิดจากการอบรมและให้ความรู้ด้านคุณธรรม เช่น การบรรยายเรื่องความซื่อสัตย์ในการดำเนินธุรกิจและวิถีชีวิต โดยผู้เชี่ยวชาญหรือพระสงฆ์ เพื่อให้ผู้ค้าและผู้ซื้อเข้าใจคุณค่าของจริยธรรมและผลกระทบของการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ด้านจิตอาสา เป็นการส่งเสริมการทำความสะอาดและจัดระเบียบตลาดเพื่อร่วมมือกันดูแลพื้นที่สาธารณะ ลดขยะและรักษาความสะอาด นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่สำหรับจัดโครงการระดมทุนเพื่อการกุศล และด้านความสามัคคี และความยั่งยืนในชุมชนด้วยการประสานงานตามแนวคิดพลังบวร ระหว่างบ้าน วัด และราชการ ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร พบว่า ตลาดชุมชนเหล่านี้มีทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังที่สรุปผลไว้ข้างต้น ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร และเป็นตัวอย่างสำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจดำเนินการในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้แนวทางการเสริมจุดแข็ง ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เป็นการดึงดูดผู้ซื้อให้มาที่ตลาดมากขึ้น ผ่านการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและหลากหลาย ช่วยสร้างความศรัทธาและ

ส่งเสริมยอดขาย การวางแผนการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า ด้วยการจัดสรรพื้นที่ขายและจัดวางร้านค้าอย่างเหมาะสม ช่วยให้ใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ซื้อเดินชมได้สะดวก และเพิ่มโอกาสในการขาย การจัดระบบการบริหารจัดการตลาดที่มีโครงสร้างชัดเจน ทำให้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเป็นสัดส่วน เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสานงานกันได้ดีขึ้น รวมถึงการจัดอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์และออฟไลน์ทำให้ผู้ขายมีช่องทางการสื่อสารและการขายเพิ่มขึ้น เข้าถึงลูกค้าได้กว้างขวางขึ้นทั้งในและนอกพื้นที่ตลาด และได้ศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขจุดอ่อน ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานท้องถิ่น ผ่านการหารือและทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดได้ดียิ่งขึ้น การให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องคุณธรรมแก่ผู้ขาย ส่งเสริมให้เกิดการค้าขายที่ซื่อสัตย์ เป็นธรรม และรับผิดชอบต่อลูกค้าและสังคม การขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ วัตถุประสงค์และสังคม การขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ วัด และชุมชน (บวร) ในด้านต่าง ๆ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไป แสดงให้เห็นแนวทางที่ครอบคลุมหลายมิติในการพัฒนาตลาดชุมชนคุณธรรม ทั้งด้านการตลาด การบริหารจัดการ การสร้างเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพ และสร้างความน่าสนใจ โดยเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนและยกระดับตลาดชุมชน สอดคล้องกับลำยอง ปลั่งกลาง และคณะ (2553) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง พบว่า การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นการศึกษาเพื่อหาข้อเสริมจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน ใช้ประโยชน์จากโอกาส และเตรียมรับมือกับอุปสรรค เพื่อให้สามารถจัดการการตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว นอกจากนี้ พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และภักดี โพธิ์สิงห์ (2565) กล่าวถึงความสำคัญของตลาดนัดชุมชนไว้ว่า ตลาดนัดชุมชนส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัว เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการอาชีพชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างความเท่าเทียมและยกระดับคุณภาพชีวิต

กระบวนการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย

1. การวางแผนอย่างเป็นระบบ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของชุมชน ตั้งคณะทำงานและแบ่งหน้าที่ พิจารณาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และวางแผนการจัดกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก
2. การดำเนินงาน ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ให้เหมาะสม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ตลาดผ่านช่องทางต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน และอำนวยความสะดวกด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน
3. การตรวจสอบ โดยประเมินความสำเร็จของเป้าหมาย เปิดรับฟัง

ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางปรับปรุง และติดตามการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง 4. การปรับปรุง ด้วยการนำข้อมูลจากการประเมินมาพัฒนากลยุทธ์และแผนการปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตลาดชุมชนคุณธรรมเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับพระครูพิสุทธิปัญญากวีวัฒน์ (นพนธ์ กิตติปัญญา) (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการ มีการวางแผน (Plan) ซึ่งเป็นการตั้งเป้าหมายจากปัญหาหรือโอกาส มีการลงมือปฏิบัติงาน (Do) ตามแผนและระเบียบวิธีการต่าง ๆ เก็บข้อมูล แก้ปัญหาเฉพาะหน้า ระดมทรัพยากรและกำลังคนทั้งหมด เพื่อให้เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรมและบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการตรวจสอบ (Check) คือ การหาแนวทางพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการประเมินผลอย่างรอบด้าน ทั้งการใช้แบบสอบถาม การสำรวจความพึงพอใจ และเปิดรับข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข (Action) คือ การพัฒนากระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ให้ดีขึ้น โดยใช้ความรู้ที่ได้จากการทำงานครั้งก่อน เรียนรู้จากข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรค เพื่อไม่ให้เกิดซ้ำ และเริ่มวงจรการทำงานใหม่ที่พัฒนาขึ้น

รูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร ตามคุณลักษณะของผู้นำชุมชนด้วยหลักทศตียาปาณิกสูตร ประกอบด้วย 1. จักขุมา (มีวิสัยทัศน์) กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายชัดเจน มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่น ยกย่องคุณภาพชีวิต สร้างความร่วมมือในชุมชน 2. วิรูโร (มีความรู้ความสามารถ) วางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ พัฒนาโครงสร้างบริหาร จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้า ใช้เทคโนโลยีสื่อสารสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น และ 3. นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) สร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วม แก้ปัญหาข้อขัดแย้ง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีสนับสนุนผู้ขาย และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระอนุสรณ์ วชิรวโส (2563) ได้ศึกษาพบว่า ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทศตียาปาณิกสูตร มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางความคิดที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างแผนงานแม่แบบก่อนลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ตลาดชุมชนคุณธรรมในวัดจังหวัดพิจิตร มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ในด้านความซื่อสัตย์และสุจริต ตลาดชุมชนคุณธรรมได้มีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ค้าและผู้ซื้อเพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของจริยธรรม มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวมกัน รวมถึงมีกระบวนการติดตามและตรวจสอบเพื่อรักษามาตรฐาน

ความซื่อสัตย์ในตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภักดีสิริ แอนิหน และคณะ (2563) ได้ศึกษาการสร้างค่านิยมสุจริตของวัดและชุมชนจังหวัดเพชรบุรี จากผลการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างค่านิยมสุจริตของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปได้ว่า การสร้างคนดีและสังคมดีเพื่อการพัฒนาจังหวัดเพชรบุรีนั้น จะต้องใช้หลักการคุณธรรมนำการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่ม และทุกพื้นที่ให้เป็นคนดี มีความคิดดี พูดดี และทำดี โดยใช้คุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต ส่วนด้านจิตอาสา นั้น ตลาดชุมชนได้จัดให้มีการทำความสะอาด ดูแลพื้นที่สาธารณะ และจัดกิจกรรมอาสาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการระดมทุน การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร และการสอนจิตอาสาแก่เยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัค ตรังรัตนจิต (2565) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา นั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำของสภานักเรียนผ่านโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายสภานักเรียน โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตอาสาให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสภานักเรียน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายสภานักเรียน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างค่านิยมและคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรมด้านจิตอาสาให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนที่เป็นสมาชิกสภานักเรียนนั่นเอง ในด้านความสามัคคีในชุมชน ตลาดชุมชนได้ประสานความร่วมมือด้วยแนวคิดพลังบวรระหว่างบ้าน วัด และภาคราชการ รวมถึงเครือข่ายผู้ค้าในตลาดเอง เกิดการช่วยเหลือ แบ่งปันความรู้ ทรัพยากร และการสนับสนุนกันและกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืน สอดคล้องกับมนพัทธ์ ปาณิกบุตร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมที่พึงประสงค์ : พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการศาสนา และอธิบายผลการศึกษาตอนหนึ่งไว้ว่า การส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมและการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวมให้กับสมาชิกในองค์กร นอกจากนี้การลงมือฝึกปฏิบัติจริงยังเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การฝึกปฏิบัติงานร่วมกันจะช่วยให้สมาชิกในองค์กรได้เรียนรู้ที่จะทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วม การปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริง จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างความสามัคคีและการทำงานร่วมกันอย่าง

มีประสิทธิภาพในองค์กรได้ สรุปได้ว่า การจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตรนั้น มีการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ สุจริต จิตอาสา ความสามัคคี และความยั่งยืนของชุมชนได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักวิชาการและผลการวิจัยในบริบทที่เกี่ยวข้อง ทำให้ตลาดชุมชนวัดเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้ตามแผนภาพดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จาก SWOT Analysis PDCA หลักทฤษฎีปาณิกสูตร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของประชาชน สามารถนำมา

ปรับใช้เข้าร่วมกับ 4 ด้าน ตามบริบทของตลาดชุมชน ได้แก่ การจัดพื้นที่ (Layout) การให้บริการ (Services) การพัฒนาบุคคล (Human Development) และการรักษาสิ่งแวดล้อม (Environmental Management)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งตลาดชุมชนคุณธรรมในวัดทั่วประเทศ โดยมีการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน
2. ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการพัฒนาและยกระดับตลาดชุมชนคุณธรรมให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ
3. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายตลาดชุมชนคุณธรรมระหว่างวัดต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วัดควรจัดให้มีการอบรมและให้ความรู้แก่ผู้ขายและผู้ซื้อในตลาดชุมชนคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการค้าขาย
2. ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและดูแลตลาดชุมชนคุณธรรม เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสา การทำความสะอาดตลาด
3. ควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของตลาดชุมชนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการตลาดชุมชนคุณธรรมของวัดในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่
3. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาผลกระทบของตลาดชุมชนคุณธรรมที่มีต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาตลาดชุมชนคุณธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). *การดำเนินงานชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- _____. (2566). *เอกสารชุดความรู้การขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมนำร่อง* (พิจิตร บุรีรัมย์ ราชบุรี พัทลุง). สืบค้น 20 กันยายน 2566, จาก www.moralcenter.or.th
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2565). การขับเคลื่อนตลาดนัดชุมชนสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก. *วารสารมหาจุฬาลงกรณ*, 13(2), 1-14.
- พระครูพิสุทธิปัญญาวิวัฒน์ (นพนธ์ กิตติปญโญ). (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดพิจิตร* (ดัชนีพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2541). *กฐินสู่ธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด.
- พระอนุสรณ์ วชิรวโส. (2563). *ภาวะผู้นำตามหลักทศตยาปณิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัครลิริ แอนิหน และคณะ. (2563). การสร้างค่านิยมสุจริตของวัดและชุมชนจังหวัดเพชรบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(3), 178-186.
- มนพัทธ์ ปาณิกบุตร. (2562). *การพัฒนาคุณธรรมที่พึงประสงค์ : พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสาในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมการศาสนา* (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตนพร โพธิ์งาม. (2561). *กลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการค้าในตลาดนัดชุมชนวัดไร่ขิง* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลำยอง ปลั่งกลาง และคณะ. (2553). *แนวทางการจัดการทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง* (รายงานการวิจัย) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุภักดิ์ ตรังรัตนจิต. (2565). *รูปแบบการพัฒนาจิตอาสาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมและคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของสภานักเรียนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์*. *วารสารมหาจุฬาลงกรณวิชาการ*, 9(1), 213-225.

การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรม
ของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา*
DEVELOPMENT OF DHAMMA EDUCATION MANAGEMENT
FOR THE SANGHA ADMINISTRATION
IN CHACHOENGSAO PROVINCE

พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ, พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร)
Phrakhrupalat Chalin Katapunyo, Phra Udomsittinayok (Kampol Kunangkaro)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไป 2. ศึกษาองค์ประกอบ 3. นำเสนอวิธีพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา เปรียบวิธีวิจัยนี้อิงตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 รูปหรือคน และได้จัดทำการสนทนากลุ่มเฉพาะทางกับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 คน เครื่องมือหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์นี้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไป จุดแข็ง คือ การมีคุณภาพและมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดีและการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชน จุดอ่อน คือ ขาดเป้าหมายในการพัฒนา ขาดการปรับปรุงหลักสูตร และขาดการติดตามผล โอกาส คือ การบูรณาการกับการศึกษาสามัญและการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร อุปสรรค คือ ขาดทรัพยากรและครูในบางพื้นที่ และปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยี การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและครู จะช่วยให้การศึกษาแผนกธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1. การคัดเลือกและพัฒนาครู สร้างเครือข่ายและมอบรางวัล 2. การบริหารงบประมาณอย่างมีเมตตาและปรารถนาดี 3. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ 4. การกำกับดูแลคุณภาพและความโปร่งใสในการบริหาร พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำงบประมาณ 3. การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรม เน้น 4 ด้านสำคัญ คือ 1. หลักสูตร ที่กำหนดเป้าหมายและพัฒนาหลักสูตร

ให้ทันสมัย 2. การเรียนการสอน โดยการพัฒนาครูและบุคลากร การจัดหาสื่อการสอน ที่ทันสมัย และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย 3. สื่อการสอน ที่จัดหาและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และมีการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสามเณร 4. การประเมินผล ที่ต้องชัดเจน ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน และการเผยแพร่ข้อมูลควรมีรูปแบบที่หลากหลาย

คำสำคัญ: การพัฒนา; การบริหารจัดการ; การจัดการศึกษา; ธรรมศึกษา

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the general conditions, 2. To study the components, and 3. To propose methods for managing the Dhamma studies of the Sangha in Chachoengsao Province. This research methodology was based on qualitative research approaches, involving in-depth interviews with 25 key informants and conducting focus group discussions with 9 experts. The main tool used for the interviews was the in-depth interview script, and data analysis was performed using descriptive interpretation.

The research findings were as follows: 1. General Conditions: Strengths; included quality and standard education, good management, and support from the government and the public. Weakness; included a lack of development goals, curriculum updates, and follow-up. Opportunities; involved integration with general education and publicizing information. Threats; included a lack of resources and teachers in some areas, and issues with access to technology. Improving teaching processes and teacher development would enhance the efficiency of Dhamma studies. 2. Management Components: These include 1. Selecting and developing teachers, building networks, and awarding teachers, 2. Managing the budget with kindness and goodwill, 3. Procuring modern and verifiable materials and equipment, and 4. Overseeing quality and transparency in management, while promoting participation in planning and budgeting. 3. Development of Dhamma Studies Management: Emphasizing on four key areas: 1. Curriculum, which should set goals and be updated regularly, 2. Teaching and Learning,

by developing teachers and staff, providing modern teaching materials, and promoting collaboration with network partners, 3. Teaching materials, which should be provided and developed to meet the needs of learners and involved monks and novices, and 4. Evaluation, which should be clear, comprehensive in terms of knowledge, skills, and characteristics of learners, and the dissemination of information should be in various formats.

Keyword: Development; Management; Educational Management; Dhamma Education

บทนำ

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยมีประวัติศาสตร์ยาวนานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มต้นจากการศึกษาโดยใช้ภาษาบาลีเป็นหลักในปี พ.ศ. 2435 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้กำหนดหลักสูตรการสอนพระภิกษุและสามเณรขึ้น เพื่อให้เรียนรู้หลักพระพุทธศาสนา ทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดถึงหัตถ์แต่งเรียงความแก้กระทู้ธรรม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2456 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพิ่มคหิปฏิบัติเข้าในธรรมวิภาค และได้ขยายหลักสูตรขึ้นอีกเป็นระดับชั้นโทและชั้นเอก ดังมีหลักสูตรปรากฏในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2472 พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมิเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ทรงเห็นว่า ควรขยายโอกาสให้ฆราวาสได้ศึกษาธรรมบ้าง จึงมอบหมายให้คณะสงฆ์จัดการการศึกษาหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้นเรียกว่า ธรรมศึกษา เปิดชั้นแรกเป็นหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี และต่อมาได้มีการขยายออกไปเป็นชั้นธรรมศึกษาชั้นโท และชั้นธรรมศึกษาชั้นเอก ในปี พ.ศ. 2473 และ พ.ศ. 2474 ตามลำดับ (พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), 2536)

ตามระเบียบองค์การศึกษาว่าด้วยการจัดศาสนศึกษา พ.ศ. 2494 กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักศาสนศึกษา (สิทธิทัศน์ สนเทียนวัด และเปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์, 2564) เพื่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี โดยวัดในกรุงเทพมหานคร เรียกว่า สำนักเรียน มีเจ้าอาวาสเป็นเจ้าสำนักเรียน ส่วนวัดในจังหวัดอื่น ๆ เรียกว่า สำนักศาสนศึกษา มีเจ้าอาวาสเป็นเจ้าสำนักศาสนศึกษา รวมสำนักศาสนศึกษาทุกแห่งในจังหวัดเรียกว่า สำนักเรียนคณะจังหวัด โดยมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นเจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัด การบริหารจัดการการเรียนการสอนของสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักเรียน และเจ้าสำนักศาสนศึกษาจะบริหารจัดการ (พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง, 2561) โดยใช้หลักสูตรเดียวกันและการสอบวัดผลกำหนดสอบพร้อมกันทั่วราชอาณาจักร

แต่เดิมนั้นองค์พระมหากษัตริย์ทรงดำเนินการสอบจึงเรียกการสอบว่า สอบในสนามหลวง โดยอาราธนาพระมหาเถรานุเถระเป็นแม่กองและเป็นกรรมการสอบ ปัจจุบันนี้แม้คณะสงฆ์จะรับมาดำเนินการเองโดยตลอดแล้ว แต่ก็คงอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2545)

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เป็นการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ระดับพื้นฐาน ซึ่งได้ดำเนินมาเป็นเวลาช้านาน โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ประทานกำเนิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2454 เป็นต้นมา (โสดาดี บรรจง และคณะ, 2555) การศึกษาแผนกนี้มีส่วนช่วยการคณะสงฆ์และช่วยในการพัฒนาชาติบ้านเมือง เป็นปัจจัยส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี คณะสงฆ์และรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาส่วนนี้ตลอดมา ซึ่งการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันประกอบด้วยการศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม มี 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก (สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง, 2543)

การขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและจำนวนผู้เรียนที่ลดลง โดยพบว่าปัญหาหลักมาจากการขาดการบูรณาการระหว่างหลักสูตรดั้งเดิมกับความต้องการของสังคมสมัยใหม่ (พระมหากานพวงษ์ ญาณวิชิโย และคณะ, 2567) การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน ตลอดจนการขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจถึงคุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาแผนกธรรมต่อสาธารณชน ส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงลบและขาดแรงจูงใจในการเข้าศึกษา การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาสภาพปัญหาวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มจำนวนผู้เรียน และสร้างความยั่งยืนให้กับการศึกษาพระพุทธศาสนาในจังหวัดฉะเชิงเทรา อันจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ทราบถึง การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะทุกวันนี้ นักเรียนผู้ที่เรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม นั้นมักจะไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิชาที่เรียนนี้มากนัก เพราะมีความคิดว่าเรียนไปแล้วเอาใบประกาศไป ก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้ จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมมากนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาที่จะทำให้สามารถเข้าใจปัญหา และอุปสรรคของการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา และก็จะทำให้ได้ทราบถึง

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดตามมา ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อนำเสนอวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน ได้ถูกเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้: กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ จำนวน 10 รูป กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยพระสงฆ์ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูป หรือคน กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยข้าราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระไตรปิฎก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในโครงการนี้ประกอบด้วยสองขั้นตอนหลัก

4.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดทำนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเพื่อสัมภาษณ์ การเตรียมการรวมถึงการศึกษาและจัดทำประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ การเตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบันทึกข้อมูล

4.2 ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นตอนนี้เริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างบรรยากาศที่สบายและเอื้อต่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังจะชี้แจงว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ เพื่อรักษาข้อมูลส่วนบุคคลและความเชื่อมั่นของผู้เข้าร่วมวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยการเรียงลำดับและจำแนกข้อมูลเป็นระบบก่อน จากนั้นทำการตีความหมายของข้อมูลเพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จุฑาแข็ง คณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความมุ่งมั่นในการพัฒนามโนบายชัดเจน การศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน มีการบริหารจัดการที่ดี และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชน จุฑาอ่อน ขาดการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนยังไม่ทันสมัย ขาดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม และการติดตามผลการดำเนินงานยังไม่เพียงพอ โอกาส สามารถบูรณาการการศึกษาแผนกธรรมกับแผนกสามัญ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ พัฒนาระบบการเรียนการสอน และพัฒนาครูให้มีทักษะที่จำเป็น อุปสรรค ขาดแคลนบุคลากรและผู้เรียน ขาดความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ สังคมขาดความเข้าใจในการศึกษาแผนกธรรม และขาดมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน

2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. บุคลากร ควรพัฒนาระบบคัดเลือกและบรรจุครู ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2. งบประมาณ ควรกำหนดเป้าหมายชัดเจน วางแผนการใช้งบประมาณอย่างรอบคอบ และติดตาม

ประเมินผล 3. วัสดุอุปกรณ์ ควรจัดหาวัสดุที่จำเป็นและทันสมัย พร้อมตรวจสอบคุณภาพ และจัดทำทะเบียน 4. การบริหารงาน ควรเน้นการกำกับดูแลคุณภาพ ส่งเสริมความ โปร่งใส และมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

3. การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1. หลักสูตร ควรมีความทันสมัยและยืดหยุ่น เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ 2. การเรียนการสอน ควรพัฒนาครูและบุคลากร พร้อมจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัย 3. สื่อการสอน ควรมีความหลากหลายและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน 4. การประเมินผล ควรมีระบบที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้การศึกษาแผนกธรรมพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จุดแข็งในการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพครูสอนพระปริยัติธรรม การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีการศึกษา การส่งเสริมวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ และการบูรณาการกับการศึกษา ทั่วไป จุดอ่อนที่ต้องแก้ไขคือการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง การเข้าถึง การศึกษาของเด็กยากจน และการจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย โอกาสในการพัฒนา ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ และการประชาสัมพันธ์ อุปสรรคที่ต้องเผชิญคือการจัดหางบประมาณ การพัฒนาครู และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การศึกษาแผนกธรรมพัฒนาได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินุช บุสโร (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการ พัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็งของการจัดการศึกษา คือ การได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาครูและบุคลากรการสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนและการใส่ใจในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรม การเรียน การสื่อสารในโรงเรียน และการขาดการดูแลทำที่บ้าน โอกาสในการพัฒนา คือ การปรับปรุงหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ อุปสรรคที่ต้องคำนึงถึง คือ การแข่งขันกับสถาบันอื่น ความท้าทายในการรักษา ความสนใจของผู้เรียน และข้อจำกัดด้านงบประมาณการวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น

ในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี

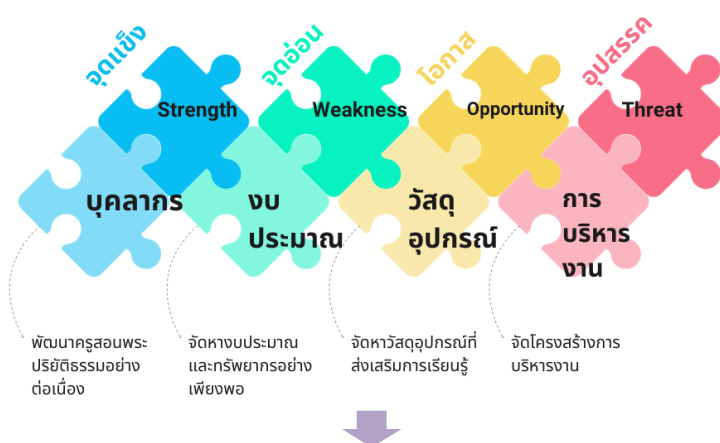
2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา การพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่องโดยการจัดอบรมและส่งเสริมการศึกษาต่อ การจัดระบบการวัดผลและประเมินผลครูอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างขวัญกำลังใจด้วยรางวัลและสวัสดิการ ด้านงบประมาณมีการจัดหาทรัพยากรอย่างเพียงพอและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านวัสดุอุปกรณ์มีการจัดหาที่จำเป็นและส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการบริหารงานภายในมีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมมีประสิทธิภาพและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมบุญโณ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบุคลากร (Man) มีการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ รวมถึงการพัฒนาครูและผู้เรียนโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญ ด้านงบประมาณ (Money) ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาและผู้มีจิตศรัทธา แต่อาจยังไม่เพียงพอ ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) แม้ไม่ได้กล่าวถึงโดยตรง แต่อาจเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลังจากพัฒนาบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ (Management) มีการวางแผนและประสานงานอย่างเป็นระบบ แต่ยังมีช่องว่างในการพัฒนา การปรับปรุงทั้ง 4 ด้านนี้จะช่วยยกระดับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดสมรรถนะผู้เรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและผู้เรียน พัฒนาเนื้อหาหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งด้านพุทธศาสนา สังคม และวิชาการ จัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย และกำหนดการวัดผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะผู้เรียน การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การศึกษาแผนกธรรมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานิกุล ฐานุตโร (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสถานที่ ควรให้อำเภอแต่ละอำเภอในภาค 15 รับจัดการการเรียนการสอน และเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตอำเภอสนับสนุนงบประมาณ 2. ด้านคณาจารย์ ควรมีการประชุมวางแผนการสอนและประเมินผลทุกสัปดาห์ 3. ด้านหลักสูตร ควรสร้างแรงจูงใจ

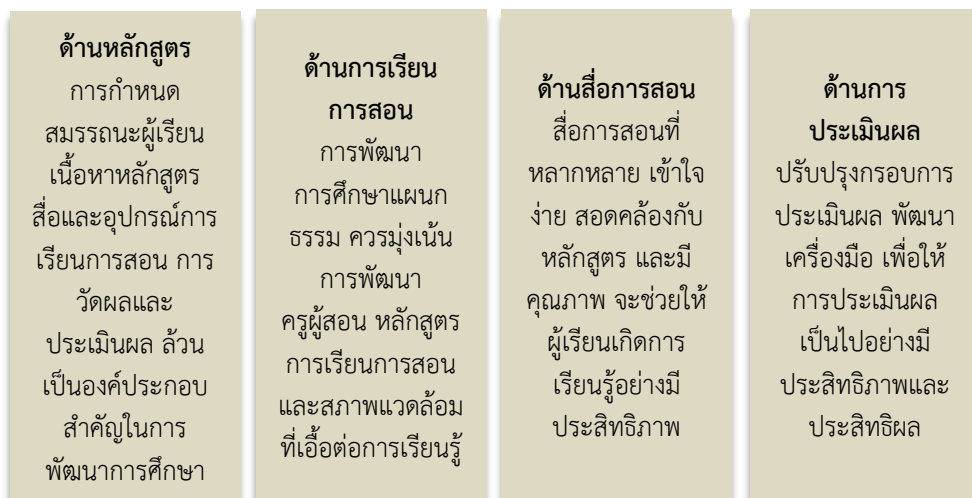
ให้นักศึกษาภาษาบาลีและจัดห้องสมุดพร้อมคอมพิวเตอร์สำหรับค้นคว้า 4. ด้านนักศึกษาควรให้กระทรวงศึกษาธิการรับรองวุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมากขึ้น 5. ด้านเทคโนโลยี ควรมีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาจากระยะไกล

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

สภาพการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรามีจุดแข็งหลายประการ เช่น การมีครูที่มีศักยภาพ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบูรณาการการศึกษากับการศึกษาทั่วไป อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไข เช่น หลักสูตรที่ต้องปรับปรุง การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และการเข้าถึงการศึกษาของเด็กยากจน โอกาสในการพัฒนาประกอบด้วยการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาครู และการประชาสัมพันธ์การศึกษาแผนกธรรม อุปสรรคที่ต้องเผชิญคือการจัดหางบประมาณ การพัฒนาครู และการใช้เทคโนโลยี การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การศึกษาแผนกธรรมพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เน้นการวางแผนที่ครอบคลุมทั้งการใช้งบประมาณและการพัฒนาทักษะผ่านการอบรมสัมมนาและการฝึกปฏิบัติจริง การจัดองค์การโดยเรียนรู้ทฤษฎีและการจัดสรรงานที่เหมาะสม ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การจัดคนเข้าทำงานด้วยการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และการสั่งการด้วยทักษะการสื่อสารและการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ แนวทางเหล่านี้ช่วยให้พระสงฆ์สามารถบริหารจัดการคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา มีแนวทางดังนี้ ด้านหลักสูตร กำหนดสมรรถนะผู้เรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและผู้เรียน ครอบคลุมทั้งด้านพุทธศาสนา สังคม และวิชาการ ด้านการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตรและครูอย่างต่อเนื่อง พร้อมสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านสื่อการสอน พัฒนาสื่อที่หลากหลายและเข้าใจง่าย ด้านการประเมินผล กำหนดกรอบการประเมินที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การศึกษาแผนกธรรมพัฒนาและก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน โดยเน้นบูรณาการความรู้ทางพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2. คณะสงฆ์จังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน

3. คณะสงฆ์จังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นการบูรณาการความรู้ด้านพระธรรมวินัยกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2. คณะสงฆ์จังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสม

3. คณะสงฆ์จังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของพระสงฆ์และสามเณรเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถทำได้ผ่านการสำรวจความคิดเห็นในพื้นที่ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ทางอีเมล เป็นต้น

2. ขยายขอบเขตของการศึกษาและการวิเคราะห์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ครอบคลุมและสะท้อนความต้องการและความสนใจของพระสงฆ์และสามเณรในวงกว้าง

3. การใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (สมปอง สมบุญโณ). (2564). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ* (ดุชนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *การคณะสงฆ์และการศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานิกุล ฐานุตโตโร (ศรีราช). (2562). *ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (ดุชนิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภานุพงษ์ ญาณวิโย และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนา กระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพชรบูรณ์. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*. 7(4). 211-224.
- พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). (2536). *100 ปี มหามกุฏราชวิทยาลัย (2436-2536)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสุพิทักษ์ โตเพ็ง. (2561). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(4), 1741-1753.
- สิทธิทัศน์ สนเทียนวัด และเปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์. (2564). *วิธีการนำเสนอเนื้อหาธรรม บทและจัดประเภทพระคาถาในหนังสือพระธัมมปทัฏฐกถาแปลภาค 1-4* (รายงานการวิจัย). พระยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สิรินุช บุสโร. (2564). *แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัด พระธรรมกาย* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. (2543). *การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของ คณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- โสดาดี บรรจง และคณะ. (2555). *การศึกษารูปแบบและคุณค่าของเหตุผลในการสอนธรรม ของพระสงฆ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อศรัทธาของประชาชน* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
PROMOTION OF THE VOLUNTEERING ROLES OF THE SANGHA
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระพุฒิพันธุ์ จันทวีโส, พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนิโย)

Phra Bhuttipan Chunthawangso, Pha Sutivirabandit (Cho Thassaneeyo),

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: kemodji@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานจิตอาสา 2. ศึกษาองค์ประกอบในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสา 3. นำเสนอวิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระเบียบวิธีวิจัยนี้อิงตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 รูปหรือคน และได้จัดทำการสนทนากลุ่มเฉพาะทางกับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 คน เครื่องมือหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการดำเนินงานจิตอาสาของคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดแข็งในการส่งเสริมจิตอาสาและเข้าถึงประชาชน แต่ยังขาดการวางแผน งบประมาณ ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โอกาสในการช่วยเหลือสังคมหลากหลายด้านยังมีมาก ขณะที่อุปสรรคหลักคือความร่วมมือและขาดบุคลากรสงฆ์ 2. กระบวนการส่งเสริมบทบาทจิตอาสาของคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย 1. การปลูกฝังความตระหนักถึงจิตอาสาผ่านหลักธรรมพุทธศาสนา 2. การเตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ความรู้ และทักษะการสื่อสาร 3. การสร้างความเชื่อมั่นและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการมีจิตอาสา รวมถึงการชื่นชมพระที่ทำงานอาสาได้ดี 4. การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและการเผยแพร่ผลงานของพระสงฆ์ในกิจกรรมเหล่านี้ 3. การส่งเสริมบทบาทจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1. ทุ่มเทและอุทิศตน สร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกจิตอาสา จัดกิจกรรมหลากหลาย ยกย่องพระสงฆ์จิตอาสา 2. เคารพความแตกต่าง

ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานเป็นทีม หลีกเลี่ยงการแบ่งแยก
3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สร้างความตระหนักถึงการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม
พัฒนาทักษะและแนวทางปฏิบัติ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 4. การลงมือ
กระทำ สร้างจิตสำนึกถึงความสำคัญของงานจิตอาสา พัฒนาทักษะและความรู้แก่คณะสงฆ์
เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การส่งเสริม; บทบาท; จิตอาสา; คณะสงฆ์

Abstract

This research aimed: 1. To study the general conditions of volunteer activities. 2. To study the components that promoted the role of volunteerism. 3. To propose methods to promote the role of volunteerism among the monks in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research methodology was the qualitative method, involving in-depth interviewing 25 key informants and focus group discussions with 9 experts. The main research tool used was in-depth interview script and the data were analyzed by descriptive interpretation.

The research findings were as follow: 1. General conditions, the volunteer activities of the Sangha in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province were effective in promoting volunteerism and reaching out to the public. However, there were deficiencies in planning, budgeting, collaboration with various agencies, and encouraging public participation. There were ample opportunities for social assistance in various aspects, but the main obstacles were the lack of cooperation and insufficient Sangha personnel. 2. Process of promoting volunteerism consisted of 1. Role, Raising awareness Instilling volunteerism awareness through Buddhist principles. 2. Preparation; Preparing physically, mentally, knowledgeably, and communicatively. 3. Building confidence and skills; Enhancing necessary skills and confidence in volunteer work, including appreciating monks who excelled in volunteer activities. 4. Continuous Participation; Engaging in volunteer activities continuously and publicizing the monks, achievements in these activities. 3. Promoting Volunteer Roles: 1. Dedication and Commitment; Creating motivation and awareness of volunteerism, organizing various activities, and honoring

volunteer monks. 2. Respect for Diversity; Encouraging open expression and knowledge exchange, team collaboration, and avoiding discrimination. 3. Considering Public Interest; Raising awareness of considering the public interest, developing skills and practices, and monitoring and evaluating the work. 4. Taking Action; Instilling the importance of volunteer work, enhancing skills and knowledge for the Sangha to perform the volunteering work efficiently.

Keyword: Type; Development; Quality of Life; Principles of Buddhism

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อบริบทของสังคมไทย ซึ่งส่งผลทั้งในด้านบวกและด้านลบ การเติบโตทางด้านวัตถุที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ส่งเสริมอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ทำให้บุคคล โดยเฉพาะเยาวชนวัยหนุ่มสาวซึ่งเป็นพลังสำคัญของสังคมในอนาคต ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในการตั้งเป้าหมายชีวิตที่เน้นการแสวงหาความมั่งคั่งและวิถีชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อและรักสบาย สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดวิถีคิดแบบตัวใครตัวมันและขาดจิตสำนึกสาธารณะ (ดวงฤทัย สังข์ทอง, 2555) อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ขึ้นครองราชย์ สังคมไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาสามกษัตริย์ โดยมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมสร้างสังคมที่ดีขึ้นผ่านโครงการจิตอาสา หนึ่งในโครงการที่สำคัญคือโครงการจิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. ในการดำเนินโครงการจิตอาสาพระราชทานซึ่งได้รับแนวทางตามพระราชดำริ หน่วยราชการในพระองค์ 904 มีบทบาทเป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อรับรองว่ากิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับจากพระราชดำรัส การจัดตั้งศูนย์อำนวยการใหญ่ของโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม อำนวยการและประสานการปฏิบัติของโครงการให้เป็นไปตามพระราชโองบายและสมพระเกียรติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้โครงการสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและได้ผลลัพธ์ที่ต้องการตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ (เมธประจักษ์ เดิมกิจจรสุ และคณะ, 2563)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกาศพระราชปณิธานที่จะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนโดยรอบพระราชวังดุสิต ในการเป็นการถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การดำเนินกิจกรรมนี้เกิดจากความร่วมมือของหน่วยทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ หน่วยทหารรักษาพระองค์

ข้าราชการในพระองค์ฯ และประชาชนจิตอาสา ภายใต้แนวคิดเราทำความดี ด้วยหัวใจ กิจกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการดูแลและพัฒนาพื้นที่ชุมชนเล็ก ๆ รอบพระราชวังดุสิตและขยายผลออกไปยังพื้นที่กว้างขึ้นเพื่อการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนของประเทศ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนที่อยู่ใกล้พระราชวัง โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้บริการทางสาธารณสุข การศึกษา การท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนที่อยู่ใกล้พระราชวังมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศไทย (วราวิชญ์ สุขวรเวท และกฤตกมล อภิบาลศรี, 2567)

โครงการจิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. เป็นหนึ่งในโครงการที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาชุมชนของตนเอง การเข้าร่วมโครงการจิตอาสาช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้ประชาชนได้เรียนรู้และฝึกทักษะในการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้โครงการยังส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะให้กับเยาวชนในชุมชนเพื่อให้พวกเขามีโอกาสพัฒนาตนเองและช่วยส่งเสริมพัฒนาชุมชนในอนาคตอีกด้วย (พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์, 2563)

จิตอาสาเริ่มมีความสำคัญในประเทศไทยอย่างจริงจังภายหลังการเกิดกรณีพิบัติสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ในครั้งนั้นอาสาสมัครจำนวนมากหลังไหลจากทั่วประเทศและทั่วโลกเพื่อมาระดมความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดำเนินการกู้ศพทำความสะอาดในบริเวณชายทะเล 4 จังหวัดภาคใต้ การร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ (สันทกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธีราภรณ์, 2561) เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครและทำให้คนไทยได้หันกลับมาให้ความสำคัญกับความสามัคคี การมีส่วนร่วม และคุณธรรมว่าด้วยการให้ การสร้างคนให้มีจิตอาสาเป็นสิ่งที่สำคัญและมีผลต่อบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร สังคมชนบท สังคมเมือง และประเทศชาติอย่างมาก (หทัยภัทร ตั้งกุลลา และอัญญรัตน์ เชิงคำ, 2563) การส่งเสริมให้ประชาชนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม พร้อมทั้งรับผิดชอบต่อสมบัติสาธารณะ สามารถนำไปสู่การสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง จิตอาสา ซึ่งเป็นการให้และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แสดงถึงคุณค่าของการให้ที่มาจากความสุขในการช่วยเหลือและเห็นผู้อื่นมีความสุข การมีจิตอาสาไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรและเมตตาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการลดความสำคัญของอัตตา ช่วยให้บุคคลนั้นรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขที่ได้ส่งผลบวกไปยังผู้อื่น ดังนั้นการเน้นย้ำและส่งเสริมจิต

วิญญานแห่งการเป็นจิตอาสาในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน และเข้มแข็งอย่างแท้จริง (พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณฺโณ, 2566)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาจิตอาสาของคณะสงฆ์ ซึ่งการสร้างคนให้มีจิตอาสาที่มีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างมาก หากคณะสงฆ์สามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาจิตอาสาของพระสงฆ์ให้มีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อาสาดูแลรับผิดชอบช่วยเหลือสังคม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องก็จะลดลง และจะนำมาสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง พระสงฆ์จะมีคุณลักษณะจิตอาสาติดตัวแบบคงทนช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมต่อไป จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัดทุกวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็น ศูนย์กลางเชื่อมโยงสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในบริบทแห่งสังคมไทย สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอวิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คนได้ถูกเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จากการทำกิจกรรมจิตอาสาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยพระสงฆ์ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยผู้นำชุมชนและ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยผู้ที่เคยได้รับการ

ช่วยเหลือจากคณะสงฆ์ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระไตรปิฎก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในโครงการนี้ประกอบด้วยสองขั้นตอนหลัก

4.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดทำนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเพื่อสัมภาษณ์ การเตรียมการรวมถึงการศึกษาและจัดทำประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ การเตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบันทึกข้อมูล

4.2 ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นตอนนี้เริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างบรรยากาศที่สบายและเอื้อต่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังจะชี้แจงว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ เพื่อรักษาข้อมูลส่วนบุคคลและความเชื่อมั่นของผู้เข้าร่วมวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการดำเนินงานจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จุดแข็ง คือ การมีเครือข่ายกว้างขวาง ด้วยจำนวนวัดที่มีอยู่ทั่วจังหวัด ทำให้คณะสงฆ์สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีฐานศรัทธาที่มั่นคง ชาวจังหวัดมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น ทำให้การชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาทำได้ง่ายดาย จุดอ่อน คือ ขาดการวางแผนและการบริหารจัดการที่ดี ทำให้กิจกรรมขาดประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และขาดความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ทำให้

ประชาชนไม่ทราบและไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เต็มทั้งงาน โอกาส คือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น จัดหาอาหารและที่พักพิง การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โดยการจัดการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ การส่งเสริมสาธารณสุข เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาลอุพสุวรรณ์ คือ ขาดแคลนบุคลากร ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานจิตอาสาได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ขาดงบประมาณเพียงพอ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน ทศนคติของประชาชนบางส่วนที่ไม่เห็นความสำคัญของการทำงานจิตอาสา และอุปสรรคด้านความปลอดภัย เช่น การเสี่ยงติดโรคหรืออาการบาดเจ็บจากกิจกรรมต่าง ๆ หากไม่มีมาตรการป้องกันที่เหมาะสม

2. กระบวนการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยการปลูกฝังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับพระสงฆ์ผ่านการอบรมและเครือข่ายจิตอาสา การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาและยกย่องเชิดชูพระสงฆ์ที่มีจิตอาสา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจของพระสงฆ์ผ่านการอบรมด้านสุขภาพและกิจกรรมผ่อนคลาย การพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการมีจิตอาสา เช่น ทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม สร้างโอกาสให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจผ่านการยกย่องชมเชยและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของพระสงฆ์ในกิจกรรมจิตอาสา

3. วิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ด้านการทุ่มเทและอุทิศตน สร้างจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ผ่านการอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา และยกย่องเชิดชูพระสงฆ์ที่มีจิตอาสา
2. ด้านเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างบรรยากาศเปิดกว้างและส่งเสริมการทำงานร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับความสามารถและทักษะของแต่ละบุคคล ยอมรับและเคารพความแตกต่าง และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับหลักการนี้ พัฒนาทักษะและแนวทางปฏิบัติ และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
4. ด้านการลงมือกระทำ สร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของงานจิตอาสา พัฒนาทักษะและความรู้ บูรณาการงานจิตอาสาเข้ากับกิจกรรมของคณะสงฆ์ และสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมจิตอาสามีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จุดแข็ง ได้แก่ ความศรัทธาของประชาชน ซึ่งช่วยให้การจัดกิจกรรมจิตอาสาที่มีผู้เข้าร่วมมากขึ้น การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม คณะสงฆ์ยังมีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไข เช่น การกระจายกิจกรรมไปยังพื้นที่ชนบท การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง และการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครที่ยังน้อย แนวทางแก้ไขคือการกระจายกิจกรรมไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ คณะสงฆ์ยังมีโอกาสในการพัฒนางานจิตอาสา เช่น การจัดทำแผนงานและงบประมาณอย่างรอบคอบ การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร และทัศนคติของประชาชน จะช่วยให้การดำเนินงานจิตอาสามีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูไพศาลพัฒนคุณ (สมพร จิตบุญโณ) (2557) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในสี่ด้านหลัก ได้แก่ 1. การช่วยเหลือเกื้อกูล 2. งานการสาธารณประโยชน์ 3. งานการจัดการสาธารณสมบัติ และ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์ ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ปกติของวัด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่วัดดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่สภาพทั่วไปแสดงให้เห็นว่ายังมีความไม่เข้าใจจากชุมชนและสังคม เนื่องจากขาดความร่วมมือและปัญหาอุปสรรคหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านระบบงาน แผนงาน และโครงการที่ยังไม่ชัดเจน ปัญหาด้านคณะทำงานหรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ และปัญหาด้านการสื่อสารและการประสานงานที่มีผลต่อการให้บริการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัด

2. กระบวนการในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กระบวนการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการอบรมและประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงจิตอาสา กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้จิตอาสาเป็นวัฒนธรรมในสังคมผ่านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านการเตรียมความพร้อมควรส่งเสริมสุขภาพกายและใจ

ของคณะสงฆ์ พัฒนาทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับงานจิตอาสา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากนี้ ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระสงฆ์โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความดีงาม พัฒนาทักษะที่จำเป็น และสร้างประสบการณ์การทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง สุดท้าย ควรสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาสมคิด นาสีโล (2564) การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคัมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร พบว่า การวิจัยนี้สำรวจกระบวนการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนที่จัดทำโดยคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร โดยใช้แนวทางสังคัมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนและคณะสงฆ์มีการตอบรับที่ดีต่อวิธีการดำเนินงานในสี่ด้านหลัก ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดการสาธารณสมบัติ การส่งเสริมการศึกษา และการจัดการสาธารณประโยชน์การนำหลักสังคัมพัตถุมาใช้เป็นส่วนสนับสนุนในการดำเนินงานเหล่านี้ได้แสดงผลลัพธ์ที่เป็นบวก อย่างไรก็ตาม การวิจัยยังเผยให้เห็นจุดอ่อนในการบริหารซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงผ่านการใช้อำนาจความรู้ 3 ประการหลักจากระบบ POSDC ซึ่งรวมถึงการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งงาน (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ร่วมกับหลักสังคัมพัตถุ 4 ในการสนับสนุนการบริหารงานสงเคราะห์การบูรณาการเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่

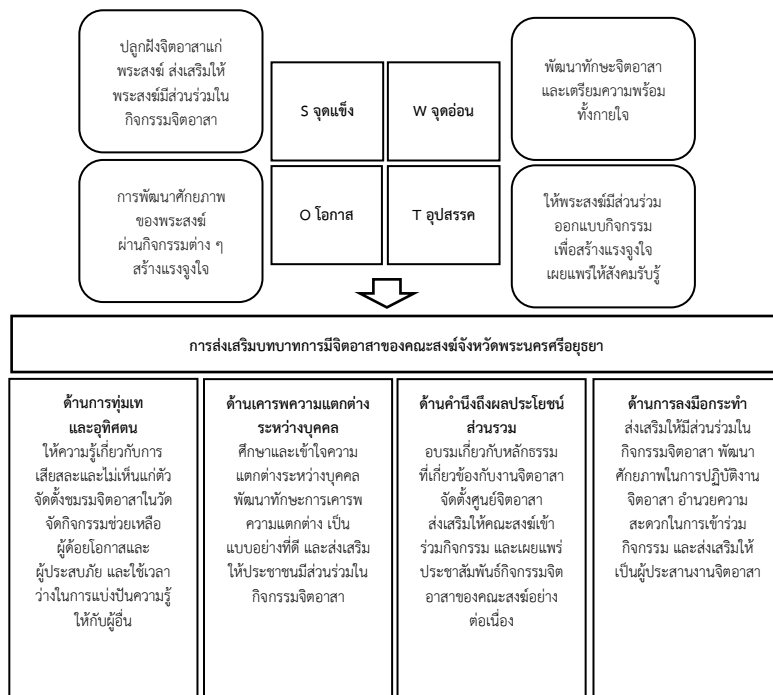
3. การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรเริ่มต้นด้วยการทุ่มเทและอุทิศตน โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว ส่งเสริมให้พระสงฆ์และสามเณรมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลาย และสร้างตัวอย่างที่ดีในการทุ่มเทและอุทิศตน แนวทางนี้จะช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างความสามัคคี และพัฒนาชุมชนและสังคม คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียสละ จัดตั้งชมรมจิตอาสาในวัด และจัดกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดำเนินแนวทางเหล่านี้จะเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจะทำให้พระสงฆ์และสามเณรมีจิตอาสาที่เข้มแข็งและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุทธ พุทธสโร) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมบทบาทจิตอาสาของพระสังฆาธิการในจังหวัดระยอง เริ่มจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาจิตอาสาให้ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาตนเองของพระสงฆ์การให้เป็นจิตอาสาที่ดีและการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมและการพัฒนาความสามัคคีในหมู่สงฆ์จะช่วยเสริมสร้างความเจริญและมั่นคง การตามทันเทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็วจะช่วยให้การพัฒนาจิตอาสาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้าย การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องจะช่วยเชื่อมโยงวัดกับชุมชนและส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กระบวนการในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ควรเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการอบรมและประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงจิตอาสาเข้ากับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้จิตอาสาเป็นวัฒนธรรมในสังคมผ่านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านการเตรียมความพร้อม ควรส่งเสริมสุขภาพกายและใจของคณะสงฆ์ พัฒนาทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับงานจิตอาสารวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากนี้ ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระสงฆ์โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความดีงาม พัฒนาทักษะที่จำเป็น และสร้างประสบการณ์การทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง สุดท้าย ควรสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การทุ่เมและอุทิศตน โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว ส่งเสริมให้พระสงฆ์และสามเณรมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลาย และสร้างตัวอย่างที่ดีในการทุ่เมและอุทิศตน แนวทางนี้จะช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างความสามัคคีและพัฒนาชุมชนและสังคม คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียสละ จัดตั้งชมรมจิตอาสาในวัด และจัดกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดำเนินแนวทางเหล่านี้้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจะทำให้พระสงฆ์และสามเณรมีจิตอาสาที่เข้มแข็งและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมให้คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับจิตอาสา โดยอาจจัดให้มีการอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจิตอาสา เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประสานงาน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น
2. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากชุมชนในการส่งเสริมจิตอาสา โดยอาจจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน และอาจจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ
3. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอให้มีการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมจิตอาสา โดยอาจจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรต่าง ๆ ในการส่งเสริม

กิจกรรมจิตอาสาของคณะสงฆ์ และอาจส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมจิตอาสา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการกำหนดนโยบายและแผนงานส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์อย่างชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้คณะสงฆ์ทุกระดับนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมจิตอาสาสำหรับพระสงฆ์และบุคลากรของวัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตอาสาและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ในการจัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถทำได้ผ่านการสำรวจความคิดเห็นในพื้นที่ เช่น เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ทางอีเมล เป็นต้น
2. ขยายขอบเขตของการศึกษาและการวิเคราะห์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ครอบคลุมและสะท้อนความต้องการและความสนใจของประชาชนในวงกว้าง
3. การใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงฤทัย สังข์ทอง. (2555). บทบาทของรัฐ ทุน แรงงานในกระแสโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาบันทึกความเข้าใจด้านแรงงานระหว่างเกาหลีใต้กับไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่มพฤกษ์*, 30(2), 79-96.
- พระครูไพศาลวัฒน์คุณ (สมพร จิตปัญโญ). (2557). *ประสิทธิผลการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดปทุมธานี* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณฺโณ. (2566). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญา* ฉบับที่ 5(1), 277-286.
- พระครูสังฆวิสุทธิดุณ (บุญยุท พุทฺธสโร). (2559). การพัฒนาจิตอาสาของพระสงฆ์ฆาธิการในจังหวัดระยอง (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณิพนิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสมคิด นาสีโล. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณิพนิติต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับทิมรักรักษ์. (2563). การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 20-38.
- เมธประจักษ์ เต็มกิจจรสุข และคณะ. (2563). รูปแบบเทคนิคการพูดสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(3), 870-881.
- วรวิชัย สุขาวะ และกฤตกมล อภิบาลศรี. (2567). ขอฟต์พาวเวอร์กับผู้บริหารจิตอาสาต้นแบบ. *วารสารปรัชญาประชาคม*, 2(1), 72-85.
- สันทกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร อธิภรณ์. (2561). การป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” ชุมชนรอบวัดประยูรวงศาาวาสวรวิหาร. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 11(1), 27-55.
- หทัยภัทร ตั้งกุลลา และอัญญรัตน์ เชิงคำ. (2563). รูปแบบการสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 1(1), 52-67.

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของ
การประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม*
INFORMATION TECHNOLOGY DEVELOPMENT FOR WATER MANAGEMENT
EFFICIENCY OF METROPOLITAN WATERWORKS AUTHORITY BY
INTEGRATION ACCORDING TO IDDHIPADADHAMMA

ณรงค์ศักดิ์ ทังทอง

Narongsak Thangthong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Narongsak6514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง 3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรมระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรของการประปานครหลวง 372 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรทาร์ ยามาเน่ สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับที่ความเชื่อมั่น 0.994 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารการประปานครหลวง นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์และพระพุทธศาสนา จำนวน 18 รูปหรือคน เลือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงอยู่ในระดับมาก 2. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 58.7 หลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกัน

ทำนายผันแปรได้ร้อยละ 70.6 3. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม มีแนวทางดังนี้ 1. ด้านคุณภาพของงาน การประปานครหลวงมีศักยภาพในการผลิตน้ำประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน วัสดุอุปกรณ์ได้มาตรฐาน 2. ด้านปริมาณของงาน การประปานครหลวงสามารถผลิตน้ำประปาเพียงพอกับความต้องการของประชาชน 3. ด้านเวลา การประปานครหลวงใช้เวลาผลิตน้ำประปาน้อยลง 4. ด้านค่าใช้จ่าย การประปานครหลวงใช้งบประมาณในการผลิตน้ำประปาน้อยลง

คำสำคัญ: การพัฒนา; เทคโนโลยีสารสนเทศ; ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ; การประปานครหลวง; หลักอิทธิบาทธรรม

Abstract

Objectives of this research article were: 1. to study the water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority, 2. to study the factors affecting the water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority and 3. to propose the information technology development for water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority by Integrating Iddhibadadhamma. The quantitative research, the sample consisted of 372 personnel of the Metropolitan Waterworks Authority, the sample size was determined by using the Taro Yamane's formula and using simple random sampling, the data were collected by using 5 rating scale questionnaires that had reliability value at 0.994. The data were analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression. The qualitative research, the key informants were 18 executives of the Metropolitan Waterworks Authority, academics in public administration and Buddhism purposefully selected. The data were collected by in-depth interviewing and analyzed by using content descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. The water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority was found that the water management efficiency, by overall was at high level. 2. The factors affecting the water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority was found that information technology development affected the water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority in every aspect with

statistically significant level at the 0.01 level and could together explain the Variation at 58.7 percent. Iddhipadadhamma affected the water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority in every aspect with statistically significant level at 0.01 l and could together explain the Variation at 70.6 percent. 3. Information technology development for water management efficiency of Metropolitan Waterworks Authority by Integrating Iddhibadadhamma was found that the result was an integration of information technology development with Iddhipadadhamma included 1. work quality aspect, the Metropolitan Waterworks Authority had the potential to produce clean tap water that met standards, 2. work quantity aspect, the Metropolitan Waterworks Authority could produce enough tap water to meet the needs of the people, 3. time aspect, Metropolitan Waterworks Authority Produced tap water by using less time to produce tap water and 4. budgeting aspect, the Metropolitan Waterworks Authority used less budget to produce tap water.

Keyword: Development; Information Technology; Water Management Efficiency; Metropolitan Waterworks Authority; Iddhipadadhamma

บทนำ

การประปานครหลวงเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่ผลิตและให้บริการเกี่ยวกับน้ำประปาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากลขององค์การอนามัยโลก การประปานครหลวงจัดเป็นหน่วยงานด้านสาธารณูปโภคที่มีความสำคัญต่อประชาชนเป็นอย่างยิ่ง (สยาม เกิดจรัส, 2560)

การประปานครหลวงได้มีการพัฒนาทั้งระบบการบริหารจัดการและการให้บริการ สร้างภาพลักษณ์ของการให้บริการที่ประชาชนพึงพอใจในเรื่องความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ตรวจสอบได้ รวมทั้งสร้างความมั่นใจในคุณภาพน้ำประปามีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถดื่มได้ทุกพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้เพิ่มศักยภาพของการทำงานในองค์กรให้เป็นที่ยอมรับของสากล จนได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต ISO 9002 ในโรงงานผลิตน้ำบางเขน และมีนโยบายจะจัดทำมาตรฐาน ISO 9002 ในงานบริการประชาชนที่สำนักงานประปาสาขาต่าง ๆ ต่อไปอีกด้วย โดยมีเป้าหมายของการดำเนินงานขององค์กรเป็นองค์กรชั้นนำที่ให้บริการงานประปา ที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของสังคม (การประปานครหลวง, 2565) จะเห็นได้ว่า การประปานครหลวงในยุคแรก ๆ ยังไม่มีการนำเอา

เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการและการบริการประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมและก้าวสู่การได้รับการยอมรับในประเทศและระดับนานาชาติของ ASEAN ปี พ.ศ. 2560-2565 ส่งมอบน้ำประปาปลอดภัยและพัฒนากระบวนการทำงานตามมาตรฐานสากล และในอนาคตจะก้าวสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (การประปานครหลวง, 2566)

การพัฒนางานองค์กรสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงนั้นก็ยังต้องอาศัยการพัฒนาคนและเทคโนโลยีโดย จะต้องมีการรองรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลง ที่ผ่านมามีปัญหาหลายอย่าง ในส่วนของระบบพบว่า ระบบงานสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ แม้ขยายบางส่วนไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของสายงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ยากต่อการดูแล บำรุงรักษา และการรักษาความปลอดภัย โครงสร้างบุคลากรและอัตรากำลังด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังไม่สอดคล้องและรองรับความต้องการใช้งานระบบสารสนเทศที่จะต้องพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามสายงานต่าง ๆ และไม่สามารถพัฒนาความเชี่ยวชาญและทักษะของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงขาดแรงจูงใจในการพัฒนาความเชี่ยวชาญและพัฒนาทักษะดิจิทัล เพื่อให้ได้รับการรับรองตามมาตรฐานสากลอีกทั้งยังเกิดปัญหาการซ้อนทับของพื้นที่ให้บริการในเขตรอยต่อระหว่างพื้นที่ของการประปาส่วนภูมิภาค (การประปานครหลวง, 2566) ดังนั้นการพัฒนางานองค์กรให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูงต้องพัฒนาที่เทคโนโลยีและบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบุคคลต้องพัฒนาทั้งกายและใจ โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เข้ามาประยุกต์ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพเนื่องจากหลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลผลิตขององค์กรได้ (พัทธัญญพร พิพิชรโรคนิ, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น หากมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกในเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของการประปานครหลวง โดยมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้ในกระบวนการพัฒนาต่อยอด จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้วยพิจารณาเห็นว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้หลักการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับบริบทและยุทธศาสตร์ของการประปานครหลวง โดยประยุกต์กับหลักอิทธิบาทธรรม จะส่งผลให้การบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถผลิตน้ำประปาที่มีคุณภาพเพื่อประชาชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรของการประปานครหลวง 5,314 คน (การประปานครหลวง, 2564)

2.2 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (สุวรีย์ สิริโกศาภิรมณ์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเป็นซึ่งเป็นผู้บริหารการประปานครหลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.994

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรของการประปานครหลวง จำนวน 372 ฉบับ และได้รับกลับมาจำนวน 372 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้การจัดบันทึก และบันทึกเสียง และนำมาถอดความสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง พบว่า บุคลากรมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ในภาพรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพของงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านปริมาณของงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง พบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 58.7 อิทธิบาท 4 ทำนายได้ร้อยละ 70.6 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.587	.073		6.217**	.000
การพัฒนากำลังคนและนวัตกรรม					
ดิจิทัลงานประปา (X11)	.172	.027	.205	6.351**	.000
การเป็นองค์กรดิจิทัลสาธารณะ					
งานประปา (X12)	.132	.041	.167	3.439**	.001

ตารางที่ 1 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ (ต่อ)

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.587	.073		6.217**	.000
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงระบบ					
นิเวศดิจิทัล (X13)	.171	.035	.187	4.913**	.000
การพัฒนาบริการดิจิทัล (X14)	.154	.031	.183	4.135**	.000
ส่งเสริมกลไกและขับเคลื่อนการบริหาร					
อย่างมี					
ธรรมาภิบาลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล					
(X15)	.533	.027	.616	20.049**	.000

Multiple R = .913^a R² = .833 Adjusted R² = .831 Std. Error = .24771

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 หลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปา นครหลวง

หลักอิทธิบาทธรรม	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.706	.109		6.477**	.000
ฉันทะ ความพอใจ (X21)	.293	.044	.333	6.639**	.000
วิริยะ ความเพียร (X22)	.186	.045	.233	4.179**	.000
จิตตะ เอาใจใส่ (X23)	.148	.046	.156	3.210**	.001
วิมังสา ไตร่ตรอง (X24)	.175	.037	.208	4.780**	.000

Multiple R = .828^a R² = .686 Adjusted R² = .682 Std. Error = .33931

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม เป็นการบูรณาการการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศกับหลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ดังนี้ 1. ด้านคุณภาพของงาน การประปานครหลวงมีศักยภาพในการผลิตน้ำประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน วัสดุอุปกรณ์ได้มาตรฐาน งานด้านต่าง ๆ บรรลุเป้าหมาย ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพ ประชาชนพึงพอใจกับการให้บริการ 2. ด้านปริมาณของงาน การประปานครหลวงสามารถผลิตน้ำประปาเพียงพอกับความต้องการของประชาชน สามารถให้บริการประชาชนได้จำนวนมากขึ้น มีศักยภาพในการผลิตน้ำประปามากขึ้น ได้รับผลตอบแทนมากขึ้น และงานสำเร็จตามเป้าหมายมากขึ้น 3. ด้านเวลา การประปานครหลวง ผลิตน้ำประปาโดยใช้เวลาในการผลิตน้ำประปาน้อยลง

สามารถให้บริการประชาชนได้เร็วขึ้น สามารถลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้ ประชาชนเข้าถึงบริการได้เร็วขึ้น และสามารถกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้ 4. ด้านค่าใช้จ่าย การประปานครหลวงใช้งบประมาณในการผลิตน้ำประปาน้อยลง สามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็นได้ สามารถใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ และสามารถตรวจสอบค่าใช้จ่ายได้ทุกขั้นตอน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของการประปานครหลวง โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการประปานครหลวงส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง คอยกำกับดูแลตรวจสอบการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่เสมอ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถสร้างบริการที่มีคุณภาพให้กับประชาชน และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้น้ำได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัตน์ ทัศคร (2556) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ และความต้องการเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการผลิตน้ำประปาของเทศบาลตำบลวังว่อน อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้ใช้น้ำมาความพึงพอใจในการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการการผลิตน้ำประปา ละยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรรัตน์ ชื่นประเสริฐสุข (2552) ที่ได้วิจัยเรื่อง การส่งมอบบริการสาธารณะแนวใหม่ของการประปานครหลวง พบว่า มีแนวทางในการดำเนินการคือการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในกระบวนการผลิต

การปฏิบัติการตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากบุคลากรมีความซื่อสัตย์และอดทนต่อการทำงาน และเสียสละอุทิศตนปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย ซึ่งในเชิงปฏิบัติหลักอิทธิบาทธรรมไม่ได้ใช้ได้แค่การประปานครหลวงเท่านั้น ยังสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการในองค์กรที่หลากหลายในลักษณะบูรณาการ เช่นงานวิจัยของธงชัย คล้ายแสง (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การบูรณาการอิทธิบาท 4 คือ 1. ใช้ฉันทะ ตัดสินใจ 2. ใช้วิริยะ ลงมือทำ 3. ใช้วิมังสา พิจารณาประเมินผล 4. ใช้จิตตะ ติดตามตรวจสอบ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ในภาพรวม พบว่า เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการประปานครหลวงมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการผลิตน้ำประปาเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอแก่ประชาชน จนสามารถผลิตน้ำประปาที่สะอาดมีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุด้วยระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า มีการพัฒนาคนให้มีความรู้ในสายที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาเครื่องมือและกระบวนการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชิษฐา โพธิประสิทธิ์ และคณะ (2559) ได้วิจัยเรื่อง ระบบแจ้งปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการประสานส่วนภูมิภาค พบว่า การแจ้งเตือนปัญหาด้านเทคโนโลยี คือนำใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการแจ้งเตือน ซึ่งสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่ส่งผล พบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติเทพ ภิญาเกษม (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของกรมชลประทานโดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม พบว่า กรมชลประทานมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำให้ได้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีความเกี่ยวเนื่องกัน

หลักอิทธิบาทธรรม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธัญพร พิพิชวรโกดิน (2563) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี พบว่า มีการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการเพิ่มผลผลิตของงานเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิเศษ กนตมโม (2564) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี พบว่า หลักอิทธิบาท 4 และการบริหารสมัยใหม่ส่งผลร่วมกันต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01)

3. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวงโดยประยุกต์ตามหลักอิทธิบาทธรรม ด้านคุณภาพของงานการประปานครหลวงมีศักยภาพในการผลิตน้ำประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน วัสดุอุปกรณ์ได้มาตรฐาน งานด้านต่าง ๆ บรรลุเป้าหมาย ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพ ประชาชนพึงพอใจกับการให้บริการ ซึ่งทั้งหมดเกิดจากการพัฒนาคุณภาพด้วยการพัฒนาคนให้มีความรู้ พัฒนางค์กรให้เป็นระบบ ทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้เร็ว มีปริมาณของงานเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือสามารถผลิตน้ำประปาเพียงพอกับความต้องการของประชาชน สามารถให้บริการประชาชนได้จำนวนมากขึ้น มีศักยภาพในการผลิตน้ำประปามากขึ้น ได้รับผลตอบแทนมากขึ้น และงานสำเร็จตามเป้าหมายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำพล ปุญญา (2559) ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการน้ำตามหลักพุทธวิธีของ

จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า พุทธวิถีกับการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดพิจิตร ใจความสำคัญคือ การบริหารองค์กรที่ดี การบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา การมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำ ผลสัมฤทธิ์ของงาน ซึ่งหมายถึงการดำเนินการให้งานบรรลุเป้าหมาย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งผลการวิจัยด้านเวลาแสดงให้เห็นว่า การประปานครหลวงผลิตน้ำประปาโดยใช้เวลาในการผลิตน้ำประปาน้อยลง สามารถให้บริการประชาชนได้เร็วขึ้นสามารถลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้ ประชาชนเข้าถึงบริการได้เร็วขึ้น และสามารถกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์กรมีความรู้จากการวิจัย ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ในเชิงปฏิบัติให้สามารถเห็นภาพของการนำไปปฏิบัติได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีรายละเอียดในเชิงปฏิบัติ คือ หลักการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 เป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ S = Staff การพัฒนากำลังคนและนวัตกรรมดิจิทัลงานประปา คือพัฒนากำลังคนและเทคโนโลยีให้ทันสมัย ให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุดในยุคปัจจุบัน O = Organization การเป็นองค์กรดิจิทัลงานสาธารณูปโภคประปา พัฒนางค์การมุ่งให้เป็นองค์กรดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ I = Infrastructure การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงระบบนิเวศดิจิทัล พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการประปาให้สอดคล้องกับการเป็นองค์กรแห่งดิจิทัล S = Service การพัฒนาการบริการดิจิทัล พัฒนาการให้บริการแบบดิจิทัลผ่านสมาโฟนและเว็บเบรเซอร์ และ G = Good Governance ส่งเสริมกลไกและขับเคลื่อนการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล บริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลมาเป็นเงื่อนไขเน้นความโปร่งใสความคุ้มค่า

2. หลักอิทธิบาท 4 ฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมให้บุคลากรรักงานประปา ยินดีเต็มใจให้บริการ วิริยะ ความเพียร ส่งเสริมบุคลากรให้มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่ จิตตะ เอาใจใส่ ส่งเสริมให้บุคลากรเอาใจใส่ในการทำงาน กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ วิมังสา ไตร่ตรอง ส่งเสริมให้บุคลากรทบทวนบทบาทของตนเองอยู่เสมอ ใช้วิจารณ์งานในการแก้ไขปัญหา

3. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ คือประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย คุณภาพของงาน คือคุณภาพของน้ำประปา คือน้ำประปามีคุณภาพสะอาดได้มาตรฐาน อุปกรณ์ในการจ่ายน้ำประปาได้มาตรฐาน ปริมาณของงาน คือปริมาณของน้ำประปา มีเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชน และสามารถให้บริการประชาชนได้มากขึ้น เวลา คือใช้เวลาในการผลิตน้ำลดลง สามารถบริการประชาชนเกี่ยวกับการประปาได้เร็วขึ้นกว่าเดิม และค่าใช้จ่าย คือใช้ค่าใช้จ่ายในการผลิตน้ำประปาน้อยลง สามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็นลงได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การประปานครหลวงควรกำหนดนโยบายที่เป็นการพัฒนากำลังคนและนวัตกรรมดิจิทัลงานประปา โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และพัฒนาในส่วน of โครงสร้างและระบบงานประปาดิจิทัล

2. การประปานครหลวงควรกำหนดนโยบายส่งเสริมกลไกและขับเคลื่อนการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้มีระบบและกลไกในการขับเคลื่อนงานของการประปานครหลวงด้วยธรรมาภิบาล

3. การประปานครหลวงควรกำหนดนโยบายที่เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการนำเอาหลักจิตตะ คือ เอาใจใส่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มีคุณต่อการบริหารจัดการและพัฒนาเทคโนโลยีการประปาขั้นสูง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การประปานครหลวงควรกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรด้านศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาขีดความสามารถด้านงานประปาทั้งวงจรการบริหารและวงจรที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย

2. การประปานครหลวงควรกำหนดมาตรการในการควบคุมการทำงานของบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาล เน้นที่ความคุ้มค่า นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาเป็นเงื่อนไขในการประเมินผลงาน และเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วย

3. การประปานครหลวงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านจิตใบบุคลากร โดยให้การฝึกอบรมในด้านจิตใปฏิเสธสัมพันธ์ และการประสานงาน ความเอาใจใส่ในการทำงานให้บุคลากรได้พัฒนาสมรรถนะในด้านเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้บุคลากรมีศักยภาพสูงขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการน้ำประปาของการประปานครหลวง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับประสิทธิผลในส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการน้ำประปาเกิดประสิทธิผลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำประปาของการประปานครหลวง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นเป้าหมายแนวทางดำเนินการและตัวชี้วัดของแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำประปาให้มีมาตรฐานและเพียงพอต่อการใช้เพื่ออุปโภคและบริโภค

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการน้ำของการประปานครหลวง เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการของนโยบายในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

การประปานครหลวง. (2560). *แผนปฏิบัติการดิจิทัล ของการประปานครหลวง พ.ศ. 2560-2565*. กรุงเทพฯ: การประปานครหลวง.

- _____. (2565). รายงานประจำปี 2564. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/AREVc>
- _____. (2565). ประวัติ/ภาระหน้าที่ของการประปานครหลวง. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/jFR5H>
- _____. (2566). แผนวิสาหกิจ กปน. ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: การประปานครหลวง.
- จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา. (2562). การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ดุขุณินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ (ดุขุณินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ ชื่นประเสริฐสุข. (2562). การส่งมอบบริการสาธารณะแนวใหม่ของการประปา นครหลวง. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 7(1), 1-14.
- พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง). (2564). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี (ดุขุณินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัทธัญญพร พิพิชรโกคิน. (2563). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี (ดุขุณินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ ทิศคร. (2556). การมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ และความต้องการเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการผลิตน้ำประปาของเทศบาลตำบลวังวัดดอน อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา, 10(50), 47-58.
- สยาม เกิดจรัส. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิภาพ การทำงานของบุคลากรการประปา นครหลวง. วารสารสุทธิปริทรรศน์, 31(98), 127.
- สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

- อดิเทพ ภิญญาเกษม. (2565). การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของกรมชลประทานโดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม (ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัญชิษฐา โพธิประสิทธิ์ และคณะ. (2559). ระบบแจ้งปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการประปาส่วนภูมิภาค. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 10(3), 81-90.
- อำพล ปุญญา. (2559). รูปแบบการบริหารจัดการน้ำตามหลักพุทธวิธีของจังหวัดพิจิตร (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

ADMINISTRATIVE MODEL OF MORALITY AND ETHICS TRAINING PROJECT FOR YOUTHS OF TEMPLES IN PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

พระครูปราการศีรวิรักษ์ (ประเสริฐ สัจจวโร)

Phrakru Prakankhirak (Prasert Saccavaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phrakruprakankhirak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. ศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ พระวิทยากร ผู้สนับสนุนโครงการ ข้าราชการ นักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ และเยาวชนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านคน คณะสงฆ์มีการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชน ด้านเงิน มีการมอบค่าตอบแทนให้พระธรรมวิทยากรด้านสิ่งของและสถานที่ มีการจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ด้านการจัดการ มีการบริหารจัดการโครงการในการฝึกอบรม 2. กระบวนการในการบริหารจัดการโครงการ 1. ด้านการวางแผน มีการร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นสำคัญ 2. ด้านการดำเนินงาน มีการจัดอบรมภายในและภายนอกองค์กร 3. ด้านการประเมินผล มีการวัดผลสำหรับการดำเนินงานหรือโครงการ 4. ด้านการปรับปรุง มีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการอบรม

*Received July 30, 2024; Revised August 26, 2024; Accepted August 28, 2024

3.รูปแบบการบริหารจัดการโครงการ 1. ขั้นตอนการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน 2. ขั้นตอนการเตรียมโครงการ ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3. ขั้นตอนการปฏิบัติและควบคุมโครงการ มีการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินผลว่าตรงตามเป้าหมายหรือไม่ 4. ขั้นตอนการปิดโครงการ มีการสรุปผลการดำเนินงานของโครงการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

คำสำคัญ: การอบรม; คุณธรรมจริยธรรม; เยาวชน

Abstract

This research aimed: 1. To study the general conditions 2. To study the process 3. To present the management model of morality and ethics training project for youth of monasteries in Prachuap Khiri Khan Province. The research method was qualitative. The key informants were the Sangha chief, the lecturer, the project supporter, the civil servant, the Buddhist management scholar, and the youth participants in the project, totaling 25 monks and people, and the focus group discussion, totaling 10 monks or people. The research instruments were in-depth interview script and focus group discussions script. Data were analyzed by descriptive content interpretation and summarized in an essay.

The research results were as follows: 1. The general conditions of the management of the morality and ethics training project for youth of monasteries in Prachuap Khiri Khan Province: In terms of people, the Sangha provided morality and ethics training to the youth. In terms of money, the Sangha provided compensation to the lecturer. In terms of things and places, the Sangha provided necessary media and equipment for lecturing on various activities. In terms of management, the Sangha managed the project in the training, focusing on planning and scheduling. 2. The process of project management included: 1. Planning; cooperation of all parties was important in planning and policy creation. 2. Operation; Organized internal and external training, develop online courses, and create an organizational culture that supports values and ethics. 3. Evaluation; Measure results for operations or projects. 4 Improvement: Improve and amend the training process. 3. Project management model consisted of: 1. Planning process: Set clear objectives

and goals. 2 Project preparation process: Meet with stakeholders, define project scope. 3. Project implementation and control process; Check suitability and evaluate whether the results are in line with the goals and make appropriate adjustments or corrections. 4. Project closing process; Summarize the project performance, analyze strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles, and extract lessons learned from the morality training project.

Keyword: Training; Morality and Ethics; Youth

บทนำ

แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางของวัดในบางเรื่องอาจจะลดลง แต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่โดยเฉพาะวัดในเขตภูมิภาค บทบาทของวัดยังคงมีความเข้มข้นอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ (กรมการศาสนา, 2553) ทั้งนี้ในบริบทของพื้นที่เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (มหานิกาย) มีจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนอยู่เป็นเนืองนิตย์ แต่ที่โดดเด่นปรากฏมีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1. วัดทางสาย ซึ่งเป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 9 ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. วัดกุยบุรี ซึ่งเป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3. วัดด่านสิงขร ซึ่งเป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจุบันพบว่า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 6 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ยิ่งโตยิ่งลด พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สอง จะเป็นพฤติกรรมที่ยิ่งโตยิ่งเพิ่ม พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เที่ยวกลางคืน พุดโทรศัพท์ โตเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเทอร์เน็ต (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ, 2551) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันจึงมีมากมาย อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กหนีโรงเรียน การคบเพื่อนชั่ว ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง ฉะนั้น หากเยาวชนไม่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมอาจพลาดพลั้งไปทำความชั่วสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวมได้อย่างไรก็ตาม การจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในปัจจุบัน ก็ยังคงประสบปัญหา ได้แก่ พระสงฆ์ผู้อบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ขาดทักษะและประสบการณ์ มุมมอง

และทัศนคติที่ไม่ดีของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ความพร้อมของสถานที่จัดอบรม คุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนยังไม่มี ความครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป (พระอลงกรณ์ กนตวณโณ, 2564) อีกทั้ง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการดำเนินงานจัดการโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชน ได้แก่ กำหนดเวลาทำกิจกรรมไม่ชัดเจน เติมนิจกรรมน้อยไป แบ่งเวลา ไม่เหมาะสม บางกิจกรรมใช้เวลาไม่เท่ากัน เวลานั่งสมาธิวิพากษ์ใช้เสียงบรรยายซึ่งเสียงนั้น รบกวนสมาธิ จิตไม่อยู่ในอารมณ์กรรมฐาน นั่งอบรมนานไปเมื่อย ระดับความรู้ ความสามารถของผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนไม่เท่ากัน และเยาวชนจำนวนมากไม่มีโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่น กิจกรรมเสวนาธรรม กิจกรรมเดิน จักรงกรรมเพื่อสุขภาพ กิจกรรมต้นไม้พูดได้ กิจกรรมนั่งสมาธิโครงการค่ายพุทธบุตร เป็นต้น (พระปลัดนิคม กตปญโญ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมี ความสนใจงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชน จึงประสงค์ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ พระวิทยากร ผู้สนับสนุนโครงการ ข้าราชการ นักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ และเยาวชนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 25

รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาเป็นเชิงพรรณนาและความถี่ของข้อมูลการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาเสนอองค์ความรู้ต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคน (Man) พบว่า การอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีและสร้างสังคมที่มีคุณค่า การใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่ออบรมมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่คุณธรรมและจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสอนและสร้างพื้นฐานทางจิตใจให้เยาวชน การจัดการโรงเรียนและการอบรมควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและการจัดการเวลาให้เหมาะสม และการเลือกบุคคลที่เหมาะสมในการสอนและบทบาทต่าง ๆ เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีในการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณธรรมในเยาวชน 2. ด้านเงิน (Money) พบว่า การมอบค่าตอบแทนให้พระธรรมวิทยากรในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถสนับสนุนและช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อย่างเช่น ค่าเดินทาง การกำหนดค่าตอบแทนเหมาะสมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการฝึกอบรมคุณธรรม และการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดเป้าหมายการเงินช่วยให้การจัดการอบรมมีทิศทางทางการเงินชัดเจน การบริหารการเงินไม่เพียงแค่การจัดการในปัจจุบัน แต่ยังเป็นการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในอนาคต 3. ด้านสิ่งของและสถานที่ (Materials) พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรม โดยการจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นตามความต้องการของพระธรรมวิทยากรในการบรรยายกิจกรรมต่าง ๆ การจัดสถานที่อบรมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น ใช้ห้องประชุมหรือศาลาการเปรียญของวัด การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียน เช่น การใช้คลิปวิดีโอหรือภาพถ่าย และการจัดการดูแลวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อรักษาสภาพและยืดอายุการใช้งาน เช่น การจัดเก็บวัสดุและ

อุปกรณ์อย่างเรียบง่าย รวมถึงมีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการ 4. ด้านการจัดการ (Management) พบว่า การบริหารจัดการโครงการในการฝึกอบรมเน้นการวางแผนและการจัดทำกำหนดการเพื่อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คลิปวิดีโอ เพื่อกระตุ้นความสนใจและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการโครงการต้องใช้ทรัพยากรและเทคนิคการบริหารที่เหมาะสม และการสร้างนโยบายและกฎระเบียบที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนช่วยให้นักเรียนและบุคลากรพัฒนาการทั้งด้านทักษะและคุณภาพชีวิตในอนาคตได้ดีขึ้น

2. กระบวนการในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1. ด้านการวางแผน (Plan) การวางแผนและบริหารจัดการโครงการอบรมเป็นสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม การร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นสำคัญในการวางแผนและสร้างนโยบาย เพื่อสร้างองค์กรที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้ การวางแผนยังช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีผลสำเร็จในระยะยาว การทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้าใจและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนเป็นก้าวแรกสู่ความสำเร็จในการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้การอบรมมีผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในระยะยาว 2. ด้านการดำเนินงาน (Do) การฝึกอบรมเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีและความรับผิดชอบในการดำเนินงาน การดำเนินงานฝึกอบรมสามารถทำได้ผ่านหลายวิธี เช่น การจัดอบรมภายในและภายนอกองค์กร การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนค่านิยมและจริยธรรม โครงการฝึกอบรมควรมีเป้าหมายชัดเจนและการวัดผลเพื่อให้แน่ใจว่ามีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรได้อย่างเต็มที่ 3. ด้านการประเมินผล (Check) การประเมินผล (Check) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการวัดผลสำหรับการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความสอดคล้องของงานกับเป้าหมายหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการประเมินผลนั้นมักจะใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่หลากหลาย เช่น แบบฟอร์มการประเมิน การสัมภาษณ์ หรือการสำรวจข้อมูลช่วยให้ทีมงานหรือผู้ดูแลโครงการสามารถทราบถึงความก้าวหน้า ประสิทธิภาพ และข้อบกพร่องของงาน ทำให้สามารถปรับปรุงและปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม 4. ด้านการปรับปรุง (Act) การปรับปรุง (Act) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานหรือ

การจัดโครงการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นโดยใช้ข้อมูลมาทำการปรับปรุงในกระบวนการ การเพิ่มประสิทธิภาพ การปรับปรุงไม่ใช่เพียงแค่การแก้ไขปัญหา แต่ยังเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาและเติบโตในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1. ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการวางแผนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการและดำเนินงานในหลาย ๆ ด้าน เช่น ธุรกิจ การศึกษา หรือชีวิตส่วนตัว การระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนในทีมเข้าใจและมุ่งมั่นในการทำงานสู่เป้าหมายเดียวกัน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่มีอยู่โดยใช้ข้อมูลและข้อสรุปเพื่อให้สามารถตัดสินใจในการวางแผนอย่างมีเหตุผล การดำเนินการตามแผนและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและปรับเปลี่ยนแผนต่อไปตามความเหมาะสม 2. ขั้นตอนการเตรียมโครงการ ขั้นตอนการเตรียมโครงการมักมีหลายขั้นตอนตามลำดับที่เฉพาะตัวของโครงการนั้น ๆ การศึกษาและเข้าใจความต้องการของโครงการ เช่น วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้อง การระบุขอบเขตของโครงการ เพื่อกำหนดขอบเขตของงานที่จำเป็นต้องทำ การกำหนดและวางแผนกิจกรรมที่ต้องทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ต้องใช้ในการดำเนินโครงการ การระบุและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น บุคคล วัสดุ และเครื่องมือ การตรวจสอบและปรับปรุงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้โครงการเป็นไปตามแผนการดำเนินงานและประสบความสำเร็จ 3. ขั้นตอนการปฏิบัติและควบคุมโครงการ การปฏิบัติและควบคุมโครงการเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้โครงการดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เหมาะสม จัดทำแผนโครงการที่รอบคอบและเป็นระเบียบ เน้นกำหนดเป้าหมายย่อย และกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความคืบหน้าเปรียบเทียบกับแผนต้นทาง และประเมินผลลัพธ์ว่าตรงตามเป้าหมายหรือไม่ และทำการปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสม สรุปประสบการณ์และเรียนรู้ที่ได้รับจากโครงการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโครงการอื่นในอนาคต 4. ขั้นตอนการปิดโครงการ การปิดโครงการเป็นขั้นสุดท้ายและสำคัญในการบริหารโครงการ เป็นโอกาสในการสรุปผลลัพธ์ และเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อปรับปรุงในโครงการอื่นในอนาคต ขั้นตอนการปิดโครงการควรครอบคลุมการสรุปผลลัพธ์ และการเผยแพร่ข้อมูลสำหรับการพัฒนาต่อไป ทำให้ทุกคนเข้าใจถึงขั้นตอนและสิ่งที่ต้องทำเพื่อให้โครงการปิดได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

การปิดโครงการยังเป็นโอกาสที่ดีในการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ และสร้างแรงบันดาลใจสำหรับโครงการอื่นในอนาคตด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อภิปรายได้ว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านคน (Man) การอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีและสร้างสังคมที่มีคุณค่า การใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่ออบรมมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่คุณธรรมและจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านเงิน (Money) การมอบค่าตอบแทนให้พระธรรมวิทยากรในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถสนับสนุนและช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อย่างเช่น ค่าเดินทาง ด้านสิ่งของและสถานที่ (Materials) สิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรม โดยการจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นตามความต้องการของพระธรรมวิทยากรในการบรรยายกิจกรรมต่าง ๆ การจัดสถานที่อบรมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น ใช้ห้องประชุมหรือศาลาการเปรียญของวัด ด้านการจัดการ (Management) การบริหารจัดการโครงการในการฝึกอบรมเน้นการวางแผนและการจัดทำกำหนดการเพื่อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คลิปวิดีโอ เพื่อกระตุ้นความสนใจและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการโครงการต้องใช้ทรัพยากรและเทคนิคการบริหารที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีณภิรมย์ กิตติธโร) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี มีดังนี้คือ 1. ด้านบุคลากร สภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรีมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นสภาขึ้นมามีคณะกรรมการบริหารและมีสมาชิกสภาที่เป็นพระนักเผยแผ่แผนกต่าง ๆ รวมอยู่ในสภาพระนักเผยแผ่ จังหวัดเพชรบุรี 2. ด้านงบประมาณของสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี สภาพระนักเผยแผ่ จังหวัดเพชรบุรี มีงบประมาณจากผู้มีศรัทธาทั่วไป คณะสงฆ์ร่วมกันจัดตั้งกองทุนด้วยการทอดผ้าป่า 3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ของสภาพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดเพชรบุรี พระนักเผยแผ่อาศัยวัสดุที่มีอยู่ภายในวัด และมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเพชรบุรี คลื่น FM 95.75 MHz 4. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการสภา พระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี 5. ด้านการบริหารจัดการ ต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดนิคม กตปญโญ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนต้นแบบ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคณะสงฆ์จังหวัด

สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเยาวชนต้นแบบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยค่ายคุณธรรม ต้องมีการบริหารจัดการทั้งผู้ให้การอบรมและผู้รับการอบรม อย่างเป็นกระบวนการ โดยใช้หลักทฤษฎี 4M ในการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อออกแบบเนื้อหาหลักสูตรอบรม การจัดกิจกรรมการอบรม และการใช้สื่อการสอนในการอบรม

2. กระบวนการในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อภิปรายได้ว่า กระบวนการในการบริหารจัดการโครงการ อบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวางแผน (Plan) การวางแผนและบริหารจัดการโครงการอบรมเป็นสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพและเหมาะสม การร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นสำคัญในการวางแผนและสร้าง นโยบาย ด้านการดำเนินงาน (Do) การดำเนินงานฝึกอบรมสามารถทำได้ผ่านหลายวิธี เช่น การจัดอบรมภายในและภายนอกองค์กร การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ และการสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนค่านิยมและจริยธรรมด้านการประเมิณผล (Check) การประเมิณผล (Check) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการวัดผลสำหรับการดำเนินงานหรือ โครงการต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และ ความสอดคล้องของงานกับเป้าหมายหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้านการปรับปรุง (Act) การปรับปรุง (Act) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานหรือการจัด โครงการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และพัฒนาการดำเนินงาน ให้ดียิ่งขึ้นโดยใช้ข้อมูลมาทำการปรับปรุงในกระบวนการ สอดคล้องกับเสกสรรค์ สนวา และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินแผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาร่างภาวะ ผู้นำเพื่อการประกันคุณภาพของนักศึกษาคณะนิติรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดกิจกรรมนักศึกษาควรมุ่งเน้นการดำเนินการในลักษณะ 1. เน้นการจัดกิจกรรมควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2. เน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่เป็น ทีมงานสโสมสรนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบกิจกรรมและดำเนินกิจกรรม ได้อย่างอิสระ และ 3. เน้นให้นักศึกษาออกไปศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเป็นการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนนทกิจโกศล (สิริชัย สิริชัย) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด นนทบุรีด้านการวางแผน มีการวางแผนดำเนินการ วางแผนบุคลากร วางแผนด้าน งบประมาณ วางแผนสร้างเครือข่าย และวางแผนด้านวัสดุ ด้านการปฏิบัติตามแผน มีการ ปฏิบัติตามแผนซึ่งเป็นแม่บท เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้านการตรวจสอบ มีการตรวจสอบ

กระบวนการทำงาน ตรวจสอบและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และตรวจสอบความโปร่งใส ด้านการปรับปรุงแก้ไข มีการปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่อง ปรับปรุงพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพ และปรับปรุงมาตรฐาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปรีชา เขมนนโท (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แนวทางการบริหารเครือข่ายต้องจัดการประชุมพูดคุยปรึกษาหารือร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อวางแผนร่วมกันการบริหารจัดการงาน 5 ด้าน 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการจัดองค์กร 3. ด้านบุคลากร 4. ด้านอำนวยการ 5. ด้านการกำกับดูแล

3. รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อภิปรายได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการวางแผนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการและดำเนินงานในหลาย ๆ ด้าน เช่น ธุรกิจ การศึกษา หรือชีวิตส่วนตัว การระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนในทีมเข้าใจและมุ่งมั่นในการทำงานสู่เป้าหมายเดียวกัน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่มีอยู่โดยใช้ข้อมูลและข้อสรุปเพื่อให้สามารถตัดสินใจในการวางแผนอย่างมีเหตุผล การดำเนินการตามแผนและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและปรับเปลี่ยนแผนต่อไปตามความเหมาะสม ขั้นตอนการเตรียมโครงการ ขั้นตอนการเตรียมโครงการมักมีหลายขั้นตอนตามลำดับที่เฉพาะตัวของโครงการนั้น ๆ การศึกษาและเข้าใจความต้องการของโครงการ เช่น วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้อง การระบุขอบเขตของโครงการ เพื่อกำหนดขอบเขตของงานที่จำเป็นต้องทำ การกำหนดและวางแผนกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ต้องใช้ในการดำเนินโครงการ การระบุและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น บุคคล วัสดุ และเครื่องมือ การตรวจสอบและปรับปรุงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้โครงการเป็นไปตามแผนการดำเนินงานและประสบความสำเร็จ ขั้นตอนการปฏิบัติและควบคุมโครงการ การปฏิบัติและควบคุมโครงการเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้โครงการดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เหมาะสม จัดทำแผนโครงการที่รอบคอบและเป็นระเบียบ เน้นกำหนดเป้าหมายย่อย และกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความคืบหน้าเปรียบเทียบกับแผนต้นทาง และประเมินผลลัพธ์ว่าตรงตามเป้าหมายหรือไม่ และทำการปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระครูขันตยาภิรักษ์ (บรรยง ปุญญโณ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การวางแผนหน่วยงานควรจะทำให้การสนับสนุนคณะสงฆ์ในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาอย่างต่อเนื่องการวางแผนการพัฒนาจัดเนื้อหาหลักสูตรสื่อการเรียนรู้ต้องมีการพัฒนาจัดสถานศึกษามีสื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้จะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ลดจนให้สื่อการเรียนรู้ได้ตระหนักในคุณค่าของตนที่มีต่อองค์การ รวมถึงจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอนเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การจัดกิจกรรมการวางแผนการจัดกิจกรรมต้องมีการพัฒนาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมอาจารย์ส่งผลช่วยให้ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบช่วยให้ครูอาจารย์ก้าวทันต่อการเจริญก้าวหน้าของโลกในยุคการวัดและประเมินผลการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ปัญหาชีวิตการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัด
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ รูปแบบการจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต้องมีการ

เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการ การจัดงบประมาณรวมถึง อุปกรณ์ สถานที่ในการจัดการอบรม ต้องมีการจัดการ ให้เป็นขั้นตอน โดยการวางแผนโครงการ ในการอบรม การเตรียมโครงการ การปฏิบัติและควบคุม และปิดโครงการ ให้เป็นระบบ ซึ่งสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้รูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผน การวางแผนช่วยให้การบริหารจัดการในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนหลักของการวางแผนประกอบด้วยการระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนการวางแผนอย่างเหมาะสมช่วยให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตามความเหมาะสมการวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนการเตรียมโครงการ วิเคราะห์ความต้องการ เช่น วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ กำหนดขอบเขตของโครงการจำเป็นต้องดำเนินการ กำหนดและวางแผนกิจกรรมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ

ขั้นตอนการปฏิบัติและควบคุมโครงการ การเตรียมคู่มือปฏิบัติช่วยเพิ่มความเข้าใจและความชัดเจนในการทำงาน ผู้บริหารเป็นตัวกลางในการประสานงานและแก้ไขปัญหาของโครงการ การสื่อสารชัดเจนและการวางแผนในการบริหารโครงการ เลือกบุคคลที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานโครงการ

ขั้นตอนการปิดโครงการ การปิดโครงการเป็นขั้นสุดท้ายและสำคัญในการบริหารโครงการการสรุปผลลัพธ์และเรียนรู้จากผลการดำเนินงานโครงการ ขั้นตอนการปิดโครงการควรครอบคลุมการสรุปผลลัพธ์และการเผยแพร่ข้อมูล การปิดโครงการสรุปข้อมูลนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. การจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการอบรม ควรมีการจัดหาให้พร้อมในการอบรม เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่พระธรรมวิทยากร
3. ควรกำหนดระยะเวลาการอบรมและสถานที่ในการอบรม พร้อมทั้งจัดที่พักให้นักเรียนที่เข้ารับการอบรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารโรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีการประชุมวางแผนในการจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม
2. พระธรรมวิทยากรที่มาอบรม ต้องมีความรู้ในการอบรม สามารถชักจูงใจให้ผู้เข้าอบรมสนใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ขาด
3. จัดสถานที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ และสถานที่ประชุมอบรม ให้มีความพร้อมรองรับผู้เข้าอบรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่จังหวัดอื่น
2. ควรศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่จังหวัดอื่น
3. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในพื้นที่จังหวัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2553). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศาสนา.
- พระครูขันตยาภิรักษ์ (บวรยง ปุญญโณ). (2562). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัด (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูนนทกิจโกศล (สิริชัย สิริชัย). (2563). *รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนนทบุรี (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตติธโร). (2561). *รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี (ดุสิตพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระปลัดนิคม กตปญโญ. (นำชม). (2564). *การพัฒนาเยาวชนต้นแบบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี* (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุष्ฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2565). *การพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(3), 255-307.
- พระมหาปรีชา เขมนนโท. (2562). *การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุष्ฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุष्ฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอลงกรณ์ กนตวณฺโณ. (2564). *ประสิทธิภาพการจัดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของคณะสงฆ์อำเภอเมืองเพชรบุรี*. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 4(1), 59-56.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ. (2551). *หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่น เพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.
- เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2565). *การประเมินแผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษารสร้างภาวะผู้นำเพื่อการประกันคุณภาพของนักศึกษาคณะนิติรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 42-54.

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี*

DHAMMA EDUCATION TEACHING AND LEARNING MODEL IN THE NEW
NORMAL OF THE SANGHA OF RATCHABURI PROVINCE

พระศักดิ์จรินทร์ ฐิตส่วโร, พระครูสุตวุฒิคุณบัณฑิต (สุนันท์ สุนนโท)

Phra Sakcharin Thitasangvaro, Phrakhru Sutawuttikhunbudit (Sunan Sunandho)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sakcharin77@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไป 2. ศึกษาองค์ประกอบ 3. นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน เครื่องมือในการทำวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา สรุปเป็นความเรียง และการวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถาม กับ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 314 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลมาทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านบุคคล มีจัดการประชุมวางแผนการเรียนการสอน ด้านการเงิน มีการจัดการงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษา ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีการเลือกใช้ อุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสม ด้านการจัดการ มีการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2. องค์ประกอบในการเรียนการสอนธรรมศึกษา ด้านเทคโนโลยี มีการใช้เทคโนโลยีในการสอนธรรมศึกษา ด้านทักษะการสื่อสาร มีการสื่อสารในการเรียนการสอนสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนุกสนาน ด้านสื่อการเรียนออนไลน์ มีการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการศึกษา ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่มีความสนใจเดียวกัน 3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์

จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และคณะสงฆ์มีการวางแผนพัฒนาบุคลากร ในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล การใช้อุปกรณ์สื่อสารใช้ในการเรียนการสอนทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้น มีงบประมาณในการพัฒนาด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ: รูปแบบ; ธรรมศึกษา; ยุคปกติวิถีใหม่

Abstract

This research aimed: 1. To study the general conditions 2. To study the components 3. To present the teaching model of Dhamma studies in the new normal era of the Sangha of Ratchaburi Province, conducted by the mixed research methods. The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing 18 key informants. The research tools were interviews script and focus group discussions form Data were analyzed by descriptive content interpretation and summarized into essays. The quantitative research, data were collected from 314 samples who were secondary school students in Ratchaburi Province. Data were collected from questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The data were used in focus group discussions with 10 experts.

The results of the research were found that: 1. The general conditions of Dhamma studies teaching of the Sangha of Ratchaburi Province In terms of personnel, there were meetings to plan teaching and learning. In terms of finance, there was a budget management to support educational development. In terms of materials and equipment, appropriate teaching equipment and media were selected. In terms of management, a variety of teaching techniques were used. 2. Components of Dhamma studies teaching in terms of technology, technology was used in teaching Dhamma studies. In terms of communication skills, communication in teaching and learning created a friendly and fun atmosphere. In terms of online learning media There was integration of technology into education. In terms of learning networks, technology was used to connect groups of people with the same interests. 3. The format for teaching Dhamma studies in the new normal era

of the Ratchaburi Provincial Sangha, overall, was at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect and the Sangha had a plan to develop personnel in the changes that occur in the digital age. The use of communication devices in teaching made it more interesting. There was a budget for developing various aspects.

Keyword: Model, Dhamma Studies, In the New Normal Era

บทนำ

ปัจจุบัน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จึงมีหลักสูตร คือ 1. หลักสูตรนักธรรมจัดสำหรับพระสงฆ์ สามเณร แบ่งออกเป็น นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก และ 2. หลักสูตรธรรมศึกษา จัดสำหรับคฤหัสถ์ แบ่งออกเป็น ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และ ธรรมศึกษาชั้นเอก (กรมการศาสนา, 2540) ทั้งนี้ ในส่วนของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี (มหานิกาย) ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตามความแห่งคำสั่งของมหาเถรสมาคม เรื่อง ให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. 2528 ที่กำหนดให้เจ้าอาวาสและเจ้าคณะผู้ปกครองร่วมกันเป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่ภิกษุสามเณร (กรมการศาสนา, 2528)

อีกทั้งพบว่า ยังขาดการสนับสนุนการฝึกอบรมหลักสูตรครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ขาดการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับกลุ่มเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (สุเชาว์พลอยชุม, 2543) เพื่อให้เนื้อหาหลักสูตรครอบคลุมทุกชั้นเรียน มีเวลาในการเรียนที่เหมาะสม มีความเป็นเอกภาพในการวัดผลและประเมินผลผู้เรียน และขาดการประสานงานที่ดีระหว่างพระสงฆ์ ผู้บริหารสถานศึกษา และมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังพบปัญหาต่าง ๆ อีกนานับประการ (พระมหาเสนอ กุศลจิตโต และพระมหาสมบัติ ธนปญโญ, 2558)

หากปัญหาดังกล่าวข้างต้นไม่ได้รับการแก้ไขจะทำให้การจัดการศึกษาธรรมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ทำให้ผู้สนใจศึกษาธรรมศึกษาลดน้อยลง คุณธรรมจริยธรรมของเด็กลดน้อยลงตามไปด้วยอันจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทยตามมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเรียนการสอนธรรมศึกษาเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบในการเรียนการสอนธรรมศึกษามีอะไรบ้าง และรูปแบบการเรียนการสอนธรรมศึกษาควรเป็นอย่างไร เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นถูกแก้ไขให้ลดน้อยลงหรือบรรเทา

อันจะส่งผลทำให้เยาวชน นักเรียน และผู้สนใจศึกษาศาสนธรรมศึกษา พัฒนาให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 314 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 185 คน โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, 2561)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการเจ้าคณะปกครอง พระสงฆ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้าราชการและตัวแทนประชาชนในจังหวัดราชบุรีและนักวิชาการ ทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคนและ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาเป็นเชิงพรรณนาและค่าเฉลี่ยของข้อมูลการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย แล้วจึงนำผลการวิจัยเสนอการสนทนากลุ่มเฉพาะกับกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

1. ด้านบุคคล พบว่า ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการสร้างแผนการเรียนรู้ รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนมีจัดการประชุมเพื่อวางแผนการเรียนการสอนระยะยาวและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การอบรมและฝึกฝนช่วยเสริมสร้างความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ด้วยการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ บุคลากรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพได้ 2. ด้านการเงิน พบว่า การจัดการงบประมาณสำหรับการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญ ไม่ได้เป็นเพียงการจัดสรรเงินทุนสำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกำหนดเป้าหมายและสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาครู และการลงทุนในเทคโนโลยีการศึกษา 3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า การใช้อุปกรณ์การศึกษาที่เหมาะสมและการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้งานเป็นสิ่งสำคัญ การเลือกใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และบทเรียนช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยเพิ่มความเข้าใจและสนใจในการเรียน และช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน 4. ด้านการจัดการ พบว่า การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาสำคัญเพราะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ และทักษะการเรียนรู้ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

2. องค์ประกอบในการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี 1. ด้านเทคโนโลยี พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีในการสอนธรรมศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงนักเรียนได้ง่าย สร้างความสนใจในหลักธรรม และเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ 2. ด้านทักษะการสื่อสาร พบว่า การสื่อสารในการเรียนการสอนยังต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนุกสนาน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสนใจและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ 3. ด้านสื่อการเรียนออนไลน์ พบว่า มีการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการศึกษาช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบที่มีส่วนร่วมและเป็นรายบุคคลมากขึ้น ทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ดีขึ้น การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาในการสอนช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและ

เป็นรายบุคคลมากขึ้น 4. ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า การเรียนรู้เปิดโอกาสให้ทุกคนผ่านการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่มีความสนใจเดียวกัน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันผสมความรู้เดิมและวิทยาการสมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจหลายมิติ

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยโดยมีฐานจากแนวคิดทฤษฎีของวรเดช จันทรศร (2541) ดังนี้ 1. ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า มีการประเมินสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ วิธีการที่ใช้ในการประเมินสภาพแวดล้อมรวมถึงการสำรวจสถานที่เรียน การรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนและบุคลากร 2. ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าในการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ครูและผู้เกี่ยวข้องต้องใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการสอน เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า มีการใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย สามารถปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจถึงความก้าวหน้าของนักเรียน แต่ยังช่วยให้เข้าใจถึงความสำเร็จของกระบวนการเรียนการสอนในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมและการทำงานในอนาคต 4. ด้านการประเมินผลผลิต พบว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}=3.73$, $S.D.=0.61$) รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินกระบวนการ ($\bar{X}=3.72$, $S.D.=0.67$) ด้านการประเมินผลผลิต ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=0.66$) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม ($\bar{X}=3.70$, $S.D.=0.59$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี อภิปรายได้ว่า สภาพทั่วไปในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

ด้านบุคคล ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญร่วมถึงผู้บริหารโรงเรียนมีจัดการประชุม เพื่อวางแผนการเรียนการสอนระยะยาวและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ด้านการเงิน มีการจัดการงบประมาณสำหรับการเรียนการสอนและสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาครู และการลงทุนในเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อสร้างการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการเรียนรู้ในระยะยาว ด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นสิ่งสำคัญในการใช้สื่อการสอนเป็นการนำเสนอข้อมูลและความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและรับรู้ได้อย่างชัดเจน การเลือกใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และบทเรียนช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดการ การเรียนการสอนธรรมศึกษาสำคัญเพราะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ และทักษะการเรียนรู้ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนู ศรีทอง และคณะ (2549) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า 1. ในด้านปัจจัยนำเข้า คณะสงฆ์พึงจัดระบบบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี โดยอาศัยแผนแม่บท แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โครงสร้างการบริหาร บุคลากร งบประมาณและหลักสูตร เป็นต้น 2. ในด้านปัจจัยกระบวนการ คณะสงฆ์พึงพัฒนาระบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจ และระบบการวัดผลให้หลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ และ พึงดำเนินการให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3. ในด้านปัจจัยผลผลิต คณะสงฆ์พึงกำหนดให้สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและ แผนกบาลี จัดทำบันทึกสถิติข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน อัตราการสูญเสียนักเรียนในระหว่างเรียน และจำนวน พระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาแล้วยังคงอยู่ในสมณเพศ เพื่อสนองงานคณะสงฆ์และบริการชุมชน 4. ในด้านปัจจัยผลกระทบ คณะสงฆ์พึงกำหนดให้มีระบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษา จากสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี

2. องค์ประกอบในการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปฎิวัติใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี อภิปรายได้ว่า องค์ประกอบในการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปฎิวัติใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการสอนธรรมศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเข้าถึงนักเรียนได้ง่าย สร้างความสนใจในหลักธรรม และเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้แบบใหม่ ด้านทักษะการสื่อสาร การสื่อสารในการเรียนการสอนยังต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนุกสนาน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสนใจและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนออนไลน์ พบว่า สื่อการ

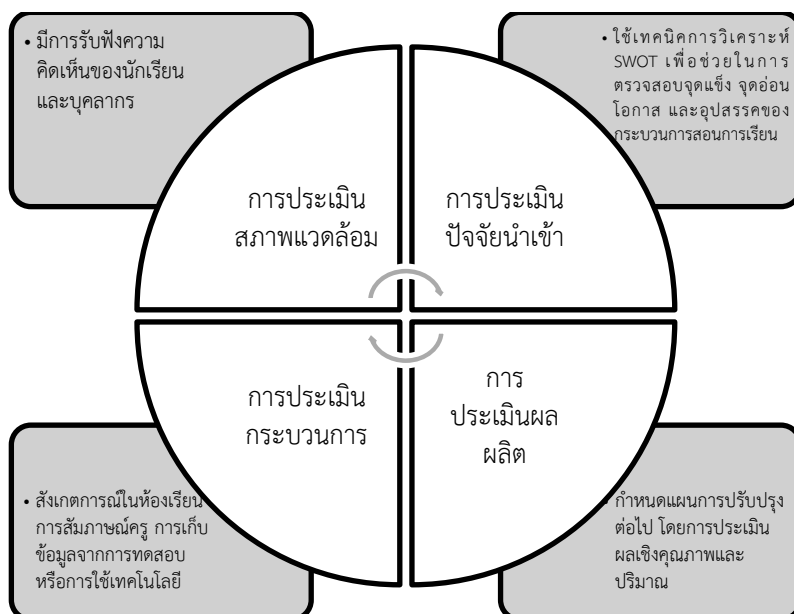
เรียนการสอนปัจจุบันเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหนือกว่า การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการศึกษาช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน ให้เป็นรูปแบบที่มีส่วนร่วมและเป็นรายบุคคลมากขึ้น ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า การเรียนรู้เปิดโอกาสให้ทุกคนผ่านการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ และการใช้ เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่มีความสนใจเดียวกัน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันผสม ความรู้เดิมและวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของพิไลพร หวังทรัพย์ทวี และอุทิศ บำรุงชีพ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ฉันทศึกษา นวัตกรรมการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการเล่นอย่างสุขใจของเด็กไทย ยุค 4.0 ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะที่ จำเป็นให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับความ ร่วมมือจากผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากมาถ่ายทอดความรู้ทักษะเฉพาะด้าน แล้ว ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ตรง และยังสามารถสอดแทรกคุณธรรม เสมือนพ่อแม่สอนลูก และครูยังมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อและสภาพแวดล้อมในการ เรียนรู้ที่ครอบคลุมสภาพแวดล้อมกายภาพ สังคมภาพ จิตภาพ และเทคโนโลยีเพื่อการ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ตามหลักกรณฉันทศึกษาในลักษณะโค้ช ที่เลี้ยง

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี อภิปรายได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินสภาพแวดล้อม การเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ วิธีการ ที่ใช้ในการประเมินสภาพแวดล้อมรวมถึงการสำรวจสถานที่เรียน การรับฟังความคิดเห็น ของผู้เรียนและบุคลากร ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินปัจจัยนำเข้าในการ เรียนการสอนของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนเหล่านี้ช่วยให้เข้าใจปัจจัย ที่มีผลต่อการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุงการสอน และติดตามผล การปรับปรุง ของนักเรียนอย่างเหมาะสม ด้านการประเมินกระบวนการ การประเมิน กระบวนการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการใช้เครื่องมือและ วิธีการที่หลากหลาย ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจและการ พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมและการทำงานในอนาคต ด้านการ ประเมินผลผลิต เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และ เชื่อถือได้เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมี ประสิทธิภาพ การประเมินจะช่วยให้ทราบถึงปัญหา ความต้องการ และโอกาสที่อาจเกิดขึ้น ในโครงการ เพื่อให้สามารถวางแผนและดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของพระมหาเสนอ กุศลจิตโต และพระมหาสมบัติ ธนบุญโญ (2558) ได้วิจัยเรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมในเขต การปกครองคณะสงฆ์ภาค 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน พระปริยัติธรรม ได้แก่ 1. ด้านวิชาการ การบริหารการศึกษาโดยเน้นวิชาหลักในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ 2. ด้านการบริหารการการสอน คณะครูขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในการสอนอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน 3. ด้านเทคโนโลยี สื่อการสอนหนังสือ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การสอนมีพระอาจารย์สอนและ ใช้เป็นการท่องจำของพระภิกษุและสามเณรเวลาใกล้จะสอบนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมชั้นเอก คณะสงฆ์ ภาค 3 จึงจัดตัวก่อนสอบปีละครั้ง 4. ด้านการนิเทศการศึกษา ของผู้บริหารและคณะครูจะต้องมีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของการนิเทศ 5. ด้านการประเมินผลการสอนของนักเรียนวัดตรง ที่การเข้าสอบนักธรรมสนามหลวง ทั้ง 3 ชั้น มีทั้งผู้สอบผ่านและสอบตกรวมถึงการขาด สอบสำหรับพระภิกษุของคหบดีใหม่คิดว่าออกพรรษาแล้วก็ลาสิกขา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

การประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า การประเมินสภาวะแวดล้อมในการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและปรับปรุงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยการประเมินนี้ควรครอบคลุมหลายด้าน เช่น การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อให้เป็นที่เหมาะสมและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและบุคลากรเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้ต่อไป

การประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า การประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาการสอนการเรียนรู้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ วิธีการเก็บข้อมูลได้แก่การใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพจากนักเรียน การนำเสนอคำถามที่เป็นเหตุเรื่องการเรียนรู้ และการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT เพื่อช่วยในการตรวจสอบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกระบวนการสอนการเรียนรู้ เพื่อทำให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์ที่ชัดเจนขึ้น

การประเมินกระบวนการ พบว่า การประเมินกระบวนการการเรียนการสอนช่วยให้โรงเรียนสามารถตรวจสอบและปรับปรุงวิธีการสอนได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลา การประเมินนี้สามารถทำได้โดยการสังเกตการณ์ในห้องเรียน การสัมภาษณ์ครู การเก็บข้อมูลจากการทดสอบ หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามและวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินผลผลิต พบว่า การประเมินผลผลิตช่วยในการตรวจสอบปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้และการประเมินเนื้อหาการเรียนรู้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถระบุปัญหาที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการเรียนการสอน และกำหนดแผนการปรับปรุงต่อไป โดยการประเมินผลเชิงคุณภาพและปริมาณจะช่วยให้โรงเรียนมีมุมมองรวมของสถานการณ์และสามารถทำการปรับปรุงในส่วนที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า การประเมินสภาวะแวดล้อมและการเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษา โดยการรับฟังความคิดเห็นและประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ช่วยให้โรงเรียนปรับปรุงการสอนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การประเมินกระบวนการและผลผลิตช่วยให้โรงเรียนตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินการเรียนการสอนต่อไปอย่างมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา มหาเถรสมาคมควรกำหนดนโยบายให้พระสงฆ์จัดการสอนธรรมศึกษา ให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน
2. ควรมีการจัดการอบรมพระสงฆ์ให้สามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจ
3. ควรจัดฝึกอบรมการสอนธรรมศึกษา เทคนิคการสอน วิธีการสอนให้เป็นแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ โดยสำนักงานแม่กลองธรรมเป็นแกนนำในการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และพระสงฆ์ ต้องร่วมกันวางแผนงานในการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียน ให้เหมาะสม รวมถึงทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสอน
2. พระสงฆ์ ต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจเรียนธรรมศึกษาในแต่ละระดับ และสามารถนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. พระสงฆ์ต้องมีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาเชิงรุก ตามนโยบายและจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้ทันสมัย เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน
2. ควรศึกษาถึงองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ให้มีความหลากหลายและนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนธรรมศึกษาครั้งต่อไป
3. ควรศึกษารูปแบบและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาให้มีความน่าสนใจ
4. ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุควิถีใหม่ในพื้นที่วิจัยในเขตอื่นที่มีการจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2528). *วิชาการพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2540). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

- ธนุ ศรีทอง และคณะ. (2549). *การศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2561). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสนอ กุศลจิตโต และพระมหาสมบัติ ธนปัญญา. (2558). การพัฒนาหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 3. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มจร*, 2(2), 50-58.
- ไพโรธ หวังทรัพย์ทวี และอุทิศ บำรุงชีพ. (2561). ฉันทศึกษา: นวัตกรรมการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการเล่นของเด็กไทยยุค 4.0. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 29(3), 14-31.
- วรเดช จันทรศร. (2541). *การประเมินผลในระบบเปิด*. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิติ.
- สุขะวารี พลอยชุม. (2543). *ประวัตินักธรรม*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.

การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี*

POTENTIAL DEVELOPMENT OF VIPASSANA INSTRUCTOR MONKS FOR THE BUDDHISM PROPAGATION OF THE PROVINCIAL MEDITATION CENTERS IN RATCHABURI PROVINCE

พระสมุห์สุรินทร์ รตนโชโต, พระครูสุตวุฒิคุณบัณฑิต (สุนันท์ สุนนโท)

Phrasamu Surin Ratanachoto, Phrakhru Sutawuttikhunbudit (Sunan Sunandho)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sakcharin77@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี 2. ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี 3. นำเสนอการพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี เป็นวิธีวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด หัวหน้าหน่วยงานราชการ กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้าน และกลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี 1. ด้านสถานที่ สถานที่ที่มีความสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม 2. ด้านบุคลากร มีเครือข่ายและการเข้าฝึกอบรมในสำนักปฏิบัติธรรมอื่น 3. ด้านการบริหารจัดการ มีการจัดการด้านอาคารสถานที่และห้องพักรับรองการจัดการด้านสาธารณูปการ 2. แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านการฝึกอบรม มีการสอนและฝึกอบรมผู้เข้าปฏิบัติธรรมโดยพระวิปัสสนาจารย์ 2. ด้านการศึกษาเรียนรู้ มีการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของ

พระวิปัสสนาจารย์ 3. ด้านการพัฒนาบุคลากร พัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากร 3. การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านเทคนิควิธี มีการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม โดยการใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่เหมาะสม การตัดสินใจ การสร้างระเบียบวินัย และการวิเคราะห์ข้อมูลให้รอบคอบก่อนการตัดสินใจ 2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร 3. ด้านความคิดรวบยอด มีการสร้างความคิดรวบยอดมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ; พระวิปัสสนาจารย์; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

This research aimed: 1. To study the general conditions 2. To study the guidelines 3. To present the development of the potential of Vipassana instructor monks for Buddhism dissemination at meditation centers in Ratchaburi Province, conducted by the qualitative research. The key informants were the Sangha chief, the head of the meditation center in the province, the head of the government agency, the group of village community leaders, and the group of Buddhist management scholars, totaling 25 persons, and 10 participants in focus group discussions. The research instruments were in-depth interview script and focus group discussions form. Data were analyzed by descriptive content interpretation and summarized as an essay.

The research results were as follows: 1. General conditions of Buddhism dissemination at meditation centers in Ratchaburi Province were: 1. In terms of location, the place was clean with appropriate facilities. 2. In terms of personnel, there were networks and training in other meditation centers. 3. In terms of management, there was management of the building, meditation grounds and guest rooms, and management of public utilities. 2. Guidelines for disseminating Buddhism at the meditation centers in Ratchaburi Province were found that: 1. In terms of training, there is teaching and training of meditation practitioners by Vipassana instructors. 2. In terms of education and learning, there was promotion of learning development of Vipassana instructors. 3. Personnel development: Study visits to develop skills and knowledge of personnel. 3. Development of the potential of Vipassana

instructors for the disseminating Buddhism at meditation centers in Ratchaburi Province were found that: 1. In terms of techniques, the meditation center was managed by using appropriate management techniques, decision-making, creating discipline, and analyzing data carefully before making decisions. 2. In terms of human relations; good human relations were built in the organization, which was important for success and understanding of the team. 3. In terms of summarizing ideas, summarizing ideas was built, planning was done, clear objectives and goals were set.

Keyword: Potential Development; Vipassana Teachers; Propagation of Buddhism

บทนำ

พระพุทธองค์ได้ทรงวางหลักและวิธีปฏิบัติในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้แก่เหล่าพระสาวก โดยตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ (วิ.มหา. (ไทย) 4/4/4-5) นอกจากนี้ พหุการสูตร ยังได้แสดงให้เห็นการตอบแทนที่พระสงฆ์พึงมีต่อคฤหัสถ์ หรือชาวบ้านที่ได้ทำอุปการคุณต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่การตอบแทนด้วยปัจจัย 4 แต่ด้วยการแสดงธรรมอันงาม ในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในที่สุด (ขุ.อิติ. (ไทย) 25/287/293) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และแม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่ โดยเฉพาะวัดในเขตภูมิภาค บทบาทของวัดยังคงมีความเข้มแข็งอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องของการพัฒนาชุมชนการพัฒนาอาชีพหรือหน่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนการรวมกลุ่มการเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ (กรมการศาสนา, 2543) โดยที่คณะสงฆ์ไทยคือมหาเถรสมาคมให้การส่งเสริมสนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมเหมาะสม (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

จังหวัดราชบุรี อยู่ในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 (มหานิกาย) ปัจจุบันมีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด รวม 27 สำนัก (มหานิกาย) ตามลำดับ ได้แก่ วัดหลวงพ่อสตรธรรมกายาราม วัดเขาวัง วัดพระศรีอารย์ วัดมหาธาตุวรวิหาร วัดโชติทายการาม วัดท่าเรือ วัดนาหนอง วัดหนองหอย วัดหนองกลางด่าน วัดประชารังสรรค์ วัดหลักหกรัตนาราม วัดปราสาทสิทธิ์ วัดปากท่อวัดกลางวังเย็น วัดบางกะโด วัดบางสีเจริญธรรม วัดเนินพลู วัดหนองตาเน็ด วัดอ้ออีเขียว วัดอุทุมพรทาราม วัดไพรอารีรักษ์ วัดเขาช่อง

พราน วัดหนองโพ วัดเนกขัมมาราม วัดทุ่งหลวง วัดหัวโพ และวัดหนองหมี (ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย (ศปท.), 2565)

ในจังหวัดราชบุรีมีสำนักปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก พระวิปัสสนาจารย์มีส่วนสำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และมีปัญหาสำคัญซึ่งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (พระปลัดอนันท์ ญาณธมโม, 2563) ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความรู้ของผู้ที่เป็นเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนั้น สำนักปฏิบัติธรรมจำเป็นต้องเร่งดำเนินการพัฒนา (พระครูนนทกิจโกศล (สิริชัย สิริชัย), 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีความสนใจงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงประสงค์ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด หัวหน้าหน่วยงานราชการ กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้าน และกลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 25 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาเป็นเชิงพรรณนาและความถี่ของข้อมูลการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาเสนอองค์ความรู้ต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านสถานที่ สำนักปฏิบัติมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ที่เหมาะสม สถานที่ปฏิบัติธรรมกลายเป็นจุดสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสงบและความร่มเย็นให้กับผู้ที่มาใช้บริการ โดยที่สถานที่จะต้องมีความสะอาด ร่มเย็น และสะอาดพร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น พัดลม หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในสถานที่พัก ช่วยให้ผู้มาปฏิบัติธรรมมีความรู้สึกอยากร่วมทำกิจกรรมในสถานที่ปฏิบัติธรรมนั้น ๆ ทั้งนี้การพัฒนาสถานที่ปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมและเป็นสัปปายะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งในศาสนาและการฝึกปฏิบัติธรรมของกลุ่มคนในชุมชนได้อย่างมากขึ้น 2. ด้านบุคลากร พระวิปัสสนาจารย์เป็นผู้นำในการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมโดยการนำเสนอความรู้และการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ การสนับสนุนและร่วมมือกับชุมชนและโรงเรียน เพื่อสร้างการเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับปฏิบัติธรรม การพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการจัดการกิจกรรมและการฝึกอบรม รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติมให้กับพระวิปัสสนาจารย์ เป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์ และการสร้างเครือข่ายสนับสนุนภารกิจด้านต่าง ๆ ของสำนักปฏิบัติธรรมได้อย่างเหมาะสม และการส่งเสริมบุคคลากรภายในสำนักปฏิบัติธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการต้อนรับปฏิบัติสนทนาผู้มาเข้ารับการฝึกอบรมในสำนัก 3. ด้านการบริหารจัดการ การจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมมีความสำคัญที่จะปฏิบัติธรรมตามเวลาและหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง การบริหารจัดการในสำนักปฏิบัติธรรมต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มาปฏิบัติธรรมได้รับความสะดวกสบาย โดยรวมแล้วจะมีการจัดการที่เน้นที่ด้านต่าง ๆ เช่น สถานที่อาคารสถานที่ลานธรรมและห้องพักรับรอง การจัดการด้านสาธารณูปการ การดูแลความสะอาดและการสร้างบรรยากาศร่มรื่น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม การจัดการ

ด้านการศึกษาปริยัติธรรมยังมีการศึกษาเพิ่มเติมจากสถาบันวิปัสสนาอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ

2. องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านการฝึกอบรม การสอนและฝึกอบรมในด้านปฏิบัติธรรม มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เข้าปฏิบัติธรรม โดยพระวิปัสสนาจารย์ต้องสามารถอธิบายหลักการและประโยชน์ของการฝึกอบรมในปฏิบัติธรรมอย่างชัดเจน และให้คำแนะนำและสนับสนุนผู้เข้าปฏิบัติธรรมในการปฏิบัติธรรม การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้เข้าปฏิบัติธรรมช่วยลดความคลาดเคลื่อนและข้อผิดพลาดในการสื่อสาร และการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจและเปลี่ยนทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ 2. ด้านการศึกษาเรียนรู้ การเรียนรู้ต่อเนื่องช่วยพระวิปัสสนาจารย์เข้าใจการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น การพัฒนาตนเองและสร้างความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น เพื่อเสริมสร้างทักษะและความเชี่ยวชาญ การส่งเสริมให้พระวิปัสสนามีความรู้ทางวิชาการเป็นเรื่องสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้พระวิปัสสนาจารย์เข้าศึกษาต่อ เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานทฤษฎีและปฏิบัติที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ท้าทายและหลากหลาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้อื่นช่วยสร้างเครือข่ายทางวิชาการและส่งเสริมความร่วมมือในการศึกษาและสร้างเครือข่ายในอนาคต การจัดทำแผนพัฒนาพระวิปัสสนาในการพัฒนาความรู้อย่างชัดเจนและเป็นเชิงปฏิบัติ เพื่อให้การระดมองค์ความรู้มีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร เช่น การจัดกิจกรรมสัมมนาหรือการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการได้อย่างเหมาะสม 3. ด้านการพัฒนาบุคลากร การวางแผนและการสนับสนุนในการพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์และบุคลากรสำคัญเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพในสังคม การจัดทำเอกสารที่มาจากการค้นคว้าหนังสือและการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ การฝึกอบรมและการศึกษาดูงานเป็นการเสริมสร้างทักษะและความรู้ของบุคลากร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีการบริหารจัดการบุคลากรที่เหมาะสมและมีความสามารถ การสนับสนุนและการจัดอบรมเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ การเตรียมความพร้อมสำหรับ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคม เป็นหัวใจของการพัฒนาศักยภาพในสังคมและภายในพระสงฆ์

3. การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านเทคนิควิธี การพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์ โดยใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่เหมาะสม เช่น การจัดทีมงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ความรู้และเทคนิคที่เชี่ยวชาญ การใช้เหตุผลที่เป็นระบบในการตัดสินใจ การสร้างระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วย เนื้อหาเน้นถึงความสำคัญของการสื่อสารและการใช้ภาษาที่ชัดเจนและเหมาะสมในการฝึกอบรมและการสั่งงาน และการวิเคราะห์ข้อมูลให้รอบคอบก่อนการตัดสินใจ เพื่อให้มีการตัดสินใจที่มีความเหมาะสมและมีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในที่สุด สรุปลแล้ว การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ มีความสำคัญในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรในที่สุด และการมีการพัฒนาปรับปรุงความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง 2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ พระวิปัสสนาจารย์ มีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรสำคัญต่อความสำเร็จและความเข้าใจในทีมงาน การปรับตัวและพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้พระวิปัสสนาจารย์สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม การใช้ความคิดบวกเป็นเครื่องมือในการเดินทางไปข้างหน้าและการแสดงความเข้าใจและสนใจต่อผู้ร่วมงานปฏิบัติธรรม การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีไม่เพียงช่วยสร้างบรรยากาศในสถานที่ปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและมีความสุขในการที่ได้เข้ามาปฏิบัติธรรมในสถานที่นั้น ๆ แต่ยังช่วยส่งเสริมความร่วมมือในทีมงานและส่งผลให้สำนักปฏิบัติธรรมได้รับความไว้วางใจและบอกต่อกันให้ผู้อื่นเข้ามาทำให้เกิดความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้นด้วย การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามในการบริหารงานของพระวิปัสสนาจารย์ในสำนักปฏิบัติธรรมในปัจจุบัน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทีมงานในองค์กร แต่ยังเป็นเรื่องที่สำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีอีกด้วย 3. ด้านความคิดรวบยอด การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ มีการสร้างความคิดรวบยอดมีขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้น เริ่มต้นด้วยการวางแผนว่าจะสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาความเข้าใจในเรื่องที่กำลังศึกษา จากนั้นคือการศึกษาและเข้าใจเนื้อหาหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง โดยการสะสมข้อมูลและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับเรื่องนั้น หลังจากนั้น คือ

การวิเคราะห์ว่าเชื่อมโยงเหล่านี้นั้นมีผลต่อแนวคิดหรือปัญหาที่เกิดขึ้น และการสร้างและพัฒนาความคิดหรือแนวคิดใหม่ ๆ จากการเชื่อมโยงและการวิเคราะห์ที่ได้ทำในขั้นตอนก่อนหน้า เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา และทำการปรับปรุงหรือแก้ไขตามความต้องการ เพื่อให้ได้ความคิดรวบยอดที่มีคุณค่ามากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรีพบว่า 1. ด้านสถานที่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ที่เหมาะสมสถานที่ปฏิบัติธรรมกลายเป็นจุดสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสงบและความร่มเย็นให้กับผู้ที่มาใช้บริการ 2. ด้านบุคลากร การพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมมีหลายด้านที่ต้องพิจารณา เช่น การฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมโดยการนำเสนอความรู้และการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ 3. ด้านการบริหารจัดการ การจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมมีความสำคัญที่จะปฏิบัติธรรมตามเวลาและหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากังวาล ธีรธมโม (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15 ที่เป็นมาตรฐาน คือ 1. เจ้าสำนักมีวิสัยทัศน์ มีการชวนชวนศึกษาดูงานของสำนักที่มีมาตรฐานนำมาปรับปรุงสำนักตนเอง

2. องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านการฝึกอบรม การสอนและฝึกอบรมในด้านปฏิบัติธรรมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เข้าปฏิบัติธรรมโดยพระวิปัสสนาจารย์ต้องสามารถอธิบายหลักการและประโยชน์ของการฝึกอบรมในปฏิบัติธรรมอย่างชัดเจน และให้คำแนะนำและสนับสนุนผู้เข้าปฏิบัติธรรมในการปฏิบัติธรรม การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้เข้าปฏิบัติธรรมช่วยลดความคลาดเคลื่อนและข้อผิดพลาดในการสื่อสาร 2. ด้านการศึกษาเรียนรู้ การเรียนรู้ต่อเนื่องช่วยพระวิปัสสนาจารย์เข้าใจการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น การพัฒนาตนเองและสร้างความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น 3. ด้านการพัฒนาบุคลากร การวางแผนและการสนับสนุนในการพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์และบุคลากรสำคัญเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระญาณกร ปุณณโก (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์

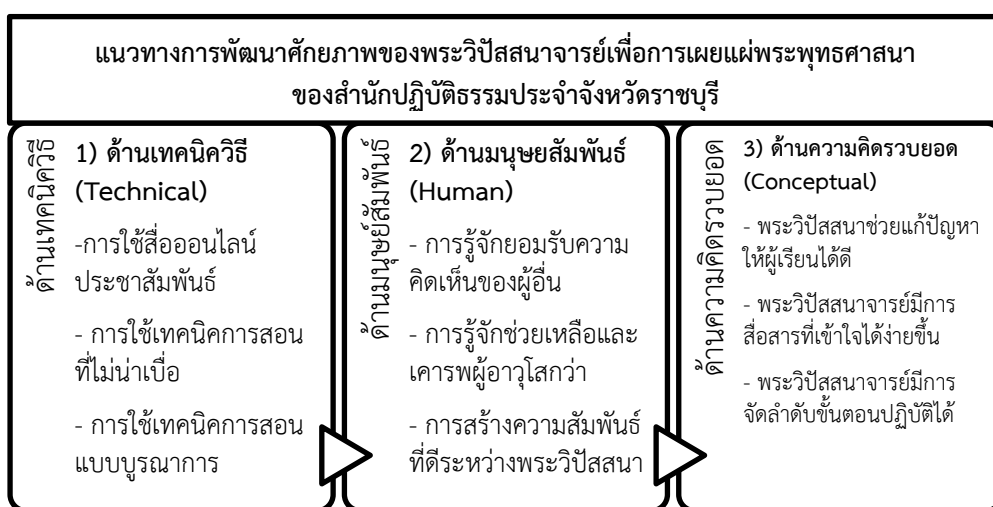

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. พระวิปัสสนาจารย์ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 2 มีความรู้และความสามารถอยู่ในระดับที่ดี มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่พุทธศาสนิกชนได้ เพียงแค่ต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น บางรูปมีทักษะและความรู้ทางด้านวิชาการ บางรูปมีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งต่างก็มีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกันไป ดังนั้น การเรียนรู้เพิ่มเติม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จะเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ขึ้น เป็นบุคลากรที่มีความสมบูรณ์พร้อมต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่ง ก็จะมีส่งผลให้มีทักษะความสามารถมากยิ่งขึ้น และเป็นกำลังในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3. การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านเทคนิควิธี การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยการใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่เหมาะสม เช่น การจัดทีมงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ความรู้และเทคนิคที่เชี่ยวชาญในการบริหารสำนักปฏิบัติธรรม 2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรสำคัญต่อความสำเร็จและความเข้าใจในทีมงาน การปรับตัวและพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศที่กระตือรือร้นและสนับสนุนช่วยเสริมสร้างมองเห็นที่ร่วมกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม การใช้ความคิดบวกเป็นเครื่องมือในการเดินทางไปข้างหน้าและการแสดงความเข้าใจและสนใจต่อเพื่อนร่วมงานช่วยกระชับความสัมพันธ์และสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความสนับสนุน 3. ด้านความคิดรวบยอด การสร้างความคิดรวบยอดมีขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการวางแผนว่าจะสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาความเข้าใจในเรื่องที่กำลังศึกษา จากนั้น คือ การศึกษาและเข้าใจเนื้อหาหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง โดยการสะสมข้อมูลและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ปัญญพล ปญญาพล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการประกอบด้วย 5 กลไก คือ 1. ศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานให้เป็นระบบ ฐานข้อมูลจำนวนพระภิกษุสามเณรในจังหวัด ฐานข้อมูลพระวินยาธิการในจังหวัด 2. จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพด้วยการส่งพระวินยาธิการไปศึกษาหลักสูตรพระวินยาธิการ นิติศาสตร์บัณฑิต 3. พัฒนาขีดความสามารถตามหลักไตรสิกขา คือ

ศีล ส่งเสริมให้พระวินยาธิการมีศัลยาจารย์วัตรเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี 4. สมาธิ พระวินยาธิการต้องนั่ง ไม่เอนเอียงตามอคติ และปัญญา พระวินยาธิการต้องแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องแม่นยำพระธรรมวินัย และกฎหมาย 5. การให้คำปรึกษาด้วยการจัดตั้งสำนักงานพระวินยาธิการกลาง และมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ และ 6. การติดตามและประเมินผล มีการติดตามผลการปฏิบัติงานและรายงานเจ้าคณะผู้ปกครองทราบ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี ต้องมีการบริหารสถานที่ปฏิบัติธรรมให้เป็นสัปปายะเหมาะสม ต่อการมาปฏิบัติธรรมของผู้เข้ารับการอบรม บุคลากรภายในสำนักต้องมีความสุขกายเรียบร้อยเป็นกันเองช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้สึกเป็นกันเอง และการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญประกอบกับการ พัฒนาฝึกอบรมบุคลากรและพระวิปัสสนาจารย์ และการพัฒนาทักษะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งยังต้องการใช้เทคนิควิธีที่เหมาะสม การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการคิดรวบยอดเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สำนักปฏิบัติธรรมดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ

ในการบริหารจัดการและการพัฒนาพระวิปัสสนาและทีมงานอย่างยั่งยืน โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ด้านเทคนิควิธี (Technical) พระวิปัสสนาจารย์มีการใช้การใช้สื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์ในการเผยแผ่สำนักปฏิบัติธรรมให้ประชาชนที่สนใจได้เข้ามาร่วมปฏิบัติธรรม มีการใช้เทคนิคการสอนที่ไม่น่าเบื่อการประยุกต์หลักธรรมง่ายต่อการปฏิบัติ โดยการบูรณาการหลักธรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมอบรมและสัมมนาออนไลน์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจจากทั่วทุกสารทิศสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่ต้องเดินทางไกล ผู้เข้าร่วมสามารถสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระหว่างการอบรมได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human) พระวิปัสสนาจารย์ต้องการการสื่อสารที่ดีและการเข้าใจในความหลากหลายของมนุษย์ และควรมีการรับฟังและเข้าใจสภาวะอารมณ์ กระบวนการจากผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมที่เกิดสภาวะจากการปฏิบัติ การให้เกียรติในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และพื้นฐานชีวิตของบุคคลอื่นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การรู้จักช่วยเหลือและเคารพผู้อื่นว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระวิปัสสนาจารย์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างพระวิปัสสนาจารย์ด้วยกัน

3. ด้านความคิดรวบยอด (Conceptual) ความคิดรวบยอดเป็นกระบวนการที่สำคัญในหลายด้าน พระวิปัสสนามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถในการคิดเชิงตรรกะและเชิงนามธรรม การพัฒนาแนวคิดที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ พระวิปัสสนาจารย์ต้องการการฝึกฝน การเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ของพระวิปัสสนาในการทำความเข้าใจและจำแนกข้อมูลใหม่ โดยใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีความตระหนักและร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนาบุคลากรร่วมกัน จึงจะสามารถประสบผลสัมฤทธิ์ได้

2. การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ที่มุ่งหวังความสำเร็จอย่างยั่งยืน ควรประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข้อค้นพบ ระหว่างสำนักปฏิบัติธรรมแต่ละสำนักร่วมกัน สร้างเป็นเครือข่ายที่กว้างขวาง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ ควรมีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สร้างความตื่นตัวในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ สำนักปฏิบัติธรรม จะต้องประสานความร่วมมือและปรึกษาหารือในการกำหนดแผนงานหรือนโยบายที่ชัดเจน เพื่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ

2. สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่ง ควรประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลซึ่งกันและกันและติดตามและประเมินผล เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

3. ควรดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างแท้จริงและเทคนิคการถ่ายทอดหลักพุทธธรรม เพื่อให้เกิดการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อความชัดเจนในการนำไปใช้

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นต้นแบบในเชิงการวิจัยเพื่อการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรมในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาและบริบทของแต่ละท้องถิ่นหรือกลุ่มนโยบายของคนท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรม ว่ามีส่วนสัมพันธ์หรือสนับสนุนกันและกันอย่างไร

4. ควรมีการศึกษาโดยการนำหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากร และนำมาสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรม จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2543). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชาบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศาสนา.

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *สำนักปฏิบัติธรรมดีเด่น 45 สำนัก พุทธศักราช 2554*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูนนทกิจโกศล (สิริชัย สิริชัยโย). (2563). รูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(4), 429-438.
- พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล. (2562). *กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระญาณกร ปุณณโก. (2562). *การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2* (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดอานนท์ ญาณธมโม. (2563). การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 3(1), 14-22.
- พระมหากังวาล อธิธมโม (ศรชัย). (2557). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด* (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งประเทศไทย (ศปท.). (2565). *สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.sptcenter.org/สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด>

รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดสมุทรสงคราม*

THE MODEL OF GOOD MANAGEMENT OF SUB - DISTRICT PEOPLE TRAINING UNIT AT SAMUTSONGKRAM PROVINCE

พระแมนรัตน์ จตตมโล

Phra Manrat Cattamalo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: manrat.petaksub@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม 2. ศึกษากระบวนการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชนหมู่บ้านข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดสมุทรสงคราม และนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 25 รูปหรือคน เครื่องมือในการวิจัยใช้การสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเป็นเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการของหน่วย พบว่า 1. ด้านจุดแข็ง วัดมีอบรมประชาชนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย 2. ด้านจุดอ่อน มีข้อจำกัดในการสื่อสารขาดแหล่งเงินทุนในการดำเนินการอบรม 3. ด้านโอกาส พระสงฆ์มีหน้าที่อบรมศีลธรรมแก่ชาวบ้าน 4. ด้านอุปสรรค ขาดความประสานงานจากหน่วยงานอื่น 2. กระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี พบว่า 1. ด้านคน มีการให้บุคลากรทำงานตามบทบาทและหน้าที่ 2. ด้านเงิน มีงบประมาณในการลงพื้นที่ 3. ด้านวัสดุสิ่งของ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ 4. ด้านการจัดการ จัดเตรียมสถานที่ให้พร้อม 3. การบริหารจัดการที่ดี พบว่า 1. ด้านสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น มีการฝึกอบรมให้เหมาะสม 2. ด้านเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้

ระหว่างชุมชน 3. ด้านเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า 4. ด้านเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข เพื่อเฝ้าระวังความปลอดภัยในหมู่บ้าน 5. ด้านเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง มีศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือ
คำสำคัญ: รูปแบบ; การจัดการที่ดี; หน่วยอบรมประชาชน

Abstract

This research aimed: 1. To study the general conditions of the sub-district people training units in Samut Songkhram Province., 2. to study the management processes, of the sub-district people training units in Samut Songkhram Province. 3. To present a good management model of the district's people training units in Samut Songkhram Province, conducted by qualitative research. The key informants were the Sangha chiefs, the Sangha, community leaders, civil servants from related agencies in Samut Songkhram Province, and 25 Buddhist management scholars. The research instrument used was an in-depth interview script. Data were also collected from 10 participants in the focus group discussion. Data were analyzed by content descriptive interpretation.

The research results were found that: 1. The general management conditions of the sub-district people training units were found that 1. Strengths: The monasteries provided training for people free of charge. 2. Weaknesses: There were limitations in communication and a lack of financial resources for training. 3. Opportunities: Monks were responsible for teaching morality to teenagers. 4. Threats: There was a lack of coordination from other agencies. 2. Good management processes were found 1. Man: there are personnel to work according to their roles and responsibilities. 2. Money: there is a budget for going to the area. 3. Materials: Prepare materials and equipment. 4. Management: Management Prepare the place ready. Follow-up after training and summary of training results. 3. Good management found that 1. Assistance and assistance to local people There is appropriate training. 2. It is a center for coordination between temples, houses, and agencies where experiences and learning can be exchanged between communities. 3. It is a center for thinking of people from all groups 4. It is the center of power

in protecting the village to bring about peace. To monitor safety in the village.
5. It is a centre for accurate government information. There is a centre for reliable information.

Keyword: Good Governance Model; Sub-district Citizen Training Unit; Samut Songkhram Province

บทนำ

หน่วย อ.ป.ต. เป็นชื่อย่อมาจาก หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นความคิดริเริ่มของคณะสงฆ์ ซึ่งมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินธโร) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงร่วมกับกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมกันก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ 1. เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ 2. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไป อยู่ในที่อื่นหรือไปขายแรงงานที่อื่น ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับภูมิปัญญาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกันพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่เราเรียกกันว่า สัมมาชีพ ทั้งนี้เพื่อที่จะหารายได้มาพัฒนาครอบครัว หมู่บ้าน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่โดยไม่เลิกละงานหนักเอาเบาสู้ ยึดคิดว่า คนขยันย่อมหาทรัพย์ได้ 3. เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า กล่าวคือ ใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองให้มาแสดงออกที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำจะนำชาติให้เจริญ 4. เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่น ๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท และ 5. เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร (พิธีฐ เจริญสุข, 2543) อีกทั้ง ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่จากประสบการณ์ของบุคลากรในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ดังนี้ 1. ปัญหาด้านระยะเวลาและความเหมาะสมของสถานที่ในการอบรมเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ในแต่ละ

ละครั้งนั้นขาดความเหมาะสม อาจน้อยเกินไปไม่สามารถให้ผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ 2. ปัญหาด้านความร่วมมือจากตัวของผู้เข้าอบรมเองที่ไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เป็นต้น 3. ปัญหาด้านความร่วมมือขององค์กรในแต่ละระดับชั้นซึ่งที่ผ่านมาในส่วนใหญ่นำบุคคลในแต่ละระดับมารวมกันอบรมพร้อมกัน ผลที่ได้นั้นจึงไม่สัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ตามโครงการนั้น ๆ คือ ไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลจริงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อการอบรมในแต่ละครั้ง 4. ปัญหาด้านความร่วมมือขององค์กรภาคต่าง ๆ ที่ไม่สามารถแบ่งปันเวลาให้เหมาะสมตรงกันได้พร้อมกัน และ 5. ปัญหาอุปสรรคด้านการใช้สื่อในการอบรม และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีไม่เพียงพอต่อการให้การอบรมเผยแพร่ในแต่ละครั้ง เป็นต้น (กรมการศาสนา, 2540) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาจากพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ ภาระงานหนักและคณะกรรมการของหน่วยบางแห่งอยู่คนละพื้นที่ คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรม ไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข ขาดนโยบาย และแผนงาน ต่างคนต่างงาน ขาดการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องให้เป็นรูปธรรม ไม่มีการจัดวิทยากรมาอบรมผู้สูงอายุในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ขาดการประสานงานกับพัฒนาการประจำตำบล มาจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ขาดการดำเนินงานส่งเสริมจิตสาธารณะในการฝึกบำเพ็ญจิตภาวนาในวันสำคัญทางศาสนา ขาดการอบรมนักเรียนในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาในวันสำคัญต่าง ๆ ขาดการสนับสนุนให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้มีโอกาสนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณพัฒนาชุมชน และยังขาดนโยบายที่ชัดเจนจากหน่วยงานราชการที่สนับสนุนให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะได้ดำเนินการงานเพื่อมุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนตามที่มหาเถรสมาคมได้กำหนดไว้ว่า เพื่อส่งเสริมสร้างสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชนตามหัวข้ออบรม คือ 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม และ 8. สามัคคีธรรม แต่ก็ยังพบว่า มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ดังที่ กรมการศาสนา ระบุไว้ชัดเจนว่า "หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทั่วประเทศ มีบางหน่วยไม่สามารถจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้เนื่องจากขาดปัจจัยหลายประการ และปัญหาสำคัญ คือ ขาดบุคลากรและอุปกรณ์ที่จะมาสนับสนุนในการดำเนินงาน ขาดการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนองภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และศาสนา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการทำงาน

ด้วยกันมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ต้องพัฒนาวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบบทบาทหน้าที่ และผลงานในการสงเคราะห์ประชาชนตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่จากประสบการณ์ของบุคลากรในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ดังนี้ 1. ปัญหาด้านระยะเวลาและความเหมาะสมของสถานที่ ในการอบรมเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ในแต่ละครั้งนั้นขาดความเหมาะสม อาจน้อยเกินไป ไม่สามารถให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ 2. ปัญหาด้านความร่วมมือจากตัวของผู้อบรมเองที่ไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เป็นต้น 3. ปัญหาด้านความร่วมมือขององค์กรในแต่ละระดับชั้นซึ่งที่ผ่านมาส่วนใหญ่นำบุคคลในแต่ละระดับมารวมกัน อบรมพร้อมกัน ผลที่ได้นั้นจึงไม่สัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ตามโครงการนั้น ๆ ไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลจริงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อการอบรมในแต่ละครั้ง 4. ปัญหาด้านความร่วมมือขององค์กรภาคต่าง ๆ ที่ไม่สามารถแบ่งปันเวลาให้เหมาะสม ตรงกันได้อย่างพร้อมกัน และ 5. ปัญหาอุปสรรคด้านการใช้สื่อในการอบรม และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีไม่เพียงพอต่อการให้การอบรม เป็นต้น (พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโฆ, 2565)

จากการสำรวจในพื้นที่ ๆ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่พบว่า ยังขาดกระบวนการการนำหลักการบริหาร 4 M มาประยุกต์ใช้และยังพบปัญหาจากพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ ประธานหน่วย และคณะกรรมการของหน่วยบางแห่งอยู่คนละพื้นที่ คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจ ในการฝึกอบรม ไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้ด้าน เศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์รวมพลังในการ ป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข ขาดนโยบาย และแผนงาน ต่างคนต่างทำงาน ขาดการมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องให้เป็นรูปธรรม ไม่มีการจัดวิทยากรมาอบรมผู้สูงอายุในด้าน การส่งเสริมสุขภาพอนามัย ขาดการประสานงานกับพัฒนาการประจำตำบลมาจัดอบรมให้ ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ขาดการดำเนินงาน ส่งเสริมจิตสาธารณะในการฝึกบำเพ็ญจิตภาวนาในวันสำคัญทางศาสนา ขาดการอบรม นักเรียนในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาในวันสำคัญต่าง ๆ ขาดการสนับสนุนให้หน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลได้มีโอกาสนำเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ ประชาชนในชุมชนและมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณพัฒนาชุมชน และ ยังขาดนโยบายที่ชัดเจนจากหน่วยงานราชการที่สนับสนุนให้หน่วยอบรมประชาชนประจำ ตำบลเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงทั้งข้อมูลด้านพื้นที่ ด้านประชากร ด้านอาชีพ เพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐานิสโร), 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลใน

จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น อีกทั้ง ยังเป็นกรณีศึกษาของการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในพื้นที่อื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชนหมู่บ้าน ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดสมุทรสงคราม และนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 25 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาเป็นเชิงพรรณนาและความถี่ของข้อมูลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1. ด้านจุดแข็ง (Strengths) พบว่า การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงครามธานีมุ่งเน้นให้บริการและอบรม

ประชาชนอย่างเสรีและไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยคณะกรรมการจะถูกคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่และมีความเชื่อถือ เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคมท้องถิ่น ด้วยการรับฟังปัญหาและการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2. ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงครามยังขาดการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและงบประมาณในการสนับสนุนในการดำเนินงานของตน ไม่มีความสะดวกในการจัดการอบรมและเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาของบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย เช่นขาดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ 3. ด้านโอกาส (Opportunities) พบว่า พระสงฆ์และวัดมีบทบาทสำคัญเป็นตัวแทนของคุณค่าและความดีในสังคมโดยเป็นสัญลักษณ์ของศรัทธาและศีลธรรมตั้งแต่อดีตโบราณ การสอนและส่งเสริมศีลธรรมให้แก่วัยรุ่นมีความสำคัญเพื่อลดความเสี่ยงจากความห่างเหินในครอบครัวและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารช่วยสร้างพื้นที่การเรียนรู้และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับศีลธรรมและคุณธรรมเพื่อสร้างสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน 4. ด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า การอบรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาขาดความประสานงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้เกิดความไม่เพียงพอในการเข้าถึง

2. กระบวนการในการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1. ด้านคน พบว่า บุคลากร มีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การฝึกอบรม และการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีจะช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ด้านเงิน พบว่า มีการจัดหางบประมาณเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรหรือบุคคลสามารถวางแผนและควบคุมการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านวัสดุสิ่งของ พบว่า มีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการอบรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การอบรมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ เช่น โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ ลำโพง และไมโครโฟน เป็นหัวใจหลักในการถ่ายทอดเนื้อหา 4. ด้านการจัดการ พบว่า การจัดการอบรมเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนและการเตรียมการเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วิเคราะห์ผู้เข้าอบรมเพื่อออกแบบเนื้อหาและวิธีการอบรมให้เหมาะสม จัดทำแผนการอบรมที่ครอบคลุมหัวข้อ เนื้อหา กิจกรรม และตารางเวลา รวมถึงการจัดทำสื่อการสอนและเอกสารประกอบ การดำเนินการอบรมต้องมีการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ให้พร้อม การประเมินผลการอบรมเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยวัดความเข้าใจ

3. การบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1. ด้านสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

การจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงครามเน้นการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยการวางแผนและดำเนินการต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชน การเลือกวิทยากรมีความเชี่ยวชาญ เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีและยั่งยืนในการพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการฝึกอบรมให้เป็นกิจกรรมเปิดกว้างและไม่แยกแยะ เพื่อสร้างสังคมที่มีความสามัคคีและมั่นคง การพัฒนาบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและสังคมที่มีความสามัคคีในชุมชน การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความสามัคคีระหว่างสมาชิกในชุมชน การร่วมมือกันในการพัฒนาและปรับปรุงต่อไปอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างชุมชนที่ยั่งยืนและเจริญรุ่งเรือง 2. ด้านเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสร้างพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม สนับสนุนศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพ และกิจกรรมทางศาสนา เพื่อสร้างและรักษาประเพณีและศีลธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน การสนับสนุนกิจกรรมเหล่านี้เสริมสร้างความเข้มแข็งและเชื่อมโยงชุมชนให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งให้กับชุมชนในด้านต่าง ๆ อีกด้วย 3. ด้านเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานร่วมกัน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ท้องถิ่น เทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง โดยการร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนผ่านการอบรมประชาชนและการสนับสนุนเยาวชนในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาท้องถิ่น เศรษฐกิจพื้นที่ และเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนอย่างยั่งยืน การทำงานร่วมกันนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่มั่นคงและเติบโตไปด้วยกันอย่างยั่งยืน โดยการมีการแบ่งหมวดหมู่งานและการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ไม่มีส่วนใดของชุมชนถูกละเลย และเพื่อสร้างโอกาสให้กับเยาวชนได้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ช่วยให้สังคมมีความพร้อมในการเผชิญหน้ากับภัยต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและสร้างสังคมที่มีความสร้างสรรค์และเติบโตไปด้วยกันอย่างยั่งยืน 4. ด้านเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข พบว่า การร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนในการสร้างความสงบสุขในหมู่บ้านมีหลักการที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งรวมถึงการจัดประชุมปรึกษาเพื่อวางแผนการดำเนินงาน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและข้อเสนอ เพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง การให้การสนับสนุนและทรัพยากรจากภาครัฐเป็นสำคัญในการประชุมปรึกษา นอกจากนี้ การจัดอบรมและแนะนำของคณะสงฆ์และหน่วยอบรมประชาชนในตำบลเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชน การสร้างเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมที่เป็น

เอกลักษณ์ของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างสังคมที่มีความสุขและมีคุณค่าในระยะยาว การสร้างความสามัคคีและสันติสุขในชุมชนจึงเป็นเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของสังคมไทยในทั้งระยะสั้นและระยะยาว 5. ด้านเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง พบว่า การเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญในการให้บริการข้อมูลที่เชื่อถือได้แก่ประชาชน ศูนย์ข้อมูลควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่ายและการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ควรมีการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทันทั่วถึง และควรสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานเพื่อเป็นที่นับถือในหมู่ประชาชนว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในจังหวัดสมุทรสงคราม สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านจุดแข็ง พบว่า การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงครามธานีมุ่งเน้นให้บริการและอบรมประชาชนอย่างเสรีและไม่เสียค่าใช้จ่าย ด้านจุดอ่อน พบว่า ขาดการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ และงบประมาณในการสนับสนุนในการดำเนินงานของตน ไม่มีความสะดวกในการจัดการอบรมและเผยแพร่พระพุทธศาสนาของบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย เช่นขาดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คณะกรรมการในการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยังมีน้อยและไม่เพียงพอต่องานที่รับผิดชอบ มีข้อจำกัดในการสื่อสารและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ยังขาดแหล่งเงินทุนและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านโอกาส พบว่า พระสงฆ์และวัดมีบทบาทสำคัญเป็นตัวแทนของคุณค่าและความดีในสังคมโดยเป็นสัญลักษณ์ของศรัทธาและศีลธรรมตั้งแต่อดีตโบราณ การสอนและส่งเสริมศีลธรรมให้แก่วัยรุ่นมีความสำคัญเพื่อลดความเสี่ยงจากความห่างเหินในครอบครัวและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ด้านอุปสรรค พบว่า การอบรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาขาดความประสานงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้เกิดความไม่เพียงพอในการเข้าถึงและการเรียนรู้ในหลักธรรมนี้ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การปรับปรุงระบบการส่งเสริมและการเรียนรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและสันติภาพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ อยู่ยิ่ง) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร คณะสงฆ์ได้รับรู้ผลของการวิเคราะห์ SWOT จุดแข็งอยู่ที่คณะสงฆ์ใกล้ชิดประชาชน มีความเชื่อถือและศรัทธาต่อกัน ร่วมมือกันทำงาน จึงบริหารโครงการได้ผลดี ด้านจุดอ่อน คือ บุคลากรที่มีความสามารถมีจำนวนน้อยไม่พอที่จะช่วยงาน ด้านโอกาส คือ การกระจายอำนาจให้แก่ละอำเภอดำเนินงานอย่างอิสระ ด้านปัญหาอุปสรรค คือ ทักษะการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของบุคลากรมีน้อยและขาดความร่วมมือและการประสานงานที่ดีจากส่วนราชการ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิเทศกัลยาณธรรม (ฐิติกร กลยาณธมฺโม) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดไทยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดไทยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจุดแข็ง ได้แก่ พระธรรมทูตมีความรู้ความสามารถ มีบริเวณวัดที่สวยงามร่มรื่นเป็นสัปปายะ วัดมีบรรยากาศของความเป็นพระพุทธศาสนา ได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ไทย พุทธศาสนิกชนชาวไทยในสหรัฐอเมริกา มีศรัทธาเข้มแข็ง มีความเป็นกัลยาณมิตร จุดอ่อน ได้แก่ ภาษาในการสื่อสาร สถานที่คับแคบ การคงอยู่ของพระธรรมทูต การปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมตะวันตก ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โอกาส ได้แก่ วิปัสสนากรรมฐานเป็นที่นิยม พุทธศาสนิกชนมีความต้องการวัดไทยสูง สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา ความปลอดภัย คุณภาพชีวิต อุปสรรค ได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การคมนาคมช่องทางการสื่อสาร พุทธศาสนิกชนมีจำนวนน้อย ข้อจำกัดด้านกฎหมาย

2. กระบวนการในการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม กระบวนการในการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านคน บุคลากรมีความสำคัญในการทำงานในองค์กร หน่วยงาน หรือสถาบัน โดยมีบทบาทและหน้าที่ที่หลากหลายตามความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง รวมถึงผู้บริหาร ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่และพนักงาน รวมถึงบุคลากรสนับสนุน ด้านเงิน การจัดงบประมาณเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรหรือบุคคลสามารถวางแผนและควบคุมการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประโยชน์หลายด้าน เช่น การช่วยในการวางแผนระยะยาว การจัดสรรทรัพยากร การควบคุมค่าใช้จ่าย การสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการสนับสนุน การตัดสินใจ และการประเมินผลการดำเนินงาน ด้านวัสดุสิ่งของ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการอบรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การอบรมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อุปกรณ์ไฮเทคทันสมัย เช่น โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ ลำโพง

และไมโครโฟน ด้านการจัดการ พบว่า การจัดการอบรมเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนและการเตรียมการเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วิเคราะห์ผู้เข้าอบรมเพื่อออกแบบเนื้อหาและวิธีการอบรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปรีชา เขมนนโท (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอริยาบทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการงาน การบริหารปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร 4M's ร่วมกัน 1. ด้านคน 2. ด้านเงิน 3. ด้านวัสดุ 4. ด้านการจัดการ เชื่อมโยงกับแผนการบริหารหลักพุทธธรรมอริยาบท 4 ร่วมกัน 1. ฉันทะ 2. วิริยะ 3. จิตตะ 4. วิมังสาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานมีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกันและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูขันตยาภิรักษ์ (บรรยง ปุณฺโณ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นพบว่า การวัดผลและประเมินผลการจัดการเป็นปัจจัยที่สนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หมายถึง การดำเนินงานของผู้บริหารต้องรู้จักเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมและประหยัดที่สุด ด้านคน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและโรงเรียน

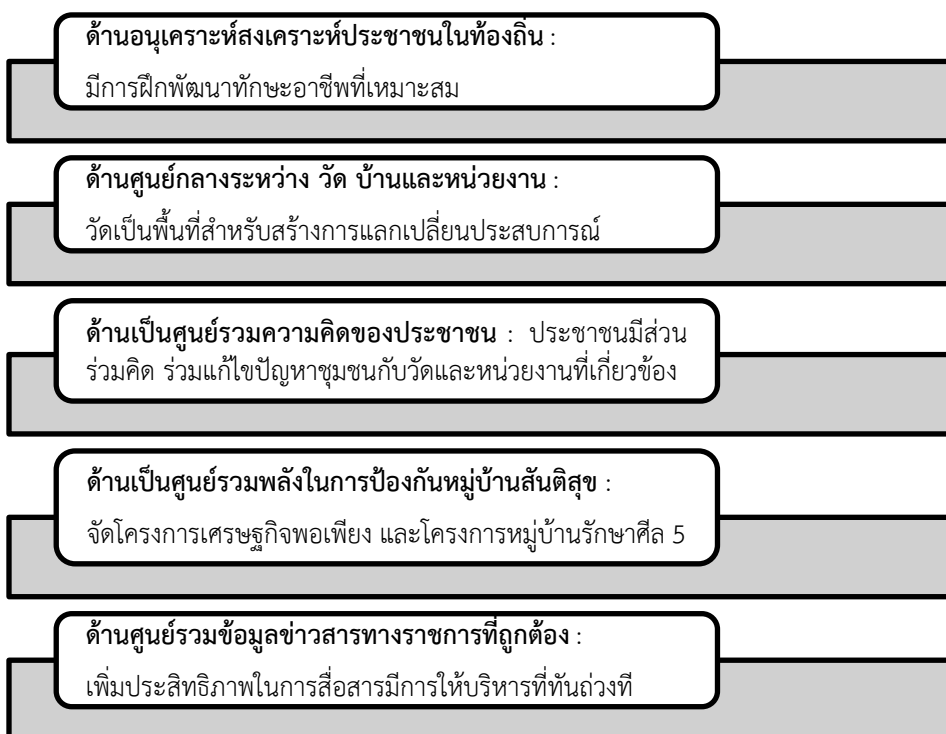
4. การบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม การบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงครามเน้นการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ด้านเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสร้างพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ระหว่างชุมชนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชุมประชาคม, สนับสนุนศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพ และกิจกรรมทางศาสนา เพื่อสร้างและรักษาประเพณีและศีลธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานร่วมกัน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ท้องถิ่นเทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง โดยการร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนผ่านการอบรมประชาชนและการสนับสนุนเยาวชนในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาท้องถิ่น เศรษฐกิจพื้นที่ และเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข พบว่า การร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน

ในการสร้างความสงบสุขในหมู่บ้านมีหลักการที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งรวมถึงการจัดประชุมปรึกษาเพื่อวางแผนการดำเนินงาน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและข้อเสนอ เพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้านเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง พบว่า การเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญในการให้บริการข้อมูลที่เชื่อถือได้แก่ประชาชน ศูนย์ข้อมูลควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่ายและการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร มีการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทันทั่วถึง และควรสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานเพื่อเป็นที่นับถือในหมู่ประชาชนว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐานิสโร) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1. ด้านการสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น 2. ด้านการเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน 3. ด้านการเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า 4. ด้านการเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข และ 5. ด้านการเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยแต่ละองค์ประกอบได้มีการวางแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิจิตรวัชชัย (ขวัญชัย วรบุญโญ) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานุเคราะห์เพื่อเพิ่มพูนทักษะการทำงานให้ทันสมัยมากขึ้นนำนวัตกรรมใหม่ ๆ สอดแทรกไปในภาระงานทุกเรื่อง ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมการจัดกิจกรรมมุ่งใจให้ประชาชนยึดถือการรักษาศีล 5 โดยจัดวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านข้อมูล สารสนเทศ ที่ทันสมัย ด้านสุขภาพอนามัยวัดเป็นต้นแบบด้านสาธารณสุขมูลฐาน ด้านสัมมาชีพ ส่งเสริมให้ประชาชน ถวายทอดให้กับเด็กเยาวชนรุ่นหลัง ด้านสันติสุข พัฒนาผู้นำต้นแบบรักษาศีล 5

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ที่แสดงสามารถอธิบายการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม ได้ดังนี้

1. ด้านสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น มีการวางแผนในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน จัดให้มีการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ระหว่างชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางสนับสนุนศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 3. ด้านเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า การมีส่วนร่วมระหว่างวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผนร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลร่วมกันคิดร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนเปิดโอกาสให้กับเยาวชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยพัฒนาพื้นฐานของตนเองเป็นสำคัญปรับปรุงการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 4. ด้านเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความเข้มแข็งและความสุขให้กับชุมชน เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สร้างสุขภายใต้นโยบายของมหาเถรสมาคม 5. ด้านเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง การเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารต้องให้บริการข้อมูลที่เชื่อถือได้แก่ประชาชน ศูนย์ข้อมูลควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายในการสื่อสารข้อมูล การใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารมีความสำคัญ ให้บริการข่าวสารแก่ประชาชนและสร้างความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการจัดกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ในการพัฒนาชุมชน
2. คณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนโครงการพัฒนาอาชีพให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้า
3. คณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดประชุมสัมมนาเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการจัดกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์เพื่อใช้ในการอนุเคราะห์สงเคราะห์ประชาชน
2. คณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนโครงการพัฒนาอาชีพให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน
3. คณะสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดประชุมสัมมนาเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. ควรศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น

3. ควรศึกษา กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2540). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระครูขันตยาภิรักษ์ (บรรยง ปุณฺโณ). (2562). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ อยู่ยิ่ง). (2564). *การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิเทศกัลยาณธรรม (ฐิติกร กลยาณธมฺโม). (2564). *การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดไทยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิวิธวัชชัย (ขวัญชัย วรปุณฺโณ). (2564). *การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดพิจิตร* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิรธมฺโม. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(2), 352-366.
- พระครูอาทวชิรกิจ (มานะ ฐานิสฺสโร). (2562). *การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาปรีชา เขมนนโท. (2562) การประยุกต์หลักกัทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการ
สำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิ
บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พิสิฐ เจริญสุข. (2543). การปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล. กรุงเทพฯ:
กรมการศาสนา.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี*
BUDHA-DHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S POLITICAL
PARTICIPATION PROMOTION AT NONG PRUE SUP-DISTRICT,
PHANAT NIKHOM DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

พระครูปลัดกฤษณ์เพชร โกวิท, วชรินทร์ ชาญศิลป์, ธัชชนันท์ อิศรเดช

Phrakrupalad Kritpeth Kovidho, Vacharin Chansilp, Thachanan Issaradet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: warasanwarasan7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ และ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร ยามาเน่ จำนวน 384 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองปรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า 1. ด้านการเลือกตั้ง ควรสร้างโอกาสและความเท่าเทียมให้ทุกคน โดยการนำหลักธรรมพุทธศาสนามาใช้

2. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ควรสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่าย 3. ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองของประชาชน เป็นหลักการสำคัญที่ส่งผลในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและยั่งยืนขึ้น

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ประชาชน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of political participation of citizens. 2. To compare public opinions on the political participation of citizens, and 3. To study the of Buddhadhamma principles application for promoting people's participation in politics and government at Nong Prue Sub-District, Phanat Nikhom District, Chonburi Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 384 samples, by random sampling method using Taro Yamane's formula. Data were collected using a questionnaire and analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research, data were collected by using in-depth-interviewing 10 key informants Data were analyzed using content descriptive interpretation.

The results of the research were found that: 1. The level of political participation of the people, by overall, 3 aspects were at a moderate level. 2. Comparison of public opinions on the Buddhadhamma application for promoting people's participation in politics classified by personal factors was found that people with different genders, education, occupations, and incomes had different political participation, by overall, at statistically significant level at 0.05 level, so the set research hypothesis was accepted. As for people of different ages, by overall, did not have different political participation. Therefore, the set research hypothesis was rejected. 3. Buddha-dhamma Application for promoting people's political participation at Nong Prue Sub-District. Phanat Nikhom District, Chonburi Province was found that: 1. Elections should create opportunities and equality for everyone by applying Buddhadhamma principles, 2. Awareness of political transparent,

and easily accessible 3. Being an active player in the community: Community leaders should encourage people to participate in politics and government of the people. It was an important principle that resulted in creating a more just and sustainable society.

Keywords: Application; Principles of Buddhism; Political Participation; Population

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนในระดับฐานราก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและการบริหารงานท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นไม่ได้เป็นเพียงการบริหารงานด้านบริการสาธารณะเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองท้องถิ่นไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ แต่ยังเป็นการสร้างความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยประชาชนมีโอกาสดำเนินการแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลในระยะยาว (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560) การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ประชาชนที่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นผ่านการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ ช่วยสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังส่งผลให้การบริหารงานของรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของสังคมได้ดียิ่งขึ้น จึงทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง (สุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย, 2558)

ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังคงเป็นประเด็นที่ต้องการการพัฒนา ประชาชนในหลายประเทศอาจยังมีความสับสนเกี่ยวกับหลักการและวิธีการดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย การที่จะทำให้ประชาธิปไตยประสบความสำเร็จ ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักการประชาธิปไตยทั้งในด้านอุดมการณ์การปกครอง และวิถีชีวิตที่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย การสร้างความเข้าใจนี้ต้องอาศัยทั้งการศึกษา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีประสบการณ์จริงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้พวกเขา

สามารถปฏิบัติและมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554) ดังนั้น การมีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สะสมมาอย่างยาวนานจึงเป็นดัชนีสำคัญที่จะชี้วัดว่าประเทศนั้นจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยเพียงใด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นดัชนีชี้วัดพัฒนาการเมืองทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย ประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างดี มักกำหนดให้ประชาชนในทุกระดับมีสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยรับรองสิทธิดังกล่าวผ่านช่องทางและกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การเลือกตั้ง การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น และการมีบทบาทในองค์กรต่าง ๆ ช่วยสะท้อนถึงความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความมีส่วนร่วมที่แท้จริงในกระบวนการทางการเมือง (ปรีชา เรืองจันทร์, 2560) ทั้งนี้ประชาชนต้องรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถใช้สิทธิดังกล่าวโดยไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การมีจิตสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ รัฐบาลจึงควรส่งเสริมและสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกระบวนการและช่องทางที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นรูปธรรม (พระเมธาวิญญูรส (สุเทพ พุทธรจรรยา), 2563) การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพจะเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้เป็นไปตามหลักการของอภิธานิธรรม ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในสังคมและนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ที่สำคัญประชาชนต้องมีจิตสำนึกทางการเมืองการปกครอง เพราะจะเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้เป็นธรรมาธิปไตย ด้วยการนำหลักอภิธานิธรรมมาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชน ด้วยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองในระยะยาวและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนตั้งแต่อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในตำบลตำบลหนองปรือ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชลบุรี จำนวน 5,747 คน (เทศบาลตำบลหนองปรือ, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนตั้งแต่อายุตั้งแต่ 18 ปี จำนวน 384 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 1. นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา 2 รูป 2. นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ 2 คน 3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 คน 4. ผู้นำชุมชนในตำบลหนองปรือ 2 คน และ 5. ประชาชนในตำบลหนองปรือ 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม และใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 396 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ 1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการใช้สถิติทดสอบ t-test และ F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อมูล กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ด้วยวิธีการถอดเทปจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอนพสนนิคม จังหวัดชลบุรี ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการเลือกตั้ง	3.78	0.47	มาก
2. ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง	3.08	0.72	ปานกลาง
3. ด้านเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน	2.60	0.90	ปานกลาง
ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	3.11	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอนพสนนิคม จังหวัดชลบุรี รวม 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.11$, $S.D.=0.63$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองปรือ อำเภอนพสนนิคม จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	เพศ	การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๑.๙๘	๐.๐๔*	/	-
		การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๐.๘๓	๐.๔๗	-	/

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองปรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig	ผลการทดสอบ	
					สมมติฐานยอมรับ	ปฏิเสธ
๓	การศึกษา	การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๔๓.๔๙	๐.๐๐*	/	-
๔	อาชีพ	การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๙.๘๒	๐.๐๐*	/	-
๕	รายได้	การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๕๐.๔๒	๐.๐๐*	/	-

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า 1. ด้านการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสร้างโอกาสและเท่าเทียมให้ทุกคน โดยการนำหลักธรรมพุทธศาสนามาใช้ในการกำหนดนโยบายและโครงสร้างการเลือกตั้ง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งหมด การนำหลักธรรมพุทธศาสนามาใช้ในการเลือกตั้งจะสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเคารพและมีการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้รับพร้อมทั้งให้ความสำคัญกับความรู้สึกและเข้าใจต่อกัน โดยใช้สติปัญญาและการตัดสินใจที่มีข้อเท็จจริง โดยไม่มีการละเว้นหรือเอื้อเฟื้อต่อผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ 2. ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง ต้องสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและโปร่งใสกับสาธารณะผ่านสื่อออนไลน์ ช่องทีวีท้องถิ่น และสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย ถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมข่าวการเมืองในชุมชน ซึ่งรวมถึงการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมชุมชน การอธิบายนโยบาย การประชุม และกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญ คือ ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมด้านสื่อและการสื่อสารทางการเมืองแก่ผู้นำชุมชนเพื่อเพิ่มความเข้าใจและสร้างผู้รายงานข่าวที่มีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองของประชาชน เป็นหลักการสำคัญที่ส่งผลในการสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและยั่งยืนขึ้น การเคลื่อนไหวที่มีกำลังมาจากประชาชนเองมีผลในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยที่พบ คือ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลหนองปรือ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี รวม 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา กะตากล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของประชาชนเอง อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากหลายแหล่งระบุว่าประชาชนยังมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นน้อยกว่าที่ควร อาจเนื่องมาจากการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่จำกัดหรือความไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองนี้ การเพิ่มการรับรู้และความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ด้วยการใช้สื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย ได้แก่ โทรศัพท์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น วันที่เลือกตั้ง วิธีการลงคะแนน และบทบาทของผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้ง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงคนรุ่นใหม่ การสร้างแคมเปญออนไลน์ที่ดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น วิดีโอการสอนการเลือกตั้ง อินโฟกราฟิก และการสัมมนาผ่านเว็บ (Webinar) การจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การประชุมสาธารณะ การอภิปรายเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมสนุกสนานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและให้ความรู้แก่ประชาชน การให้ความรู้ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา สร้างหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองและการเลือกตั้ง เพื่อให้เยาวชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมตั้งแต่ยังเด็ก การสร้างแรงจูงใจในการลงคะแนน เช่น การแจกของที่ระลึก การลดหย่อนภาษี หรือสิทธิประโยชน์พิเศษอื่น ๆ อาจช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงมากขึ้น การจัดตั้งองค์กรและกลุ่มสนับสนุน การจัดตั้งองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรหรือกลุ่มอาสาสมัครที่มีหน้าที่ให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น อีกทั้งการเพิ่มการรับรู้และความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่เพียงแต่จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบประชาธิปไตยท้องถิ่น ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับกิตติศรีสมบัติ (2559) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอภิปรัชญาในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสันผักหวาน อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องมีการ

วางแผนการจัดองค์กรการบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงานการตรวจสอบ และการประเมินผล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชน เป็นที่ตั้งเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

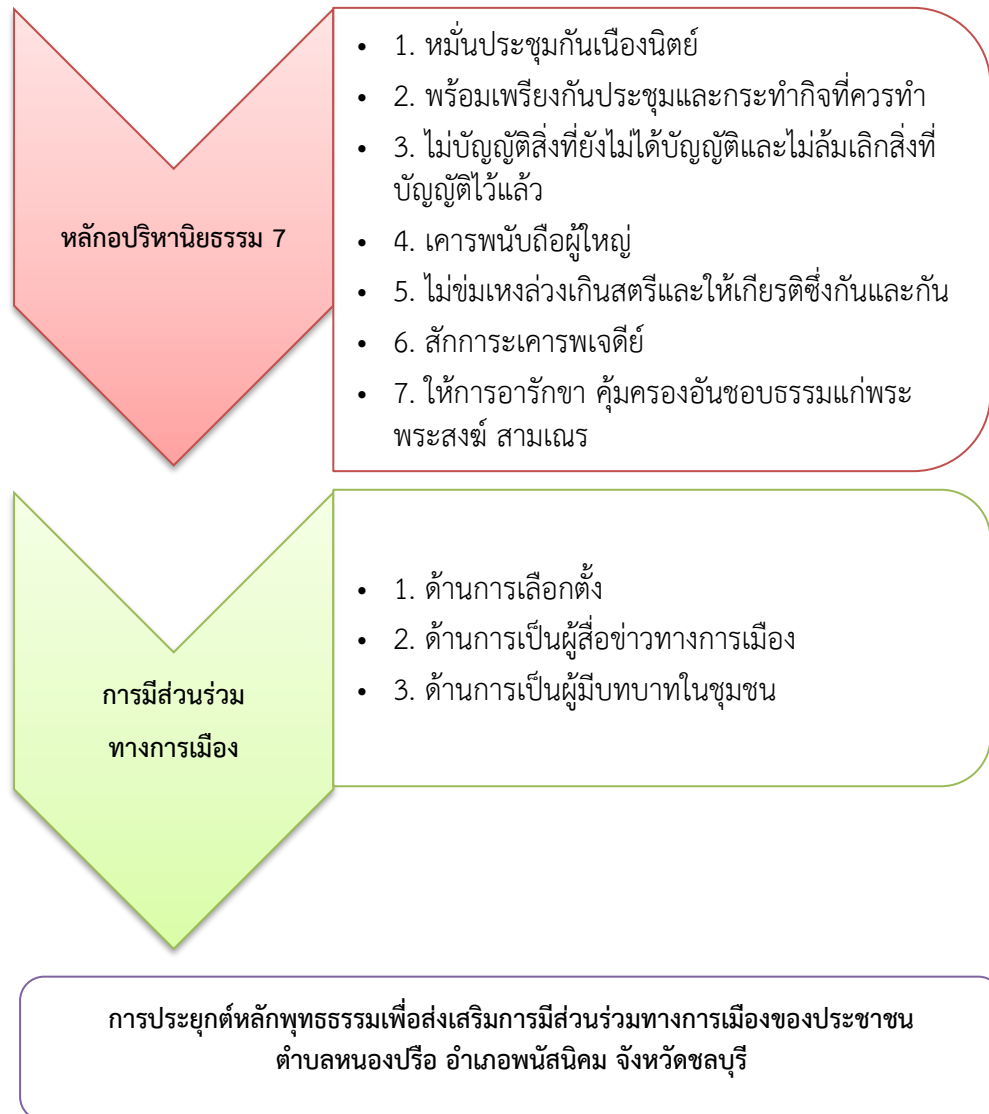
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยที่พบ คือ ประชาชนที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับพระมหาวิชฌู วิสารโท (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานเทศบาลตำบลโนนสะอาด อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 อภิปรายได้ว่า การหมั่นประชุมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสามัคคีและพัฒนาชุมชน การประชุมช่วยให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเข้าร่วมกันในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเน้นถึงการบริหารงานโดยชอบธรรมและไม่แบ่งชนชั้น การเคารพนับถือและเกียรติต่อผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อนเป็นสิ่งสำคัญ และการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและการทำความดีให้เกิดขึ้นในชุมชน สรุปก็คือการสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเคารพนับถือกันทั้งหมดเพื่อสร้างความสงบร่มเย็นและสุขในชุมชนอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับพระมหาณรงค์ ธรรมเมธี (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเรื่องการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นยังไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่องเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากประชาชนต้องประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งมักทำให้ไม่มีเวลาติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ ปัญหานี้ส่งผลให้ประชาชนขาดความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมวิธีการแก้ไขปัญหาและเพิ่มการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่าย เช่น ใช้ระบบการแจ้งเตือนผ่านข้อความ SMS หรือแอปพลิเคชัน เพื่อส่งข่าวสารและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งถึงประชาชนโดยตรง สื่อชุมชน ใช้สื่อท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ชุมชน และบอร์ดประกาศในพื้นที่สาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน และตลาด เพื่อกระจายข้อมูลข่าวสารให้เข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่ การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในกระบวนการ

เลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่มากขึ้นและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นวิธีที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมและการปกครองในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเทศที่มีศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ การเชื่อฟังและปฏิบัติตามหลักการและค่านิยมทางศาสนาสามารถช่วยสร้างความสอดคล้องและความสันติสุขในสังคมได้ การนำพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการทำงานทางการเมืองอาจช่วยสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและสันติสุขมากขึ้น แต่ควรพิจารณาถึงความหลากหลายของทั้งศาสนาและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนเสมอ และไม่ควรรู้ใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องมือในการกดขี่หรือยับยั้งความคิดเห็นของผู้อื่น การสร้างสังคมที่เชื่อมโยงกันอย่างสร้างสรรค์และดีเยี่ยม และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่มในสังคม โดยการใช้หลักการและคุณค่าทางศาสนาในการเลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมีผลดีต่อการสร้างสังคมที่เชื่อมโยงกันและมีความยุติธรรมและสันติสุขมากขึ้นในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายสร้างจิตสำนึกความร่วมมือร่วมใจกันในสังคมให้มีความสามัคคี และยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จัดกิจกรรมในชุมชนโดยเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในชุมชน เช่น กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อการเมืองไทยในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

การปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 28.

- กิตติ ศรีสมบัติ. (2559). *การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสัน ผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จินตนา กะตากุล. (2652). *การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จินตนา จงฤกษ์งาม. (2559). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลหนองปรือ. (2565). *ข้อมูลประชากร*. สืบค้น 10 สิงหาคม 2565, จาก <https://nongpruecity.go.th/content/cate/49>
- ปรีชา เรืองจันทร์. (2560). *การเมือง เศรษฐกิจและสังคม Politics Economy and Society* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระมหาณรงค์ ธมฺเมธี. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิชญ์ วิสารโท. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักอภิธานิธรรมของเทศบาลตำบลโนนสะอาด อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธาวิสัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา). (2563). *การเมืองภาคพลเมือง: การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย*. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(2), 67-72.
- พระสุชาติ อากสฺสโร. (2562). *การปฏิบัติงานตามหลักอภิธานิธรรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักประชาธิปไตยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

Yamane, T. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. Tokyo: Harper International Education.

**การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี***
BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR ENHANCING POLITICAL CULTURE
WITH PEOPLE PARTICIPATORY PARTICIPATION IN LOCAL ELECTIONS
OF UTHAI THANI PROVINCE

พรชัย สารสุวรรณ, สุมาลี บุญเรือง, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

Pronchai Sansuwan, Sumalee Boonrueang, Tomsak Thongin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Pronchais011@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี และ 3. ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี โดยประยุกต์หลักอปฺปานิยธรรม 7 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี มีทั้งหมด 8 ด้าน 1. การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2. ด้านการเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคลที่เป็นผู้นำ 3. ด้านการเคารพกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย 4. ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง 5. ด้านความมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน 6. ด้านความไว้วางใจนักการเมืองและให้ความร่วมมือที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง 7. ด้านสามารถวิจารณ์การเมืองได้ในทางสร้างสรรค์ 8. ด้านไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ 2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี คือ ด้านความเชื่อ

*Received July 16, 2024; Revised August 6, 2024; Accepted August 14, 2024

และด้านพฤติกรรม มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 แสดงว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 37.3 และ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม คือ ด้านความเคารพต่อประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ แสดงว่า หลักอปริหานิยธรรม 7 สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 78.8

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง; การมีส่วนร่วม; การประยุกต์หลักพุทธธรรม; หลักอปริหานิยธรรม 7

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the people's participatory political culture in Uthai Thani Province. 2. To study the factors affecting the people's participatory political culture in Uthai Thani. 3. To study the Bhaddhadhamma for enhancing the people's participatory political culture in Uthai Thani Province by applying the principles of Aparihaniyadhamma 7, conducted by the mixed research methods. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing key informants. Data were analyzed using descriptive content interpretation and focus group discussions. The quantitative research used questionnaires to collect data from 400 samples Data were analyzed by frequency, percentage, mean, and multiple regression analysis.

The research results were found that: 1. The people's participatory political culture in Uthai Thani Province had 8 aspects, namely, 1. Having faith in the principles of democratic government. 2. Confidence and trust in the importance and dignity of people who were leaders. 3. Respect for the rules of democratic government. 4. Participation in political activities. 5. Sense of civic duty. 6. Trust in politicians and cooperation to participate in politics. 7. Being able to criticize politics constructively. 8. Not having a dictatorial spirit. 2. Factors that enhanced the people's participatory political culture in Uthai Thani Province were beliefs and behavioral aspects were at statistically significant level at 0.01 indicating that the factors of people's participation could jointly predict by 37.3 percent. 3. Buddhaddhamma principles application for enhancing the people's participatory political culture in Uthai

Thani Province by applying the principles of Aparihaniyadhamma 7, namely, respect for the chairman and the opinions of members in the meeting. Readiness for a meeting in terms of meeting regularly indicating that the 7 principles of Aparihaniyadhamma could together predict by 78.8 percent.

Keyword: Political Culture; Participation; Principles; Buddhadhamma Application of Aparihaniyadhamma 7

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์แท้จริงเกิดขึ้นได้ทันที แต่ต้องมีการพัฒนาและศึกษาอบรมบ่มเพาะประชาชนในระบอบประชาธิปไตยให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การมีสิทธิ เสรีภาพ ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญของระบบเสรีประชาธิปไตย เป็นการรับรองสิทธิของเสรีชนหรือประชาชนทั่วไป ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกันซึ่งใช้บังคับกับทุกคนในสังคมและใช้หลักความเสมอภาคทางสังคม ยอมรับมติเสียงข้างมากหรือเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญ ยอมรับความคิดเห็นหรือพฤติกรรมที่แตกต่างเมื่อผู้ใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ กัน และมีสิทธิในการแสดงออกทางการเมืองหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ ตามสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนดไว้ภายใต้รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย การที่จะปลูกฝังระบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญ หรือระบบใดระบบหนึ่ง แต่เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองให้ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และยึดถือปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เพราะฉะนั้นการที่จะสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หรือแบบประชาธิปไตย จึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังในสังคมไทย (อานันท์ ปันยารชุน, 2551) โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่เยาวชนและประชาชนทุกระดับอย่างต่อเนื่อง (สถาบันพระปกเกล้า, 2550)

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนเอง การที่ประชาชนมีอิสระทางความคิด ทางความรู้ทางความสามารถ และรู้หน้าที่ของพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง หากประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี ก็เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี (ไพรรรรถน ปริมาตร, 2564) เมื่อพิจารณาในภาพรวมทางการเมืองจะเห็นได้ว่า จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางการเมืองที่น่าศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี เนื่องจากจังหวัดอุทัยธานีมีนักการเมืองระดับรองหัวหน้าพรรคการเมืองกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยอยู่ภายในจังหวัด ทำให้มีความน่าศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะจังหวัดอุทัยธานีมีประชาชนในพื้นที่จำนวนมากที่มีความตื่นตัวเพื่อเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นในทุกครั้งเมื่อมีการเลือกตั้ง

ศาสนาธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ ได้ทรงสั่งสอนเกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อการดำรงชีวิต และเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ สำหรับผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา คือ ธรรมอันไม่เป็นที่ติแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้นความสามัคคีของหมู่คณะ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน หลักอปริหานิยธรรม 7 คือ 1. หมั่นประชุมกันเป็นประจำ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม 3. ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ 4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5. ไม่ลุแก่อำนาจ ความอยาก ความเห็นแก่ตัว 6. รักสันติภาพ ชัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ 7. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี (กำพล ศรีโท, 2566)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี โดยผู้วิจัยจะนำหลักอปริหานิยธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานีไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี และสามารถนำไปพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานีให้ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 264,189 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุทัยธานี, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากระบบประชากรโดยหากกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัดกัปปองเจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี 2. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านการเมืองท้องถิ่น 8 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุทัยธานี 3. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ 4 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี 4. ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล 5. ตัวแทนประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง 2 คน ได้แก่ กำนันตำบลระบำ อำเภอลานสัก และ ผู้อำนวยการโรงเรียนทองประสาทเวทย์ อำเภอนองนาค

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี โดยมีผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงคำตอบเฉพาะเรื่องตามวัตถุประสงค์ โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 18 รูปหรือคน การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยมี 9 รูปหรือคน

4.2 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคล โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอทัพทัน อำเภอหนองฉาง อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต อำเภอบ้านไร่ จำนวน 8 อำเภอ รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายถึง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน ใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้านการทดสอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีแบบ Stepwise เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระ ตั้งแต่สองตัวขึ้นไป

ผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า

1.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี มีทั้งหมด 8 ด้าน 1. การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นและศรัทธาสูง เพราะหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยทำให้เสมอภาค 2. ด้านการเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคลที่เป็นผู้นำทางการเมือง การปฏิบัติตนและการวางตัวเหมาะสมกับการเป็นผู้นำ พบง่ายไม่ถือตัว 3. ด้านการเคารพกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การยึดหลักเสียช้างมาก ยอมรับเสียช้างมากเป็นสำคัญ แต่ก็ยังให้ความสำคัญของเสียช้างน้อย 4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองของประชาชน ต้องมีการ

สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ที่ดี เน้นตรงประเด็น 5. ด้านความมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเอง การมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี มีมากขึ้น 6. ด้านความไว้วางใจนักการเมืองและให้ความร่วมมือร่วมใจกันที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งในแต่ละครั้งจะมีนักการเมืองคนเดิมหรือกลุ่ม ๆ และได้รับความไว้วางใจ 7. ด้านสามารถวิจารณ์การเมืองได้ในทางสร้างสรรค์ ประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี สามารถวิจารณ์การเมืองได้น้อยมาก 8. ด้านไม่มีจิตใจเผด็จการ ประชาชนส่วนใหญ่ ต้องการ การปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะให้ความเป็นอิสระทางความคิด การแสดงออก การศึกษา

1.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย	4.02	0.82	มาก
2. ด้านยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล	3.40	0.57	ปานกลาง
3. ด้านเคารพในกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย	3.97	0.85	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง	3.94	0.73	มาก
5. ด้านมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน	3.41	0.64	ปานกลาง
6. ด้านความไว้วางใจมองโลกในแง่ดี	3.90	0.88	มาก
7. ด้านวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล	4.07	0.60	มาก
8. ด้านไม่มีจิตใจเผด็จการ	4.56	0.40	มากที่สุด
โดยภาพรวม	3.91	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านไม่มีจิตใจเผด็จการ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.40) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.60) อยู่ในระดับมาก ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.82) อยู่ในระดับมาก ด้านเคารพในกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.85) อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.73) อยู่ในระดับมาก ด้านความไว้วางใจมองโลกในแง่ดี ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.88) อยู่ในระดับมาก ด้านมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.64) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ($\bar{X}=3.40$, S.D.=0.57) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

1.3. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจังหวัด

อุทัยธานี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเชื่อ	3.28	0.59	ปานกลาง
2. ด้านค่านิยม	3.35	0.54	ปานกลาง
3. ด้านพฤติกรรม	4.13	0.76	มาก
โดยภาพรวม	3.59	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษา คือ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.76) รองลงมา คือ ด้านค่านิยม ($\bar{X}=3.35$, S.D.=0.54) ด้านความเชื่อ ($\bar{X}=3.28$, S.D.=0.59) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 3 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.918	.131		14.654**	.000
ด้านความเชื่อ	.324	.043	.365	7.560**	.000
ด้านพฤติกรรม	.224	.033	.325	6.718**	.000

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี มี 2 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านความเชื่อ และด้านพฤติกรรม พบว่าส่งผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

ตารางที่ 4 หลักอปริหานิยธรรม 7 ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

ตัวแปรหลัก อปริหานิยธรรม 7	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.325	.070		18.858**	.000
ด้านความพร้อมเพียงกันประชุม (sumbb)	.261	.040	.379	6.488**	.000

ตารางที่ 4 หลักอปริหานิยธรรม 7 ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี (ต่อ)

ตัวแปรหลัก อปริหานิยธรรม 7	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.325	.070		18.858**	.000
ด้านความเคารพต่อประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม (sumdd)	.290	.034	.406	8.582**	.000
ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (sumaa)	.125	.030	.161	4.163**	.000

จากตารางที่ 4 พบว่าหลักอปริหานิยธรรม 7 ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี มี 3 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านความเคารพต่อประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ พบว่าส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี คือ ด้านความเชื่อ และด้านพฤติกรรม นอกจากนั้นยังประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 มี ลักษณะดังนี้ 1. ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ได้แก่ ประชาชนมีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ 2. ด้านความพร้อมเพรียงกันประชุม ได้แก่ จะต้องเข้าประชุมพร้อมกันและเลิกประชุมให้พร้อมกัน 3. ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์ก็ควรพึงกระทำโดยยึดจากหลักการเดิม 4. ด้านความเคารพต่อประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ได้แก่ การเคารพประธานและสมาชิกในที่ประชุมถือเป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน 5. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ ได้แก่ ปัจจุบันสตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมือง เป็นผู้นำทางการเมืองมากขึ้น 6. เคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ได้แก่ เป็นการแสดงเคารพนับถือสิ่งที่ตั้งงามในประเทศชาติ 7. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึง บรรพชิตในศาสนา ได้แก่ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาทำให้ประชาชนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี จากผลการวิจัยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี

ทั้ง 8 ด้าน ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเมืองในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงผู้ที่รักประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะต่อต้านเผด็จการ ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ การปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะให้เป็นอิสระทางความคิด การแสดงออก การศึกษา และการประกอบอาชีพที่ตนเองชื่นชอบ มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่หลากหลายไม่ถูกบังคับ ส่วนด้านยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคลทั้งผู้นำทางการเมือง และด้านมีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีค่าเฉลี่ยปานกลาง พบว่า ส่วนมากมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในตัวผู้นำทางการเมือง เพราะมาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่เลือกให้มาเป็นตัวแทนของตน และการปฏิบัติตนและการวางตัวเหมาะสมกับการเป็นผู้นำ พบง่าย ไม่ถือตัว คอยช่วยเหลือประชาชนในเวลาที่ได้รับความสะดวกสบาย การมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจังหวัดอุทัยธานีมีมากขึ้น สังเกตได้จากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะมากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมาแต่ก็มีบางส่วนที่ยังไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับการเมือง หน้าที่พลเมืองของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวรรณ บุรีมาตร (2563) ได้วิจัยเรื่อง พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น มีหลักดำเนินการคือ 1. ด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครอง 2. ด้านการเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล 3. ด้านการเคารพกติกาของการปกครอง 4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง 5. ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน 6. ด้านการมองโลกในแง่ดี 7. ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล 8. ด้านการไม่มึนเมาแบบเผด็จการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี พบว่ามีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี ได้ร้อยละ 37.2 แสดงให้เห็นว่า ด้านความเชื่อ และด้านพฤติกรรม ทำให้ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมมากที่สุด 1. ด้านความเชื่อ ความเชื่อส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานีนั้น ผู้นำทางการเมืองต้องสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาต่อตัวนักการเมืองเองเพื่อจะสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมา จิตต์เที่ยง (2566) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีส่วนร่วมในหลากหลายทาง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ และประชาชนที่มาจากหลากหลายอาชีพ สภาพ

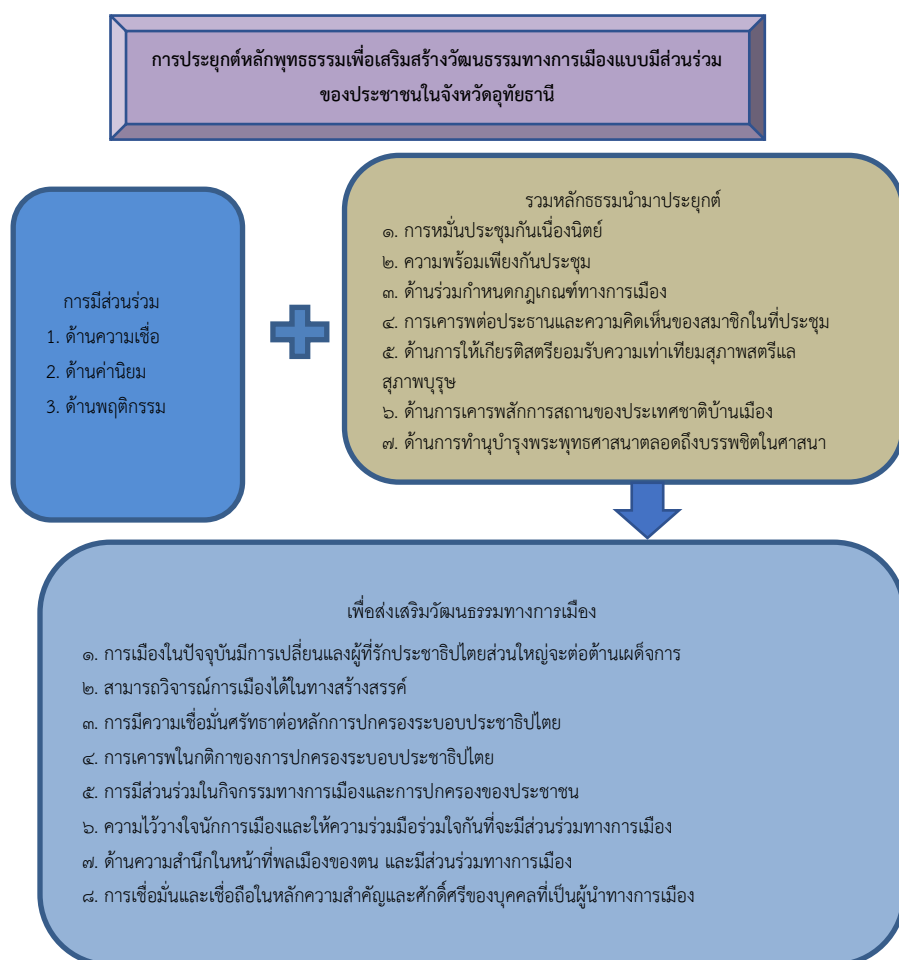

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครอง และการส่งเสริมวัฒนธรรมด้านความเชื่อทางการเมือง 2. ด้านพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาธิตี รักตัญญู (2564) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหาร จัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปนักการเมืองสตรีท้องถิ่นได้รับการยอมรับบทบาททางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งจากความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักการเมืองสตรี ท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาททางการเมืองในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพทางสังคม

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า หลักอปริหานิยธรรม 7 เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดอุทัยธานี 3 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าหลักอปริหานิยธรรม 7 ทำนายนการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี ได้ร้อยละ 75.6 แสดงให้เห็นว่าหลักอปริหานิยธรรม 7 มีส่วนในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธล เสวตวรรณ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง และ ไม่บังคับปกครองสตรี พร้อมเพรียงกันประชุม ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่าสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่มากมาย ตามลำดับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี ทั้ง 8 ด้านประกอบด้วย ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ด้านเคารพในกติกากของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ด้านมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ด้านความไว้วางใจมองโลกในแง่ดี ด้านวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และด้านไม่มีจิตใจเผด็จการ ผู้เขียนได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังกล่าวอธิบายว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี ทั้ง 8 ด้านประกอบด้วย ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ด้านเคารพในกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ด้านมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ด้านความไว้วางใจมองโลกในแง่ดี ด้านวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และด้านไม่มีจิตใจเผด็จการ โดยผ่านองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านพฤติกรรม เพื่อเป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี และยังนำหลักอภิธานิธรรม 7 มาใช้เพื่อเป็น

ตัวส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี การประยุกต์ใช้คือการเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนผู้ที่มีจิตใจรักประชาธิปไตยส่วนใหญ่มักจะต่อต้านเผด็จการ และสามารถวิจารณ์การเมืองได้ในทางสร้างสรรค์ ไม่พูดว่าร้ายใส่ร้ายคู่แข่งทางการเมือง การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมีความเชื่อมั่นสูง เคารพในกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย กติกาคือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มคน และต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ก็จะมีเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของทุกคนที่เป็นผู้นำทางการเมือง ส่วนมากมักมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในตัวผู้นำอยู่แล้วเพราะมากจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่เลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ให้มีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคลและผู้นำทางการเมือง และมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเอง
2. ภาครัฐควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีให้กับประชาชน โดยผ่านกระบวนการทางค่านิยมของกลุ่มบุคคล
3. ภาครัฐควรมีนโยบายในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมกันอย่างเนืองนิตย์และการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดจนถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ
4. สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมทางเมืองในทุกมิติอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประชาชนควรได้รับรับคำแนะนำให้มีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคลและผู้นำทางการเมือง และมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเอง
2. ประชาชนควรได้รับคำแนะนำให้ มีค่านิยมของกลุ่มบุคคลที่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีหรือเป้าหมายการกระทำของบุคคล

3. ประชาชนควรหมั่นประชุมร่วมกันเพื่อร่วมกันเพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอื่น ๆ ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมที่เหมาะสมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กำพล ศรีโท. (2566). รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดนนทบุรี (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัททล เสวตวรรณ. (2565). การพัฒนาทางการเมืองที่มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพรวรรณ ปุริมาตร. (2563). พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศุภมา จิตต์เที่ยง. (2566). กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สถาบันพระปกเกล้า. (2550). วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรมและการปกครอง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- สาลินี รักกตัญญู. (2564). *การส่งเสริมบทบาทของนักรการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหาร จัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน* (ดุขฎิณิพนธ์ปริชญาดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหวัดอุทัยธานี. (2563). *การบริหารข้อมูลสถิติการเลือกตั้ง*. สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/sdwAt>
- อานันท์ ปันยารชุน. (2551). *ประชาธิปไตยที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคมสถาบันจิตตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
บริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย*

BUDDHADHAMMA ETHICS FOR ENHANCING THE PERFORMANCE OF
SECURITIES COMPANY PERSONNEL IN THAILAND

พิธาน โตตระกุลพิทักษ์

Pithan Totrakulpitak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Ptihan25222522@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงาน 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงาน และ 3. นำเสนอพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ความรู้ ความสามารถ และทักษะ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากร คือ การพัฒนา การฝึกอบรม การศึกษา และหลักธรรมสุจริต 3 คือ กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ วชิสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบว่าการเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานมี 3 ด้านคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความสามารถ (Abilities) โดยมีการนำหลักธรรมสุจริต 3 มาเสริมสร้างศักยภาพประกอบด้วย กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย วชิสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ นำกระบวนการพัฒนาบุคลากรมาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพ

การปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยทั้งการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; ศักยภาพการปฏิบัติงาน; บริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

Abstract

Objectives of this research papers were: 1. To study the performance potentials, 2. To study factors affecting the performance potentials, 3. To propose Buddhist ethics to enhance the performance potential of personnel of securities companies in Thailand., conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from used to collect data from 384 samples The research instruments were questionnaires and in-depth-interview script. Both descriptive and inferential data analysis were used.

The research results were found that: 1. The performance potential of personnel in securities companies in Thailand was at a high level, ranked in order as knowledge, ability, and skills. 2. The factors affecting the performance potential of personnel in securities companies in Thailand were found that the personnel development process, namely development, Training and Education, and the three principles of Sucaritta 3, namely, Kayasucarita, honesty of body, right conduct of body, Manosucarita, right mind, right conduct of mind, and Vacisucarita, right speech, affected the performance potential of personnel in securities companies in Thailand. At statistically significant level at the 0.01, 3. Buddhist ethics for enhancing the performance potential of securities company personnel in Thailand was found that the enhancement of performance potential had 3 aspects: Knowledge, Skills and Abilities by using the principles of Sucaritta 3 to enhance potentials, consisting of physical honesty, good physical behavior, verbal honesty, good verbal behavior, mental honesty, good mental behavior. The personnel development process was used as the basis for enhancing the performance potential of securities company personnel in Thailand, including Training, Education and Development.

Keyword: Buddhadhamma Ethics; Performance Potential; Securities Companies in Thailand

บทนำ

บริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งทำให้มีการหยุดการดำเนินงาน ให้พนักงานทำงานที่บ้าน แต่หลักจากประเทศไทยทยอยปลดล็อกดาว์นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงกลางปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา ธุรกิจหลักทรัพย์ก็เริ่มผ่อนคลายให้พนักงานกลับมาทำงานที่สำนักงานได้ตามปกติอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพนักงานกลับเข้ามาทำงานตามปกติในสำนักงาน สิ่งหนึ่งที่บริษัทต้องปฏิบัติต่อพนักงานคือ การพัฒนาและดูแลพนักงาน เพราะพนักงานถือเป็นทรัพยากรและพื้นฐานสำคัญในการหยั่งรากความยั่งยืน มีผลต่อการเติบโตและการสร้างคุณค่าองค์กร จึงต้องพัฒนาศักยภาพพนักงานให้พร้อมทั้งความรู้ความสามารถและประสบการณ์ รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ความเชื่อและความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรและเป็นพลังขับเคลื่อนตลาดทุนไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโนและคณะ, 2566) คือ 1. ความเสมอภาคและโอกาสที่เท่าเทียม โดยบริหารทรัพยากรบุคคลตามระเบียบปฏิบัติที่ประกาศไว้ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เน้นการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อการเติบโตไปพร้อมองค์กรในระยะยาว โดยคำนึงถึงโอกาสและความเท่าเทียมของพนักงาน 2. การรักษาพนักงาน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานผูกพันต่อองค์กรในระยะยาวโดยมีระบบบริหารผลตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมและเป็นธรรม 3. การพัฒนาพนักงาน โดยพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเติบโตในหน้าที่งานตามสายวิชาชีพและความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน 4. การมีส่วนร่วมของพนักงาน โดยสนับสนุนพนักงานให้ร่วมทำกิจกรรมเป็นทีมเพื่อความสามัคคี และเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีการจัดตั้งสโมสรพนักงานที่ดำเนินงานโดยคณะกรรมการซึ่งสรรหาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งตัวแทนพนักงาน เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งพนักงาน ครอบครัวพนักงาน ชุมชนและสังคม 5. การสร้างสมดุลของชีวิต โดยสรรค์สร้างวัฒนธรรมองค์กรภายใต้แนวคิด Be(e) Happy เพื่อสร้างความสุขและคุณภาพชีวิต รวมถึงบรรยากาศการทำงานที่สมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงานตามแนวทาง Happy Workplace ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ด้วยหลักการความสุขเริ่มได้ที่ตัวเรา 6. การดูแลพนักงาน โดยจัดให้มีการตรวจและให้คำแนะนำด้านสุขภาพแก่พนักงานโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเป็นประจำทุกปี มีกิจกรรมให้ความรู้โดยแพทย์เฉพาะทางมีสถานพยาบาลที่พร้อมด้วยแพทย์และพยาบาลประจำการ มีห้องให้นมบุตรที่สะดวกสบาย มีการจัดสรรพื้นที่และอุปกรณ์สันทนาการ เช่น ห้องฟิตเนส อุปกรณ์ป้องกันสนามบาสเกตบอล และห้องคาราโอเกะ ตลอดจนจัดตั้งชมรมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของพนักงาน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567)

นอกจากนั้นการส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ได้กล่าวแล้วนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างดี สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำหลักสุจริต 3 มาใช้ในการวิจัยเนื่องจากว่าสุจริต 3 คือ ความประพฤติดี ประพฤติชอบ ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกายมี 3 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจาร 2. วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา มี 4 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาป 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจมี 3 คือ อนภิชฌา อพยาบาท และสัมมาทิฐิ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556) จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาเกี่ยวกับพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักสุจริต 3 มาศึกษาร่วมด้วย จะช่วยให้ นักวิจัย นักวิชาการ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพตามแนวทางที่นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Cochran (1963) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 384 ตัวอย่าง

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้บริหารของบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย จำนวน 8 คน บุคลากรของบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย จำนวน 5 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. กระบวนการพัฒนาบุคลากร 3. หลักธรรมสุจริต 3 และ 4. ศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 384 ตัวอย่าง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และสถิติอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำมาสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เรียงลำดับดังนี้ ด้านความรู้ (Knowledge) ($\bar{X}=4.26$) รองลงมาคือ ด้านความสามารถ (Abilities) ($\bar{X}=4.19$) และด้านทักษะ (Skill) ($\bar{X}=4.17$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กระบวนการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

ตัวแปรกระบวนการพัฒนาบุคลากร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.300	.164		7.921**	.000
การพัฒนา (HR3)	.407	.050	.433	8.185**	.000
การฝึกอบรม (HR1)	.138	.047	.158	2.915**	.000
การศึกษา (HR2)	.152	.056	.173	2.718**	.010

Multiple R = .679c R² = .461 Adjusted R² = .457 Std. Error = .477

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับคือ การพัฒนา การฝึกอบรม การศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้วเท่ากับ .457 แสดงว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากรสามารถร่วมกันทำนายศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 45.7 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.300 + .407_{HR3} + .138_{HR1} + .152_{HR2}$$

$$Z_Y = .433Z_{HR3} + .158Z_{HR1} + .173Z_{HR2}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักธรรมสุจริต 3 ประกอบด้วย กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย วาจาสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ อย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หลักธรรมสุจริต 3 ที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

ตัวแปรหลักธรรมสุจริต 3	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.813	.173		4.707**	.000
กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย (Dham1)	.290	.058	.284	4.993**	.000
มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ (Dham3)	.263	.056	.270	4.694**	.000
วาจาสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา (Dham2)	.245	.066	.233	3.714**	.000

Multiple R = .714^c R² = .510 Adjusted R² = .506 Std. Error = .455

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่าหลักธรรมสุจริต 3 ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้คือ กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย มโนสุจริต ประพฤติ

ชอบทางใจ วชิสุจจริต ประพฤติชอบทางวาจา มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว เท่ากับ .506 แสดงว่า หลักธรรมสุจจริต 3 สามารถร่วมกันทำนายศักยภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 50.6 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของ สมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .813 + .290_{Dham1} + .263_{Dham3} + .245_{Dham2}$$

$$Z_Y = .284Z_{Dham1} + .270Z_{Dham3} + .233Z_{Dham2}$$

3. พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท หลักทรัพย์ในประเทศไทย มีดังนี้ การเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัท หลักทรัพย์ในประเทศไทยทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ความรู้ (Knowledge) โดยการศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาความรู้ความสามารถและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ นำนวัตกรรม เกี่ยวกับเทคโนโลยี AI มาใช้ในงานด้านการลงทุน พัฒนาความรู้ในรูปแบบ e-Learning ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการลงทุน 2. ทักษะ (Skill) โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ มาแก้ปัญหาในการทำงานได้ ฝึกฝนทักษะด้านการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทักษะ การสื่อสารและการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะในการใช้ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย 3. ความสามารถ (Abilities) โดยการนำวิชาการ ความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเชี่ยวชาญแบบ สหวิทยาการ สร้างวิสัยทัศน์ มีความสามารถด้านการวิเคราะห์เศรษฐกิจและวัฏจักรของ กลุ่มอุตสาหกรรม มีความคิดและทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีความมุ่งมั่นทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

โดยมีหลักธรรมสุจจริต 3 เป็นหลักธรรมนำสู่การสร้างศักยภาพด้านความสุจจริต ประกอบด้วย 1. กายสุจจริต ประพฤติชอบทางกาย โดยการมีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูล คนในองค์กร ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นและเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นตัวอย่างที่ดีน่ายกย่อง นับถือของเพื่อนร่วมงาน ประพฤติตนให้อยู่ในกฎระเบียบของบริษัท และมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ 2. วชิสุจจริต ประพฤติชอบทางวาจา โดยการไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความ แตกแยกให้กับคนในองค์กร พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลและถูกกาลเทศะ เป็นประโยชน์ รักษา สังขะ และให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับองค์กรและลูกค้า 3. มโนสุจจริต ประพฤติชอบ ทางใจ โดยมีความปรารถนาดีมีความเห็นเป็นสัมมาทิฐิ คือ ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ นอกจากนั้นนำกระบวนการพัฒนาบุคลากรมาเป็น พื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยทั้ง การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านความรู้ (Knowledge) โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาความรู้ความสามารถและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ นำนวัตกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยี AI มาใช้ในงานด้านการลงทุน พัฒนาความรู้ในรูปแบบ e-Learning ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการลงทุน รองลงมา คือ ด้านความสามารถ (Abilities) โดยการนำวิชาการความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเชี่ยวชาญแบบสหวิทยาการ สร้างวิสัยทัศน์ มีความสามารถด้านการวิเคราะห์เศรษฐกิจและวัฏจักรของกลุ่มอุตสาหกรรม มีความคิดและทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีความมุ่งมั่นทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น และด้านทักษะ (Skill) โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้มาแก้ปัญหาในการทำงานได้ ฝึกฝนทักษะด้านการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทักษะการสื่อสารและการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงสมร มะโนวรรณ และคณะ (2562) ที่พบว่า แนวทางการเพิ่มผลิตภาพแรงงานในภาคบริการต่อเศรษฐกิจไทย บุคลากรในอุตสาหกรรมบริการนั้นจะต้องมีคุณสมบัติพึงประสงค์ 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านสมรรถนะ 2. ด้านความรู้ ความสามารถ และ 3. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรทางด้านอุตสาหกรรมบริการ สำหรับแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในภาคบริการนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตบัณฑิต ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่จะผลิตบุคลากรทางด้านบริการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย อภิปรายได้ว่า 1. ด้านกระบวนการพัฒนาบุคลากร พบว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากรส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ การพัฒนา การฝึกอบรม การศึกษา ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .457 แสดงว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากรสามารถร่วมกันทำนายศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 45.7 สอดคล้องกับงานวิจัยของไกรวิน ไชยวรรณ (2559) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ มีดังนี้ 1. ด้านการวางแผน บุคลากรเชิงพุทธโดยการวางแผนการคัดเลือกบุคลากร ตามภารกิจแต่ละหน้าที่นโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างบุคลากร 2. ด้านการสรรหา บุคลากรเชิงพุทธโดยการคัดเลือกบุคลากรตามนโยบายหน่วยงาน ที่ต้องการคุณสมบัติ ความรู้

ความสามารถเฉพาะด้าน มีลักษณะตั้งใจมุ่งมั่น มีความใฝ่รู้ในอาชีพ 3. ด้านการพัฒนาบุคลากรเชิงพุทธโดยการใส่ใจและส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม เพิ่มความรู้ในวิชาชีพ มีธรรมะในการปฏิบัติงาน 4. ด้านการธำรงรักษา บุคลากรเชิงพุทธโดยการปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่ ใส่ใจการทำงาน คิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ต่อหน้าที่และองค์กร พัฒนาคนใหม่รักษาคนเก่า สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพิ่มแรงจูงใจ ให้รางวัลเป็นการตอบแทน ด้านหลักธรรมสุจริต 3 พบว่า หลักธรรมสุจริต 3 ส่งผลต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ วาจาสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .506 แสดงว่า หลักธรรมสุจริต 3 สามารถร่วมกันทำนายศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ได้ร้อยละ 50.6 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิภูษณ มากไชย และคณะ (2559) ที่พบว่า การนำหลักสุจริต 3 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โดยรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ ระยะเวลาการรับราชการ และรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมโนสุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านวาจาสุจริต และด้านกายสุจริต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. การเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ความรู้ (Knowledge) 2. ทักษะ (Skill) 3. ความสามารถ (Abilities) โดยมีหลักธรรมสุจริต 3 เป็นหลักธรรมนำสู่การสร้างศักยภาพด้านความสุจริต ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย โดยการมีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลคนในองค์กร ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นตัวอย่างที่ดีน่ายกย่องนับถือของเพื่อนร่วมงาน ประพฤติตนให้อยู่ในกฎระเบียบของบริษัท และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 2. วาจาสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา โดยการไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยกให้กับคนในองค์กร พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลและถูกกาลเทศะ เป็นประโยชน์ รักษาสิ่งจะ และให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับองค์กรและลูกค้า 3. มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ โดยมีความปรารถนาดีมีความเห็นเป็นสัมมาทิฐิ คือ ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ นอกจากนั้นน่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรมาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยทั้งการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ (2557) ที่พบว่า การประยุกต์หลักอริยสัจ 4 ในการกำหนดกลยุทธ์ จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนากาย ต้องรู้อยู่ รู้กิน รู้ปฏิบัติ แต่งกายให้เหมาะสม อยู่ร่วมกัน เรียนรู้

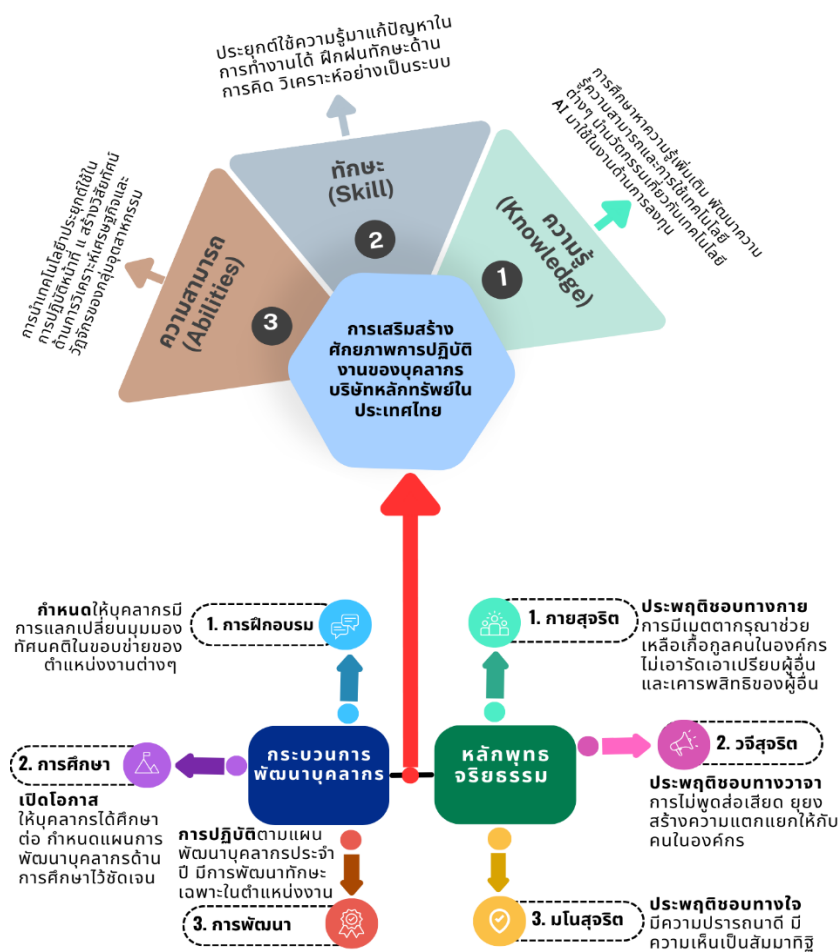
ร่วมกัน อยู่แบบพอเพียง ตรวจสอบสุขภาพร่างกาย การทำให้ร่างกายเติบโตแข็งแรง ออกกำลังกาย เล่นกีฬา มีสติอยู่กับความเคลื่อนไหวของกายทุกๆ ขณะฝึกความอดทน เป็นคนตรงต่อเวลา กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาศีล พัฒนาให้มีระเบียบวินัย ทำให้คนมีศีล ให้รู้ว่า อะไรเหมาะสม อะไรควร มีเป้าหมายเดินไปสู่ทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละต่อส่วนรวม กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาจิต บุคลากรมีจิตบริการ มีจิตสาธารณะ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี พอใจในอาชีพของตน ตั้งใจทำงานตามแผนที่กำหนดไว้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ และอดทน ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาปัญญา ต้องคิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ โดยการปฏิบัติงานสร้างความเข้าใจว่า มีทิศทางในการดำเนินงานอย่างไร แล้วมากำหนด เป็นวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นปรัชญาที่นำไปสู่การปฏิบัติ มีการเพิ่มศักยภาพการทำงานคิด เป็นขบวนการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความละเอียดรอบคอบสามารถแก้ไขโดยใช้หลักการใช้ เหตุผล มีการฝึกทักษะมาใช้ในการพัฒนาสติปัญญาก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่ การแก้ปัญหาได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย อธิบายว่า การประยุกต์หลัก พุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัด อุทัยธานี ทั้ง 8 ด้านประกอบด้วย ด้านความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ด้านยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ด้านเคารพ ในกติกากฎของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และการปกครอง ด้านมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ด้านความไว้วางใจมองโลกในแง่ดี ด้านวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และด้านไม่มีจิตใจเผด็จการ โดยผ่านองค์ประกอบ ที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านพฤติกรรม เพื่อเป็น ตัวสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ มีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี และยังนำหลักการบริหารนิยธรรม 7 มาใช้เพื่อเป็น ตัวส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ มีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดอุทัยธานี การประยุกต์ใช้คือการเมืองในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนผู้ที่มีจิตใจรักประชาธิปไตยส่วนใหญ่มักจะต่อต้านเผด็จการ และสามารถ วิจารณ์การเมืองได้ในทางสร้างสรรค์ ไม่พูดว่าร้ายใส่ร้ายคู่แข่งทางการเมือง การมีความ เชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมีความเชื่อมั่นสูง เคารพใน กติกากฎของการปกครองระบอบประชาธิปไตย กติกาคือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มคน และ

ต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ก็จะมีคามเชื่อมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของทุกคนที่เป็นผู้นำทางการเมือง ส่วนมากมักมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในตัวผู้นำอยู่แล้วเพราะมากจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่เลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชน ดังภาพที่ 1 ดังนี้

การเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ได้ดังนี้ การเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทย ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ความรู้ (Knowledge) โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

2. ทักษะ (Skill) โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้มาแก้ปัญหาในการทำงานได้ ฝึกฝนทักษะด้านการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ 3. ความสามารถ (Abilities) โดยการนำวิชาการความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีหลักธรรมสุจริต 3 เป็นหลักธรรมนำสู่การสร้างศักยภาพด้านความสุจริต ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย โดยการมีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลคนในองค์กร ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นตัวอย่างที่ดีนำมายกย่องนับถือของเพื่อนร่วมงาน ประพฤติตนให้อยู่ในกฎ ระเบียบของบริษัท และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ 2. วาจาสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา โดยการไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยกให้กับคนในองค์กร พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลและถูกกาลเทศะ เป็นประโยชน์ รักษาสัจจะ และให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับองค์กรและลูกค้า 3. มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ โดยมีความปรารถนาดี มีความเห็นเป็นสัมมาทิฐิคือ ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ นอกจากนั้นนำกระบวนการพัฒนาบุคลากรมาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ในประเทศไทยทั้ง การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บริษัทหลักทรัพย์ควรมีนโยบายเกี่ยวกับ การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคล เพื่อให้เป็นหัวใจของการพัฒนาองค์กรและตลาดทุนให้เติบโตอย่างมั่นคง
2. บริษัทหลักทรัพย์ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่สร้างสุขและโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ผลิตคนเก่งและคนดีที่ช่วยสร้างคุณค่าให้องค์กร ตลาดทุน และสังคมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. บริษัทหลักทรัพย์ควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งส่งเสริมการศึกษาและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดเงินตลาดทุน
2. บริษัทหลักทรัพย์ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการฝึกฝนทักษะในตำแหน่งงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
3. บริษัทหลักทรัพย์ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยด้านพื้นฐานโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาบริษัทหลักทรัพย์ของประเทศไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันในยุคดิจิทัลได้
2. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านคุณภาพชีวิตของบุคลากรบริษัทหลักทรัพย์ของประเทศไทยเกี่ยวกับความเป็นธรรมและความเสมอภาค ทั้งในเรื่องของการจ้างงาน การเลื่อนตำแหน่ง การจ่ายค่าตอบแทนการทำงาน รวมถึงตลอดถึงการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรมในทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

- ไกรวิน ไชยวรรณ. (2559). *การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดวงสมร มะโนวรรณ และคณะ. (2562). แนวทางในการพัฒนาและการเพิ่มผลิตภาพแรงงานในภาคบริการต่อเศรษฐกิจไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 6(2), 736-756.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). *การพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อความยั่งยืน*. สืบค้น 28 ธันวาคม, จาก <https://shorturl.asia/s0XIH>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์แพรวแอนโดโฮม จำกัด.
- พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน และคณะ. (2566). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ปัจจัยสู่ความสำเร็จและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร. *วารสารวณิฏวงแหรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 169-192.
- พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ. (2557). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิภูษณ มากไชย และคณะ. (2559). การนำหลักสุจริต 3 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 1(2), 35-54.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques* (2nd ed.). New York: John Wiley Sons.

การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร*

DEVELOPMENT OF INNOVATIVE BUDDHIST MANAGEMENT OF DENTAL CLINICS IN BANGKOK METROPOLIS

เสาวนีย์ มิตตะธรรมากุล

Saowanee Mittatammakul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: saowanee.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร 3. นำเสนอการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ กระบวนการให้บริการ บุคลากร ความปลอดภัยของผู้ป่วยและทันตบุคลากร สภาพแวดล้อม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรม ได้แก่ องค์ประกอบทางการตลาด 5.0 โดยเฉพาะความคล่องตัว การทำการตลาดด้วยข้อมูล และการตลาดตามบริบทของผู้บริโภค และหลักปาปนิกรธรรม 3. การนำเสนอการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานครสามารถทำได้โดยประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรธรรมและการตลาด 5.0 เพื่อพัฒนาคลินิกใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ การพัฒนาทีมงานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ

*Received August 4, 2024; Revised August 31, 2024; Accepted September 4, 2024

ลูกค้า ซึ่งจะช่วยให้คลินิกสามารถให้บริการที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนา; พุทธนวัตกรรม; การจัดการ; คลินิกทันตกรรม

Abstract

Objectives of this research were 1. To study the management of dental clinics in Bangkok Metropolis, 2. To study the factors affecting the management of dental clinics in Bangkok Metropolis, and 3. To present the development of innovative Buddhist management of dental clinics in Bangkok Metropolis, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 382 samples and analyzed data by using frequency, percentage. Mean, standard deviation, and stepwise multiple regression with statistical ready-made programs. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 18 key informants and 9 participants in focus group discussion to confirm the knowledge after data synthesis.

The research results were found that: 1. The management of dental clinics in Bangkok Metropolis, by overall, was at a high level. Especially in the area of management Service processes, personnel, safety, environment and continuous development 2. Factors affecting dental clinic management included marketing processes 5.0 especially agility, marketing and information marketing according to the consumer context and the principles of Papanikadhamma 3. Developing Buddhist innovations in managing dental clinics in Bangkok Metropolis could be done by applying the principles of Papanikadhamma and Marketing 5.0 to develop the clinic in 6 main areas, including creating a clear vision and goals, using technology in management developing a team and building good relationships with customers This helped the clinics to provide quality services, responsive to customer needs efficiently.

Keyword: Development; Innovative Buddhist; Management; Dental Clinics

บทนำ

การบริหารจัดการคลินิกทันตกรรมในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ทั้งการแข่งขันที่สูงขึ้น ความต้องการของคนไข้ที่เปลี่ยนไป และเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว (Kotler et al, 2021) การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จของคลินิก ปัจจุบัน คนไข้ต้องการบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น คลินิกจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของบริการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (ฐานเศรษฐกิจ, 2565) เช่น ระบบสารสนเทศ ระบบนัดหมายออนไลน์ และระบบบริหารการเงิน

นอกจากนี้ การสื่อสารและการตลาดก็มีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดคนไข้ ผู้จัดการคลินิกจึงควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับคนไข้และการทำการตลาดเพื่อส่งเสริมการตลาดของคลินิก ในขณะเดียวกันนวัตกรรมทางทันตกรรมก็มีบทบาทสำคัญในการยกระดับการรักษา เช่น การพิมพ์ 3 มิติ ปัญญาประดิษฐ์ ความเป็นจริงเสมือน และการฟันฟูลิน ซึ่งจะช่วยทำให้การรักษามีประสิทธิภาพ แม่นยำ และสะดวกสบายมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย กรมอนามัยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรหลักด้านทันตสาธารณสุข โดยเน้นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและการพัฒนาทันตบุคลากร (กรมการอนามัย, 2564) นอกจากนี้ ยังมีนโยบายในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาในการบริหารจัดการคลินิกทันตกรรม เช่น การใช้ผู้ที่ไม่ใช่บุคลากรวิชาชีพ การจัดการบุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการขาดการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล (ธุรกิจทันตกรรม, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรม และแนวทางการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบริการ ตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนของธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ท้นตบุคลากรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 8,201 คน (ท้นตแพทยสภา, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการจัดแบ่งบุคลากรทางท้นตกรรมในเขตกรุงเทพมหานครตามตำแหน่ง ได้แก่ ท้นตแพทย์ บุคลากรท้นไป ผู้ช่วยท้นตแพทย์ โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 382 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรง) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้ ผู้บริหารของคลินิกท้นตกรรม ท้นตแพทย์ ผู้ช่วยท้นตแพทย์ นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา รวมจำนวน 18 รูปหรือคนสำหรับการจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ และเชี่ยวชาญในงานวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการตลาด 5.0 ประกอบด้วย ด้านการทำการตลาดด้วยข้อมูลด้านความคล่องตัว ด้านการคาดการณ์อนาคต ด้านการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และด้านการตลาดตามบริบทของผู้บริโภค ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักปาณิกรรมประกอบด้วย ด้านจักขุมา วิสัยทัศน์ ด้านวิรุโร จัดการดี ด้านนิสสยสัมปโน มนุษยสัมพันธ์ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการคลินิกท้นตกรรมในกรุงเทพมหานครด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยและท้นตบุคลากร และด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวคิดของ (Likert, 1967)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ คือ 1. การจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยและทันตบุคลากร และด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. องค์ประกอบทางการตลาด 5.0 ประกอบด้วย ด้านการทำการตลาดด้วยข้อมูล ด้านความคล่องตัว ด้านการคาดการณ์อนาคต ด้านการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และด้านการตลาดตามบริบทของผู้บริโภค 3. การประยุกต์ใช้หลักปณิธิธรรม ประกอบด้วย ด้านจักษุมา (วิสัยทัศน์) ด้านวิธูโร (จัดการดี) และด้านนิสสัยสัมพันธ์ (มนุษยสัมพันธ์) ควรมีแนวปฏิบัติอย่างไร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทันตบุคลากรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 382 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล หลังจากได้รับอนุญาตลงพื้นที่จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่คลินิกทันตกรรมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อแจกและเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติงานทางทันตกรรม นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ในงานวิจัยระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สรุปผลการสนทนาเพื่อนำเสนอเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้มาจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาหาเชิงพรรณนา เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของแบบแผน

ผลการวิจัย

1. การจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ

70.68 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.36 มีตำแหน่งทันตแพทย์ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 มีสถานภาพโสด จำนวน 252คน คิดเป็นร้อยละ 65.97 และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47.12

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติองค์ประกอบทางการตลาด 5.0 โดยภาพรวม

องค์ประกอบทางการตลาด 5.0	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการทำการตลาดด้วยข้อมูล	4.34	0.35	มาก
2. ด้านความคล่องตัว	4.23	0.55	มาก
3. ด้านการคาดการณ์อนาคต	4.14	0.52	มาก
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	4.08	0.54	มาก
5. ด้านการตลาดตามบริบทของผู้บริโภค	4.03	0.44	มาก
ภาพรวม	4.16	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบทางการตลาด 5.0 ของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.16, S.D.=0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ การทำการตลาดด้วยข้อมูล ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=0.35) ความคล่องตัว ($\bar{X}$ =4.23, S.D.=0.55) การคาดการณ์อนาคต ($\bar{X}$ =4.14, S.D.=0.52) การใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=0.54) และการตลาดตามบริบทของผู้บริโภค ($\bar{X}$ =4.03, S.D.=0.44) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม โดยภาพรวม

หลักปาปนิกรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านจักขุมา วิสัยทัศน์	4.22	0.36	มาก
2. ด้านวิริโร จัดการดี	4.29	0.44	มาก
3. ด้านนิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์	4.32	0.43	มาก
ภาพรวม	4.28	0.37	มาก

จากตารางที่ 2 การปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรมของคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.28, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}$ =4.32, S.D.=0.43) วิริโร จัดการดี ($\bar{X}$ =4.29, S.D.=0.44) และจักขุมา วิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ =4.22, S.D.=0.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

การจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.34	0.35	มาก
2. ด้านบุคลากร	4.23	0.55	มาก
3. ด้านกระบวนการให้บริการ	4.14	0.52	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	4.08	0.54	มาก
5. ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยและทันตบุคลากร	4.03	0.44	มาก
6. ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.03	0.44	มาก
ภาพรวม	4.16	0.31	มาก

จากตารางที่ 3 การปฏิบัติตามการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร มาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยทางทันตกรรม (TDCA) โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.35) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.55) อันดับสาม คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.52) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.54) ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยและทันตบุคลากร ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.44) และด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=5.03$, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางการตลาด 5.0 ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร มี 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประกอบด้วย ด้านความคล่องตัว ด้านการทำการตลาดด้วยข้อมูล และด้านการตลาดตามบริบทของผู้บริโภค คิดเป็นร้อยละ 49.8

2. หลักปาปนิกรรมส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประกอบด้วย ด้านจักขุมา วิสัยทัศน์ ด้านวิรุโร จัดการดี และด้านนิสสยสัมปันโน มีมนุษย์สัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 57.7

3. การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร การจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ บุคลากร กระบวนการให้บริการ สภาพแวดล้อม ความปลอดภัยของผู้ป่วยและทันตบุคลากร และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละด้านมีตัวชี้วัดที่ช่วยประเมินและปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานให้ได้มาตรฐาน

การบริหารจัดการที่ดีต้องมียุทธศาสตร์และขั้นตอนที่ชัดเจน มีการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง วางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านบุคลากรต้องมีความเชี่ยวชาญและพัฒนาทักษะอยู่เสมอ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และดูแลสุขภาพของทีมงาน กระบวนการให้บริการต้องมีระบบนัดหมายที่มีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดการข้อมูลผู้ป่วยอย่างปลอดภัย สภาพแวดล้อมต้องปลอดภัย สะอาด และมีอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ความปลอดภัยของผู้ป่วยและบุคลากรต้องได้รับความสำคัญสูงสุด โดยมีการป้องกันการติดเชื้อและเตรียมพร้อมรับมือกับภาวะฉุกเฉิน สุดท้าย การพัฒนาอย่างต่อเนื่องต้องมีการฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

การประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรม (จักขุมา วิรูปุโร นิสสยสัมปันโน) และองค์ประกอบทางการตลาด 5.0 จะช่วยให้คลินิกทันตกรรมสามารถพัฒนาการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจักขุมา เน้นการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน วิรูปุโร เน้นการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และนิสสยสัมปันโน เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและทีมงาน ส่วนการตลาด 5.0 จะช่วยให้คลินิกเข้าใจความต้องการของลูกค้าและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด

การบริหารจัดการคลินิกทันตกรรมที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน และการประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรมและการตลาด 5.0 จะช่วยให้คลินิกสามารถให้บริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร มีการจัดการที่ดีในภาพรวม โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการบริการและความปลอดภัยของผู้ป่วยและบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการการบริหารจัดการเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนา แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพและความปลอดภัย ด้านกระบวนการให้บริการและด้านบุคลากรที่ได้รับการปฏิบัติในระดับรองลงมา ยังให้ความสำคัญกับกระบวนการให้บริการและการพัฒนาบุคลากร ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการทำงานและบุคลากรที่มีคุณภาพในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าหลักการจัดการที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญในหลากหลายบริบท โดยการบริหารจัดการที่ดีเป็นรากฐาน

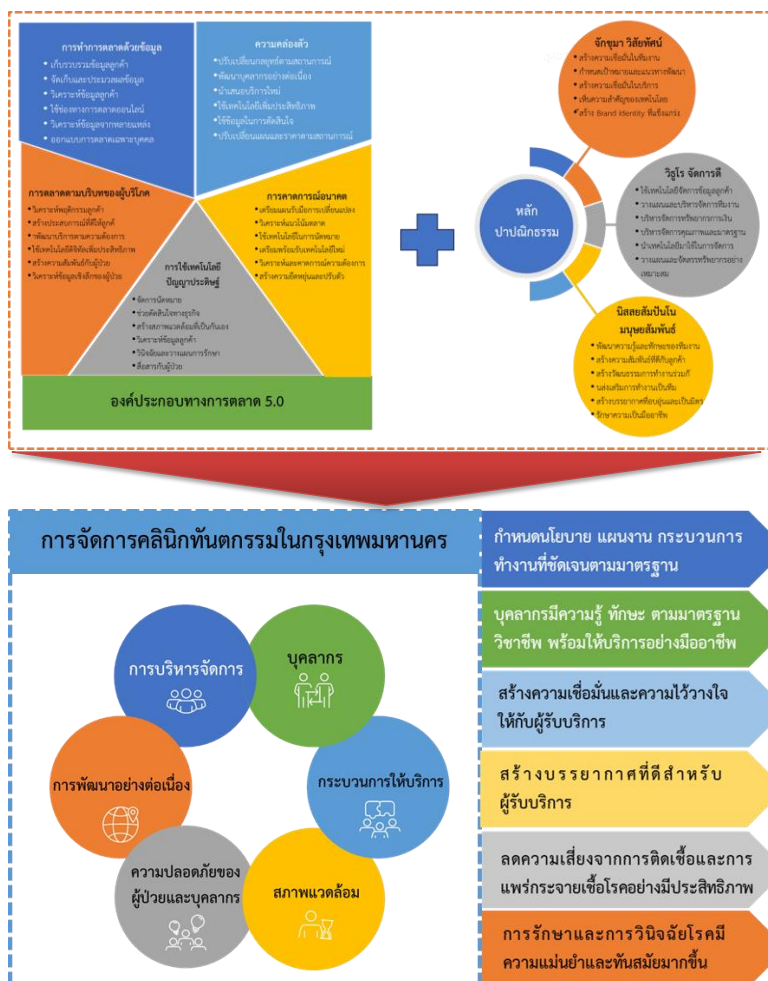

สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพและความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็น
ในภาคบริการสุขภาพหรือการท่องเที่ยว

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทางการตลาด 5.0 และหลักปาปนิกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร การนำหลักการทั้งสองนี้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้คลินิกทันตกรรมสามารถพัฒนาคุณภาพการบริการและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรวุฒ ณ ระนอง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการของสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจทางธุรกิจและการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้ามีความสำคัญ การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ ซึ่งช่วยในการบริหารจัดการองค์กรช่วยให้คลินิกสามารถออกแบบบริการและการส่งเสริมการตลาดที่ตรงใจลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างแม่นยำ

3. การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรม ประกอบด้วย จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน และองค์ประกอบทางการตลาด 5.0 จะช่วยให้คลินิกทันตกรรมสามารถพัฒนาการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจักขุมา เน้นการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน วิธูโร เน้นการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และนิสสยสัมปันโน เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและทีมงาน ส่วนการตลาด 5.0 จะช่วยให้คลินิกเข้าใจความต้องการของลูกค้าและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ ชุราศรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านคุณธรรม การปฏิบัติของตนเอง และการใช้ปัญญาในการบริหารงาน แนวทางนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำที่มีทั้งความสามารถในการบริหารและมีคุณธรรม เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจสังคม จะนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิผลและสร้างประโยชน์แก่องค์กรและสังคมโดยรวมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรภาครัฐและเอกชนได้ การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ โดยงานวิจัยนี้ผสมผสานหลักปาปนิกรรมกับการตลาด 5.0 ในขณะทำงานของประจักษ์บูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงถึงโดยการประยุกต์ใช้หลักปณิธิกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร คือ จิตตปัญญาศึกษา วิธวิธีจัดการ มุ่งเน้นการสร้าง ความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจให้กับทีมงาน กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน วิธวิธีจัดการดี ใช้เทคโนโลยีในการจัดการ บริหารจัดการทีมงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นิสสัยสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ สนับสนุนและพัฒนาทีมงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และมีการนำองค์ประกอบทาง

การตลาด 5.0 มาใช้ในการบริหารจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร คือ การทำการตลาดด้วยข้อมูล เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงบริการ ความสะดวกสบาย ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานและกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การคาดการณ์อนาคต เตรียมพร้อมแผนรับมือการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาช่วยในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล การตลาดตามบริบทของผู้บริโภค ออกแบบบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า การบริหารจัดการคลินิกทันตกรรมที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้านหลักด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยและทันตบุคลากร ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำหลักปาปนิกรรมและองค์ประกอบทางการตลาด 5.0 มาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้คลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานครสามารถให้บริการที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ทันตแพทยสภาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการนำหลักปาปนิกรรมและองค์ประกอบทางการตลาด 5.0 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการคลินิกทันตกรรม โดยจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
2. คลินิกทันตกรรมควรส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานคลินิกทันตกรรม กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานและการให้บริการคลินิกที่ชัดเจน มีระบบการรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบคลินิกอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทางทันตกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. คลินิกทันตกรรมควรนำนโยบายคลินิกสีเขียวตามแนวทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ลดขยะ การใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว และการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ใช้วัสดุเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและพลังงานหมุนเวียน ส่งเสริมการบริโภคอย่างรู้คุณค่าให้กับผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คลินิกทันตกรรมควรจัดทำคู่มือและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน วางระบบการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการอบรมและทบทวนมาตรฐานการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรเป็นประจำ
2. คลินิกทันตกรรมควรให้บริการผู้ป่วยควรปฏิบัติตามขั้นตอนการตรวจวินิจฉัย และรักษาอย่างครบถ้วนและเป็นไปตามมาตรฐาน มีระบบติดตาม ประเมินผล และจัดการ

ความเสี่ยงภายหลังการรักษา ส่งเสริมการใช้เทคนิคและอุปกรณ์รักษาทันสมัยที่ลดความเจ็บปวดและเพิ่มความปลอดภัย

3. คลินิกทันตกรรมควรนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลประวัติผู้ป่วยเปิดให้ผู้ป่วยสามารถตรวจสอบและเรียกดูประวัติทางการแพทย์ผ่านระบบออนไลน์ได้ มีแนวทางปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลผู้ป่วยอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริการ

2. ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดการคลินิกทันตกรรมแบบดั้งเดิม และแบบพุทธนวัตกรรม

3. พัฒนาเครื่องมือวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการนำพุทธนวัตกรรมมาใช้ พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำพุทธนวัตกรรมมาใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ บุคลากร และการบริการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการอนามัย. (2564). *แนวทางการดำเนินทันตสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักทันตสาธารณสุข.

ฐานเศรษฐกิจ. (2565). สบส.คุมเข้มมาตรฐานคลินิกทันตกรรมกว่า 4,500 แห่งทั่วประเทศ. สืบค้น 23 ธันวาคม 2565 จาก, <https://shorturl.asia/5Oynt>

ทันตแพทยสภา. (2564). *คู่มือการประเมินคุณภาพและความปลอดภัยทางทันตกรรม (TDCA)*. กรุงเทพฯ: ทันตแพทยสภา.

ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. (2564). รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษใน จังหวัดสงขลา (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธุรกิจทันตกรรม. (2565). ลูกน้อง (ผู้ช่วยทันตแพทย์) เกีย่งงาน เพราะอะไร?. สืบค้น 23 ธันวาคม 2565 จาก, <http://dentalbusinessblog.com/>

ประจักษ์ ชุราชี. (2560). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารของกรุงเทพมหานคร* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรวุฒ ฒ ระนอง. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการของสมาคม
สถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ดุขฉินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

Kotler, P. et al. (2021). *Marketing 5.0: Technology for Humanity*. New York:
John Wiley & Sons.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York:
Wiley & Son.

การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษา
ของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*
DEVELOPMENT OF CAPABILITY ACCORDING TO ACCORDING TO
VOCATIONAL PERSONNEL OF BUDDHAMONTHON VOCATIONAL
INSTITUTES, NAKORNPATTHOM PROVINCE

ปัทมณู ลอยชื่น

Papun Loychun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: papun.ceo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสมรรถนะของบุคลากรอาชีวศึกษา 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา และ 3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ บุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 58 คน ใช้ประชากรทั้งหมด เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ส่วนเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. สมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า หลักไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .859^{**}$) 3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล เน้นให้ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการปฏิบัติงาน โดยเน้นความถูกต้อง รวดเร็ว และมีคุณภาพ การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรต้องใช้หลาย

*Received August 20, 2024; Revised September 3, 2024; Accepted September 4, 2024

องค์ประกอบ เช่น การสื่อสารที่มีสติ การวางแผนและบริหารจัดการด้วยการวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมโดยเคารพความคิดเห็น การมองการณ์ไกลในเชิงกลยุทธ์ การยืดหยุ่นต่อโลกาภิวัตน์ และการบริหารตนเองด้วยสติ สมาธิ และปัญญา การบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นหัวใจของการพัฒนาสมรรถนะทำให้บุคลากรมีความสัมพันธ์ดีในที่ทำงาน ควบคุมอารมณ์ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; หลักไตรสิกขา; บุคลากรอาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To study the competencies of vocational education personnel. 2. To study the relationship between the Threefold Principles and the development of competency of vocational education personnel and 3. To study guidelines for developing competency according to Buddhadhamma principles for vocational education personnel of Phutthamonthon Vocational Institutes. Nakhon Pathom Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 58 persons who were vocational education personnel of Phutthamonthon Vocational Institute. Nakhon Pathom Province, using the total population. Data were collected using questionnaires, analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation and the Correlations Coefficient. The qualitative research section Data were collected from 9 key informants using in-depth interviews. and analyzed the data using descriptive interpretation.

The results of the study were found that: 1. Competency of vocational personnel at Phutmonthon Vocational Institute, Nakhon Pathom Province, by overall, was at a high level. 2. The relationship between Tisikkha principles and the competencies development of vocational education personnel at Phutthamonthon Vocational Institute Nakhon Pathom Province were found that the Threefold Training or Tisikkha principles and the competency development of vocational education personnel, by overall, was at a moderate positive relationship ($R = .859^{**}$). 3. Guidelines for developing competencies according to Buddhist principles for vocational personnel of Phutthamonthon Vocational Institute emphasized that executives had

knowledge, ability, and readiness to perform their jobs. Emphasis was placed on accuracy, speed, and quality. Developing personnel competencies required many elements. such as conscious communication, planning and management with analysis, working as a team by respecting opinions, foresight Strategically, resilience to globalization and self-management with mindfulness, concentration, and wisdom. Integrating Tisikkha principles (precepts, concentration, and wisdom) was the heart of competency development, allowing personnel to have good relationships at work, controlling emotions, and solve problems effectively.

Keyword: Competency Development; Threefold Principle; Vocational Education Personnel

บทนำ

การพัฒนากำลังคนของไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการเป็นสังคมสูงวัย ทำให้ขาดแคลนแรงงานและผลิตภาพลดลง โดยเฉพาะในช่วงโควิด-19 นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีที่รวดเร็วทำให้ภาคเอกชนหันมาเน้นการสรรหาคนตามสมรรถนะมากกว่าคุณวุฒิ การพัฒนาทุนมนุษย์จึงมุ่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเน้นการสนับสนุนผู้ด้อยโอกาสผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

การศึกษาด้านอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มาตรา 20 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) เน้นให้การฝึกอบรมวิชาชีพจัดขึ้นในสถานศึกษาของรัฐ เอกชน หรือโดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปอาชีวศึกษาของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) โดยวิทยาลัยการอาชีวศึกษาได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยกรมอาชีวศึกษาในปี พ.ศ. 2530 เพื่อจัดการศึกษาวิชาชีพทั้งในและนอกระบบ ต่อมาในปี พ.ศ. 2535-2539 ได้จัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มเติม 93 แห่ง โดยเฉพาะวิทยาลัยการอาชีวพระระดับอำเภอ 60 แห่ง เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและสนับสนุนการพัฒนาชนบท ปัจจุบันมีวิทยาลัยการอาชีวสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 141 แห่งทั่วประเทศ (สิทธิพงษ์ นักแอนหมาน และคณะ, 2559)

บุคลากรอาชีวศึกษาจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการยกระดับการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสามารถผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากความรู้และทักษะต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาการพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงมีความจำเป็น และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในอาชีพ (Public-Private Partnership) สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สุรพงษ์ เอ็มอุทัย, 2564) มีหน้าที่หลักในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการฝึกอบรมและพัฒนาครู และบุคลากรอาชีวศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ได้กำหนดไว้ และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังต้องมีสมรรถนะหลักและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนซึ่งระบบสมรรถนะที่ใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรจะช่วยให้เป้าหมายและภารกิจขององค์กรประสบความสำเร็จ

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของเฮลริเกิล และคณะ (Hellriegel et al., 2005) มาใช้ประกอบด้วย 1. สมรรถนะในการสื่อสาร 2. สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ 3. สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม 4. สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ 5. สมรรถนะในการตระหนักรับรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ 6. สมรรถนะในการบริหารตนเอง และผู้วิจัยได้นำหลักธรรมไตรสิกขามาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะดียิ่งขึ้น ได้แก่ 1. ศีล ฝึกอบรมพฤติกรรมทางกายและวาจาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต ปลุกฝังความคิดดี มีระเบียบวินัย และยึดมั่นในจริยธรรม 2. สมาธิ ฝึกอบรมจิตให้มีสติ ความดี ความสงบ และมีคุณธรรมพื้นฐาน 3. ปัญญา ฝึกอบรมปัญญาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสติรู้เท่าทัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษายังขาดการติดตามและประเมินผลหลังการพัฒนา รวมถึงการนำหลักธรรมมาใช้ อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานการใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) สามารถช่วยพัฒนาตนเองในการทำงานได้ โดยศีลเน้นการอบรมความประพฤติ สมาธิเน้นการฝึกจิตให้มั่นคง และปัญญาเน้นการอบรมความรู้เพื่อให้เข้าใจตามความเป็นจริง จึงควรศึกษาและพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการ

อาชีวพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อให้การพัฒนามีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีวพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีวพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีวพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ บุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีวพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 58 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด (วิทยาลัยการอาชีวพุทธมณฑล, 2565)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ได้แก่ 1. กลุ่มผู้บริหาร ครู นักเรียน วิทยาลัย จำนวน 6 คน 2. กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน และ 3. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1971) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.945

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยได้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

1.1 หลักไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามหลักไตรสิกขา 3 ได้แก่ 1. ศีล พุทธกรรม 2. สมาธิ จิตใจ 3. ปัญญา องค์ความรู้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม

ข้อที่	หลักไตรสิกขา	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1.	ศีล พุทธกรรม	4.29	0.68	มาก
2.	สมาธิ จิตใจ	4.34	0.64	มาก
3.	ปัญญา องค์ความรู้	4.31	0.65	มาก
ภาพรวม		4.43	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บุคลากรบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$, $\sigma=0.50$)

1.2 สมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ตามตัวแปรทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. สมรรถนะในการสื่อสาร 2. สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ 3. สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม 4. สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ 5. สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ และ 6. สมรรถนะในการบริหารตนเอง ดังนี้

ตารางที่ 2 สมรรถนะบุคลากรและระดับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

ข้อที่	สมรรถนะบุคลากร	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1.	สมรรถนะในการสื่อสาร	4.43	0.60	มาก
2.	สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ	4.31	0.65	มาก
3.	สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม	4.33	0.63	มาก
4.	สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์	4.31	0.63	มาก
5.	สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์	4.36	0.61	มาก
6.	สมรรถนะในการบริหารตนเอง	4.41	0.60	มาก
ภาพรวม		4.43	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 สมรรถนะบุคลากรและระดับการปฏิบัติ การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$, $\sigma=0.50$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณมณฑล จังหวัดนครปฐม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณมณฑล จังหวัดนครปฐม

ค่าสัมประสิทธิ์		ตัวแปรตาม					
		การพัฒนสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของ วิทยาลัยการอาชีพพุทธรณมณฑล จังหวัดนครปฐม					
ตัวแปรอิสระ		1. สมรรถนะในการสื่อสาร	2. สมรรถนะในการวางแผน และการบริหารจัดการ	3. สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม	4. สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์	5. สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่อง โลกาภิวัตน์	6. สมรรถนะในการบริหารตนเอง
หลักไตรสิกขา	.859**	.485**	.335*	.434**	.406**	.398**	.601**
1. ศีล พุทธธรรม	.243**	.117**	.306**	.182	.320*	.248	.335**
2. สมาธิ จิตใจ	.407**	.804**	.960**	.891**	.826**	.844**	.681**
3. ปัญญา องค์ความรู้	.442**	.731**	.877**	.895**	.830**	.765**	.690**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม มีความสัมพันธ์กันดังนี้

สมมติฐานที่ 1 หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.859^{**}$)

หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.485^{**}$)

หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.335^{**}$)

หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.434^{**}$)

หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.406^{**}$)

หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.398^{**}$)

หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักไตรสิกขา กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.601^{**}$)

สมมติฐานที่ 2 คือ พฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($R=.756^{**}$)

คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับน้อยมาก ($r=.117^{**}$)

คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($r=.306^{**}$)

คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมาก ($r=.182^{**}$)

คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($r=.320^{**}$)

คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการตระหนักรับรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($r=.248^{**}$)

คือ พฤติกรรม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการบริหารตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($r=.335^{**}$)

สมมติฐานที่ 3 สมมติ จิตใจ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมมติ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณchol จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.407^{**}$)

สมาธิ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.804^{**}$)

สมาธิ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.960^{**}$)

สมาธิ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.891^{**}$)

สมาธิ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.826^{**}$)

สมาธิ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.844^{**}$)

สมาธิ จิตใจ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพ พุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการบริหารตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.681^{**}$)

สมมติฐานที่ 4 ปัญญา องค์ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณทล จังหวัดนครปฐม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ($R=.442^{**}$)

ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r=.731^{**}$)

ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.877^{**}$)

ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณทล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก($r=.895^{**}$)

ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r=.830^{**}$)

ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=.765^{**}$)

ปัญญา องค์ความรู้ กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สมรรถนะในการบริหารตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r=.690^{**}$)

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล เน้นให้ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการปฏิบัติงาน โดยเน้นความถูกต้อง รวดเร็ว และมีคุณภาพ การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรต้องใช้หลายองค์ประกอบ เช่น การสื่อสารที่มีสติ การวางแผนและบริหารจัดการด้วยการวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีมโดยเคารพความคิดเห็น การมองการณ์ไกลในเชิงกลยุทธ์ การยืดหยุ่นต่อโลกาภิวัตน์ และการบริหารตนเองด้วยสติ สมาธิ และปัญญา การบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นหัวใจของการพัฒนาสมรรถนะทำให้บุคลากรมีความสัมพันธ์ดีในที่ทำงาน ควบคุมอารมณ์ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรสามารถพัฒนาสมรรถนะได้ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามหลักไตรสิกขา พบว่าทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ศีล พุทธจริม สมาธิ จิตใจ และปัญญา องค์ความรู้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะโดยใช้หลักไตรสิกขา เป็นแนวทางการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จเพื่อจะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตามความมุ่งหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการสกลาแลบ ธมฺมธโร (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ควรให้อาสาและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ควรมีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ควรจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความ

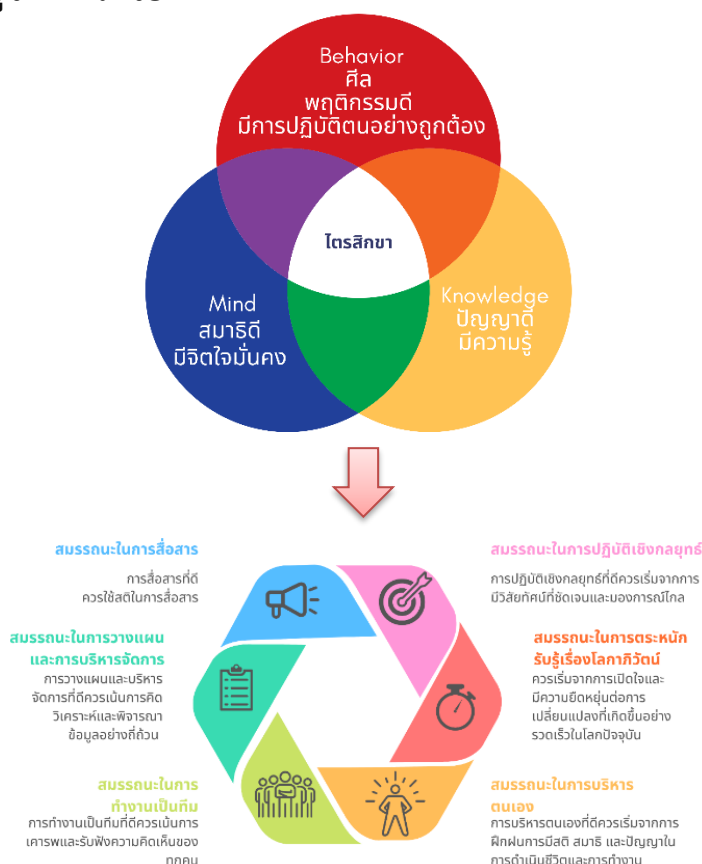
ถนัดของผู้เรียน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิธานสุนทร (จรินทร์ อาบคำ) (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนามนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์ พบว่า การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตที่ดีเริ่มจากการรักษาศีล ขัดเกลา พฤติกรรม และฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ไตรสิกขาเป็นกระบวนการสำคัญที่พัฒนามนุษย์ผ่านศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้ชีวิตและสังคมไปสู่เป้าหมายสูงสุดในปัจจุบันและอนาคต โดยเนื้อหาของไตรสิกขาสอดแทรกอยู่ในหลักธรรมต่าง ๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร อาชีวศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อภิปรายได้ว่า ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ได้แก่ 1. ศีล พฤติกรรม 2. สมาธิ จิตใจ 3. ปัญญา องค์ความรู้ เนื่องจากหลักไตรสิกขาในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบ และถ้าหากมีการปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขาในการทำงานก็ย่อมส่งผลถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ รวมถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านวิชาการของขององค์กร ดังนั้น จึงมีความสัมพันธ์กันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมณีก์ อธิปญโญ (2564) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาบุคคล ประกอบด้วย ศีล การฝึกฝนในด้านของความประพฤติ สมาธิ การฝึกฝนในด้านของจิตใจ และ ปัญญา การพัฒนาในด้านการเรียนรู้ ส่งผลต่อสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมได้อย่างดียิ่งร้อยละ 84.20

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล อภิปรายได้ว่า สมรรถนะในการสื่อสาร ควรสื่อสารด้วยความจริงใจ เมตตา ใช้คำพูดสุภาพ เคารพผู้อื่น และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สมรรถนะในการวางแผนและบริหารจัดการ เน้นการมีสติ สมาธิ วิเคราะห์ข้อมูลถี่ถ้วน จัดลำดับความสำคัญอย่างรอบคอบ ไม่เร่งรีบในการตัดสินใจ สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม ควรเคารพและรับฟังผู้อื่น ใช้เมตตาในการสื่อสาร แบ่งหน้าที่ชัดเจน ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ฝึกสติและการฟังอย่างตั้งใจ สมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ ควรมีวิสัยทัศน์ชัดเจน วางแผนละเอียด ใช้ปัญญาและสติในการตัดสินใจ คำนึงถึงผลกระทบและผลลัพธ์ระยะยาว สมรรถนะในการตระหนักรับรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ เปิดใจ ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคม สมรรถนะในการบริหารตนเอง ฝึกสติ สมาธิ ปัญญา ควบคุมอารมณ์และความคิด เพื่อให้ตัดสินใจและดำเนินการได้อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับพระณธีร์วิชัย คมภิรปญโญ (2560) ศึกษาเรื่อง

วิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธธรรมพบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์: เน้นพัฒนากายภาวนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและระบบงาน ส่งเสริมสุขภาพบุคลากร โดยประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 และพละ 5 ด้านความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม: เน้นพัฒนาศีลภาวนา ส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต รักษาศีล 5 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณและอบรมด้านพระพุทธศาสนา ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน: เน้นพัฒนาปัญญาภาวนา เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยประยุกต์หลักสิกขา 3 และสัปปุริสธรรม 7 ด้านบริการเป็นเลิศ: เน้นพัฒนาจิตตภาวนา ปลุกฝังจิตวิญญาณพระโพธิสัตว์ และจิตสาธารณะ โดยประยุกต์หลักมหาสติปัฏฐาน 4 และพรหมวิหารด้านการทำงานเป็นทีม: เน้นพัฒนาปัญญาภาวนา เปิดให้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีม โดยประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 และอปปริหานิยธรรม 7

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้

Behavior = ศีล (พฤติกรรม) บุคคลกรมีการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และอยู่ในกฎระเบียบขององค์กร เว้นจากการกระทำที่เป็นโทษหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น และช่วยให้บุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน

Mind = สมาธิ (จิตใจ) บุคลากรมีการใช้สติและสมาธิในการทำงานมากขึ้น ช่วยให้บุคลากรสามารถควบคุมอารมณ์และความคิดได้ดีขึ้น ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและสามารถจัดการกับความเครียดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ได้

Knowledge = ปัญญา (องค์ความรู้) บุคลากรมีการศึกษาหาความรู้และการฝึกฝนจิตใจให้มีความรอบรู้อยู่เสมอ ช่วยให้บุคลากรสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรใช้หลักไตรสิกขานี้ ต้องเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการสนับสนุนให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายภายในองค์กรในระยะยาว เพื่อให้บุคลากรอาชีพศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุม และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความเจริญทางองค์กรได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

วิทยาลัยการอาชีพควรมีนโยบายในการวางแผนและการบริหารจัดการบุคลากรในหน่วยงานให้สามารถกำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ โดยให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถวิเคราะห์นโยบายขององค์กรเพื่อกำหนดแผนงานของฝ่ายงานได้อย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารควรปรับทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา โดยคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กร โดยช่วยปลูกฝังค่านิยมในการปฏิบัติงานสร้างการมีส่วนร่วม สร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความรู้ความสามารถรอบด้าน โดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้บุคลากรปรับตัวและปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยหน่วยงานควรมีการกำหนดแผนการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในระดับอุดมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในระดับอุดมศึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลจากการบริหารจัดการที่ได้ใช้หลักพุทธธรรมมาบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- พระครูวิญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ). (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา:กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณธีรวิชัย คมภีรปัญญา. (2560). *การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). *สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระสมนึก ธีรปัญญา. (2564). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสมรรถนะต้นแบบข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร. (2561). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล. (2565). *ข้อมูลบุคลากร*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.biac.ac.th/human.html>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. สืบค้น 19 สิงหาคม 2565, จาก <http://regu.tu.ac.th/quesdata/Data/A41.pdf>

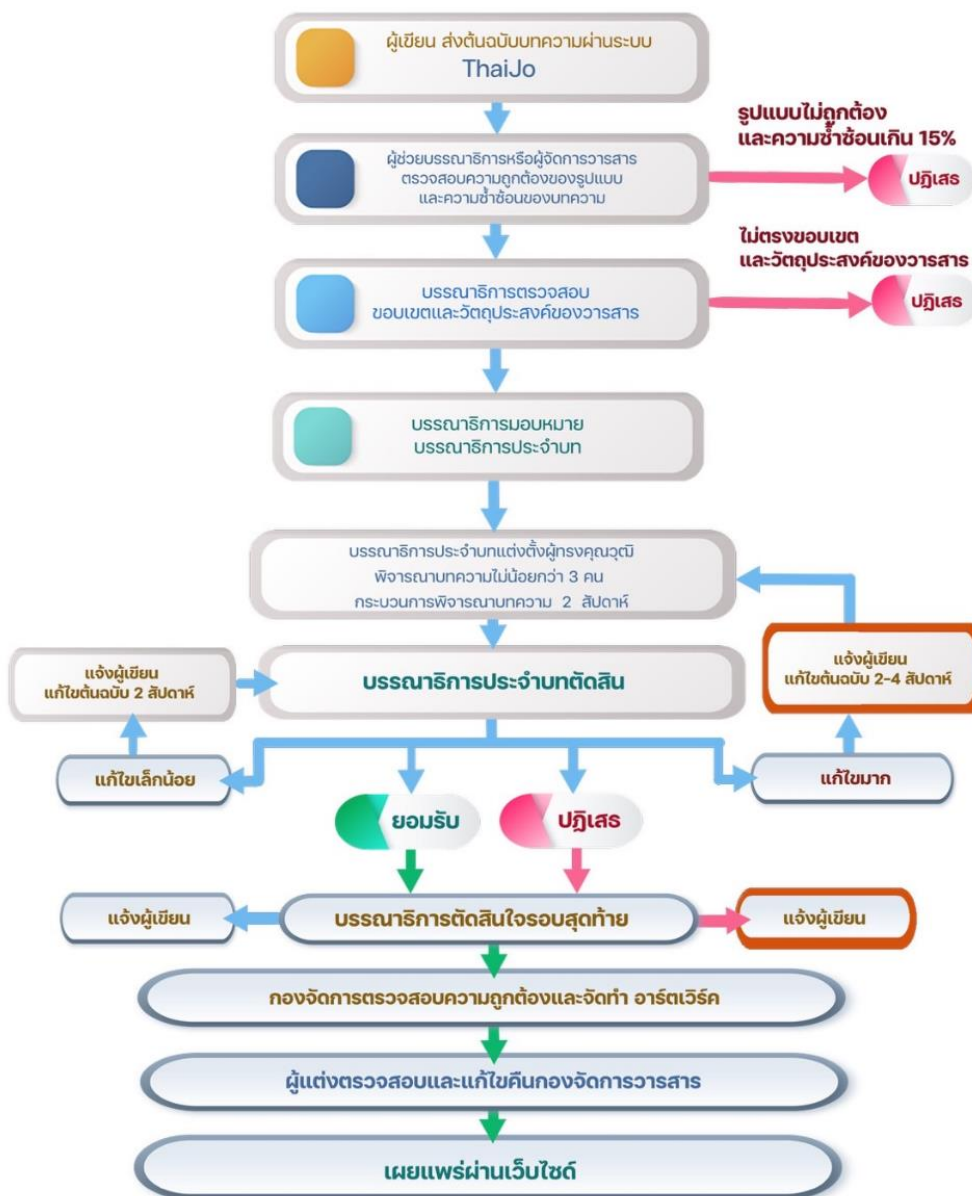
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.nesdc.go.th/>
- สิทธิพงศ์ นกแอนหมาน และคณะ. (2559). สมรรถนะผู้บริการสถานศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 15(1), 43-58.
- สุรพงษ์ เอ็มอุทัย. (2564). *แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2556* เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่ออาชีพและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1*, 6(2), 003-012.
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing* (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Hellriegel, D. et al. (2005). *Management: A Competency-Based Approach* (10th ed.). Singapore: Thomson South-Western.

ภาคผนวก

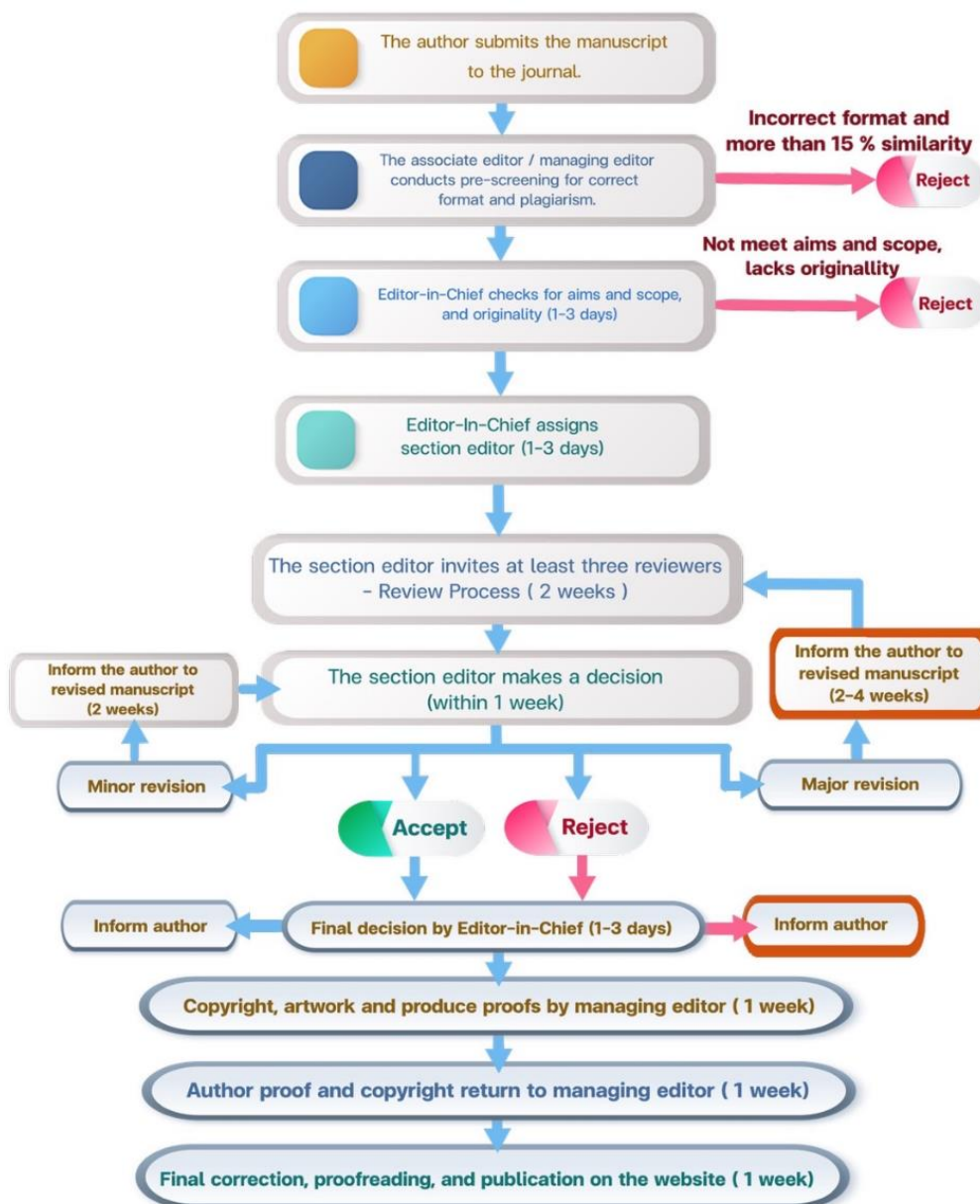

กระบวนการพิจารณาบทความ

Peer Review Process

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษฎา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นุชย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุชนันท์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดิวิฐิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้ ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจ สุกุณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวิระ,
ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้าย
ที่ตีพิมพ์.

ธิดา วัฒน. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อสารานุกรม/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร
ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ประชาชนธุรกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประชาณ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน
ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(รายงานผลการวิจัย)/สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่น
ไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของ
พระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง/[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อเรื่อง./ สืบค้น วัน เดือน ปี./ จาก/ แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก
<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./ (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ)./ ราชกิจจานุเบกษา./ เล่ม ตอน./ หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและ
ประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราช
กิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.
ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียวพระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./ (Year)./ Title of Tripitaka./
Location:/ Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU
Press.

3.2 Books

Author./ (Year)./ Title of the book./ (Edition ed.)./ Location:/ Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.).
New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./ (Year)./ Title of the chapter./ In Editor./ (Eds.)./ Title of the book./ (xth
ed.)./ (pp-pp)./ Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L.
(Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ In Title of Encyclopaedia./ (Pages)./ Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In
Encyclopedia of Education. Collected edition of specific issues, 4th rank
(pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ Title of Journal./ Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./ (YY, MM DD)./ Colum Name./ Title of Newspaper./ Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./ (Year)./ Title/ (Doctoral or Master's thesis or dissertation)./
Location:/ Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./ (YY, DD MM)./ Position./ (Interview).

Anuchid. P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./ (Year)./ Title/ Retrieved MM DD, Year,/ from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management;
Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำกรวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

.....

.....

.....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....คำอธิบายตาราง.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอบขอบคุณ ทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจาก โครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) ...รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้อง ตรงกัน

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก

<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประทานภ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่น
ไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของ
พระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1,
อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.
- Buddhism Meditation Tiratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*.
Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research
findings).....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

(1.6 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

[illegible]

(16 pt) results of the research answer all objectives

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of multiple sets of three horizontal dashed lines, providing a guide for letter height and placement. The lines are evenly spaced across the entire page, which is otherwise blank.

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, “I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

(16 pt.) เขียนบทพรรณนาแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆใน
การเขียนบทความวิชาการ.....

[illegible]

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

(16 pt)

Blank handwriting practice paper with horizontal dashed lines.

Content (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

.....

.....

(16 pt)

[illegible]

(16 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]